

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubuskiego 2022

Report on the socio-economic situation of Lubuskie Voivodship 2022

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze - Lubuski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Zielona Góra - Lubuskie Regional Research Centre

pod kierunkiem
supervised by
Iwony Goździckiej

Zespół autorski

Editorial team

Elżbieta Adamska, Angela Burchardt, Agnieszka Karpińska-Pierzak, Elwira Olczyk, Zuzanna Sikora, Maja Suchcicka,
Iwona Surgucka, Piotr Wawrzusik

Prace redakcyjne

Editorial work

Marek Bartoszewicz

Tłumaczenie

Translation

Iwona Goździcka, Piotr Wawrzusik

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marek Bartoszewicz

Recenzent

Reviewer

Roman Fedak

ISSN 2084-6711

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

zielonagora.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze przekazuje Państwu dziewiątą edycję publikacji Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubuskiego 2022.

Publikacja zawiera bogaty zestaw informacji charakteryzujących sytuację społeczno-gospodarczą województwa dotyczących środowiska, społeczeństwa, gospodarki i finansów publicznych. Opracowanie składa się z części analitycznej, wzbogaconej tabelami, ilustracją graficzną w postaci zestawu wykresów i kartogramów oraz części tabelarycznej. Wybrane kategorie zostały przedstawione w ujęciu dynamicznym, a także w relacji do przeciętnych wielkości dla kraju. Prezentowane dane dotyczą roku 2021 lub ostatniego dostępnego.

Przy opracowywaniu poszczególnych działów korzystano z wyników badań statystycznych statystyki publicznej, jak również ze źródeł pozastatystycznych. Z uwagi na przyjętą formę prezentacji, szersze wyjaśnienia pojęć znajdują się w publikacjach tematycznych Głównego Urzędu Statystycznego oraz w Zeszytach metodologicznych.

Oddając w ręce Państwa Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubuskiego 2022 pragnę podziękować wszystkim osobom i instytucjom za współpracę oraz przekazane informacje. Będę wdzięczny za wnioski oraz uwagi wspomagające kształtowanie i wzbogacanie jego treści.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Zielonej Górze

Roman Fedak

Zielona Góra, maj 2022 r.

Preface

The Statistical Office in Zielona Góra presents the ninth edition of the publication Report on the socio-economic situation of Lubuskie Voivodship 2022.

The publication contains a vast range of information characterizing the socio-economic situation of the voivodship containing environment, society, economy as well as finances of local government units. The elaboration consists of analytical part enriched with tables, charts and cartograms as well as tabular part. Selected categories are presented in dynamic terms and some also in relation to the average national aggregates. The presented data refer to 2021 or the last available year.

The results of public statistical surveys and non-statistical sources have been used to prepare chapters. Due to the concise form of the compendium, comprehensive term definitions can be found in the thematic publications of Statistics Poland and in Methodological reports.

Presenting Report on the socio-economic situation of Lubuskie Voivodship 2022 I would like to thank all people and institutions for cooperation and submitted information. I will be grateful for all suggestions and comments which can help to develop and enrich its content.

Director
of the Statistical Office
in Zielona Góra

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R. Fedak', with a long horizontal flourish above it.

Roman Fedak

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty.	19
Symbols. Major abbreviations	
Synteza	20
Executive summary	25
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	30
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	33
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	41
Chapter 3 Area and territorial division of voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	42
Rozdział 4 Environment	
4.1. Warunki meteorologiczne	42
4.1. <i>Meteorological conditions</i>	
4.2. Powierzchnia	44
4.2. <i>Area</i>	
4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	46
4.3. <i>Water consumption. Municipal and industrial wastewater</i>	
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	50
4.4. <i>Pollution and protection of air</i>	
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	52
4.5. <i>Nature protection. Forests</i>	
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	56
4.6. <i>Industrial and municipal waste</i>	
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	60
4.7. <i>Economic aspects of environmental protection</i>	
Rozdział 5 Społeczeństwo	63
Rozdział 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	63
5.1. <i>Human capital</i>	
Demografia	63
<i>Demography</i>	
Edukacja	72
<i>Education</i>	
Zasoby pracy	79
<i>Labour resources</i>	

Spis treści (cd.)

Contents (cont.)

	Str. Page
5.2. Jakość życia	84
5.2. <i>Quality of life</i>	
Zamożność mieszkańców	84
<i>Inhabitant's wealth</i>	
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	89
<i>Social welfare and family support</i>	
Warunki mieszkaniowe	95
<i>Housing conditions</i>	
Ochrona zdrowia	100
<i>Health care</i>	
Kultura	105
<i>Culture</i>	
Bezpieczeństwo publiczne	107
<i>Public safety</i>	
Społeczeństwo informacyjne	109
<i>Information society</i>	
Aktywność społeczna	111
<i>Social activity</i>	
Rozdział 6 Gospodarka	113
Rozdział 6 <i>Economy</i>	
6.1. Produkt krajowy brutto	113
6.1. <i>Gross domestic product</i>	
6.2. Koniunktura gospodarcza	117
6.2. <i>Business tendency</i>	
6.3. Przedsiębiorczość	120
6.3. <i>Entrepreneurship</i>	
Podmioty gospodarki narodowej	120
<i>Entities of the national economy</i>	
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	124
<i>Research and development and innovation activity</i>	
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	129
<i>Using of information and communication technologies in enterprises</i>	
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	132
<i>Financial results of non-financial enterprises</i>	
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	135
<i>Investment outlays of enterprises</i>	
6.4. Produkcja i usługi	138
6.4. <i>Production and services</i>	
Rolnictwo	138
<i>Agriculture</i>	

Spis treści (dok.)

Contents (cont.)

	Str. Page
Przemysł <i>Industry</i>	143
Budownictwo <i>Construction</i>	147
Budownictwo mieszkaniowe <i>Residential construction</i>	150
Rynek wewnętrzny <i>Internal market</i>	153
Transport <i>Transport</i>	155
Energia <i>Energy</i>	160
Rozdział 7 Finanse jednostek samorządu terytorialnego Rozdział 7 Finances of local government units	163
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego 7.1. Revenue of local government units	163
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego 7.2. Expenditure of local government units	166
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego 7.3. Result of budgets of local government units	169
7.4. Projekty dofinansowane ze środków unijnych 7.4. Projects co-financed by the European funds	172
Rozdział 8 Wybrane dane o województwie lubuskim Rozdział 8 Selected data on lubuskie voivodship	176
Rozdział 9 Wybrane dane o: Rozdział 9 Selected data on:	180
Gorzowie Wielkopolskim <i>Gorzów Wielkopolski</i>	180
Zielonej Górze <i>Zielona Góra</i>	182
Rozdział 10 Wybrane dane o miastach na prawach powiatu Rozdział 10 Selected data on cities with powiat status	184

Spis tablic

List of tables

	Nr No	Str. Page
Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie <i>Selected data for Poland and voivodship</i>	1	30
Warunki meteorologiczne <i>Meteorological conditions</i>	2	43
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania. Stan w dniu 1 stycznia <i>Geodetic area by the land use. As of 1 January</i>	3	45
Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku <i>Consumption of water by needs during the year</i>	4	47
Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi <i>Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground</i>	5	48
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza <i>Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality</i>	6	51
Odpady przemysłowe <i>Industrial waste</i>	7	57
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku <i>Municipal waste collected separately during the year</i>	8	58
Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej <i>Outlays on fixed assets for environmental protection and water management</i>	9	61
Ludność <i>Population</i>	10	63
Wychowanie przedszkolne <i>Pre-primary education</i>	11	73
Liczba osób, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny <i>Number of persons who took or passed matriculation exam</i>	12	76
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15-89 lat w 4 kwartale według BAEL <i>Economic activity of the population aged 15-89 in quarter 4 by LFS</i>	13	79
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw <i>Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector</i>	14	84
Świadczenia społeczne <i>Social benefits</i>	15	87
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny <i>Average monthly available income</i>	16	87
Świadczenie wychowawcze <i>Childrising benefit</i>	17	89
Świadczenia pomocy społecznej <i>Social assistance benefits</i>	18	90

Spis tablic (cd.)

List of tables (cont.)

	Nr No	Str. Page
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej <i>Beneficiaries of community social assistance</i>	19	91
Żłobki i kluby dziecięce. Stan w dniu 31 grudnia <i>Nurseries and children's clubs. As of 31 December</i>	20	93
Zasoby mieszkaniowe. Stan w dniu 31 grudnia <i>Dwelling stocks. As of 31 December</i>	21	95
Wodociągi. Stan w dniu 31 grudnia <i>Water supply system. As of 31 st December</i>	22	96
Kanalizacja. Stan w dniu 31 grudnia <i>Sewage system. As of 31 December</i>	23	98
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych. Stan w dniu 31 grudnia <i>Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households. As of 31 December</i>	24	99
Placówki opieki zdrowotnej. Stan w dniu 31 grudnia <i>Health care facilities. As of 31 December</i>	25	101
Instytucje kultury. Stan w dniu 31 grudnia <i>Culture institutions. As of 31 December</i>	26	105
Wypadki drogowe oraz ich skutki <i>Road accidents and their results</i>	27	108
Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu <i>Households with access to the Internet at home and Internet users</i>	28	110
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON. Stan w dniu 31 grudnia <i>Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register. As of 31 December</i>	29	112
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności <i>General business climate indicator by kind of activity</i>	30	119
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON. Stan w dniu 31 grudnia <i>Entities of national economy in the REGON register. As of 31 December</i>	31	121
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące) <i>Intramural expenditures on research and development by source of funds (current prices)</i>	32	124
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące) <i>Intramural expenditures on R&D by origin of funds (current prices)</i>	33	126
Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji <i>Innovative enterprises by types of introduced innovations</i>	34	127
Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych <i>Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises</i>	35	134

Spis tablic (dok.)

List of tables (cont.)

	Nr No	Str. Page
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) <i>Investment outlays (current prices)</i>	36	137
Plony wybranych ziemiopłodów rolnych <i>Yields of selected agricultural crops</i>	37	139
Przemysł <i>Industry</i>	38	145
Budownictwo <i>Construction</i>	39	147
Budownictwo mieszkaniowe <i>Residential construction</i>	40	150
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) <i>Indices of retail sales of goods (current prices)</i>	41	154
Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni. Stan w dniu 31 grudnia <i>Public roads by type of surface. As of 31 December</i>	42	156
Drogi publiczne o twardej nawierzchni. Stan w dniu 31 grudnia <i>Hard surface public roads. As of 31 December</i>	43	157
Komunikacja miejska. Stan w dniu 31 grudnia <i>Urban transport. As of 31 December</i>	44	159
Ruch pasażerów w portach lotniczych <i>Passenger traffic at airports</i>	45	160
Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych <i>Consumers and consumption of electricity in households</i>	46	160
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego <i>Revenue of budgets of local government units</i>	47	164
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego <i>Expenditure of budgets of local government units</i>	48	167
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego <i>Result of budgets of local government units</i>	49	169
Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia <i>Debt of local government units in 2020. As of 31 December</i>	50	171
Wartość całkowita projektów, w tym wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2021 r. <i>The total project value including the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in voivodship to end the 2021</i>	51	173

Spis wykresów

List of charts

	Nr No	Str. Page
Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2020 r.	1	33
<i>Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2020</i>		
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r.	2	34
<i>Natural increase per 1000 population in 2021</i>		
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stay na 1000 ludności w 2021 r.	3	34
<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2021</i>		
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2021 r.	4	39
<i>Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2021</i>		
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)	5	39
<i>Intramural expenditures on research and development per capita in 2020 (current prices)</i>		
Temperatury powietrza	6	43
<i>Air temperatures</i>		
Opady atmosferyczne	7	44
<i>Atmospheric precipitation</i>		
Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku	8	46
<i>Land reclaimed and managed during the year</i>		
Ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi	9	49
<i>Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground</i>		
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia	10	55
<i>Area of special nature value under legal protection in 2020. As of 31 December</i>		
Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca	11	57
<i>Industrial waste generated during the year per capita</i>		
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca	12	59
<i>Municipal waste collected during the year per capita</i>		
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według źródeł finansowania w latach 2010 – 2020	13	62
<i>Outlays on fixed assets for environmental protection and water management by sources of financing in the years 2010 – 2020</i>		
Liczba ludności w latach 2010-2021 oraz prognoza do 2040 r. Stan w dniu 31 grudnia	14	64
<i>Population in 2010-2021 and projection until 2040. As of 31 December</i>		
Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2021 i 2030. Stan w dniu 31 grudnia	15	66
<i>Population by sex and age in 2010, 2021 and 2030. As of 31 December</i>		
Indeks starości w latach 2010-2021	16	66
<i>Ageing index in 2010-2021</i>		
Mediana wieku ludności	17	67
<i>Median age of population</i>		

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

	Nr No	Str. Page
Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010-2021 <i>Marriages contracted and divorces in 2010-2021</i>	18	68
Ruch naturalny ludności w latach 2010-2021 <i>Vital statistics of populaton in 2010-2021</i>	19	69
Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2010-2021 <i>Net migration of population for permanent residence per 1000 population in 2010-2021</i>	20	71
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego <i>Children attending pre-primary education establishments</i>	21	73
Ludność według poziomu wykształcenia <i>Population by education level</i>	22	74
Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych <i>Pupils and graduates of primary schools</i>	23	75
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2020/21 <i>Students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2020/21 school year</i>	24	77
Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2019/20 <i>Graduates of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2019/20 school year</i>	25	77
Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2019/20 <i>Graduates by broad fields of education in the 2019/20 academic year</i>	26	78
Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów <i>Activity rate by quarters</i>	27	80
Stopa bezrobocia rejestrowanego. Stan w dniu 31 grudnia <i>Registered unemployment rate. As of 31 December</i>	28	83
Wynagrodzenia brutto według zawodów <i>Gross wages and salaries by occupations</i>	29	85
Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw. Rok poprzedni=100 <i>Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector. Previous year=100</i>	30	86
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2020 r. <i>Subjective evaluation of material situation of household in 2020</i>	31	88
Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2020 r. <i>Reasons of assigning help for family in 2020</i>	32	91
Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych <i>Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs</i>	33	94
Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności. Stan w dniu 31 grudnia <i>Doctors and nurses per 10 thousand population. As of 31 December</i>	34	101
Lekarze specjaliści. Stan w dniu 31 grudnia <i>Doctors specialists. As of 31 December</i>	35	102

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

	Nr No	Str. Page
Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2020 r. <i>Calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2020</i>	36	103
Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2020 r. <i>Events organized by culture institutions in 2020</i>	37	106
Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy <i>Individuals using e-government services during the last 12 months</i>	38	110
Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy <i>Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months</i>	39	111
Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące). Rok poprzedni=100 <i>Indices of gross domestic product (current prices). Previous year=100</i>	40	114
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju <i>Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value</i>	41	115
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) <i>Gross value added by kind of activity (current prices)</i>	42	116
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące) <i>Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)</i>	43	116
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności <i>General business climate indicator by kind of activity</i>	44	118
Podmioty gospodarki narodowej. Stan w dniu 31 grudnia <i>Entities of the national economy. As of 31 December</i>	45	121
Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia <i>Entities of the national economy by selected PKD sections in 2021. As of 31 December</i>	46	122
Spółki handlowe według rodzaju kapitału. Stan w dniu 31 grudnia <i>Commercial companies by type of capital. As of 31 December</i>	47	123
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca <i>Intramural expenditures on research and development per 1 capita</i>	48	125
Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R <i>Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D</i>	49	125
Personel wewnętrzny B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo <i>Internal R&D personnel per 1000 economically active persons</i>	50	126
Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem <i>Revenues of industrial enterprises from sales of new or significantly improved products as the share of total revenues from sales</i>	51	128

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

	Nr	Str.
	No	Page
Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe na 1 mln mieszkańców	52	128
<i>Patent applications filed by domestic entities per million inhabitants</i>		
Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu	53	129
<i>Enterprises with Internet access</i>		
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	54	130
<i>Enterprises receiving orders via computer networks</i>		
Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem	55	132
<i>Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials</i>		
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych	56	133
<i>Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises</i>		
Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące). Rok poprzedni=100	57	136
<i>Indices of investment outlays (current prices). Previous year=100</i>		
Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiołódów rolnych i ogrodniczych w 2021 r.	58	139
<i>Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2021</i>		
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych. Stan w dniu 1 czerwca	59	140
<i>Cattle density per 100 ha of agricultural land. As of 1 June</i>		
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych. Stan w dniu 1 czerwca	60	140
<i>Pigs density per 100 ha of agricultural land. As of 1 June</i>		
Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej). Rok poprzedni=100	61	141
<i>Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight). Previous year=100</i>		
Dynamika skupu mleka. Rok poprzedni=100	62	142
<i>Indices of procurement of cows' milk. Previous year=100</i>		
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe). 2015=100	63	145
<i>Indices of sold production of industry (constant prices). 2015=100</i>		
Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)	64	146
<i>Sold production of industry by PKD sections (current prices)</i>		
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle. 2015=100	65	146
<i>Indices of average employment in industry. 2015=100</i>		
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD	66	147
<i>Average paid employment in industry by PKD sections</i>		
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące). 2010=100	67	148
<i>Indices of sold production of construction (current prices). 2010=100</i>		
Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące). 2010=100	68	148
<i>Indices of construction and assembly production (current prices). 2010=100</i>		

Spis wykresów (dok.)

List of charts (cont.)

	Nr No	Str. Page
Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)	69	149
<i>Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)</i>		
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie. 2010=100	70	149
<i>Indices of average employment in construction. 2010=100</i>		
Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania. 2010=100	71	150
<i>Indices of the number of dwellings completed. 2010=100</i>		
Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa	72	151
<i>Dwellings completed by construction form</i>		
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące). 2010=100	73	153
<i>Indices of retail sales of goods (current prices). 2010=100</i>		
Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni. Stan w dniu 31 grudnia	74	156
<i>Structure of hard surface public roads. As of 31 December</i>		
Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia	75	158
<i>Structure of national lines of scheduled bus transport in 2020. As of 31 December</i>		
Ruch międzynarodowy pasażerów w porcie/portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy) . . .	76	160
<i>International passenger traffic at airport/airports (arrivals and departures)</i>		
Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki	77	161
<i>Structure of electricity consumption by economy sectors</i>		
Wydatki budżetowe według działów w 2020 r.	78	168
<i>Budget expenditure by divisions in 2020</i>		
Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2020 r	79	170
<i>Number of local government units by relation of budget result to total revenue in 2020</i>		
Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy na realizację projektów europejskich według form jednostek samorządu terytorialnego	80	173
<i>Total value of subsidies received by local governments for the implementation of European projects according to the form of local government units</i>		

Spis map

List of maps

	Nr No	Str. Page
Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ i NO ₂ w 2020 r.	1	33
<i>Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2020</i>		
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)	2	35
<i>Employment rate by LFS in 2021 (annual average)</i>		
Stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)	3	35
<i>Unemployment rate by LFS in 2021 (annual average)</i>		
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r.	4	36
<i>Average monthly available income per capita in households in 2020</i>		
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r.	5	36
<i>Social assistance beneficiaries in the total population in 2020</i>		
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia)	6	37
<i>Dwellings stocks per 1000 population in 2020 (as of 31 December)</i>		
Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r.	7	37
<i>Out-patient health care units in 2020</i>		
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)	8	38
<i>Gross domestic product per capita in 2020 (current prices)</i>		
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)	9	38
<i>Entities of the national economy per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)</i>		
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r.	10	40
<i>Gmina and powiat roads with hard surface per 100 km² of total area in 2020</i>		
Energia ze źródeł odnawialnych w 2020 r.	11	40
<i>Energy from renewable sources in 2020</i>		
Podział województwa lubuskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia	12	41
<i>Division of Lubuskie voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2021. As of 31 December</i>		
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w m ³ w 2020 r.	13	48
<i>Water consumption for needs of the national economy and population per capita in m³ in 2020</i>		
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2020 r.	14	50
<i>Population connected to wastewater treatment plants in 2020</i>		
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia	15	54
<i>Area of special nature value under legal protection in 2020 As of 31 December</i>		
Lesistość w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia	16	56
<i>Forest cover in 2020. As of 31 December</i>		

Spis map (cd.)

List of maps (cont.)

	Nr No	Str. Page
Odpady komunalne zebrane w 2020 r. <i>Municipal waste collected in 2020</i>	17	59
Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2020 r. <i>Municipal waste collected separately in 2020</i>	18	60
Zmiana liczby ludności w latach 2010-2021. Stan w dniu 31 grudnia <i>Population changes in 2010-2021. As of 31 December</i>	19	65
Przyrost naturalny ludności w 2021 r. <i>Natural increase in 2021</i>	20	68
Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2021 r. <i>Net migration of population for permanent residence in 2021</i>	21	72
Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2020/21 <i>Pre-primary education in the 2020/21 school year</i>	22	74
Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2020/21 <i>Pupils in primary schools in the 2020/21 school year</i>	23	75
Pracujący w 2020 r. <i>Employed persons in 2020</i>	24	82
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia <i>Registered unemployment rate in 2021. As of 31 December</i>	25	83
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2020 r. <i>Average monthly gross wages and salaries in 2020</i>	26	85
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 r. <i>Scope of use of community social assistance in 2020</i>	27	92
Żłobki i kluby dziecięce w 2020 r. <i>Nurseries and children clubs in 2020</i>	28	94
Warunki mieszkaniowe ludności w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia <i>Housing conditions of population in 2020. As of 31 December</i>	29	96
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2020 r. <i>Population using water supply system in 2020</i>	30	97
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2020 r. <i>Population using sewage system in 2020</i>	31	98
Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2020 r. <i>Population using gas supply system in 2020</i>	32	100
Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2020 r. <i>Out-patient health care in 2020</i>	33	102
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2020 r. <i>Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2020</i>	34	104
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2020 r. <i>Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2020</i>	35	106

Spis map (dok.)

List of maps (cont.)

	Nr No	Str. Page
Zagrożenie przestępczością w 2021 r.	36	108
<i>Crime risk in 2021</i>		
Bezpieczeństwo na drogach w 2021 r.	37	109
<i>Road safety in 2021</i>		
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia	38	112
<i>Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2021 As of 31 December</i>		
Podmioty gospodarki narodowej w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia	39	122
<i>Entities of the national economy in 2021. As of 31 December</i>		
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2020 r.	40	136
<i>Investment outlays per capita in 2020</i>		
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2020 r.	41	143
<i>Sold production of industry (current prices) in 2020</i>		
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2020 r.	42	144
<i>Average employment in industry in 2020</i>		
Mieszkania oddane do użytkowania w 2021 r.	43	152
<i>Dwellings completed in 2021</i>		
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia	44	156
<i>Improved hard surface communal and district roads in 2020. As of 31 December</i>		
Ścieżki rowerowe w 2020 r.	45	157
<i>Bike lanes in 2020</i>		
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2020 r.	46	162
<i>Consumption of electricity in households in 2020</i>		
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r.	47	165
<i>Own revenue of budgets of gminas per capita in 2020</i>		
Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r.	48	168
<i>Investment expenditures of budgets of gminas per capita in 2020</i>		
Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia	49	171
<i>Debt of gminas in % of revenue in 2020. As of 31 December</i>		
Dotacje na projekty europejskie uzyskane przez gminy na 1 mieszkańca w 2020 r.	50	174
<i>Subsidies for European projects obtained by gminas per capita in 2020</i>		
Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w gminach miastach na prawach powiatu w 2020 r.	51	175
<i>Share of the European investment grants in total investment expenditure of gminas and cities with powiat status in 2020</i>		

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.</i>
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>data not available, necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics or not applicable.</i>
„W tym” <i>Of which”</i>	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł <i>PLN</i>	złoty <i>zloty</i>
tys.	tysiąc <i>thousand</i>
mln	milion <i>million</i>
t	tona <i>tonne</i>
l	litr <i>litre</i>
m	metr <i>metre</i>
m ²	metr kwadratowy <i>square metre</i>
m ³	metr sześcienny <i>cubic metre</i>
dam ³	dekametr sześcienny <i>cubic dekametre</i>
dt	decytona <i>deciton</i>
szt.	sztuka <i>piece, unit</i>
pkt	punkt <i>point</i>
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności <i>NACE classification</i>

Synteza

Executive summary

Województwo lubuskie, zajmuje powierzchnię blisko 14,0 tys. km² (stan w dniu 1 stycznia 2021 r.), tj. 4,5% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r.) mieszkało ok. 999,2 tys. ludności, tj. 2,6% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 71 osoby (czternasta lokata w kraju). W miastach mieszkało 64,5% ludności województwa.

Połowę areалу gruntów w województwie (51,0%) stanowiły grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, a użytki rolne stanowiły 40,5% powierzchni ogólnej województwa. W porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek powierzchni gruntów rolnych oraz gruntów leśnych wyłączonych z produkcji. Wyłączenia dotyczyły głównie powierzchni przeznaczonej na tereny osiedlowe. Wzrostowi uległa powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji. Więcej gruntów zagospodarowano, natomiast mniej zrehabilitowano.

W 2020 r. odnotowano po raz kolejny spadek zużycia wody ogółem w województwie lubuskim w porównaniu z 2010 r. Największy udział w zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności miała eksploatacja sieci wodociągowej. Woda zużywana przez przemysł pochodziła głównie z poboru wód podziemnych i powierzchniowych. Więcej wody zużyły gospodarstwa domowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca gospodarstwa domowego.

W 2020 r. wytworzono więcej ścieków ogółem niż w 2010 r., jednocześnie więcej ścieków odprowadzono do wód lub do ziemi. Odnotowano wzrost ilości ogółem ścieków oczyszczanych w ilości ścieków wymagających oczyszczenia. Główną metodą oczyszczania ścieków w województwie lubuskim była metoda z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W stosunku do 2010 r. zmniejszyła się liczba oczyszczalni ścieków ogółem, przy zwiększeniu liczby oczyszczalni komunalnych. W latach 2010-2020 odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków systematycznie wzrastał.

W stosunku do 2010 r. liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza województwa lubuskiego nieznacznie zmniejszyła się. W okresie 2010-2020 znacząco zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych, a gazowych pozostała na podobnym poziomie. Emisja pyłów pochodziła głównie ze spalania paliw. Wśród zanieczyszczeń gazowych dominował dwutlenek węgla. W tym samym czasie zwiększył się wskaźnik zanieczyszczeń zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych.

W porównaniu do stanu z 2010 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie lubuskim zmniejszyła się. Na terenie województwa lubuskiego znajdują się dwa parki narodowe: największy w województwie Park Narodowy „Ujście Warty” którego powierzchnia zwiększyła się o 25 ha oraz „Drawieński Park Narodowy”. Wzrosła również powierzchnia stanowisk dokumentacyjnych (blisko dziesięciokrotnie), zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych i rezerwatów przyrody, a zmniejszyła powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych. Przybyły nowe pomniki przyrody, wśród których dominowały pojedyncze drzewa. Wśród zwierząt chronionych dominował wilk, którego populacja zwiększyła się ponad dwudziestokrotnie oraz bóbr europejski. Pod względem wskaźnika lesistości w 2020 r. województwo lubuskie ponownie zajmowało 1. lokatę w Polsce.

W 2020 r. wytworzono mniej odpadów przemysłowych niż w 2010 r. Głównym źródłem odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) było przetwórstwo przemysłowe. Duża część odpadów pochodzących z działalności gospodarczej była składowana i zwiększyła się w porównaniu ze stanem z końca 2010 r. Ilość odpadów komunalnych stałych zebranych w 2020 r. wzrosła w ciągu ostatnich 10 lat o ponad 30%, stanowiąc 3,0% odpadów zebranych w Polsce. Składowanie na wysypiskach było podstawowym sposobem postępowania z odpadami komunalnymi. Zwiększyła się ilość odpadów zebranych selektywnie. W 2020 r. zlikwidowano 231 nielegalnych wysypisk, zbierając podczas ich likwidacji niemal 578 ton odpadów komunalnych. W województwie lubuskim w końcu 2020 r. odnotowano o 77 „dzikich” wysypisk więcej niż w roku poprzednim.

W 2020 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wzrosły w porównaniu z 2010 r. Najwięcej środków wydatkowano na gospodarkę ściekową i ochronę wód, w tym na oczyszczanie ścieków komunalnych. W finansowaniu nakładów na ochronę środowiska zwiększył się udział środków własnych inwestorów.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej były niższe niż w 2010 r. Najwięcej środków przeznaczono na ujęcia i doprowadzenia wody oraz na stacje uzdatniania wody. Środki na inwestycje służące gospodarce wodnej pochodziły głównie od inwestorów. W latach 2010-2020 przekazano do użytku wiele inwestycji rzeczowych w zakresie ochrony środowiska jak i gospodarki wodnej.

Systematycznie od 2010 r. w województwie lubuskim notuje się spadek liczby ludności. W 2021 r. liczba zgonów była wyższa od liczby urodzeń żywych, a współczynnik przyrostu naturalnego osiągnął najniższy poziom w ostatnim dwudziestoleciu. Niemalże znaczenie dla procesów demograficznych miała pandemia koronawirusa SARS-CoV-2. Utrzymała się też niekorzystna tendencja w zakresie odpływu migracyjnego ludności. W wyniku niekorzystnych procesów demograficznych intensyfikują się procesy starzenia się społeczeństwa.

W roku szkolnym 2020/21 w województwie lubuskim funkcjonowało łącznie 496 placówek wychowania przedszkolnego. W ramach systemu oświaty wychowaniem przedszkolnym objęto 35,8 tys. dzieci. Wśród wszystkich placówek wychowania przedszkolnego dominowały przedszkola, które stanowiły blisko 62% ogółu placówek wychowania przedszkolnego. Średnio na 1 przedszkole w województwie lubuskim przypadało 117 dzieci.

W roku szkolnym 2020/21 w województwie lubuskim funkcjonowało 357 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, w tym 183 szkoły na wsi. Uczyło się w nich 82,4 tys. uczniów, tj. o 0,9% więcej niż przed rokiem. Naukę w szkołach podstawowych zakończyło ponad 9,0 tys. absolwentów.

Do szkół ponadpodstawowych uczęszczało 38,6 tys. uczniów, tj. o 1,0% więcej niż w poprzednim roku szkolnym. Największą liczbę uczniów skupiały technika, do których uczęszczało 47% młodzieży uczącej się oraz licea ogólnokształcące – 34%, natomiast szkoły branżowe – 16%.

W województwie funkcjonowało również 30 szkół policealnych, w których naukę po ukończeniu liceum kontynuowało 5,2 tys. osób. Liczba osób uczących się zwiększyła się o 46,2% w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym.

Na lubuskich uczelniach kształciło się 11,9 tys. studentów, o 0,9% mniej niż w poprzednim roku akademickim. Liczba absolwentów zmniejszyła się o 4,8%, wyniosła 2,9 tys. osób.

Na rynku pracy zanotowano w relacji do 2010 r. spadek aktywności zawodowej, jednak odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia. Wskaźnik zatrudnienia był zdecydowanie wyższy wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyraźnie zmniejszyła się.

Po raz kolejny przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie lubuskim wzrosło, a wzrost był bardziej dynamiczny niż w poprzednim roku. W 2021 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ukształtowało się na poziomie odpowiadającym ponad 87% średniego wynagrodzenia w kraju.

W ostatnich latach nastąpiła poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W 2020 r. przeciętny miesięczny dochód na 1 osobę w gospodarstwie domowym był wyższy niż w poprzednim roku, przy jednoczesnym zmniejszeniu wydatków. W województwie zmniejszył się zasięg ubóstwa ekonomicznego. W 2020 r. 57% gospodarstw domowych oceniało swoją sytuację materialną jako dobrą i raczej dobrą.

W 2020 r. świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł miesięcznie otrzymało w województwie więcej dzieci niż rok wcześniej. Wzrosła także liczba rodzin, którym przyznano Kartę Dużej Rodziny. W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Utrzymała się również tendencja spadku liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej i liczby ich gospodarstw domowych.

W porównaniu z 2011 r. po raz kolejny znacząco poprawiła się sytuacja w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3. Wzrosła liczba żłobków i klubów dziecięcych (ponad sześciokrotnie), jak również liczba miejsc oraz dzieci przebywających w tych placówkach (ponad trzykrotnie).

Warunki mieszkaniowe ludności województwa lubuskiego systematycznie poprawiają się. Wielkość zasobów mieszkaniowych wzrosła w relacji do 2010 r. o ok. 10%. Wyższa była liczba mieszkań na 1000 ludności. Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań, przy nieznacznym spadku liczby osób przypadających na 1 mieszkanie. Ponadto wzrósł odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej.

W 2020 r. w województwie działały 564 przychodnie, to o 28 więcej niż w 2012 r. Liczba praktyk lekarskich (łącznie ze stomatologicznymi) zmniejszyła się w tym czasie o 90 i wyniosła 158.

W porównaniu do roku ubiegłego w 2020 r. nieznacznie zmniejszyła się dostępność do lekarzy w województwie lubuskim. Liczba lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców była niższa niż średnio w kraju. Jednocześnie zmniejszyła się także liczba pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem. Grupą pracowników medycznych, których liczba sukcesywnie rosła, byli fizjoterapeuci. Liczba diagnostów laboratoryjnych znacząco się nie zmieniła, zwiększył się natomiast wskaźnik farmaceutów.

W 2021 r. w województwie lubuskim wzrosła liczba odnotowanych przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, zarówno w stosunku do 2015 r., jak i do roku poprzedniego. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem był wyższy od wskaźnika z roku poprzedniego i od notowanego w 2015 r.

Liczba wypadków drogowych na lubuskich drogach w 2021 r. zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim oraz w porównaniu z 2015 r. Zmniejszyła się także liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych oraz liczba osób rannych w wypadkach drogowych.

W 2021 r. ponownie zanotowano poprawę podstawowych wskaźników charakteryzujących społeczeństwo informacyjne, m.in. dostęp gospodarstw domowych do Internetu. Rozwój społeczeństwa informacyjnego w województwie lubuskim przebiega jednak wolniej niż średnio w kraju – prezentowane wskaźniki nadal były mniejsze w stosunku do ich wartości średnich w kraju.

Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w województwie lubuskim wyraźnie zwiększyła się w relacji do 2010 r.

Według wstępnego szacunku w 2020 r. PKB województwa było wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,6% (w cenach bieżących), a jego wartość stanowiła 2,1% wartości w kraju. W 2020 r. PKB na 1 mieszkańca stanowił 81,4% średniej krajowej, relacja ta była nieco wyższa niż w poprzednim roku, jednak mniejsza niż w latach poprzednich. W strukturze wartości dodanej brutto najwyższy udział w jego tworzeniu ma przemysł, w 2019 r. wyniósł niemal 33%.

Sytuacja społeczno-gospodarcza w 2021 r. kształtowała się nadal pod wpływem obostrzeń wdrażanych od marca 2020 r. w celu przeciwdziałania pandemii Covid-19, które z różnym nasileniem oddziaływały na działalność we wszystkich obszarach gospodarki. Trudna sytuacja znalazła również odzwierciedlenie w ocenach koniunktury w województwie lubuskim wyrażanych przez przedsiębiorców. W kwietniu 2022 r. w większości badanych obszarów gospodarki przedsiębiorcy oceniali koniunkturę lepiej niż przed rokiem. Największa poprawa ocen nastąpiła w zakwaterowaniu i gastronomii. Pomimo sygnalizowanej poprawy, w większości obszarów, wskaźniki oceny były nadal negatywne.

W 2021 r. w województwie lubuskim w relacji do poprzedniego roku wzrosła liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, a także liczba podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności. Wyższa w skali roku była liczba nowo zarejestrowanych, jak i wyrejestrowanych podmiotów z rejestru (o odpowiednio 7,3% oraz 7,8%).

W 2020 r. zanotowano spadek nakładów na działalność badawczą i rozwojową w porównaniu z poprzednim rokiem, jak były one wyższe w relacji do notowanych w 2010 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady były o ok. 75% mniejsze od średnich nakładów na działalność B+R na 1 mieszkańca w kraju. Mniejsza od średniej krajowej była również liczba pracujących w działalności B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo. Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych, jednak wielkość nakładów na innowacje w porównaniu z poprzednim rokiem była mniejsza zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych jak i usługowych.

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące województwo ze względu na wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach były nieznacznie mniejsze od przeciętnych wartości w kraju. Przedsiębiorstwa w województwie lubuskim były nieco bardziej niż przeciętnie w kraju zaawansowane m.in. w zakresie wykorzystywania Internetu rzeczy. Co czwarte przedsiębiorstwo deklarowało, że wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych był spowodowany sytuacją pandemiczną.

W 2021 r. w przedsiębiorstwach w województwie lubuskim większość wyników finansowych i podstawowych wskaźników ekonomicznych uległa poprawie w porównaniu z notowanymi w roku ubiegłym. W porównaniu z 2020 r. zarówno udział przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw, jak i udział przychodów tych przedsiębiorstw w przychodach z całokształtu działalności ogółu badanych podmiotów był wyższy.

W 2021 r. w województwie lubuskim nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw o liczbie pracujących 49 osób i więcej wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem. Zwiększenie nakładów zanotowano zarówno w nakładach przeznaczonych na zakupy, jak i na budynki i budowle. Wzrosła liczba inwestycji nowo rozpoczętych i ich łączna wartość kosztorysowa.

W województwie lubuskim zbiory oraz plony wybranych ziemiopłodów rolnych w 2020 r. były wyższe w odniesieniu do poprzedniego roku. Zmniejszyła się wielkość pogłowia trzody chlewnej, owiec oraz bydła, natomiast wzrosło pogłowie drobiu, w tym najbardziej znacząco indyków. Województwo lubuskie zajmuje drugą lokatę w kraju jako producent indyków.

Skup roślinnych produktów rolnych kształtował się na niższym poziomie niż w poprzednim roku, natomiast skup produktów zwierzęcych, za wyjątkiem żywca wołowego, zwiększył się.

W produkcji globalnej i towarowej zanotowano wartość wyższą w odniesieniu do poprzedniego roku, natomiast wartość produkcji końcowej była niższa niż rok wcześniej.

W 2021 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie lubuskim wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem, kiedy zanotowano jej spadek w ujęciu rocznym. Zwiększyła się również wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, przy niewielkim spadku przeciętnego zatrudnienia i wzroście przeciętnego wynagrodzenia brutto w przemyśle.

Wartość produkcji sprzedanej budownictwa ogółem była wyższa niż w poprzednim roku. Niemal 45% produkcji sprzedanej budownictwa stanowiła produkcja budowlano-montażowa, która zmniejszyła się w skali roku. Wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością sprzedaży budownictwa na 1 zatrudnionego wzrosła w skali roku.

Oddano do użytkowania mniej mieszkań niż w poprzednim roku. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była większa o prawie 2 m² niż w 2020 r. Wzrosła liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, jednak zmniejszyła się liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym.

W 2021 r. sprzedaż detaliczna w województwie lubuskim wzrosła w relacji do 2020 r. W stosunku do poprzedniego roku zwiększyła się także sprzedaż hurtowa zrealizowana w przedsiębiorstwach handlowych, w tym w jednostkach hurtowych.

W 2020 r. w województwie wskaźnik długości dróg publicznych na 100 km² zwiększył się w porównaniu z notowanym w 2010 r., jednak był mniejszy niż przeciętnie w kraju. Po latach wzrostu ruch samolotów i ruch pasażerów w porcie lotniczym województwa zmniejszył się, co w dużej mierze wpływ miała pandemia Covid-19.

W 2020 r. w województwie lubuskim produkcja energii elektrycznej nieznacznie wzrosła w stosunku do poprzedniego roku. Wyższy był także udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych w ogólnej produkcji energii elektrycznej. W stosunku do 2019 r. wzrosła liczba gospodarstw domowych będących odbiorcami energii elektrycznej i zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę.

W 2020 r. dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego (JST) w województwie lubuskim na 1 mieszkańca stanowiły około 96% średnich dochodów JST na 1 mieszkańca w kraju. W strukturze dochodów JST ogółem, w porównaniu z 2010 r., wzrósł udział dochodów własnych, dotacji, a zmniejszył się subwencji ogólnej w dochodach JST.

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubuskim na 1 mieszkańca stanowiły 95% średnich wydatków JST na 1 mieszkańca w kraju. W strukturze wydatków JST około 84% stanowiły wydatki bieżące, tj. więcej niż w 2010 r. Wydatki inwestycyjne JST na 1 mieszkańca w województwie lubuskim w 2020 r. były niższe.

W 2020 r. zanotowano nadwyżkę budżetów JST ogółem. W stosunku do 2019 r. wzrosła liczba JST, które zamknęły rok budżetowy nadwyżką. Wzrosło zadłużenie JST w województwie lubuskim wynikające ze wzrostu zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek. W rezultacie zobowiązania stanowiły 27% dochodów JST, tj. o 2,4 p. proc. mniej niż średnio w kraju.

W 2021 r. odnotowano wzrost całkowitej wartości umów o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa lubuskiego. Wzrost ten wyniósł 6,7% w porównaniu z poprzednim rokiem. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość ta była o 12,7% mniejsza niż przeciętnie w kraju.

Executive summary

Lubuskie Voivodeship, covers an area of nearly 14 thousand km² (as of January 1, 2021), i.e. 4.5% of the country's area. About 999.2 thousand people lived in its area (as of December 31, 2020), i.e. 2.6% of the total population of Poland. The population density per 1 km² was 71 people (fourteenth place in the country). Cities were home to 64.7% of the voivodship's population.

Over half of the land area in the voivodship (51.0%) was forest land as well as wooded and bushy and agricultural land accounted for 40.5% of the total area of the voivodship. Compared to 2010, there was a decrease in the area of agricultural land and a decrease in the area of forest land excluded from production. The exclusions concerned mainly the area designated for residential area. The area of degraded and devastated land requiring reclamation increased. More land has been developed, while less has been rehabilitated.

In 2020, a further decrease in total water consumption was recorded in the Lubuskie Voivodship compared to 2010. The largest share in water consumption for the needs of the national economy and population had a water supply network operation. The water consumed by the industry came mainly from groundwater and surface water abstraction. More water was used by households per 1 member of the household.

In 2020, more total wastewater was produced, simultaneously more wastewater was discharged into waters or into the ground. There was an increase in the total amount of wastewater treated in the amount of wastewater requiring treatment. The main method of wastewater treatment in Lubuskie Voivodeship was the method with increased removal of biogenes.

Compared to 2010, the total number of sewage treatment plants decreased, while the number of municipal treatment plants increased. In the years 2010-2020, the percentage of the population using wastewater treatment plants was systematically increasing.

Compared to 2010, the number of plants particularly burdensome for air cleanliness in the Lubuskie Voivodship slightly decreased. In the period 2010-2020, the emission of dust pollutants decreased and at the same time the emission of gases pollutants had not changed. Dust emission was mainly due to fuel combustion. Carbon dioxide dominated among the gases pollutants. At the same time, the rate of pollutants retained in dust and gases pollutant reduction systems increased.

Compared to the situation in 2010, the area of legally protected areas in the Lubuskie Voivodship has decreased. There are two national parks in the Lubuskie Voivodship: the largest National Park in the voivodship „Ujście Warty” of which the area increased by 25 hectares and „Drawieński Park Narodowy”. There has been also an increase in the area of documentation sites (by nearly ten times), natural and landscape complexes, ecological lands and nature reserves, while the area of protected landscape areas and landscape parks decreased. New natural monuments, dominated by single trees, have arrived. Among the protected animals, the wolf, whose population increased more than twenty times, and the European beaver dominated. In terms of the forest cover index, in 2020 the Lubuskie Voivodship was still ranked 1st in Poland.

In 2020, less industrial waste was generated than in 2010. The main source of waste (excluding municipal waste) was industrial processing. A large proportion of waste from industry was stored and has increased compared to the end of 2010. The amount of municipal solid waste collected in 2020 has increased over the last 10 years by nearly 30%, representing 3.0% of waste collected in Poland. Landfilling was the basic method of municipal waste management. The amount of waste collected selectively has increased. In 2020, 231 illegal landfills were closed, collecting almost 578 tons of municipal waste during their liquidation. In the Lubuskie Voivodship, at the end of 2020, there were 77 more „wild” landfills than in the previous year.

In 2020, outlays on fixed assets for environmental protection increased compared to 2010. The most funds were allocated to wastewater management and water protection, including treatment of municipal wastewater. The share of investors' own funds in financing environmental protection outlays has increased.

Outlays for fixed assets for water management were lower than in 2010. The largest amount of funds was allocated to water intakes and supplies as well as water purification plants. Funds for water management investments came mainly from investors. In the years 2010-2020, many tangible investments in the field of environmental protection and water management were commissioned.

Systematically, since 2010, there has been a decrease in the population of the Lubuskie Voivodship.

The number of deaths was higher than the number of live births, and the population growth rate reached the lowest level in the last twenty years. The SARS-CoV-2 coronavirus pandemic was important for the demographic processes. The unfavorable trend in the migration outflow of the population has also continued. As a result of unfavorable demographic processes, the ageing of the population is intensifying.

In the school year 2020/21, there were a total of 496 pre-primary education establishments in the Lubuskie Voivodship. Within the education system, pre-primary education covers 35.8 thousand kids. Among all pre-primary education establishments, kindergarten dominated, accounting for almost 62% of all pre-school education establishments. On average, there were 117 children per 1 kindergarten in the Lubuskie Voivodship.

In the 2020/21 school year, there were 357 primary schools for children and youth in the Lubuskie Voivodship, including 183 schools in the countryside. They had 82.4 thousand students, i.e. 0.9% more than the year before. Education in primary schools was completed by over 9.0 thousand graduates.

Post-primary schools were attended by 38.6 thousand students, i.e. 1.0% more than in the previous school year. The largest number of students were concentrated in technical secondary schools, which were attended by 47% of young people, and general secondary schools 34%, while vocational schools 16%.

There were also 30 post-secondary schools in the voivodship, in which 5.2 thousand persons continued their education after completing secondary education. The number of learners increased by 46.2% in comparison to the previous school year.

Lubuskie's universities educated 11.9 thousand students, 0.9% less than in the previous academic year. The number of graduates decreased by 4.8% and amounted to 2.9 thousand.

In the labour market, a decrease in labour force participation was recorded in relation to 2010, but there was an increase in the employment rate. The employment rate was significantly higher among men than among women. The number of registered unemployed decreased significantly.

Once again, the average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in Lubuskie voivodship increased, and the increase was more dynamic than in the previous year. In 2021 the average monthly gross salary was at a level corresponding to more than 87% of the average salary in the country.

The material situation of households has improved in recent years. In 2020, the average monthly income per person in a household was higher than in the previous year, with a decrease in expenditure. The extent of economic poverty has decreased in the voivodship. In 2020, 57% of households rated their material situation as good or rather good.

In 2020, the child-raising benefit of PLN 500 per month was received by more children in the voivodship than in the previous year. There was also an increase in the number of families who were granted the Large Family Card. In comparison with 2010, the number of people using social assistance benefits decreased. There was also a downward trend in the number of beneficiaries of community social welfare and the number of their households.

Compared to 2011, the situation in institutional care for children under 3 years has once again improved significantly. The number of nurseries and children's clubs has increased (more than six times), as well as the number of places and children staying in these establishments (more than three times).

Housing conditions of the population in Lubuskie are systematically improving. The size of dwelling stocks increased in relation to 2010 by about 10%. The number of dwellings per 1000 population was higher. The average useful floor area of a dwelling increased, with a slight decrease in the number of people per 1 dwelling. In addition, the percentage of population using the water supply, sewage and gas networks has increased.

In 2020, there were 564 clinics operating in the voivodship, 28 more than in 2012. The number of medical practices (including dental practices) decreased by 90 during this period and amounted to 158.

Compared to the previous year, the availability of doctors in 2020 in Lubuskie decreased slightly. The number of doctors per 10,000 inhabitants was lower than average in country. At the same time, the number of nurses working directly with the patient also decreased. Physiotherapists were the group of medical employees whose number was gradually increasing. The number of laboratory diagnosticians did not change significantly, while the rate of pharmacists increased.

In 2020, in the Lubuskie Voivodeship, the number of recorded crimes ascertained by the Police in completed preparatory proceedings increased, both in relation to 2015 and the previous year. The overall rate of detection of delinquents of crimes identified by the Police was higher than in the previous year and than in 2015.

The number of road accidents in Lubuskie Voivodship in 2021 decreased compared to the previous year and 2015. The number of road accident fatalities was lower and the number of people injured in road accidents also decreased.

In 2021, another year in a row, the basic indicators characterizing the information society have improved, such as households' access to the Internet. However, the development of the information society in Lubuskie Voivodship is slower than the national average, the presented indicators were still lower than their average values in the country.

The number of foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in the Lubuskie Voivodship has significantly increased since 2010.

According to preliminary estimates, in 2020 the voivodship's GDP was 1.6% higher than in the previous year (in current prices), and its value accounted for 2.1% of the national value. In 2020, GDP per capita was 81.4% of the national average, but this ratio was slightly higher than in the previous year but lower than in years before. Industry has the highest share in the gross value added structure, accounting for almost 33% in 2019.

The socio-economic situation in 2021 was influenced by restrictions implemented during the Covid-19 pandemic, which, with varying degrees of intensity, affected activities in all areas of the economy. The difficult situation was also reflected in the business' assessments of the economic situation in the Lubuskie Voivodship. In April 2022, in most of the surveyed areas of the economy, enterprises assessed the economic situation better than year ago. The greatest improvement in ratings occurred in accommodation and catering. Despite the indicated improvement, assessment indicators were still negative in most areas.

In 2021, in the Lubuskie Voivodeship, the number of national economy entities entered in the REGON register and the number of entities per 1000 population increased compared to 2010. Both the number of newly registered and deregistered entities was lower than recorded a year ago (by 7.3% and 7.8%, respectively).

In 2020, there has been a decrease in expenditure of entities on the research and development activities, compared to the previous year but increase compared to those recorded in 2010. Expenditure per capita was about 75% lower than the average expenditure on R&D per 1 inhabitant in the country. Also the number of employed in R&D activity per 1000 professionally active was lower than the national average. The percentage of innovative enterprises increased, however the amount of expenditure on innovation in comparison with the previous year was lower both in industrial and service enterprises.

Basic indicators characterizing the voivodship with regard to the use of information and communication technologies in enterprises were slightly lower than the national average. However, there is a higher than the national level of advancement of enterprises, among others, in the use of the Internet of Things. One in four enterprises declared that the increase in ICT use was due to a pandemic situation.

In 2021, in enterprises in the Lubuskie Voivodeship, most of the financial results and basic economic indicators improved compared to those recorded in the previous year. Compared to 2020, both the share of enterprises reporting a net profit in the total number of enterprises and the share of these enterprises' revenues in revenues from the total activity of all surveyed entities was higher.

In 2021, in Lubuskie Voivodship, investment outlays of enterprises employing 49 people and more increased compared to 2020. An increase was recorded both in outlays for purchases and for buildings and structures. Both, the number of newly started investments and their total cost value increased.

In the Lubuskie Voivodship, the harvest and yields of selected agricultural crops in 2020 were higher compared to the previous year. The stock of pigs, sheep and cattle decreased, while the stock of poultry increased, with turkeys being the most significant. Lubuskie Voivodeship also ranks second in the country as a turkey producer.

The purchase of plant agricultural products was lower than in the previous year, while the purchase of animal products, except for cattle for slaughter, increased.

The value of gross and market agricultural output was higher compared to the previous year, while the value of final agricultural output was lower than the previous year.

In 2021, the sold production of industry in the Lubuskie Voivodship increased compared to 2020, when a year-on-year decrease was recorded. At the same time, there was an increase in labour productivity measured by the value of production sold per 1 employee, with a slight decrease in average employment and an increase in average gross wage and salary in industry.

The value of total sold production of construction increased compared to the previous year. Nearly 45% of sold production of construction was the construction and assembly production, which decreased over the year. Labour productivity in construction, measured by the value of construction sales per 1 employee increased year-on-year.

Fewer dwellings were completed than in the previous year. The average usable floor space of 1 dwelling was higher by almost 2 m² than in 2020. Increased the number of dwellings in which construction has begun and the number of dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project.

In 2020, retail sales in the Lubuskie Voivodship were higher than realized in 2020. Compared to the previous year, wholesale sales in commercial enterprises, including wholesale entities, also increased.

In 2020, in the Lubuskie voivodship, the indicator of the length of public roads per 100 km² increased compared to the one recorded in 2010, however, it was lower than the national average. After years of growth, aircraft movements and passenger traffic at the voivodship's airport have declined, influenced in large part by the Covid-19 pandemic.

In 2020, the production of electricity in the Lubuskie Voivodeship was slightly higher than in the previous year. The share of the production of energy from renewable sources in the total production of electricity also increased. Compared to 2019, increased in the number of households being electricity recipients and the consumption of electricity per 1 household.

In 2020, the revenues of the budgets of local government units (LGUs) in the Lubuskie Voivodship per capita constituted about 96% of the average income of LGUs per capita in the country. In the structure of the total revenue of LGUs, compared to 2010, the share of own revenues and grants increased, while the share of general subvention in the revenue of LGUs decreased.

The expenditures of local government units in Lubuskie Voivodship per capita accounted for almost 95% of the average expenditures of local government units per capita in the country. In the structure of local government expenditure, about 84% were current expenditure, i.e. more than in 2010. The investment expenditure of local government units per capita in Lubuskie Voivodship in 2020 was lower than a year ago.

In 2020, a surplus of total local government units' budgets was recorded. Compared to 2019, the number of local government units that closed the financial year with a surplus increased. The debt of local government units in the Lubuskie voivodship increased due to an increase in liabilities from credits and loans. As a result, liabilities accounted for 27% of local government units' revenues, i.e. by 2.4 percentage points. less than the national average.

In 2021, an increase in the total value of contracts for co-financing projects implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in the Lubuskie Voivodship was recorded. This increase was 6.7% compared to the previous year. Calculated per capita, this value was by 12.7% lower than the national average.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo Voivodship
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2020 r. (%) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2020 (%)	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2020 r. (hm ³) Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2020 (hm ³)	8367,4	76,2
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w 2020 r. (hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2020 (hm ³)	7347,0	38,3
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2020 r. (dam ³) Municipal treated wastewater during the year in 2020 (dam ³)	1333859	32553
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2020 r. (tony/rok): Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2020 (tonnes/year):		
gazowych gases	186155755	2062448
pyłowych particulates	22588	558
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2020 r. (%) Total area under legal protection in total area in 2020 (%)	32,3	37,4
Lesistość w 2020 r. (%) Forest cover in 2020 (%)	29,6	49,3
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2021 (as of 31 December)	122	71
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r. Natural increase per 1000 population in 2021	-4,9	-5,9
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2021	0,1	-1,0
Przeciętne trwanie życia w 2020 r. (w latach) Life expectancy in 2020 (in years)		
mężczyźni males	72,6	71,8
kobiety females	80,7	80,0
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2020/2021 r. Children aged 3–6 in pre-primary education establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2020/2021 school year	901	886

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
 Table 1. Selected data for Poland and voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo Voivodship
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r. (w %) (przeciętne w roku) Employment rate by LFS in 2021 r. (in %) (annual average)	55,8	54,3
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2021 r. (w %) (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2021 (in %) (annual average)	57,8	55,5
Stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r. (w %) (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2021 (in %) (annual average)	3,4	.
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2021 r. Unemployed persons per 1 job offer in 2021	15	7
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w 2021 r. (zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in 2021 (PLN)	5 889,84	5 140,32
Przeciętne miesięczne emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2021 r. (zł) Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2021 (PLN)	2 554,59	2 384,65
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r. (zł) Average monthly per capita available income in households in 2020 (PLN)	1 919,21	1 971,47
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^b w 2020 r. (%) At-risk-of-poverty rate after social transfers ^b in 2020 (%)	14,8	11,7
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r. (%) Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2020 (%)	4,1	4,7
Współczynnik Giniego ^b w 2020 r. (%) Gini coefficient ^b in 2020 (%)	27,2	22,5
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2020 r. (tys. zł) Social assistance benefits granted in 2020 (thousand PLN)	3509571,8	114759,1
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^c na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2020 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^c per 1000 children up to the age of 3 in 2020	128,2	154,6
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r. Population per out-patient health care unit in 2020	1498	1395
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2020 r. Medical personel per 10 thousand population in 2020		
lekarze doctors	24,1	20,3
pielęgniarki nurses	49,9	45,0
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2020 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2020	43,8	41,4
Produkt krajowy brutto ^d (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2020 r. (w zł) Gross domestic product ^d (current prices) per capita in 2020 (in PLN)	60663	49394
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)	1270	1248
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)	22	16

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Na podstawie danych z Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). c Łącznie z oddziałami żłobkowymi i ze żłobkami przyzakładowymi. d Wstępny szacunek.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Based on data from the European Survey of Income and Living Conditions (EU-SILC). c Including nursery wards and workplace nurseries. d Preliminary estimate.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
 Table 1. Selected data for Poland and voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo Voivodship
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^a w 2020 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^a in 2020	8,5	2,3
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^b w 2021 r. (%) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^b in 2021 (%)	84,5	84,6
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w 2021 r. (%) Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in 2021 (%)	93,3	93,7
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^b w 2021 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^b in 2021 (previous year=100; current prices)	111,5	129,2
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2021 r. ^c (szt.) Cattle density per 100 ha of agricultural land in 2021 ^c (heads)	42,8	19,3
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2021 r. ^c (szt.) Pigs density per 100 ha of agricultural land in 2021 ^c (heads)	73,8	17,1
Produkcja sprzedana przemysłu ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2021 r. (zł) Sold production of industry ^d (current prices) per 1 average employed person in industry in 2021 (PLN)	684066	657567
Produkcja sprzedana budownictwa ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2021 r. (zł) Sold production of industry ^d (current prices) per 1 average employed person in construction in 2021 (PLN)	715628	389929
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r. Dwellings completed per 1000 population in 2021	6,1	5,1
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2020	100,3	69,2
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2020 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2020	6,2	6,6
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2020 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2020 (in %)	17,9	22,5

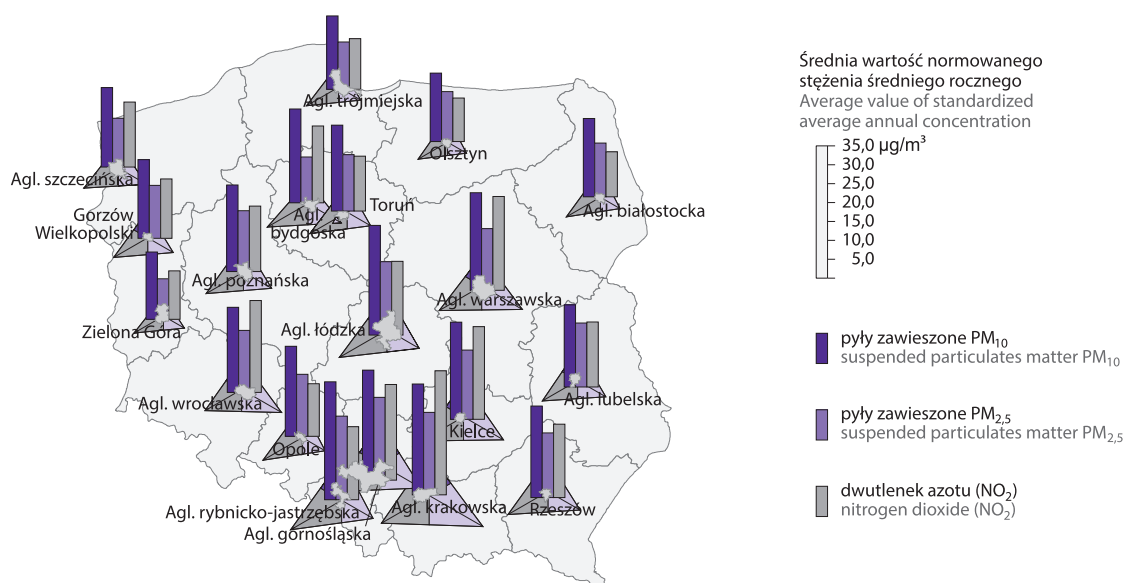
a Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowa zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych wg stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. c The data on agricultural land as of June 1, 2021 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

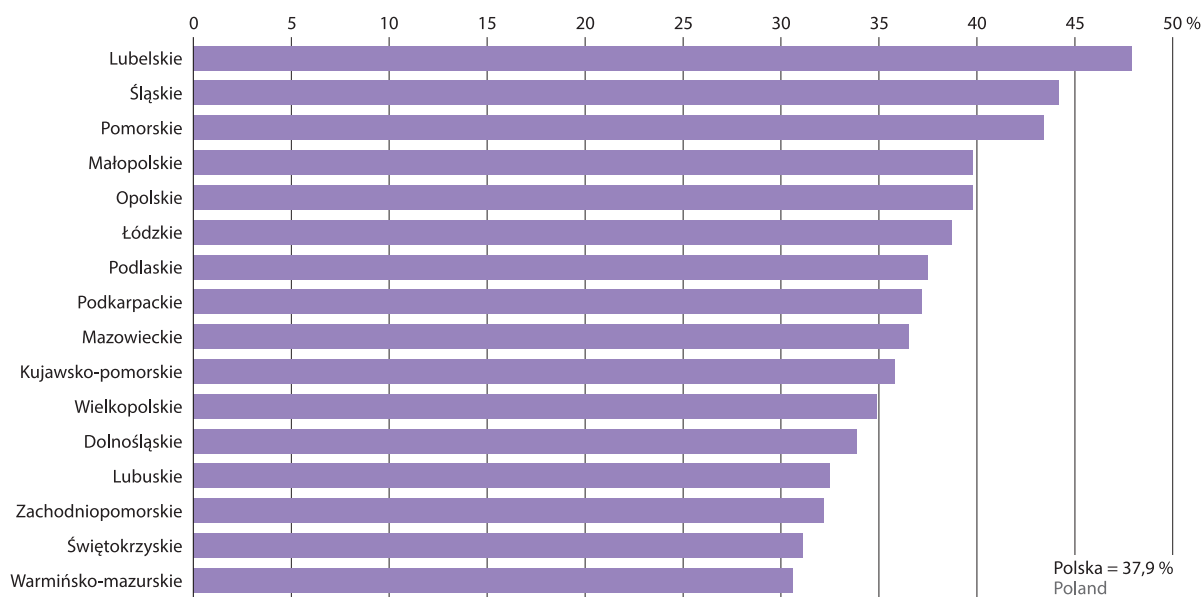
Rozdział 2 Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw Voivodship against the background of other voivodships

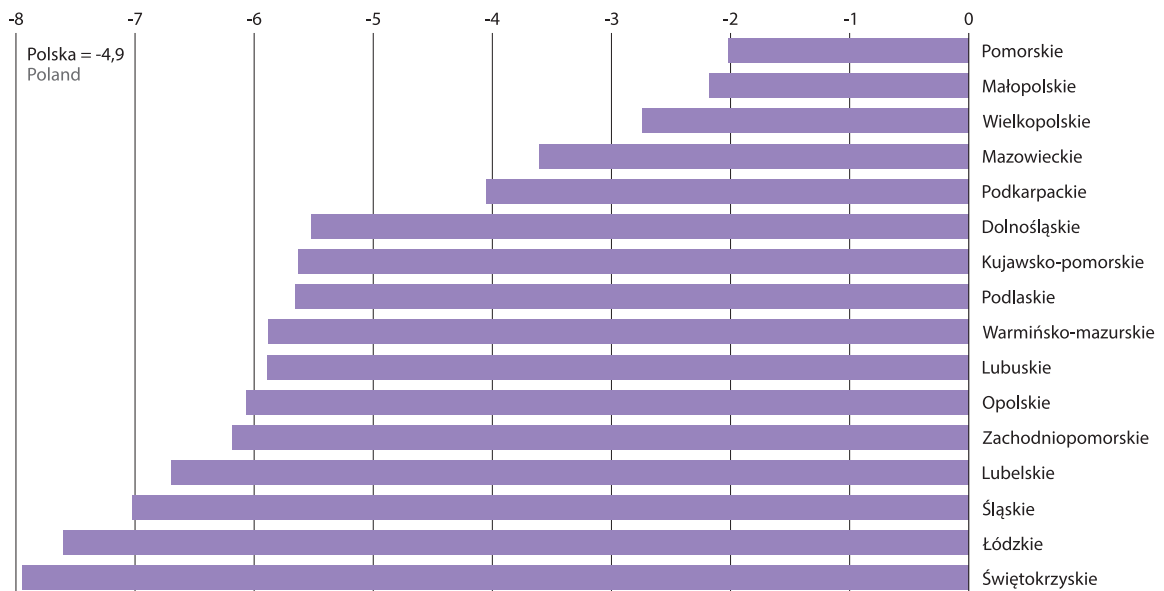
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2020 r.
Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2020

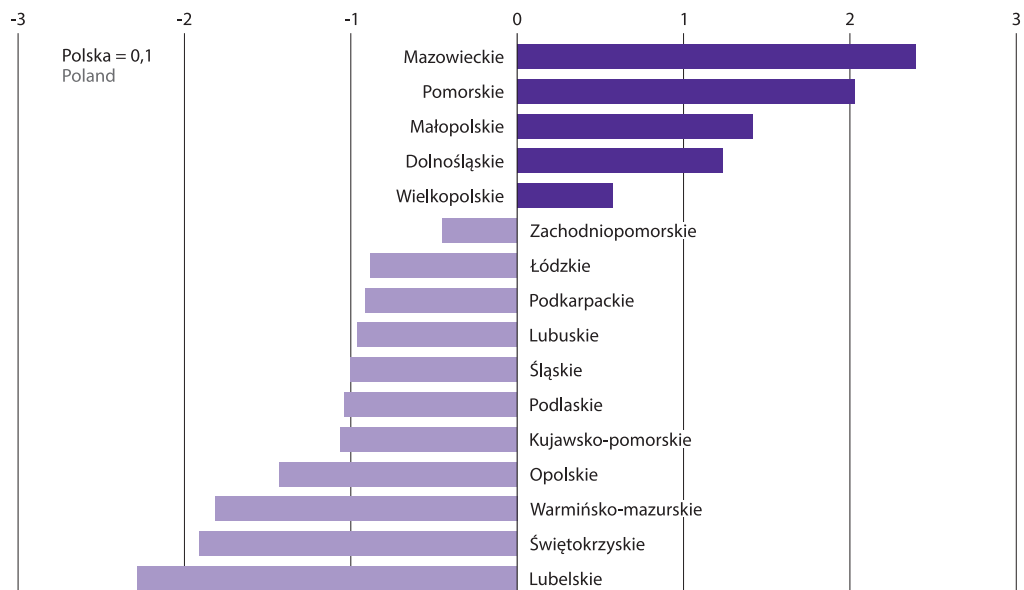
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2020 r.
Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2020

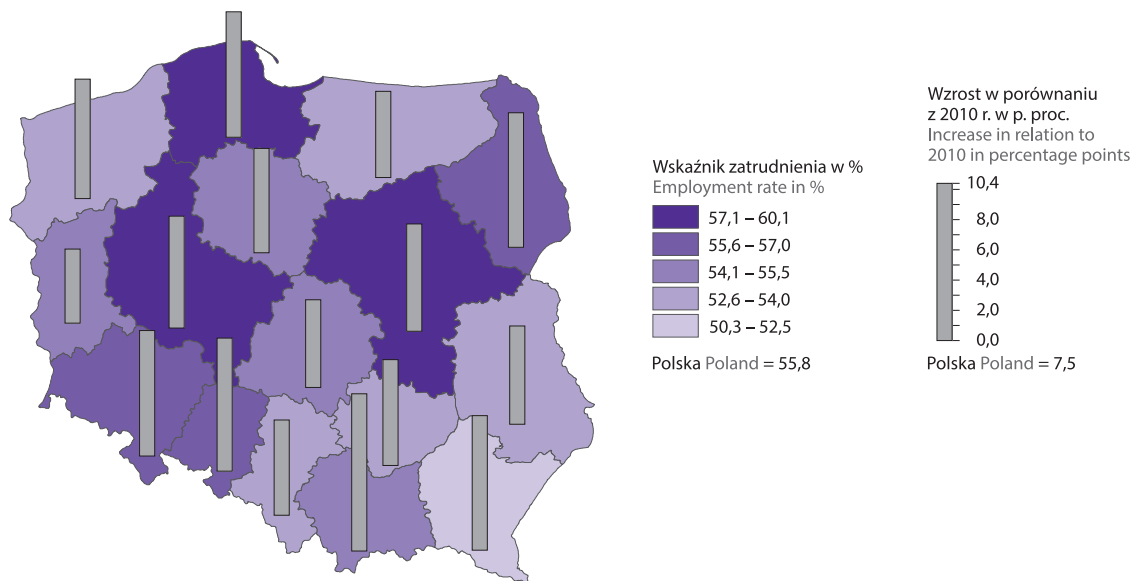
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r.
 Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2021

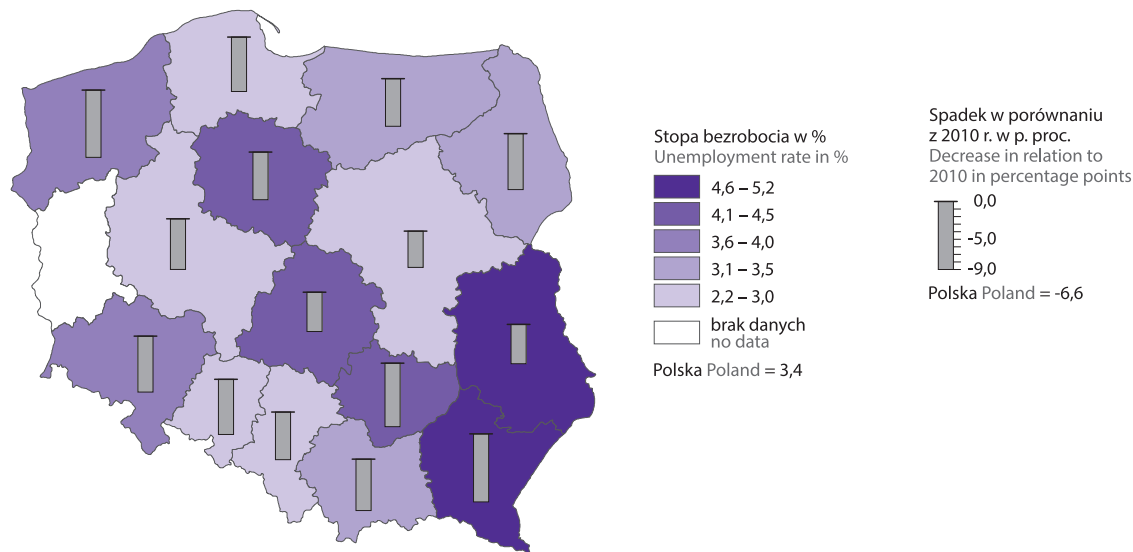
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r.
 Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2021

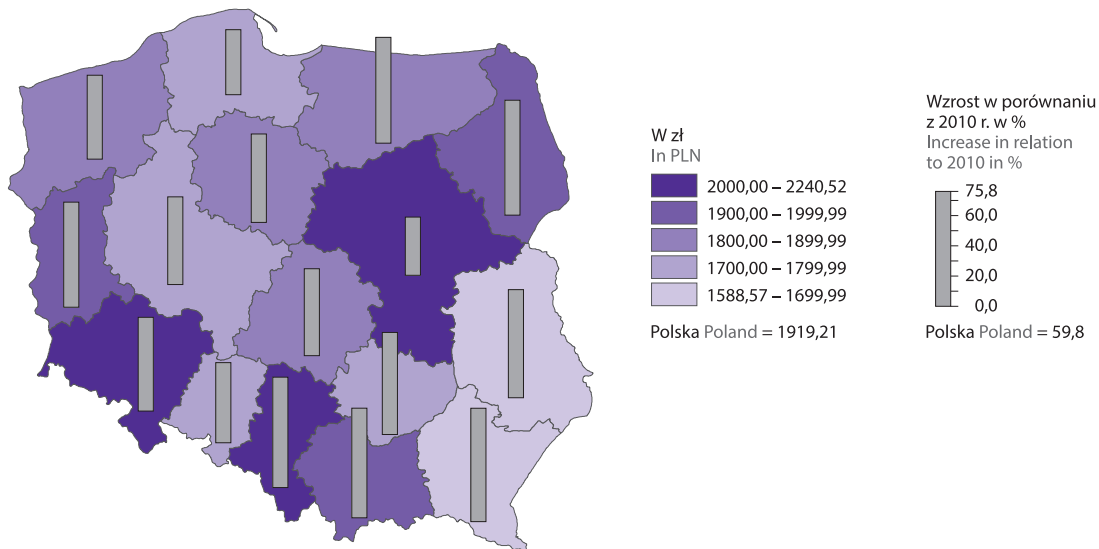
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2021 (annual average)

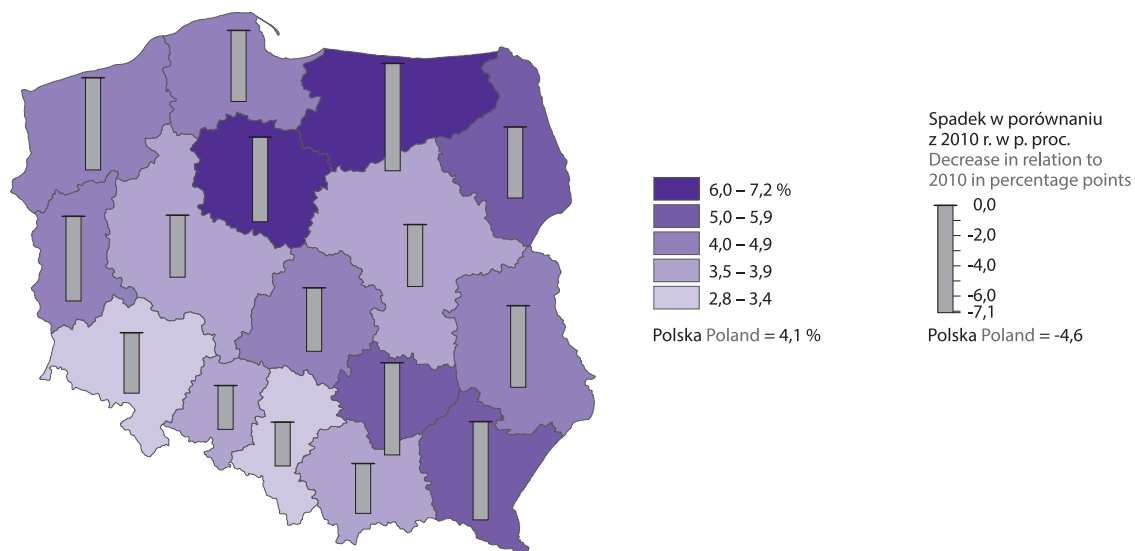
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2021 (annual average)

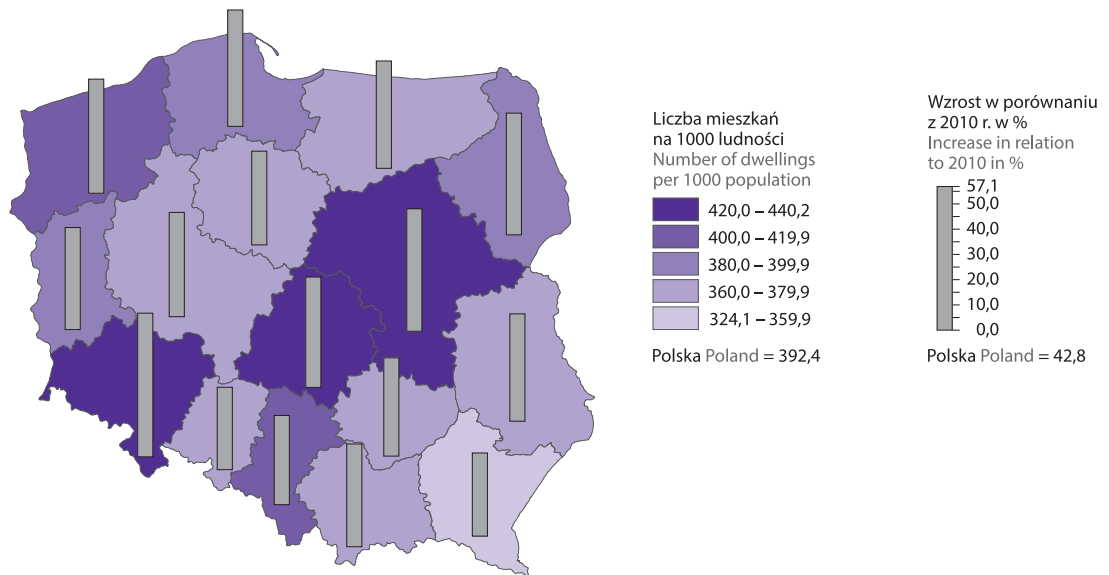
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r.
 Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2020

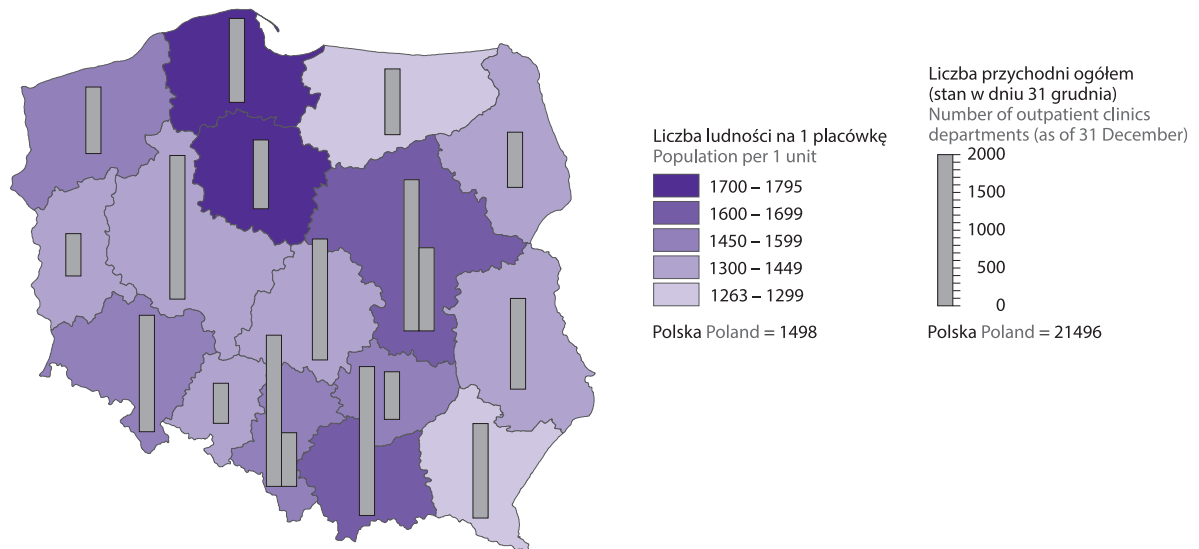
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r.
 Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2020

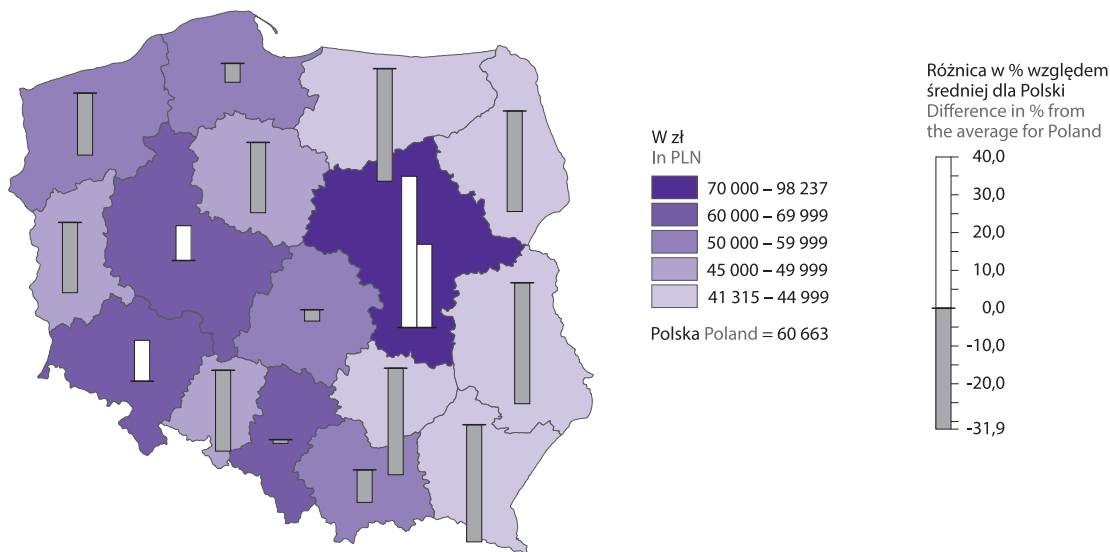
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2020 (as of 31 December)

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r.
 Map 7. Outpatient health care units in 2020

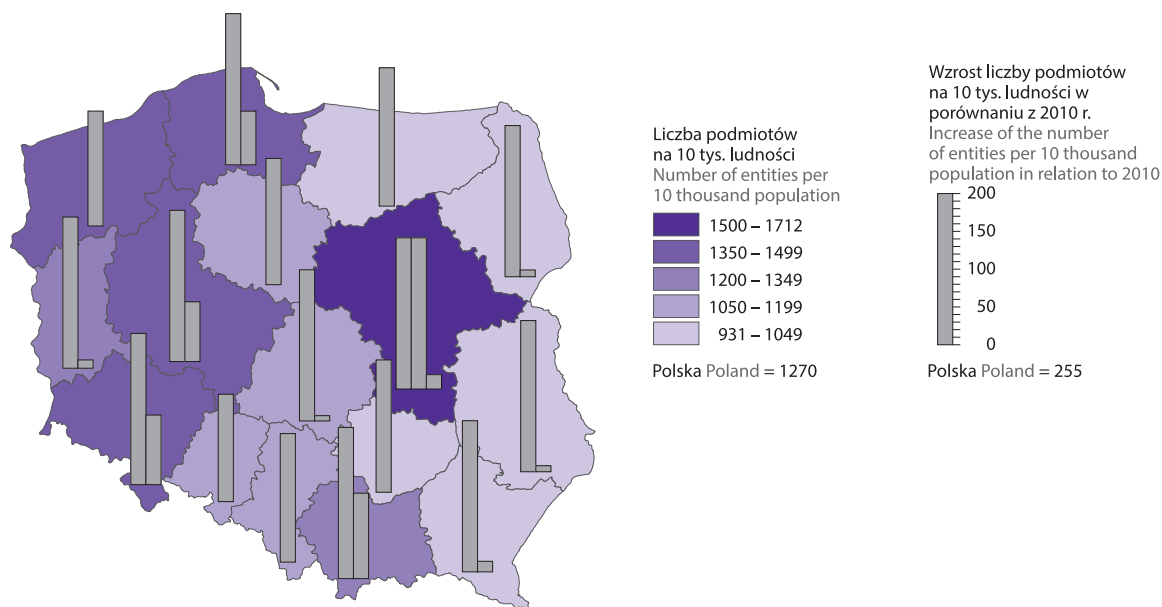

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2020 (current prices)

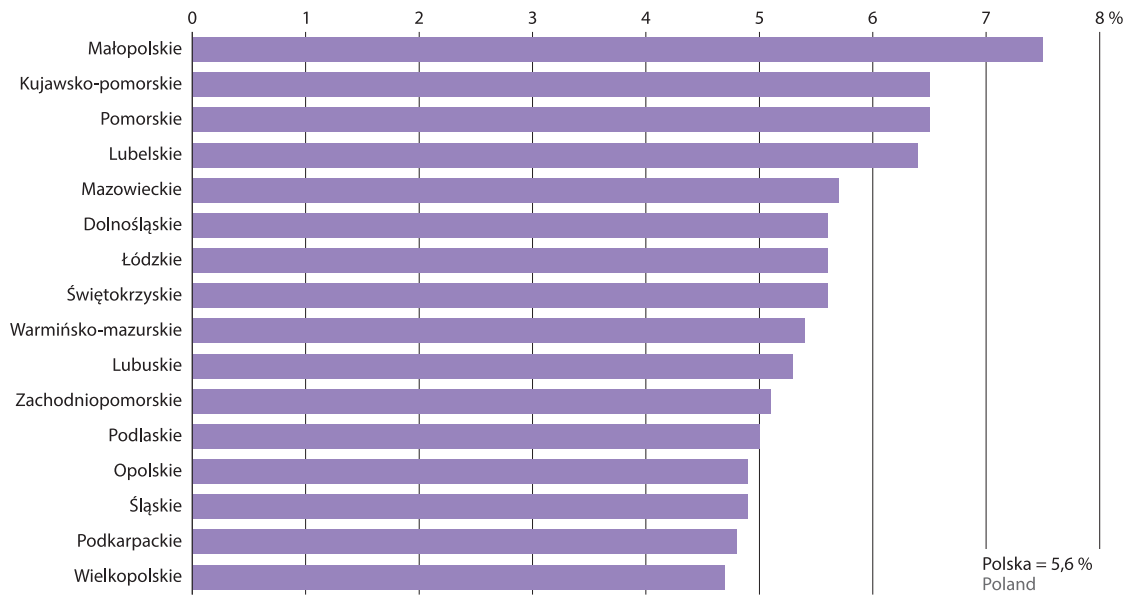

a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
 a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

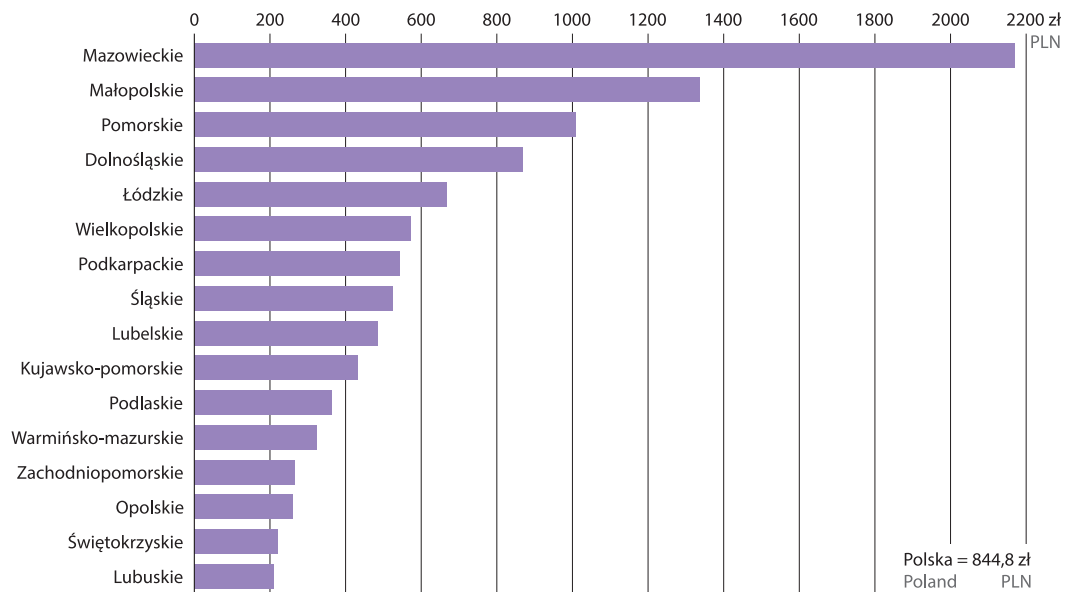
Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)

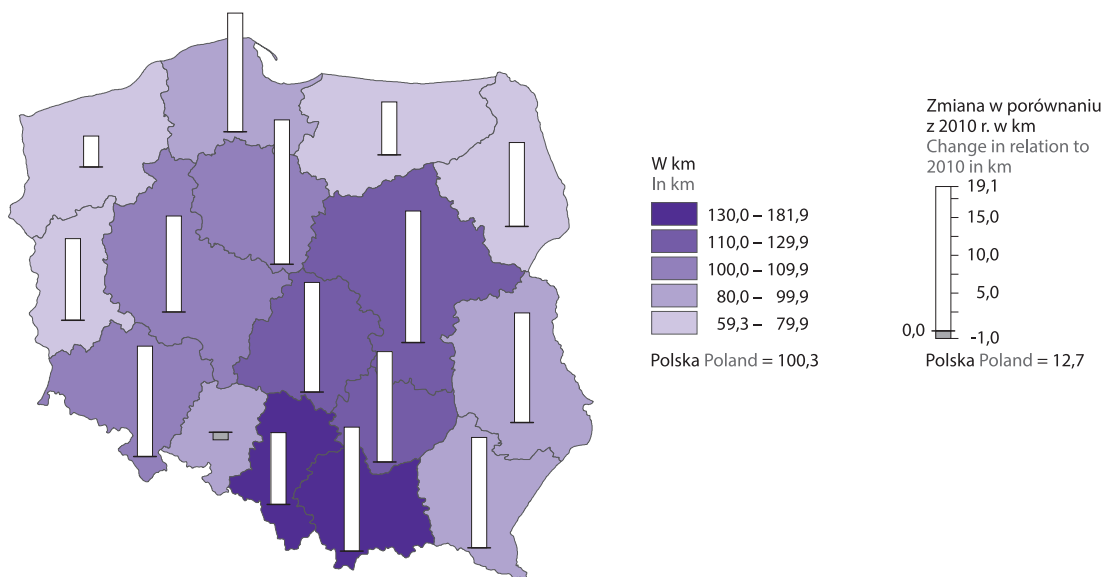
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2021 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2021

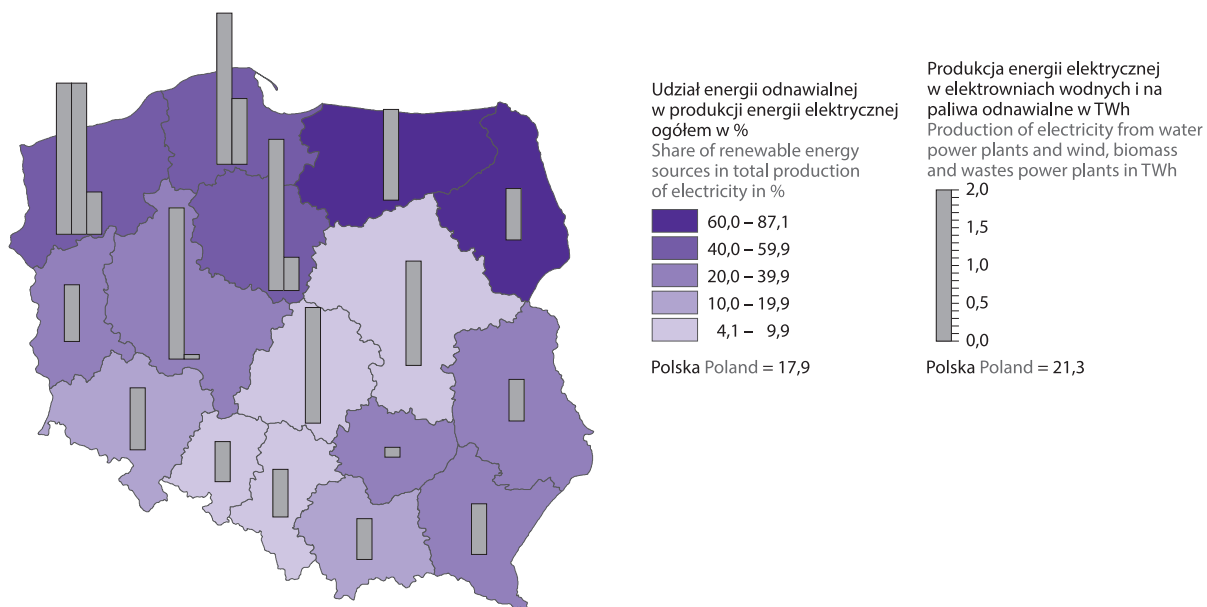
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)
 Chart 5. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2021

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2020 r.
 Map 10. Hard surface public road per 100 km² of total area in 2020

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2020 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2020

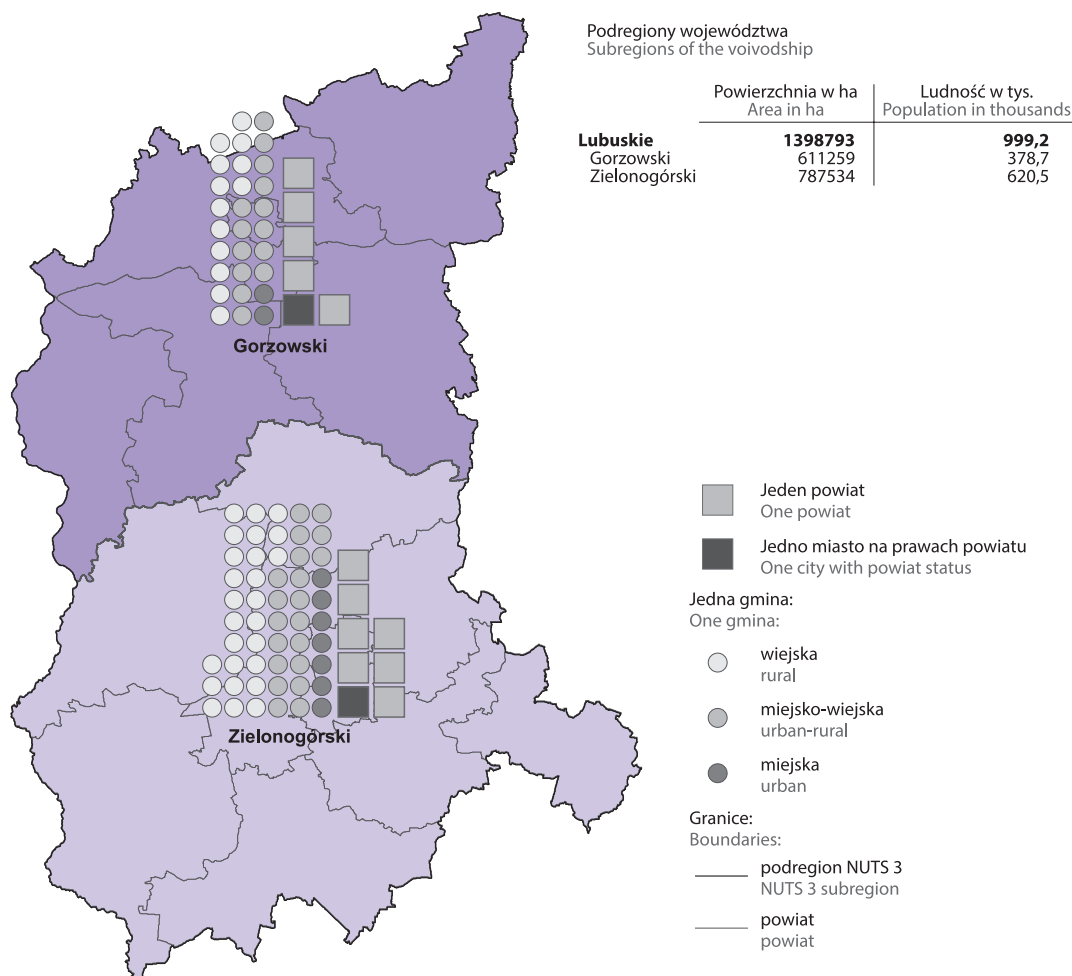
Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział województwa lubuskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 12. Division of Lubuskie voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2021. As of 31 December

Według stanu w dniu 1 stycznia 2021 r. województwo lubuskie zajmowało powierzchnię 13988 km², co stanowiło 4,5% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31.12.2021 r.) mieszkało ok. 999,2 tys. ludności, tj. 2,6% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 71 osoby (czternasta lokata w kraju). W miastach mieszkało 64,5% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

W 2021 r. w stacjach pomiarowych IMGW w województwie lubuskim w Zielonej Górze i w Gorzowie Wlkp. odnotowano niższe średnie roczne temperatury powietrza w porównaniu z 2000 r. W stosunku do poprzednich okresów wieloletnich temperatury były nieco wyższe. Roczne sumy opadów atmosferycznych w Zielonej Górze były wyższe w porównaniu z poprzednimi okresami wieloletnimi, jednak niższe w odniesieniu do deszczowego 2000 r. W Gorzowie Wlkp. roczne sumy opadów były niższe w porównaniu z poprzednimi okresami wieloletnimi oraz w odniesieniu do 2000 r.

Średnie roczne temperatury powietrza w 2021 r. w stacjach pomiarowych w województwie lubuskim były wyższe niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Wyższą średnią roczną temperaturę powietrza odnotowano w 2021 r. w stacji meteorologicznej Gorzów Wlkp. (9,5°C), nieco niższą natomiast w stacji Zielona Góra (9,3°C).

Maksymalną temperaturę powietrza w 2021 r. odnotowano w czerwcu w stacji w Gorzowie Wlkp. (34,4°C). Minimalną temperaturę powietrza (-13,5°C) odnotowano również w Gorzowie Wlkp. w grudniu.

Największą amplitudę temperatur skrajnych zanotowano w stacji Zielona Góra w lutym badanego roku (amplituda 33,5°C), kiedy zarejestrowano maksymalną temperaturę 20,4°C, natomiast minimalną -13,1°C. Najmniejszą amplitudę temperatur skrajnych odnotowano w Gorzowie Wlkp. w listopadzie 2021 r. (amplituda 14,5°C), z maksymalną temperaturą 13,0°C, a minimalną -1,5°C.

W 2021 r. w obu stacjach pomiarowych najwyższe średnie miesięczne temperatury powietrza, przekraczające 20,0°C, odnotowano w czerwcu i lipcu. W Gorzowie Wlkp. średnia miesięczna temperatura w lipcu wyniosła 20,9°C (z maksymalną temperaturą 30,0°C), natomiast w Zielonej Górze w czerwcu 20,4°C (z maksymalną temperaturą 34,2°C). Najniższe średnie miesięczne temperatury powietrza zanotowano w styczniu 2021 r. W Zielonej Górze średnia miesięczna temperatura w styczniu wyniosła -0,5°C (z minimalną temperaturą -12,8°C), natomiast w Gorzowie Wlkp. -0,1°C (z minimalną temperaturą -12,8°C).

Średnie miesięczne temperatury powietrza w obu stacjach pomiarowych IMGW w województwie lubuskim odnotowane w kwietniu, maju i sierpniu 2021 r. były o co najmniej 1,3°C niższe niż wartości średnich temperatur z okresu 1981-2010. Ciepleszy był natomiast czerwiec, lipiec i wrzesień 2021 r. – w Zielonej Górze odnotowano średnią miesięczną temperaturę powietrza wyższą (o 3,1°C) niż dla czerwca w okresie 1981-2010, w Gorzowie Wlkp. wyższą o 2,9°C.

W 2021 r. w stacji meteorologicznej w Zielonej Górze odnotowano wzrost rocznej sumy opadów atmosferycznych (702 mm) w stosunku do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich. Przyczyniły się do tego gwałtowne i obfite opady w czerwcu i sierpniu. W Gorzowie Wlkp. roczna suma opadów atmosferycznych w 2021 r. (491 mm) spadła w odniesieniu do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich.

W 2021 r. najwyższe średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych odnotowano w stacji meteorologicznej w Zielonej Górze w czerwcu i sierpniu (130,1 mm i 128,9 mm). Opady w tych miesiącach przekroczyły odpowiednio 234% i 197% normy z lat 1981-2010. Najwyższe wartości opadów w stacji meteorologicznej w Gorzowie Wlkp. odnotowano w sierpniu i w lipcu (odpowiednio 70,8 mm i 59,9 mm). W tych miesiącach opady osiągnęły odpowiednio 125% i 80% normy z lat 1981-2010.

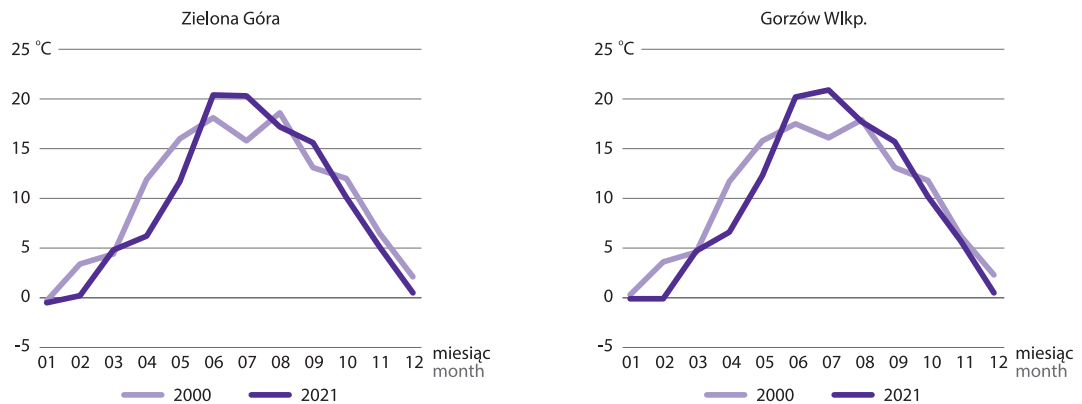
Miesiącem o najmniejszej ilości opadów atmosferycznych w Zielonej Górze był wrzesień 2021 r. kiedy zanotowano 19,0 mm opadu, co stanowiło 39% normy z lat 1981-2010. W Gorzowie Wlkp. najmniej deszczu (19,7 mm) spadło w październiku (49% normy z lat 1981-2010).

Tablica 2. Warunki meteorologiczne
Table 2. Meteorological conditions

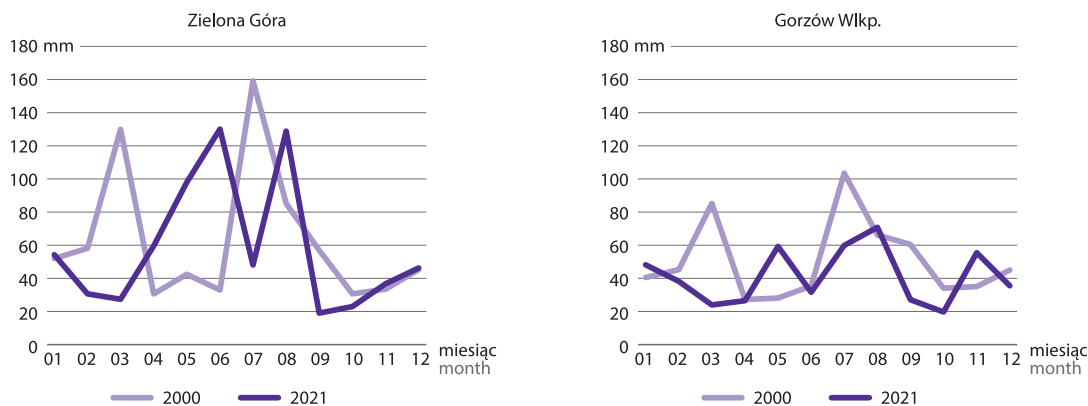
Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2001–2010	2021
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperature in °C					
Zielona Góra	8,5	8,8	9,1	9,2	9,3
Gorzów Wlkp.	8,6	9,0	9,2	9,3	9,5
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Zielona Góra	572	598	553	591	702
Gorzów Wlkp.	531	541	553	572	491

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Wykres 6. Temperatury powietrza
Chart 6. Air temperatures

Wykres 7. Opady atmosferyczne
Chart 7. Atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia

4.2. Area

Powierzchnia geodezyjna województwa lubuskiego nie uległa znaczącym zmianom. W strukturze gruntów ponad połowę areалу (51,0%) stanowiły grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, a użytki rolne stanowiły 40,5% powierzchni ogólnej województwa.

W porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek powierzchni gruntów rolnych oraz gruntów leśnych **wyłączonych z produkcji**. Wyłączenia dotyczyły głównie powierzchni przeznaczonej na tereny osiedlowe.

Wzrostowi uległa powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji. Więcej gruntów zagospodarowano, natomiast mniej zrekultywowano.

Województwo lubuskie zajmuje środkowozachodnią część Polski – od północy graniczy z województwem zachodniopomorskim, od wschodu z wielkopolskim, od południa z dolnośląskim, a granica zachodnia jest granicą państwową z Niemcami.

Ogólna powierzchnia geodezyjna województwa lubuskiego w dniu 01.01.2021 r. wyniosła 1398,8 tys. ha i stanowiła 4,5% powierzchni kraju. W porównaniu ze stanem w dniu 01.01.2010 r. powierzchnia województwa wzrosła o 13 ha. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 13,9 tys. m² powierzchni.

W strukturze gruntów ponad połowę areálu (51,0%) stanowiły grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, których powierzchnia ukształtowała się na poziomie 714,0 tys. ha. Użytki rolne zajmowały 567,1 tys. ha (40,5%), grunty zabudowane i zurbanizowane – 66,9 tys. ha (4,8%), grunty pod wodami – 24,8 tys. ha (1,8%), nieużytki – 16,8 tys. ha (1,2%), a tereny różne – 5,8 tys. ha (0,4%).

W okresie od 01.01.2010 r. do 01.01.2021 r. wzrosła znacząco powierzchnia użytków ekologicznych (o 25,3%) oraz gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 11,5%).

W omawianym okresie o 3,9 tys. ha (o 0,7%) zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych, a o 0,8 tys. ha zmalała powierzchnia nieużytków.

Z uwagi na fakt wyłączenia od 2017 r. z pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione” gruntów zadrzewionych i zakrzewionych występujących na użytkach rolnych, zmniejszyła się powierzchnia tych gruntów (o 1,6 tys. ha, tj. o 0,2% w porównaniu z 2010 r.).

Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania. Stan w dniu 1 stycznia
 Table 3. Geodetic area by the land use. As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	
	w ha		in ha	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Powierzchnia ogólna Total area	1398788	1398789	1398793	1398801	4,5
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	571053	565086	567545	567129	3,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woody and bushy land	715518	718783	713928	713965	7,5
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	24727	24899	24752	24790	3,8
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	60038	63966	66505	66946	3,8
Użytki ekologiczne Ecological areas	2743	2969	3437	3437	8,5
Nieużytki Wasteland	17576	16975	16797	16761	3,7
Tereny różne Miscellaneous land	7133	6111	5829	5773	7,3

a Od 2017 r. łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi wcześniej w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Since 2017 including woody and bushy land on agricultural land, classified earlier in the item “forest land as well as woody and bushy land”.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W latach 2010–2020 w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych, na cele nierolnicze wyłączono łącznie 1739 ha gruntów rolnych, natomiast na cele nieleśne – 268 ha gruntów leśnych. Wyłączone grunty rolne i leśne zostały przeznaczone m.in.: na tereny osiedlowe (53,5%), na tereny przemysłowe (19,6%), pod użytki kopalne (16,4%) oraz pod drogi i szlaki komunikacyjne (3,2%).

W 2020 r. z produkcji rolniczej i leśnej na cele nierolnicze i nieleśne wyłączono 73 ha gruntów rolnych i leśnych (o 29,1% mniej niż w 2010 r. i o 61,0% mniej niż w roku poprzednim), z tego 61 ha gruntów rolnych (odpowiednio mniej o 16,4% i o 64,7%) oraz 12 ha gruntów leśnych (spadek odpowiednio o: 60,0% i 14,3%).

Grunty wyłączone w 2020 r. z produkcji rolniczej i leśnej zostały przeznaczone m.in.: pod użytki kopalne (41,1%), na tereny osiedlowe (26,0%), na tereny przemysłowe (12,3%) oraz pod drogi i szlaki komunikacyjne (2,7%).

W końcu 2020 r. powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 1697 ha (wzrost o 10,3% w porównaniu z 2010 r. i spadek o 0,2% w stosunku do 2019 r.) W 2020 r. grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji stanowiły 2,7% tych gruntów ogółem w kraju i 0,1% powierzchni ogólnej województwa.

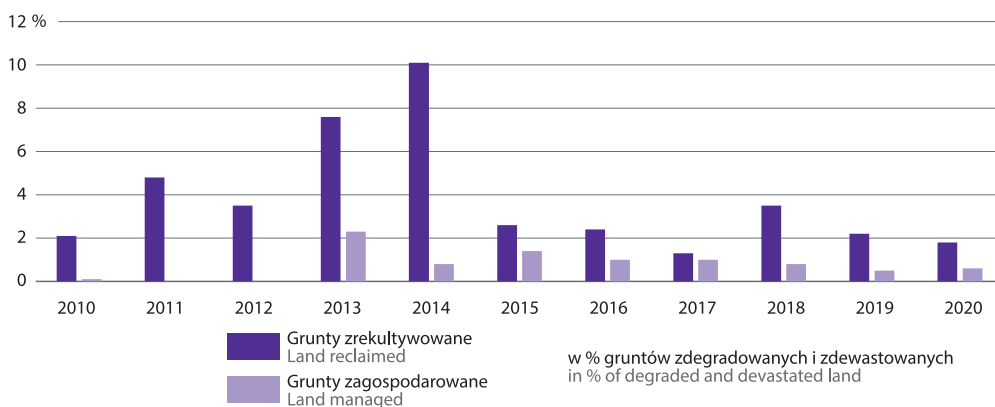
W ciągu roku zrehabilitowano 30 ha, tj. 2,0% gruntów zrehabilitowanych w kraju (o 6,2% mniej w porównaniu z 2010 r.), a zagospodarowano – 10 ha gruntów (2,0% w wielkości ogólnopolskiej), tj. o 11,1% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim i dziewięciokrotnie więcej niż w 2010 r.

Grunty zdegradowane - grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane - grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów - nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty rekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 8. Grunty rekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku
Chart 8. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek zużycia wody ogółem w województwie lubuskim. Największy udział w zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności miała eksploatacja sieci wodociągowej. Woda zużywana przez przemysł pochodziła głównie z poboru wód podziemnych i powierzchniowych. Więcej wody zużyły gospodarstwa domowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca gospodarstwa domowego.

W 2020 r. wytworzono więcej ścieków ogółem, zatem więcej ścieków odprowadzono do wód lub do ziemi. Odnotowano wzrost ogółem ilości ścieków oczyszczanych w ilości ścieków wymagających oczyszczania. Główną metodą oczyszczania ścieków w województwie lubuskim była metoda z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W stosunku do 2010 r. zmniejszyła się liczba oczyszczalni ścieków ogółem, przy zwiększeniu liczby oczyszczalni komunalnych.

W latach 2010-2020 odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków systematycznie wzrastał.

W 2020 r. w województwie lubuskim zużyto 76,2 hm³ wody, tj. 0,9% wielkości krajowej. Było to mniej w porównaniu z 2010 r. (o 14,9%), natomiast nieco więcej w odniesieniu do roku poprzedniego (o 1,0%). Największy udział w zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności miała eksploatacja sieci wodociągowej – 54,1% (41,2 hm³), zużycie wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych wyniosło 23,9 hm³ (31,4% ogółu).

Woda jest niezbędnym czynnikiem produkcji przemysłowej. Zakłady gospodarujące wodą w przemyśle zużyły 11,0 hm³ (14,5% ogólnego zużycia wody w województwie), w tym 89,7% wody przeznaczono na cele produkcyjne. Woda zużywana przez przemysł pochodziła głównie z poboru wód podziemnych i powierzchniowych (11,2 hm³).

W 2020 r. najwięcej wody według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zużyto w przetwórstwie przemysłowym – 8,6 hm³ (77,7% zużycia ogółem), w tym 54,9% zużyły zakłady zajmujące się produkcją papieru i wyrobów z papieru. Na działalność związaną z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę przypadało – 1,1 hm³ wody (9,8% zużycia na potrzeby przemysłu).

Struktura zużycia wody w ostatnich latach ulegała zmianie. W 2020 r. zużycie wody na potrzeby przemysłu stanowiło 14,5% ogółu zużycia (14,1% w roku poprzednim) i było 2,0 p. proc. wyższe niż w 2010 r. W skali roku zmniejszył się udział eksploatacji sieci wodociągowej o 0,8 p. proc. W odniesieniu do 2010 r. struktura zużycia wody z sieci wodociągowej była wyższa o 11,2 p. proc.

W 2020 r. gospodarstwa domowe zużyły 32,1 hm³ wody (2,5% zużycia krajowego), tj. więcej w porównaniu z 2010 r. oraz w odniesieniu do poprzedniego roku odpowiednio o 4,6% i o 2,8%. Przeciętne zużycie wody na 1 mieszkańca w gospodarstwach domowych wyniosło 31,8 m³ (w 2010 r. – 30,0 m³), przy czym w miastach wskaźnik ten osiągnął wielkość 33,3 m³ (więcej o 1,8% w stosunku do 2010 r.), a na wsi 29,1 m³, tj. więcej niż w 2010 r. o 14,6%. Przeciętny mieszkaniec polskiego gospodarstwa domowego zużył w ciągu 2020 r. 33,9 m³, tj. o 6,6% więcej niż przeciętny lubuszanin. Większe przeciętne zużycie wody z wodociągów dotyczyło także Polaków mieszkających w miastach (więcej o 6,9%) i na wsi (więcej o 7,6%).

Tablica 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 4. Consumption of water by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem^a Total^a	89,5	84,1	75,4	76,2	0,9
w tym: of which:					
Przemysł Industry	11,2	11,3	10,6	11,0	0,2
Rolnictwo i leśnictwo Agriculture and forestry	40,0	34,6	23,4 ^b	23,9 ^b	3,0
Gospodarstwa domowe Households	30,7	30,1	31,3	32,1	2,5

a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie. b Napelnianie i uzupełnianie stawów rybnych.
a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

Woda zużyta przez zakłady produkcyjne oraz na potrzeby ludności wraca do środowiska w postaci ścieków, które są głównym czynnikiem zanieczyszczenia i degradacji zasobów wodnych.

W 2020 r. w województwie lubuskim wytworzono 40,5 hm³ ścieków (tj. o 5,4% więcej niż w 2010 r.), z tego 32,6 hm³ stanowiły ścieki komunalne, a 7,9 hm³ ścieki przemysłowe.

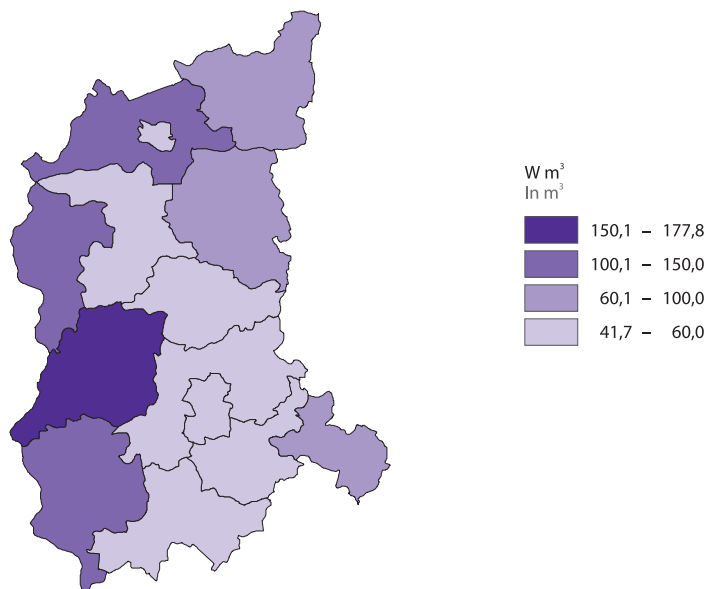
Do wód powierzchniowych lub do ziemi odprowadzono 38,3 hm³ ścieków komunalnych i przemysłowych ogółem (o 8,0% więcej niż w 2010 r.), tj. 0,5% ogółu ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi w Polsce. Na ścieki przemysłowe przypadało 14,9% (5,7 hm³), a pozostałe 85,1% – 32,6 hm³ – na ścieki komunalne. W 2020 r. z ogółu ścieków – 99,4% wymagało oczyszczenia, a w 2010 – 98,7%.

W 2020 r. spośród 5,5 hm³ ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia, oczyszczono 97,6% ścieków. Najwięcej ścieków było oczyszczanych biologicznie – 80,0% i mechanicznie – 16,1%, natomiast chemicznie oczyszczono 4,0% ogółu ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia. Na przestrze-

ni ostatnich lat struktura oczyszczania ścieków przemysłowych uległa zmianie. W porównaniu z 2010 r. zwiększył się odsetek ścieków oczyszczanych biologicznie (o 16,7 p. proc.), natomiast zmniejszył oczyszczanych metodą chemiczną (o 15,7 p. proc.).

W 2020 r. do wód lub do ziemi odprowadzono 32,6 hm³ ścieków komunalnych wymagających oczyszczania, z tego oczyszczono 99,9% ścieków. Najwięcej ścieków oczyszczono stosując metodę z podwyższonym usuwaniem biogenów – 71,7% i biologicznie – 28,3% ścieków komunalnych wymagających oczyszczania. Na przestrzeni ostatnich lat struktura oczyszczania ścieków komunalnych uległa niewielkiej zmianie. W porównaniu z 2010 r. zwiększył się odsetek ścieków oczyszczanych z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 0,5 p. proc.), kosztem ścieków oczyszczanych biologicznie.

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w m³ w 2020 r.
Map 13. Water consumption for needs of the national economy and population per capita in m³ in 2020

Tablica 5. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	132	131	126	124
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	29798	30942	32147	32600
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	5179	4772	5262	5458
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	67,5	74,1	77,2	77,5

^a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
^a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

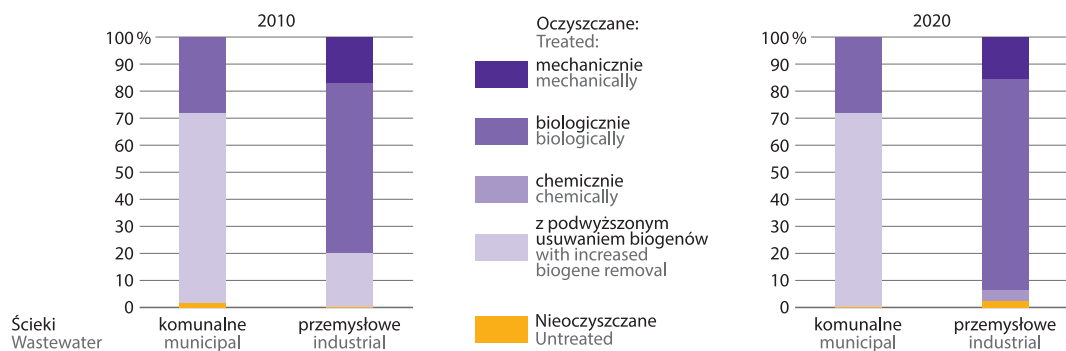
Oczyszczalnia ścieków - zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W województwie lubuskim w 2020 r. działało 124 oczyszczalnia ścieków przemysłowych i komunalnych (o 8 mniej niż w 2010 r.), jednak o przepustowości większej o 3,7% i wynoszącej 286,5 tys. m³/dobę.

Wśród nich znajdowały się 103 oczyszczalnie ścieków komunalnych: 80 typu biologicznego i 23 z podwyższonym usuwaniem biogenów. W latach 2010-2020 liczba oczyszczalni komunalnych zwiększyła się o 5, natomiast oczyszczalni przemysłowych – zmniejszyła się – o 13 obiektów. W 2020 r. w stosunku do 2010 r. przybyło 13 oczyszczalni ścieków komunalnych typu biologicznego oraz ubyło 6 oczyszczalni ścieków komunalnych z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W omawianym roku ścieki przemysłowe województwa lubuskiego oczyszczane były przez 21 oczyszczalni ścieków, w tym: 15 typu biologicznego (o 7 mniej niż w 2010 r.), 5 typu mechanicznego (spadek o 2 oczyszczalnie w porównaniu z 2010 r.) i 1 chemiczną (spadek o 3 objekty).

Wykres 9. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 9. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

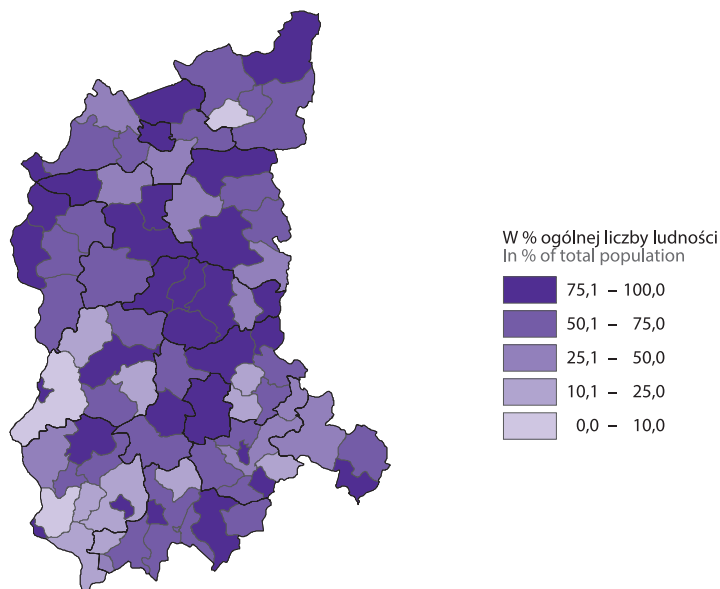

Dane o ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Według danych szacunkowych w województwie lubuskim 77,5% ogółu ludności korzystało w 2020 r. z oczyszczalni ścieków (95,0% w miastach i 45,6% na wsi). Wskaźnik ten w ciągu ostatnich dziesięciu lat (od 2010 r.) systematycznie wzrastał, dla porównania: w 2010 r. wyniósł 67,5%, a w 2015 r. 74,1%.

Największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków odnotowano w gminie miejskiej Żary (100,0%), a w miastach na prawach powiatu – Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze – wyniósł odpowiednio: 96,0% i 95,1%. W gminach wiejskich Trzebień i Zwierzyn nie odnotowano ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków, a najmniejszy odsetek ww. ludności wystąpił w gminie wiejskiej Gubin (4,8%).

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2020 r.
Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2020

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

W porównaniu z 2010 r. liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza województwa lubuskiego nieznacznie się obniżyła. W okresie 2010-2020 znacząco zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych, a gazowych pozostała na podobnym poziomie. Emisja pyłów pochodziła głównie ze spalania paliw. Wśród zanieczyszczeń gazowych dominował dwutlenek węgla. W tym samym czasie zwiększył się wskaźnik zanieczyszczeń zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych.

O skali i strukturze zanieczyszczeń powietrza decyduje przede wszystkim sektor energetyczno-przemysłowy. Dla zbiorowości tego sektora przyjęto określenie zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza. W końcu 2020 r. w województwie lubuskim odnotowano 68 takich zakładów (o 2 zakłady mniej niż w 2010 r.). Wśród nich 45,6% posiadało urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 8,8% gazowych.

W odniesieniu do 2010 r. znacząco zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych, natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych pozostawała na podobnym poziomie (pyłowe spadek o 0,8 tys. ton, tj. o 59,8%, gazowe spadek o 18,5 tys. ton, tj. o 0,9%). W Polsce w omawianym okresie nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych o 64,0% i gazowych o 14,0%.

W 2020 r. wyemitowano 0,6 tys. t zanieczyszczeń pyłowych, co stanowiło 2,5% ogólnopolskiej emisji pyłów. Na 1 km² powierzchni województwa przypadało 39,9 kg wyemitowanych pyłów, a Polski średnio 72,2 kg.

W skali roku nastąpił spadek emisji pyłów o 24,8%, które pochodziły głównie ze spalania paliw (64,9% ogólnej emisji pyłów).

Wśród zanieczyszczeń gazowych dominował dwutlenek węgla (CO₂), stanowiąc łącznie 99,6% ogólnej emisji gazów (98,6% w 2010 r.). Ponadto w skład zanieczyszczeń wchodziły także m.in.: tlenki azotu, tlenek węgla oraz dwutlenek siarki.

W 2020 r. emisja zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) wyniosła 7,3 tys. ton (521,7 kg na 1 km²), tj. 0,6% wielkości krajowej. W porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek emisji gazów (bez CO₂) o 74,1%.

W strukturze gazowych zanieczyszczeń powietrza (bez dwutlenku węgla) największy udział miały tlenki azotu (37,5%), udział tlenku węgla wyniósł 25,1%, a dwutlenek siarki stanowił 20,4%.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych - ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 6. Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	tys. ton/rok thousand of tonnes/year			w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutions					
Ogółem Total	2080,9	2000,1	3320,0	2062,4	1,1
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	3,0	2,6	1,7	1,5	0,8
Tlenki azotu Nitrogen oxides	2,7	6,1	4,1	2,7	1,6
Tlenek węgla Carbon monoxide	21,6	8,8	2,5	1,8	0,7
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	2052,8	1981,3	3310,5	2055,2	1,1
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutions					
Ogółem Total	1,4	0,9	0,7	0,6	2,5
w tym ze spalania paliw of which fuel combustion	1,1	0,7	0,5	0,4	2,9

Wskaźnik zanieczyszczeń zatrzymanych i zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń pyłowych w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zwiększył się z 98,8% w 2010 r. do 99,4% w 2020 r. W tym samym czasie wzrósł także wskaźnik zanieczyszczeń zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) z 0,8% do 70,6%.

Spośród zneutralizowanych zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) tlenek węgla stanowił 90,4, węglowodory – 1,3, a pozostałe gazy (głównie amoniak, dwusiarczek węgla, siarkowodor i związki chloroorganiczne) – 44,5% zanieczyszczeń wytworzonych.

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

W odniesieniu do stanu z 2010 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych obniżyła się. Na terenie województwa lubuskiego znajdują się dwa parki narodowe: największy w województwie Park Narodowy „Ujście Warty”, którego powierzchnia zwiększyła się o 25 ha oraz „Drawieński Park Narodowy”. Wzrosła również powierzchnia stanowisk dokumentacyjnych (blisko dziesięciokrotnie), zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych i rezerwatów przyrody, a zmniejszyła powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych. Wzrosła liczba nowych pomników przyrody, wśród których dominowały pojedyncze drzewa. Wśród zwierząt chronionych dominował wilk, którego populacja zwiększyła się ponad dwudziestokrotnie oraz bóbr europejski. Pod względem wskaźnika lesistości województwo lubuskie nadal zajmowało 1. lokatę w Polsce.

Podstawowym celem ochrony przyrody jest utrzymanie na chronionym obszarze naturalnych procesów przyrodniczych i stabilności ekosystemów, a także zachowanie różnorodności biologicznej i dziedzictwa geologicznego. Ochrona przyrody zapewnia ciągłość istnienia gatunków i ekosystemów, kształtuje właściwą postawę wobec jej zasobów, jak również pozwala na przywrócenie ich do właściwego stanu.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody (bez obszarów sieci „Natura 2000”) w końcu 2020 r. wyniosła 522,7 tys. ha, co stanowiło 37,4% powierzchni ogólnej województwa i 5,2% powierzchni chronionej w Polsce. W odniesieniu do stanu z 2010 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych obniżyła się o 21,2 tys. ha, tj. o 3,9%. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 5175 m² powierzchni prawnie chronionej.

W strukturze obszarów objętych ochroną prawną dominują obszary chronionego krajobrazu (79,7% areálu chronionego oraz 29,8% powierzchni ogólnej) oraz parki krajobrazowe (14,8% powierzchni chronionej i 5,5% powierzchni województwa). Większość powierzchni obszarów chronionych w województwie koncentruje się w powiatach podregionu gorzowskiego tj. w północnej części województwa lubuskiego.

Najwyższą formę ochrony przyrody stanowią parki narodowe, których powierzchnia zwiększyła się o 24,9 ha i w 2020 r. wyniosła 13,7 tys. ha.

Na terenie województwa lubuskiego znajdują się dwa parki narodowe: największy w województwie Park Narodowy „Ujście Warty” oraz „Drawieński Park Narodowy”, który prawie w połowie swojej powierzchni leży w województwie lubuskim (pozostała część należy do województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego). Niewielka, blisko ośmioprocentowa część powierzchni parków narodowych objęta była ochroną ścisłą, gdzie chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

W porównaniu z 2010 r. wzrosła powierzchnia stanowisk dokumentacyjnych (blisko dziesięciokrotnie), zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (o 52,7%), użytków ekologicznych (o 14,5%) i rezerwatów przyrody (o 10,6%). Zmniejszyła się powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu (o 5,0%) i parków krajobrazowych (o 0,2%).

W końcu 2020 r. ochroną rezerwatową objętych było 67 obiektów o łącznej powierzchni 4,1 tys. ha. Rezerваты województwa lubuskiego charakteryzuje duża różnorodność biologiczna. Najliczniejsze w województwie były rezerваты chroniące ekosystemy leśne (33 obiekty) o łącznej powierzchni 1,8 tys. ha oraz torfowiskowe (17 obiektów) o powierzchni 0,7 tys. ha. Występowało także 7 rezerwatów faunistycznych, 6 wodnych, 2 florystyczne i 2 stepowe.

Parki krajobrazowe są terenami chronionymi ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe, a jednocześnie pełnią funkcję rekreacyjno-wypoczynkową. Powierzchnia parków krajobrazowych (łącznie z powierzchnią rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody) w 2020 r. w województwie lubuskim wyniosła 77,3 tys. ha, tj. 5,5% powierzchni ogólnej województwa. Największym pod względem powierzchni był park krajobrazowy „Łuk Mużakowa” (18,7 tys. ha).

Pozostałe osobliwości przyrodnicze chronione były w innych formach. Na terenie województwa zarejestrowano 1401 pomników przyrody, wśród których dominowały obiekty chroniące przyrodę żywą (pojedyncze drzewa) – stanowiąc 77,9% ogółu pomników. Od 2010 r. przybyło 165 pomników, a w odniesieniu do poprzedniego roku liczba pomników wzrosła o 5 obiektów.

Ponadto na terenie województwa odnotowano indywidualne formy ochrony przyrody: 417 użytków ekologicznych, 17 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz dwa stanowiska dokumentacyjne. Istniejące od 2006 r. stanowisko dokumentacyjne o nazwie „Żebra” będące skupiskiem skałek piaskowych położonych w gminie Sulęcín oraz powstałe w 2015 r. stanowisko dokumentacyjne „Wydma nad Dużym Stawem” ulokowane w gminie Brody.

Obszary „Natura 2000” są formą ochrony przyrody, która uzupełnia dotychczasowy system obszarów i obiektów chronionych w celu zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt lub siedlisk przyrodniczych w Europie. W ramach „Natura 2000” na obszarze województwa lubuskiego w 2020 r., położonych w całości lub częściowo, znajdowało się 13 obszarów specjalnej ochrony ptaków – OSO (o łącznej powierzchni 294,2 tys. ha) i 66 specjalnych obszarów ochrony siedlisk – SOO (209,2 tys. ha).

Park narodowy - obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerwat przyrody - obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy - obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu - tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 - obszary utworzone w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

W Polsce występują trzy duże drapieżniki: niedźwiedź brunatny, ryś i wilk. Wszystkie są gatunkami chronionymi przez polskie prawo (niedźwiedź od 1952 r., ryś od 1995 r., wilk od 1998 r.).

W Polsce w 2020 r. w stanie dzikim żyło 381 niedźwiedzi, 580 rysiów, zaś jedna z największych w Europie populacji wilka liczyła 3530 osobników. W lubuskich lasach odnotowano 330 wilków, co stanowiło 9,3% populacji krajowej. W latach 2010-2020 liczebność tego gatunku zwiększyła się w województwie lubuskim niemal dwudziestokrotnie.

W lasach województwa lubuskiego zaobserwowano występowanie żubra: w 2015 r. 2 osobników, w 2018 r. – 10, jednak w 2020 r. populacja zmniejszyła się do 7 sztuk. W Polsce w 2020 r. populacja tego największego europejskiego roślinożercy liczyła 2316 osobników, co stanowiło wzrost o 89,2% w porównaniu z 2010 r.

Gatunkiem chronionym licznie występującym w województwie lubuskim jest bóbr europejski. Populacja tego gatunku stanowiła 6,2% populacji krajowej i wyniosła 8,8 tys. szt., przyrastając od 2010 r. o 120,3%.

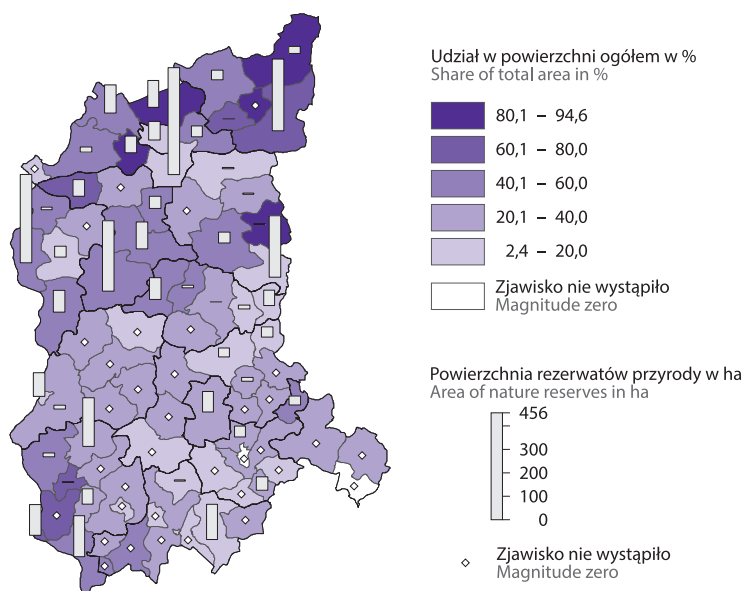
W 2020 r. powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej wyniosła 2639,6 ha, zajmując 0,2% powierzchni województwa i stanowiła 4,3% krajowych terenów zielonych. Większość terenów zieleni znajdowało się w miastach (1991,4 ha), pokrywając 2,3% ich powierzchni. Na jednego mieszkańca przypadało 26,2 m² terenów zieleni, w tym w miastach – 30,6 m².

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 15.

Area of special nature value under legal protection in 2020

As of 31 December

Grunty leśne w 2020 r. zajmowały w województwie lubuskim obszar 710,3 tys. ha, tj. 50,8% powierzchni ogólnej województwa i 7,5% powierzchni gruntów leśnych kraju. Lasy lubuskie, stanowiąc w końcu 2020 r. 97,1% obszaru gruntów leśnych, zajmowały powierzchnię 690,0 tys. ha. Pozostałe grunty leśne (2,9%) związane były z gospodarką leśną. Lasy publiczne stanowiły 98,1% powierzchni lasów, a wśród nich przeważały lasy Skarbu Państwa – zarządzane i użytkowane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne “Lasy Państwowe” (98,7%). Nieznacznie zwiększył się udział lasów prywatnych i wyniósł 1,9% (wobec 1,4% w 2010 r.).

Lesistość, wyrażająca procentowy stosunek powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geograficznej województwa, w 2020 r. wyniosła, analogicznie jak w roku poprzednim, 49,3%. W 2010 r. wskaźnik lesistości dla województwa lubuskiego wynosił 49,0%. Pod względem wskaźnika lesistości województwo lubuskie zajmuje 1. lokatę w Polsce.

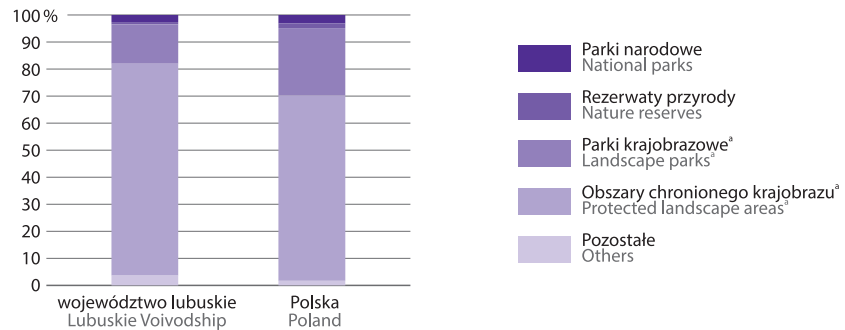
Niekorzystną cechą polskich lasów z punktu widzenia różnorodności biologicznej jest małe zróżnicowanie składu gatunkowego drzewostanów. W województwie lubuskim, w lasach będących w zarządzie Lasów Państwowych, podobnie jak w kraju, przeważały drzewostany iglaste, a ich udział ulegał zmianom, korzystnym zwłaszcza z tytułu pełnionych funkcji ekologicznych i ochronnych. Zwiększał się udział gatunków liściastych, wśród których przeważał dąb (6,9% powierzchni lasów), brzoza (4,3%), olsza (2,2%) i buk (2,1%).

Panowanie drzewostanów iglastych w lasach jest przyczyną przewagi siedlisk borowych, dlatego bory i bory mieszane porastały 69,3% powierzchni lasów.

W strukturze wiekowej lasów dominują drzewostany w wieku od 41 do 60 lat, które zajmują 27,1% powierzchni zalesionej będącej w zarządzie Lasów Państwowych.

Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r.
Chart 10. Stan w dniu 31 grudnia

Area of special nature value under legal protection in 2020
 As of 31 December

^a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
^a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within their areas.

W ramach gospodarki leśnej prowadzone są prace hodowlane i pielęgnacyjne mające na celu utrzymanie jakości oraz zdrowotności drzewostanu i gleby, a także kształtowanie lasu w sposób zapewniający uzyskanie najlepszych wyników produkcyjnych (wytwarzanie największych ilości masy drzewnej, możliwie najlepszej jakości).

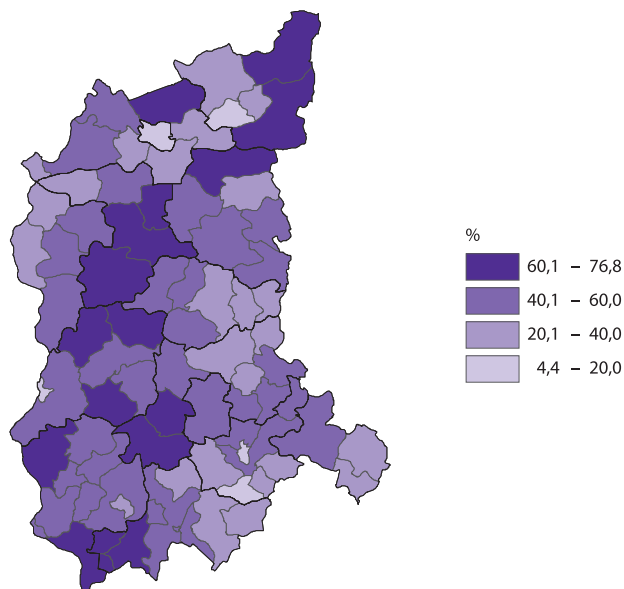
Ważną rolę w hodowli lasu spełniają odnowienia i zalesienia zmierzające do powstania młodego drzewostanu lub przebudowy istniejącego, poprzez zmianę składu gatunkowego. W 2020 r. odnowiono i zalesiono 5,0 tys. ha gruntów, tj. o 14,6% mniej niż w roku poprzednim i o 2,5% więcej niż w 2010 r.

Ponad 286 tys. ha, tj. 42,9% powierzchni lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych, zostało uznanych za lasy ochronne. Obszary te podlegają ochronie ze względu na spełniane funkcje. Lasy, które miały szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub ważne dla obronności i bezpieczeństwa państwa zajmowały powierzchnię 37,0%, te które chroniły zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulowały stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów – stanowiły 31,6% powierzchni lasów ochronnych, a położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców – 19,9%.

Dużym zagrożeniem dla drzewostanów są pożary lasów. W 2020 r. odnotowano 568 pożarów, tj. 8,6% liczby krajowej (wzrost o 17,4% w porównaniu z 2010 r.), podczas których spaleni uległo blisko 53 ha lasów (mniej o 28,1% niż w 2010 r.). Główną przyczyną pożarów były podpalenia, zdarzenia nieustalone i nieostrożność dorosłych.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Mapa 16. Lesistość w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia
Map 16. Forest cover in 2020. As of 31 December

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W 2020 r. wytworzono mniej odpadów przemysłowych niż w 2010 r. Głównym źródłem odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) było przetwórstwo przemysłowe. Nadal duża część odpadów pochodzących z działalności gospodarczej była składowana i zwiększyła się w porównaniu ze stanem z końca 2010 r.

Ilość odpadów komunalnych stałych zebranych w 2020 r. wzrosła w ciągu 10 lat o ponad 30%, stanowiąc 3,0% odpadów zebranych w Polsce. Składowanie na wysypiskach było podstawowym sposobem postępowania z odpadami komunalnymi. Zwiększyła się ilość odpadów zebranych selektywnie. W ciągu 2020 r. zlikwidowano 231 nielegalnych wysypisk, zbierając podczas ich likwidacji niemal 578 ton odpadów komunalnych. Pomimo tego w województwie lubuskim w końcu 2020 r. odnotowano o 77 więcej „dzikich” wysypisk niż w roku poprzednim.

Istotny wpływ na jakość wód i gleb wywiera prowadzona gospodarka odpadami oraz stan składowisk. W 2020 r. wytworzono 689,9 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), tj. o 24,5% mniej niż w 2010 r. Odpady wytworzone w województwie lubuskim stanowiły 0,6% ilości odpadów wytworzonych w Polsce.

Głównym źródłem odpadów było przetwórstwo przemysłowe, które wygenerowało 77,6% ogółu odpadów wytworzonych w 2020 r.

Z ogólnej ilości odpadów wytworzonych w 2020 r. innym odbiorcom przekazano – 71,6%, odzyskowi poddano 27,1%, unieszkodliwiono – 0,6% (w tym przez składowanie w obiektach własnych – 0,2%), a 0,7% czasowo zmagazynowano.

Odpady deponowane na składowiskach ulegają niekontrolowanym procesom fizycznym, chemicznym i biologicznym, przez co mogą stanowić zagrożenie dla środowiska. Ogólna ilość odpadów (z wyłączeniem

odpadów komunalnych) dotychczas nagromadzonych na składowiskach własnych na koniec 2020 r. wyniosła 2824,2 tys. ton i zwiększyła się o 6,0% w porównaniu ze stanem z końca 2010 r. (w kraju wzrost o 3,7%).

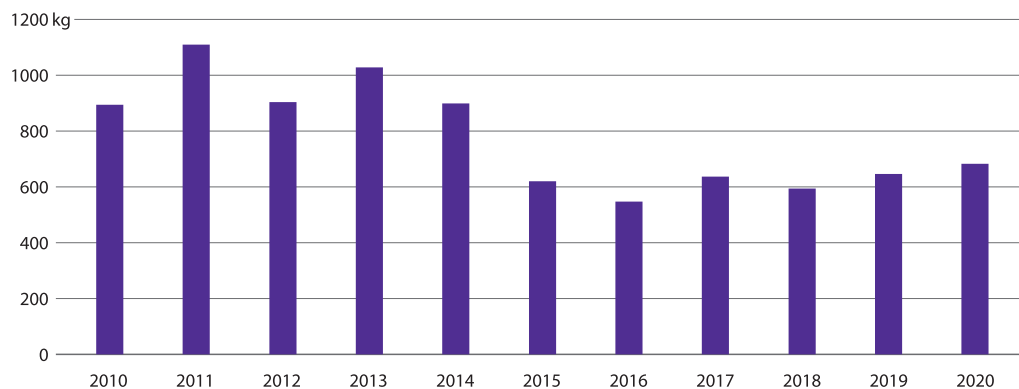
Na 1 km² powierzchni województwa przypadało 201,9 kg odpadów nagromadzonych, w kraju odpowiednio – 5717,4 kg.

Tablica 7. Odpady przemysłowe

Table 7. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2020	
	w tysiącach ton in thousand tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) - ogółem Waste generated (during the year) - total	914,3	689,9	0,6
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by producers on its own	.	4,3	0,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	493,9	0,8
magazynowane czasowo temporarily stored	.	4,5	0,2
Odpady dotychczas składowane (stan w końcu roku) - ogółem Waste landfilled (at the end of the year) - total	2663,2	2824,2	0,2

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

Ilość odpadów komunalnych stałych zebranych w 2020 r. wyniosła 389,7 tys. ton i w ciągu 10 lat (od 2010 r.) wzrosła o 31,1%, stanowiąc 3,0% odpadów zebranych w Polsce. W kraju zebrano 13116,9 tys. ton odpadów, tj. więcej niż w 2010 r. o 30,6%.

Z ogółu zebranych odpadów komunalnych w województwie lubuskim 43,2% przeznaczono do składowania, 25,5% do recyklingu, 20,7% do przekształcania termicznego (z tego 15,3% z odzyskiem energii), a 10,7% poddano kompostowaniu lub fermentacji.

Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca na terenie województwa lubuskiego w 2020 r. wyniosła 386 kg (w Polsce – 342 kg) i wzrosła w stosunku do 2010 r. o 32,7%.

Większość (84,9%) zmieszanych odpadów komunalnych zostało zebranych z gospodarstw domowych. Następnym źródłem pochodzenia odpadów stałych (z wyłączeniem odpadów wyselekcjonowanych) były

usługi komunalne, handel, mały biznes, biura i instytucje, zebrane w ilości 58,8 tys. ton i stanowiące pozostałe 15,1%.

Składowanie na wysypiskach jest podstawowym sposobem postępowania z odpadami komunalnymi. W 2020 r. 39,3% odpadów zebranych (z wyłączeniem wyselekcjonowanych) trafiło na 10 zorganizowanych składowisk, zajmujących powierzchnię 72,1 ha.

Zwiększa się ilość odpadów zebranych selektywnie. W 2020 r. ich udział w ogólnej ilości odpadów komunalnych wyniósł 32,5% (wobec 6,6% w 2010 r. i 26,3% w 2019 r.), w tym odpady biodegradowalne stanowiły 10,9%, tworzywa sztuczne – 6,1%, szkło – 4,5%, papier i tektura – 3,9%.

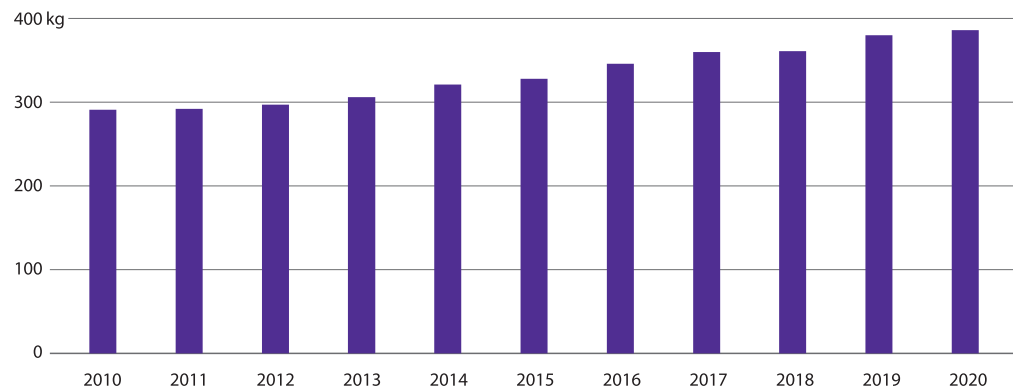
Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku

Table 8. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2020			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
			w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes
Ogółem Total	19712,0	13557,3	126591,1	2,5	118910,0	2,6
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	4648,9	2537,1	15032,0	3,0	13952,7	3,2
Szkło Glass	4007,0	3356,8	17521,2	2,4	16807,3	2,4
Tworzywa sztuczne Plastics	2889,1	2312,9	23588,7	4,8	22530,6	5,0
Metale Metals	347,4	246,0	59,5	0,8	55,5	0,9
Tekstylia Textiles	1092,0	1068,9	76,3	2,0	57,8	1,6
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	178,8	168,7	632,0	1,5	620,3	1,5

Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

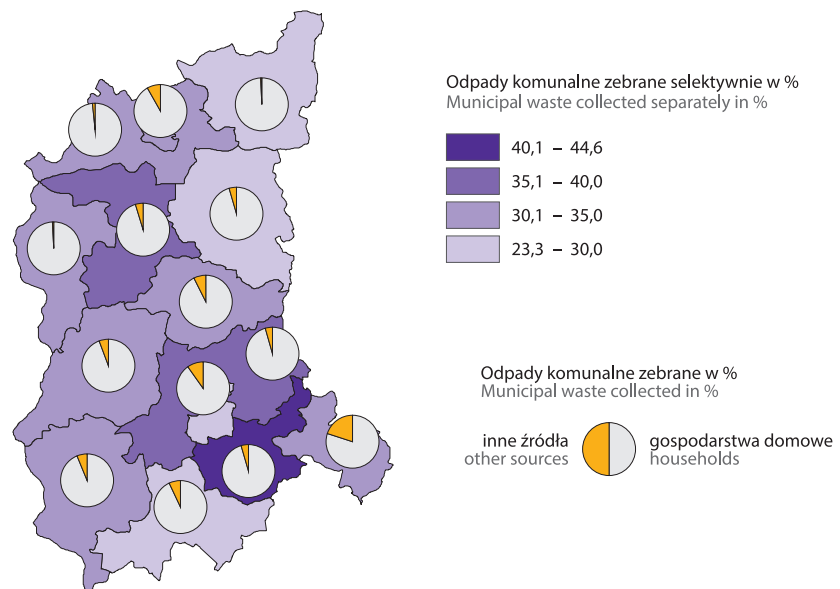

Poważnym, jednakże coraz lepiej opanowanym, problemem gospodarki odpadami jest utrzymująca się niemała liczba przypadków składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

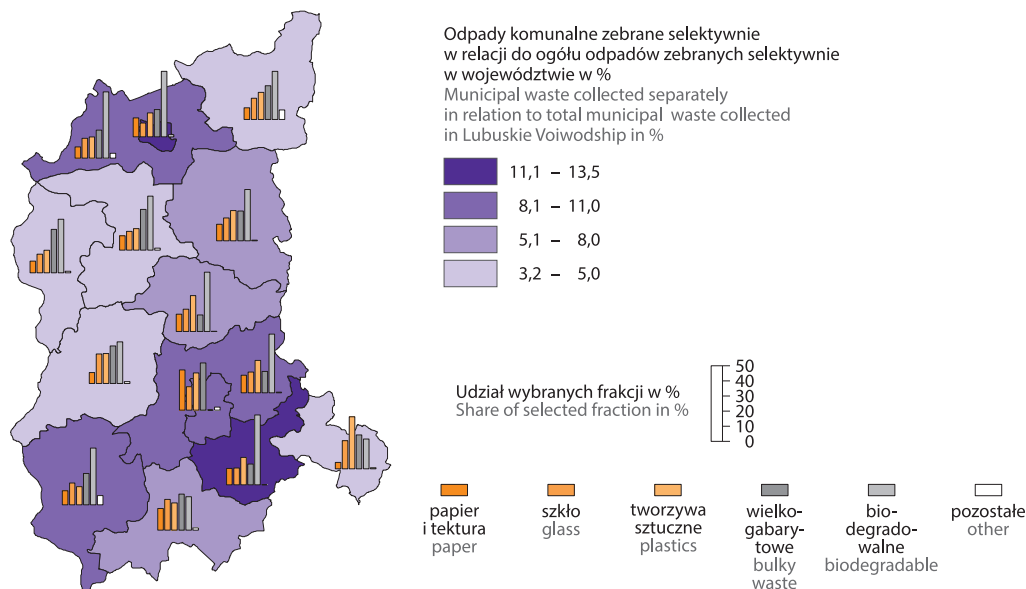
Według danych urzędów gmin w końcu 2020 r. w województwie lubuskim istniało 114 „dzikich” wysypisk, tj. o 58 więcej niż w 2010 r. i o 77 więcej niż w roku poprzednim. Powierzchnia tych wysypisk wyniosła 10,8 ha, stanowiąc 5,6% powierzchni „dzikich” wysypisk w Polsce.

W ciągu 2020 r. zlikwidowano 231 nielegalnych wysypisk, zbierając podczas ich likwidacji 577,8 ton odpadów komunalnych.

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2020 r.
 Map 17. Municipal waste collected in 2020

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2020 r.
Map 18. Municipal waste collected separately in 2020

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2020 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska zwiększyły się w porównaniu z 2010 r. Najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, w tym na oczyszczanie ścieków komunalnych. W finansowaniu nakładów na ochronę środowiska zwiększył się udział środków własnych inwestorów.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej były niższe. Najwięcej środków przeznaczono na ujęcia i doprowadzenia wody oraz na stacje uzdatniania wody i obwałowania przeciwpowodziowe. Środki na inwestycje służące gospodarce wodnej pochodziły głównie od inwestorów.

W latach 2010-2020 przekazano do użytku wiele inwestycji rzeczowych w zakresie ochrony środowiska jak i gospodarki wodnej.

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska naturalnego wymaga nakładów na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2020 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 280,1 mln zł, tj. więcej o 20,4% w porównaniu z 2010 r. Wydatki te stanowiły 2,4% nakładów na ochronę środowiska w kraju. Najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 69,4%, w tym na oczyszczanie ścieków komunalnych – 33,0% (w 2010 r. odpowiednio 80,7% i 21,6%). Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu poniesiono 12,5% nakładów inwestycyjnych (wobec 12,7% w 2010 r.), a na gospodarkę odpadami – 1,2% (3,8% w 2010 r.).

W 2020 r. w porównaniu z 2010 r., zwiększył się udział środków własnych inwestorów w ogólnych nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska (z 43,3% do 54,4%) oraz udział środków budżetowych (3,8% wobec 2,9% w 2010 r.), z największym udziałem środków finansowanych z budżetów gminy i centralnego. Na wyższym poziomie ukształtował się także udział nakładów związanych z ochroną środowiska finansowanych z funduszy ekologicznych, który wyniósł 18,8% (wobec 6,0% w 2010 r.). Zmniejszył się natomiast udział środków z zagranicy (z 32,8% do 18,0%) oraz kredytów i pożyczek krajowych (w tym bankowych), do poziomu 4,8% (wobec 14,4% w 2010 r.).

Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej
 Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management

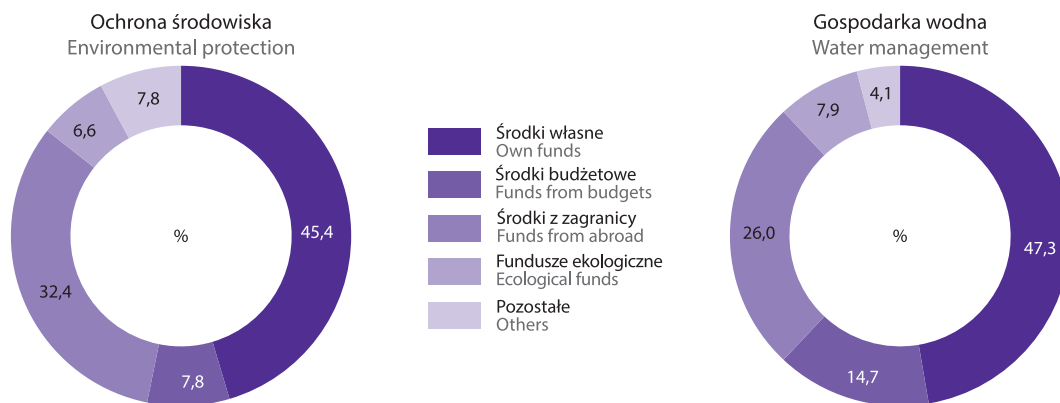
Wyszczególnienie Specification	2010–2020		
	w tysiącach zł in PLN thousand	w odsetkach (Polska=100) in percent (Po- land=100)	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN
Ochrona środowiska - ogółem Environmental protection - total	2795319,7	2,3	250
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	407569,5	1,2	36
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	1774453,3	2,9	158
gospodarka odpadami waste management	126278,4	1,0	11
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	115640,2	7,0	10
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	324407,7	4,4	29
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	869260,2	2,7	78
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	261242,5	1,9	23
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	127212,7	2,7	11

Natomiast nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej były niższe. W 2020 r. na ten cel poniesiono 29,7 mln zł, tj. o 78,2% mniej niż w 2010 r. Wydatki te stanowiły 1,1% nakładów na gospodarkę wodną w kraju. Najwięcej środków przeznaczono na ujęcia i doprowadzenia wody – 79,0%, stacje uzdatniania wody – 11,6% oraz obwałowania przeciwpowodziowe – 9,4% (w 2010 r. odpowiednio: 27,0%, 7,1% i 3,2%).

W 2020 r. 82,7% środków służących gospodarce wodnej stanowiły środki własne inwestorów (w 2010 r. ich udział w ogólnych nakładach na te inwestycje wyniósł 72,2%). Zmniejszył się udział środków pochodzących z funduszy zagranicznych (z 14,4% w 2010 r. do 13,5% w 2020 r.). Spośród środków budżetowych największy udział stanowiły środki z budżetu gminy – 3,1% (wobec 0,4% w 2010 r.).

Wykres 13. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według źródeł finansowania w latach 2010–2020
 Chart 13.

Outlays on fixed assets for environmental protection and water management by sources of financing in the years 2010–2020

Efekty rzeczowe uzyskane w zakresie ochrony środowiska w latach 2010-2020 to, m.in.:

- przekazanie do eksploatacji urządzeń o zdolności do redukcji zanieczyszczeń:
 - pyłowych – 1,6 tys. ton na rok,
 - gazowych – 7,8 tys. ton na rok,
- wybudowanie 1,6 tys. km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki oraz 0,2 tys. km sieci odprowadzającej wody opadowe,
- przekazanie do użytku 12 nowych biologicznych oczyszczalni ścieków komunalnych o przepustowości 10,8 dam³ na dobę,
- realizacja 2,6 tys. indywidualnych (prydomowych) oczyszczalni ścieków,
- przekazanie do użytkowania składowiska dla odpadów komunalnych o powierzchni 4 ha i wydajności 20 tys. ton na rok oraz zwiększenie powierzchni i wydajności istniejących składowisk odpowiednio o: 4,7 ha i 100 tys. ton na rok,
- rekultywacja 23,3 ha hałd, wysypisk i stawów osadowych oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych,
- wykonanie 17,4 km barier przeciw hałasowi drogowemu.

Efektami uzyskanymi w gospodarce wodnej w latach 2010-2020 było:

- oddanie do użytku:
 - ujęć wodnych o wydajności 21,1 tys. m³ na dobę,
 - stacji uzdatniania wody o wydajności 23,8 tys. m³ na dobę,
 - 1,0 tys. km sieci wodociągowej,
- wykonanie:
 - regulacji i zabudowy 150,6 km rzek,
 - 74,6 km obwałowań przeciwpowodziowych,
 - 7 stacji pomp na zawałach i obszarach depresyjnych.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Liczba ludności w województwie lubuskim maleje sukcesywnie od 2013 r. W 2021 r. po raz czwarty z rzędu liczba urodzeń żywych była mniejsza od liczby zgonów - odnotowano największą ujemną wartość ubytku naturalnego w minionej dekadzie. Utrzymała się tendencja spadkowa umieralności niemowląt. W ujęciu rocznym wzrosło ujemne saldo migracji ludności na pobyt stały. Zwiększyła się także liczba zawartych związków małżeńskich.

Sytuacja demograficzna województwa lubuskiego kształtowała się w 2021 r. pod wpływem pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2. W końcu 2021 r. liczba ludności województwa wyniosła 999,2 tys., tj. o 7,9 tys. mniej w porównaniu z końcem 2020 r. Zmniejszenie to było wynikiem znacznego ubytku naturalnego ludności – liczba urodzeń żywych była mniejsza od liczby zgonów o 5,9 tys. Zwiększyło się także ujemne saldo migracji ludności na pobyt stały.

Tablica 10. Ludność
Table 10. Population

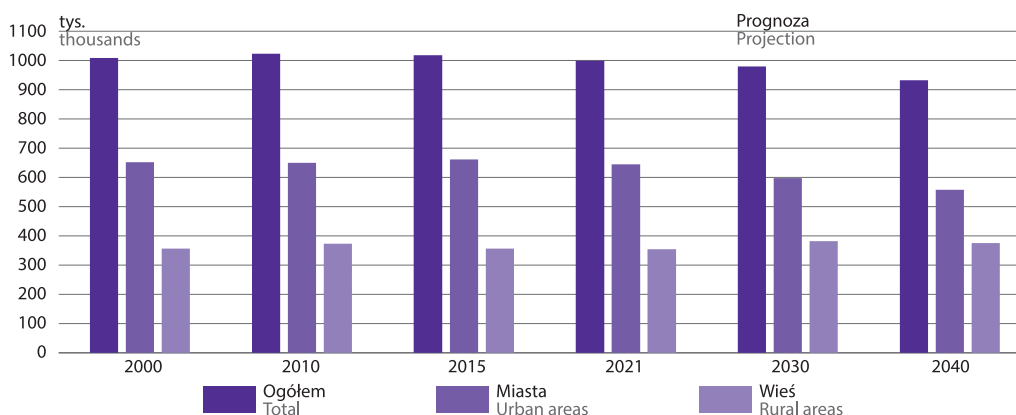
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December)				
w tys. in thousands	1023,2	1018,1	1007,1	999,2
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,7	2,6	2,6	2,6
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	106	106
Miasta - w % ogółu ludności Urban areas - in % of total population	63,5	65,0	64,7	64,5
Wieś - w % ogółu ludności Rural areas - in % of total population	36,5	35,0	35,3	35,5
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	73	73	72	71

Ludność województwa stanowiła 2,6% ludności Polski. Średnio 1 km² zamieszkiwało 71 osób, przed rokiem 72 osoby (w kraju – 122 osoby). Ponad połowę populacji stanowiły kobiety (51,4%). Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) wyniósł 106 i był nieznacznie niższy od średniej krajowej (107). Najwyższe wartości tego wskaźnika odnotowano w miastach na prawach powiatu: Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze (po 111), najniższe zaś w powiecie sulęciński (101) oraz gorzowskim (102).

Z ogółu ludności województwa 64,5% mieszkało w miastach, tj. o 0,2 p. proc. mniej niż przed rokiem (w kraju – 59,7%). Wartość wskaźnika urbanizacji lokuje województwo lubuskie wśród województw o najwyższym odsetku ludności miejskiej w społeczeństwie (4. lokata). Analizując udział mieszkańców wsi, widać, że w okresie 2010-2014 r. zwiększył się z 36,5% do 36,9%, następnie w 2015 r. wyniósł 35,0% (nastąpiło połączenie miasta Zielona Góra z gminą wiejską Zielona Góra). Do 2019 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 35,1%, a w 2021 r. w skali roku wzrósł o 0,2 p. proc. i osiągnął poziom 35,5%.

W latach 2010-2021 liczba ludności w województwie zmniejszyła się o 24,0 tys. osób, tj. o 2,3%. Największy spadek obserwowany był w okresie 2013-2015 r. oraz 2018-2021 r. Przy czym ten pierwszy charakteryzował największy ubytek migracyjny ludności, zaś drugi – największy ubytek naturalny.

Wykres 14. Liczba ludności w latach 2000-2021 oraz prognoza do 2040 r. Stan w dniu 31 grudnia
Chart 14. Population in 2000-2021 and projection until 2040. As of 31 December

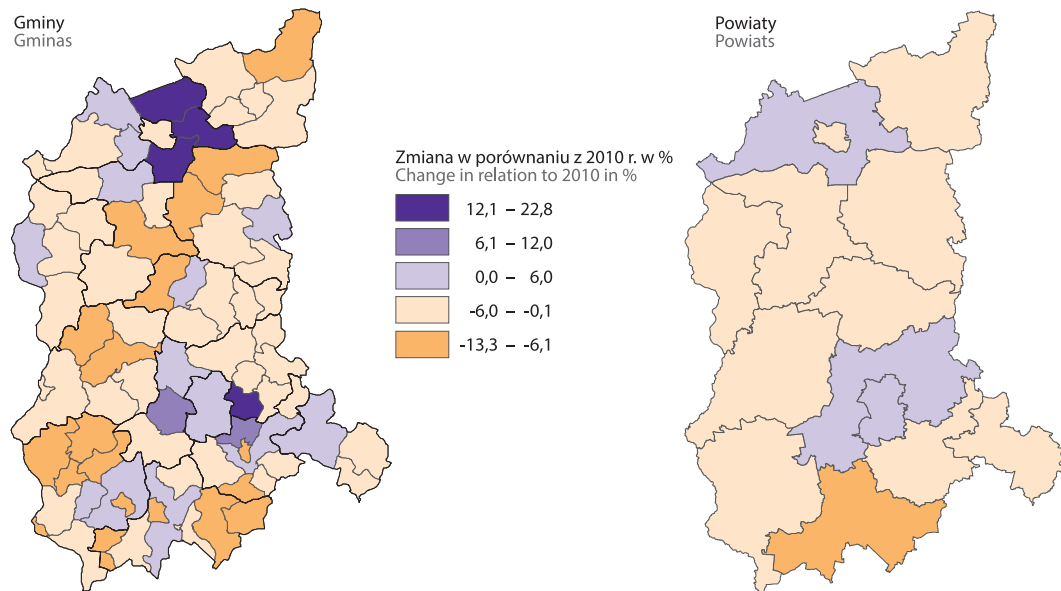

Zmniejszenie liczby ludności w 2021 r. w porównaniu z 2010 r. odnotowano w 11 z 14 powiatów, a największy był w powiecie żagańskim (o 6,7%), podobnie jak przed rokiem. Jedynie trzy powiaty odnotowały wzrost stanu populacji, były to: gorzowski (o 5,7%), miasto na prawach powiatu Zielona Góra (o 2,2%) i zielonogórski (o 0,7%). Wśród gmin, spadek liczby ludności zanotowano w 63 z 82 gmin, a największy był w gminie miejskiej Gozdnica (o 13,3%), gminie wiejskiej Wymiarki (o 11,9%) i gminie miejskiej Łęknica (o 10,5%). Gminy te leżą na terenie powiatu żagańskiego i żarskiego. W pozostałych 19 gminach odnotowano wzrost, przy czym największy był na terenach wiejskich w gminach: Deszczno (o 22,8%), Kłodawa (o 20,1%), Zabór (o 18,0%) i Santok (o 14,8%). Gminy te znajdują się na obszarze powiatu gorzowskiego i zielonogórskiego.

W wyniku trwającej depresji urodzeniowej spowodowanej spadkiem płodności kobiet, miało miejsce – obserwowane w latach 2010-2015 – zmniejszenie się liczby i odsetka dzieci (0–14 lat). W kolejnych latach (2016-2018) liczba dzieci wzrosła, również udział grupy 0-14 lat w ludności województwa zwiększył się z 15,1% do 15,3%. Natomiast od 2019 r. ponownie obserwowany jest spadek liczebności najmłodszej grupy ludności. W 2021 r. liczba dzieci w wieku poniżej 15 lat wyniosła prawie 151,0 tys., tj. o 7,5 tys. mniej niż w 2010 r. oraz o 3,0 tys. mniej niż w 2020 r. Dzieci stanowiły 15,1% populacji.

Za to nieprzerwanie rośnie grupa osób w starszym wieku (65 lat i więcej). W 2021 r. zwiększyła się ona w skali roku o 4,4 tys. i liczyła 187,9 tys. osób, co stanowiło 18,8% ludności województwa (w 2010 r. osoby starsze stanowiły 11,7% ludności, a w 2020 r. – 18,2%). Wzrost ten wynika z przesuwania do populacji w starszym wieku coraz liczniejszych roczników osób urodzonych w latach 50. ub. wieku. Z tego powodu od kilku lat zmniejsza się liczba osób w tzw. wieku dorosłym (15–64 lata).

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2021. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 19. Population changes in 2010-2021. As of 31 December

Przewiduje się, że populacja województwa zmniejszy się do ponad 979 tys. osób w 2030 r., przy czym większe zmiany obserwowane będą w miastach. Największe ubytki ludności odnotują powiaty: żagański (o 9,8% w odniesieniu do 2013 r.), krośnieński (o 8,7%) i międzyrzecki (o 8,4%). Wzrost prognozuje się jedynie w powiecie gorzowskim (o 9,1%) i zielonogórskim (o 4,5%), w efekcie zasiedlania stref podmiejskich Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry. Również w większości (80,5%) gmin nastąpi ubytek liczby ludności, a w pięciu z nich o co najmniej 10% (w odniesieniu do 2016 r.). Są to gminy miejskie: Gozdnica, Łęknica, Nowa Sól, miejsko-wiejska Dobiegniew oraz wiejska Wymiarki.

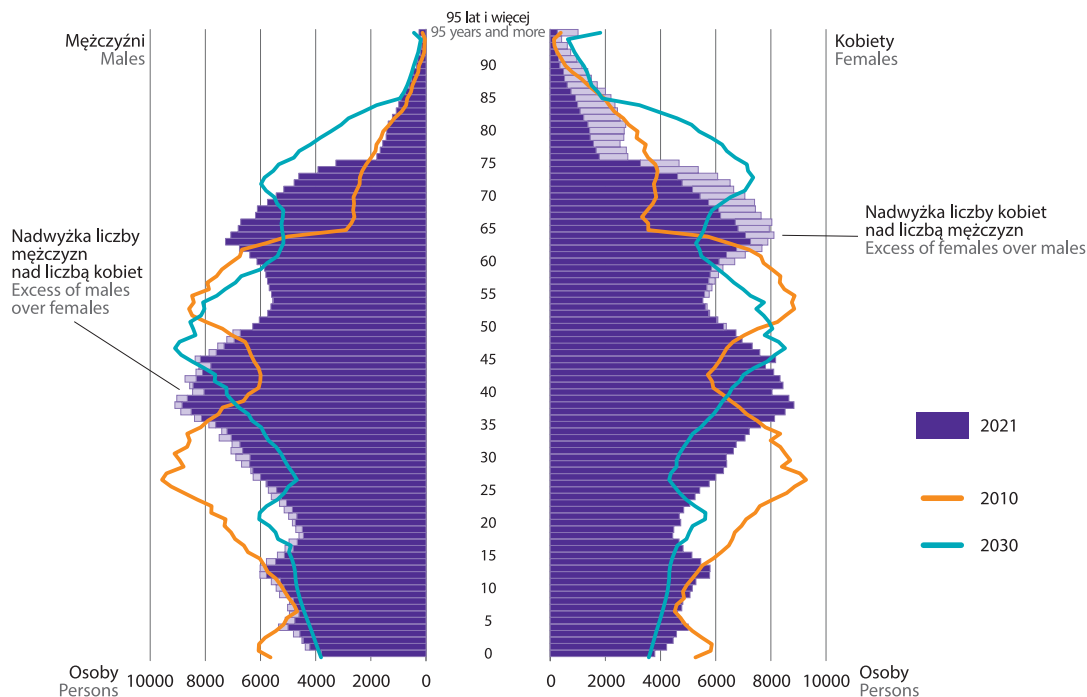
Obserwowane przemiany demograficzne wskazują, że obecna sytuacja ludnościowa województwa nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego. Zmniejszająca się liczba urodzeń i wzrastająca liczba zgonów manifestują się stopniowym spadkiem liczby mieszkańców. Zdecydowanie mniejsza w przyszłości liczba kobiet w wieku rozrodczym będzie miała negatywny wpływ także na przyszłą liczbę urodzeń. W województwie przez cały okres prognozy przewidywany jest ujemny przyrost naturalny, a wskaźnik przyrostu naturalnego od 2025 r. będzie niższy niż przeciętnie w kraju. Populacja województwa szybko się starzeje, co odzwierciedla przede wszystkim wzrost jej liczby i udziału w najstarszych rocznikach wieku.

Analizując strukturę ludności województwa w podziale na ekonomiczne grupy wieku zauważa się, że udział osób w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się od 2015 r. na tym samym poziomie – 18,1%. W 2021 r., w porównaniu z 2010 r., spadł o 1 p. proc. Odsetek osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się o 6,5 p. proc., tj. z 65,8% do 59,3%. Natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 7,5 p. proc. i wyniósł 22,6%. Tym samym wzrost odsetka osób w starszym wieku był wyraźnie większy niż spadek odsetka ludzi młodych.

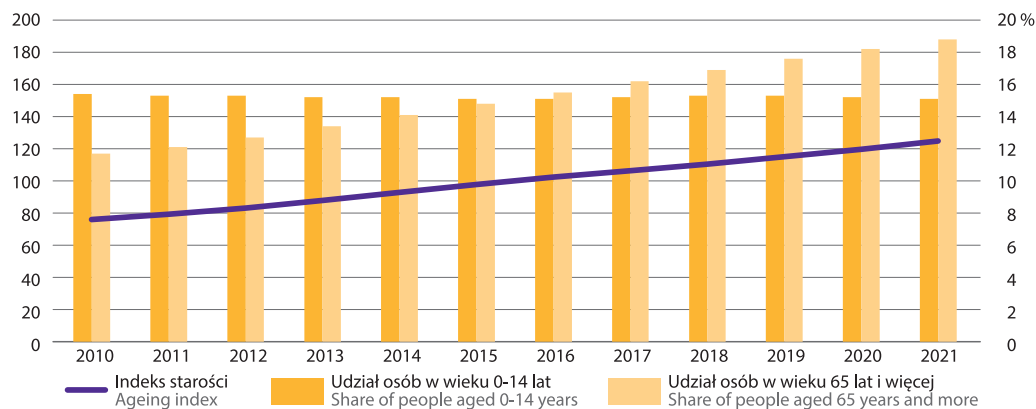
Od początku dekady 2010-2020 liczba osób w wieku produkcyjnym maleje sukcesywnie. W 2021 r. w tym wieku było 593,2 tys. osób., tj. o 79,6 tys. mniej niż w 2010 r. Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 68 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w 2010 r. były to 52 osoby.

Na szybkie tempo starzenia się ludności w województwie wskazuje wzrost wartości miar starzenia się. Wskaźnik starości demograficznej, czyli udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. wyniósł 18,8% i był o 7,1 p. proc. wyższy niż w 2010 r. Indeks starości wyrażający liczbę osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 0-14 lat (liczba dziadków przypadających na stu wnuków) zwiększył się z 75,9 w 2010 r. do 124,8 w 2021 r. Przy tym pogorszył się wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, czyli relacja liczby osób w wieku 15-64 lata do 100 osób w wieku 65 lat i więcej. Wskaźnik ten zmniejszył się w analizowanym okresie o 43,3%, z 621 do 352.

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2021 i 2030. Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2021 and 2030. As of 31 December

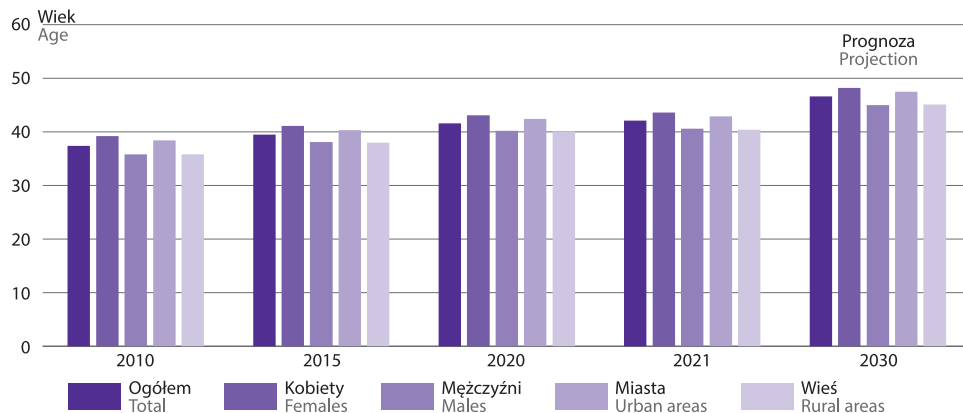
Wykres 16. Indeks starości w latach 2010-2021
 Chart 16. Ageing index in 2010-2021

W wyniku procesów w zakresie ruchu naturalnego, migracji oraz wydłużania się trwania życia ludności mają miejsce istotne przekształcenia w strukturze ludności według wieku. Mediana wieku mieszkańców województwa wyniosła w 2021 r. nieco ponad 42 lata, tj. o prawie 5 lat więcej niż w 2010 r. Wiek środkowy dla mężczyzn to ok. 41 lat, a dla kobiet – ok. 44 lata (w 2010 r. odpowiednio: ok. 36 i 39 lat). Mieszkańcy wsi są młodszy o 2,5 roku od mieszkających w miastach, gdzie mediana wynosi prawie 43 lata. Przewiduje się, że proces starzenia się ludności w województwie będzie przebiegać ze znacznie większą intensywnością niż dotychczas. W 2030 r. mediana wieku wyniesie ponad 46 lat, przy czym dla kobiet nieco ponad 48 lat, a dla mężczyzn 45 lat.

Proces starzenia się ludności jest zróżnicowany wśród powiatów – obecnie przedstawicielami najmłodszej struktury wieku są powiaty: gorzowski, sulęciński i wschowski. Mediana wieku mieszkańców w tych powiatach wynosi prawie 41 lat i jest mniejsza niż średnia dla województwa o ponad 1 rok. Natomiast najstarsza populacja, gdzie wiek środkowy wynosi 43,5 roku, charakteryzuje miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp. W grupie powiatów o medianie wieku wyższej niż przeciętnie w województwie były także: miasto na prawach powiatu Zielona Góra, żagański, krośnieński, międzyrzecki i żarski.

Wykres 17. Mediana wieku ludności
Chart 17. Median age of population

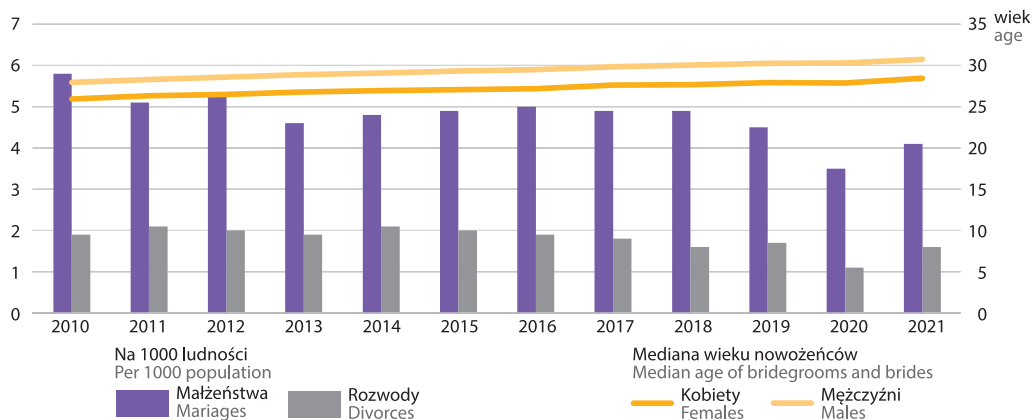
W województwie obserwuje się niekorzystny trend w zakresie formowania rodzin. Po latach względnej stabilizacji – ok. 5 tys. małżeństw rocznie w okresie 2015-2018 r., w kolejnych latach ich liczba widocznie się zmniejszyła. W 2021 r. zawarto 4,1 tys. małżeństw, tj. o 0,6 tys. więcej niż w 2020 r. Dla porównania w 2010 r. liczba nowych związków małżeńskich wyniosła 5,9 tys. Jednocześnie współczynnik małżeństw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców obniżył się z 5,8 w 2010 r. do 4,1 w 2021 r. W całym kraju częstość zawierania związków małżeńskich była nieznacznie wyższa (4,4 na 1000 ludności w 2021 r.). Wśród powiatów województwa lubuskiego, najwyższą wartość współczynnika małżeństw licząc na 1000 ludności zanotowano w powiecie ślubickim (5,1), zaś najniższą w powiecie sulęcińskim (3,6).

Konsekwencją wyborów dokonywanych przez młodych ludzi, którzy planując przyszłość zawarcie małżeństwa stawiają na dalszym miejscu, jest zwiększenie się wieku nowożeńców. W 2021 r. mediana wieku mężczyzny zawierającego związek małżeński po raz pierwszy wyniosła 30,8 roku (bez względu na stan cywilny żony), a kobiety 28,5 roku (bez względu na stan cywilny przyszłego męża), tj. odpowiednio o 2,8 i 2,5 roku więcej niż w 2010 r. Małżeństwa wyznaniowe (tj. zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego) stanowiły w 2021 r. 37,0% zawartych prawnie związków (w 2010 r. ok. 60%). Dla porównania w kraju odsetek małżeństw wyznaniowych wyniósł 53,7%.

Korzystniej kształtowała się sytuacja w zakresie rozwodów, których liczba w okresie 2010-2020 r. zmniejszyła się z ponad 1,9 tys. do ok. 1,1 tys. W 2021 r. rozwiązano przez sąd ponad 1,5 tys. małżeństw, tj. o 0,4 tys. więcej w porównaniu z 2020 r.; współczynnik rozwodów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł 1,6 (w porównaniu z 1,9 w 2010 r. i 1,1 rok wcześniej). Wielkość tego wskaźnika była zbliżona do przeciętnej w kraju. Spośród powiatów najwyższą wartość współczynnika rozwodów charakteryzowała powiat strzelecko-drezdenecki (2,0), najniższa zaś – powiat sulęciński i świebodziński (po 1,2).

Pomiędzy 2010 r. i 2020 r. liczba orzeczonych sądowo separacji znacznie się zmniejszyła – z 56 do 11. W 2021 r. orzeczono 18 separacji; współczynnik separacji w przeliczeniu na 100 tys. ludności wyniósł 1,8, w porównaniu z 5,5 w 2010 r. i 1,1 w 2020 r. Wskaźnik był niższy niż przeciętnie w kraju (2,0). Najwięcej separacji orzeczono w powiecie krośnieńskim (5,5 na 100 tys. ludności) i Gorzowie Wlkp. (4,9).

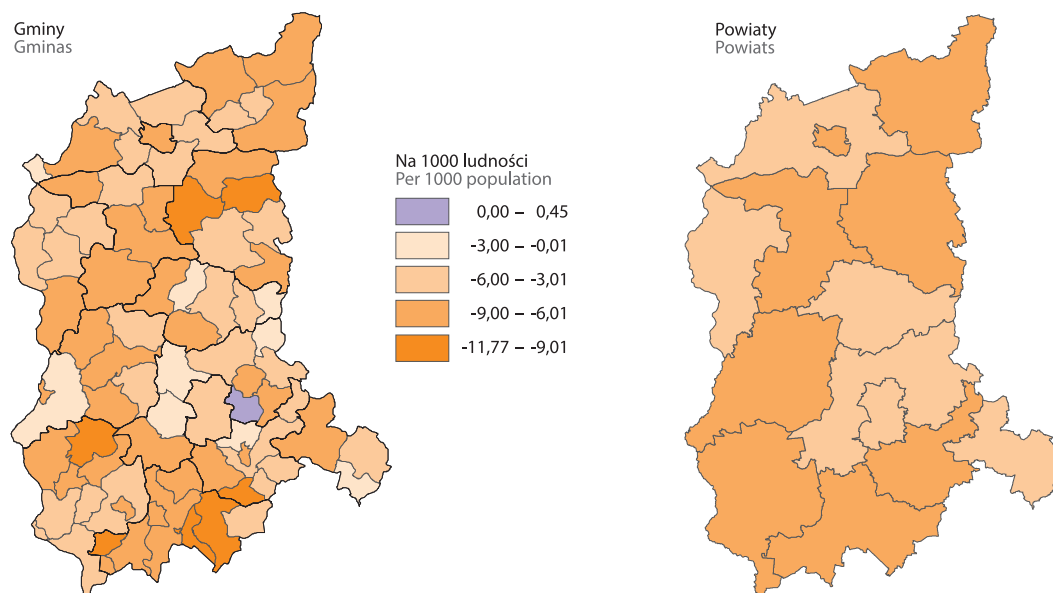
Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010-2021
Chart 18. Marriages contracted and divorces in 2010-2021

Po wyraźnym wzroście w latach 2016-2017 (do 10,3 tys.), w kolejnych latach urodzeń żywych z roku na rok było coraz mniej. W 2020 r. ich liczba spadła do 8,6 tys., a w 2021 r. – do 7,9 tys. i była mniejsza o 3,0 tys. w porównaniu z 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności osiągnął poziom 7,9 i był niższy o 2,8 p. prom. w porównaniu z 2010 r. oraz o 0,7 p. prom. w porównaniu z 2020 r. Wskaźnik ten był niższy niż średnio dla kraju (8,7). Wśród powiatów województwa lubuskiego, największa wartość współczynnika urodzeń charakteryzowała powiat świebodziński i miasto na prawach powiatu Zieloną Górę, gdzie zanotowano nieco ponad 9 urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, zaś najmniejsza powiat żagański i żarski (po 7,1).

Pomiędzy 2010 r. i 2020 r. liczba zgonów w województwie wzrosła z 9,5 tys. do 12,6 tys. W 2021 r. w skali roku zwiększyła się o 1,2 tys. i wyniosła 13,8 tys. W efekcie, zwiększył się też współczynnik zgonów, w 2021 r. liczba zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosła 13,8 i była wyższa o 4,5 p. prom. w porównaniu z 2010 r. oraz o 1,3 p. prom. w porównaniu z 2020 r. Wskaźnik zgonów był nieznacznie wyższy niż średnio dla kraju (13,6). Natężenie zgonów w powiatach było zróżnicowane, najwyższy poziom – ponad 15 zgonów licząc na 1000 mieszkańców odnotowano w Gorzowie Wlkp. Wysoka umieralność była także w powiatach: żagańskim (14,9), sulęcińskim i żarskim (po 14,7). Natomiast najmniej zgonów zanotowano w powiecie gorzowskim i wschowskim – po 12 zgonów na 1000 ludności.

Mapa 20. Przyrost naturalny ludności w 2021 r.
Map 20. Natural increase in 2021

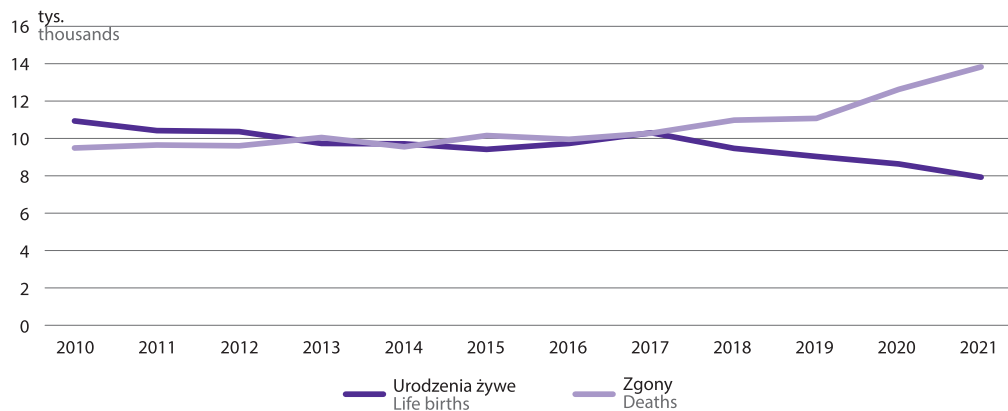

W województwie obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który szybko maleje. Jeszcze w 2010 r. przyrost naturalny kształtował się na poziomie 1,5 tys. osób, podczas gdy w 2017 r. oscylował już wokół zera. Kolejne lata cechuje ubytek naturalny z tendencją wzrostową. W 2021 r. liczba urodzeń żywych była mniejsza od liczby zgonów o 5,9 tys. osób. Współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie ok. minus 6 osób na 1000 ludności (w kraju wyniósł minus 4,9). Wszystkie powiaty województwa odnotowały ubytek naturalny ludności, przy czym największy był w Gorzowie Wlkp., powiecie żagańskim i żarskim – po ok. 8 osób na 1000 ludności.

W 2021 r. ujemny przyrost naturalny wystąpił prawie we wszystkich gminach (81). Najniższy współczynnik przyrostu naturalnego odnotowano w gminie wiejskiej Bledzew (prawie minus 12 osób na 1000 ludności), kolejno w gminie wiejskiej Wymiarki (minus 11,4) i gminie miejsko-wiejskiej Małomice (minus 11,1). Jedyna gmina, w której zanotowano niewielki dodatni przyrost naturalny to gmina wiejska Zabór (0,5).

Wykres 19. Ruch naturalny ludności w latach 2010-2021

Chart 19. Vital statistics of population in 2010-2021

Od 2011 r. współczynnik dzietności w województwie lubuskim utrzymuje się blisko progu skrajnie niskiej płodności. Aby zapewnić stabilny rozwój demograficzny, w danym roku – na każde 100 kobiet w wieku 15–49 lat – powinno przypadać średnio co najmniej 210–215 urodzonych dzieci, obecnie przypada 123 (w kraju 132).

Niskiej dzietności towarzyszy wzrost płodności kobiet w starszych grupach wieku – 30-34 lata i 35-39 lat. Pomiędzy 2010 r. i 2021 r. wśród kobiet w wieku 30-34 lata liczba urodzeń żywych licząc na 1000 kobiet wzrosła z 68 do 70, a dla kobiet w wieku 35-39 lat – z 27 do 32. Pomimo spadku, nadal najwyższa płodność utrzymuje się wśród kobiet w wieku 25-29 lat – w 2021 r. na 1000 kobiet w tym wieku przypadało 81 urodzeń żywych, podczas gdy w 2010 r. było ich 92.

Zmiany wzorca płodności spowodowały przesunięcie się momentu, w którym kobiety decydują się na dziecko. W 2021 r. mediana wieku matki rodzącej swoje pierwsze dziecko wyniosła 27,8 roku, podczas gdy w 2010 r. było to 26 lat. Wiek środkowy dla matek w całym kraju był o 0,9 roku wyższy niż w województwie (28,7 roku).

Głównymi przyczynami zgonów w województwie pozostają choroby układu krążenia i choroby nowotworowe. W 2020 r. stanowiły one 51,3% wszystkich zgonów. Wskaźnik śmiertelności z powodu chorób układu krążenia w przeliczeniu na 100 tys. ludności wyniósł 356 (w kraju – 455), natomiast dla chorób nowotworowych – 285 (w kraju – 283). Śmiertelność w wyniku chorób układu krążenia była wyższa wśród mężczyzn, w 2020 r. z tej przyczyny zmarło 371 mężczyzn i 342 kobiety, licząc na 100 tys. ludności danej płci. Również w przypadku zgonów spowodowanych nowotworami wskaźnik śmiertelności dla mężczyzn był wyższy – 311, w porównaniu z 260 dla kobiet. W okresie 2010-2020 r. wzrosła śmiertelność mieszkańców z powodu nowotworów (o 45 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności), natomiast spadła z powodu chorób układu krążenia (o 64 zgony na 100 tys. ludności).

W 2020 r. z powodu nowotworów najwięcej osób zmarło w powiecie międzyrzeckim i żagańskim (po 321 osób w przeliczeniu na 100 tys. ludności), przy tym w powiecie międzyrzeckim odnotowano znaczący wzrost współczynnika zgonów w porównaniu z 2010 r. (o 111 osób w przeliczeniu na 100 tys. ludności). Był to największy wzrost śmiertelności z powodu nowotworów wśród powiatów. Kolejno najwyższy wzrost zgonów z tej przyczyny zanotowano w Gorzowie Wlkp. (o 89 zgonów licząc na 100 tys. ludności). W drugim mieście wojewódzkim – Zielonej Górze śmiertelność także wzrosła, ale w stopniu mniejszym niż średnio w województwie (o 33 zgony w przeliczeniu na 100 tys. ludności). Z kolei najmniej zgonów z powodu nowotworów zanotowano w powiecie słubickim (235 zgonów na 100 tys. ludności) oraz wschowskim (237). Wśród powiatów jedynie powiat krośnieński wyróżniał spadek śmiertelności z powodu nowotworów w porównaniu z 2010 r. (o 12 zgonów licząc na 100 tys. ludności).

W przypadku śmiertelności z powodu chorób układu krążenia większość powiatów zanotowała spadek współczynnika zgonów w odniesieniu do 2010 r. Największy spadek wystąpił w powiecie żarskim (o 177 zgonów na 100 tys. ludności), kolejno w gorzowskim (o 162 zgony) i strzelecko-drezdeneckim (o 152 zgony). Poziom zgonów z powodu chorób układu krążenia obniżył się także w Gorzowie Wlkp. – o 62 zgony na 100 tys. ludności, natomiast wzrósł w Zielonej Górze – o 44 zgony. Najwyższą śmiertelność z tej przyczyny odnotowano w powiecie sulcińskim (521 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców) i żagańskim (492 zgony).

W 2020 r. śmiertelność z powodu Covid-19 stanowiła 8,7% wszystkich zgonów w województwie, a 3,8% zgonów – urazy i zatrucia.

W województwie znacząco obniżyła się umieralność niemowląt. W 2021 r. zarejestrowano 25 zgonów niemowląt (dzieci w wieku poniżej 1 roku życia), tj. o 34 mniej niż w 2010 r. Współczynnik zgonów niemowląt liczony na 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,2 i był niższy o 2,2 p. prom. w porównaniu z 2010 r. Wskaźnik ten był niższy od średniej umieralności niemowląt w kraju (3,9).

W okresie 2010-2016 r. liczba przemieszczeń – zameldowań na pobyt stały w ruchu wewnętrznym zmniejszyła się, natomiast po 2016 r. ponownie zaczęła wzrastać – aż do 2019 r. W wyniku ograniczenia ruchów wędrowniczych ludności w okresie 2020-2021 r. odnotowano ponownie wyraźny spadek liczby zameldowań i wymeldowań tak w ruchu wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

Województwo lubuskie od lat charakteryzuje stały odpływ mieszkańców do innych regionów w kraju – w 2021 r. saldo migracji ogólnej na pobyt stały wyniosło ok. minus 1,0 tys. osób. W porównaniu z 2020 r. liczba migracji wzrosła (o 0,2 tys.), była jednak wyraźnie mniejsza niż w latach poprzednich 2013-2015 (kiedy z województwa migrowało co roku ok. 1,5 tys. osób). Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło minus 1,0, tj. o 0,5 więcej niż w 2010 r. i o 0,3 więcej niż w 2020 r.

Największą grupą wśród migrujących (w ruchu wewnętrznym) były osoby młode dorosłe – w wieku 25-29 lat (35,1% salda migracji) oraz 30-34 lata (30,2%) czyli osoby w wieku produkcyjnym. Przy tym ponad połowa to kobiety (56,4%).

Uwzględniając odpływ ludności do innych województw, najczęstszym kierunkiem migracji było wielkopolskie (29,9% migracji międzywojewódzkich) i dolnośląskie (26,5%).

Analizując migracje zagraniczne, w 2021 r. liczba imigracji na pobyt stały wyniosła ponad 0,4 tys., natomiast emigracji ponad 0,3 tys., co dało saldo wielkości nieco ponad 0,1 tys. osób, czyli 0,10 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Dodatkowo saldo migracji zewnętrznych odnotowano trzeci rok z rzędu (wcześniej przez niemal dwie dekady było ujemne).

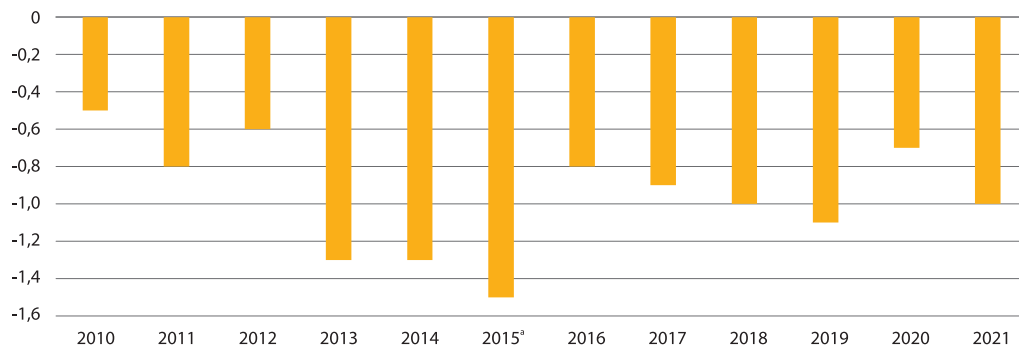
W okresie 2020-2021 r. liczba emigracji na pobyt stały (ok. 0,3 tys.) była znacząco mniejsza niż w okresie 2013-2015 r. (kiedy notowano ok. 1,1 tys. wymeldowań z pobytu stałego w związku z wyjazdem za granicę).

Główne kierunki emigracji na pobyt stały pozostają od wielu lat niezmiennie – są to Niemcy (43,5% ogółu migrujących), Wielka Brytania (13,8%) i Holandia (11,5%). W przypadku imigracji, na pierwszym miejscu w 2021 r. były również Niemcy (32,4%), na drugim Wielka Brytania (17,7%), kolejne miejsce zajęła Ukraina (14,6%).

Wśród emigrantów dominowały osoby, które swój wyjazd za granicę łączyły z podejmowaniem pracy lub jej poszukiwaniem. Były to przeważnie osoby w wieku 30-44 lata: częściej kobiety (54,5%) niż mężczyźni (45,5%). Na uwagę zasługuje natomiast fakt, że z rodzicami wracają dzieci urodzone poza granicami kraju – odsetek dzieci w wieku 0-4 lata w liczbie imigrantów w 2021 r. wyniósł 26,4% oraz w wieku 5-9 lat – 19,1%.

Analiza trendów w migracjach zewnętrznych wskazuje, że obecnie wielkość emigracji nie ma zasadniczego wpływu na rozwój demograficzny w województwie. Pozytywnie natomiast oddziałuje rosnąca liczba imigrantów, przede wszystkim rodzin z dziećmi powracających z zagranicy. Decydującą rolę w kształtowaniu się liczby ludności odgrywają przemieszczenia populacji wewnątrz województwa, jak i między województwami.

Wykres 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2010-2021
Chart 20. Net migration of population for permanent residence per 1000 population in 2010-2021

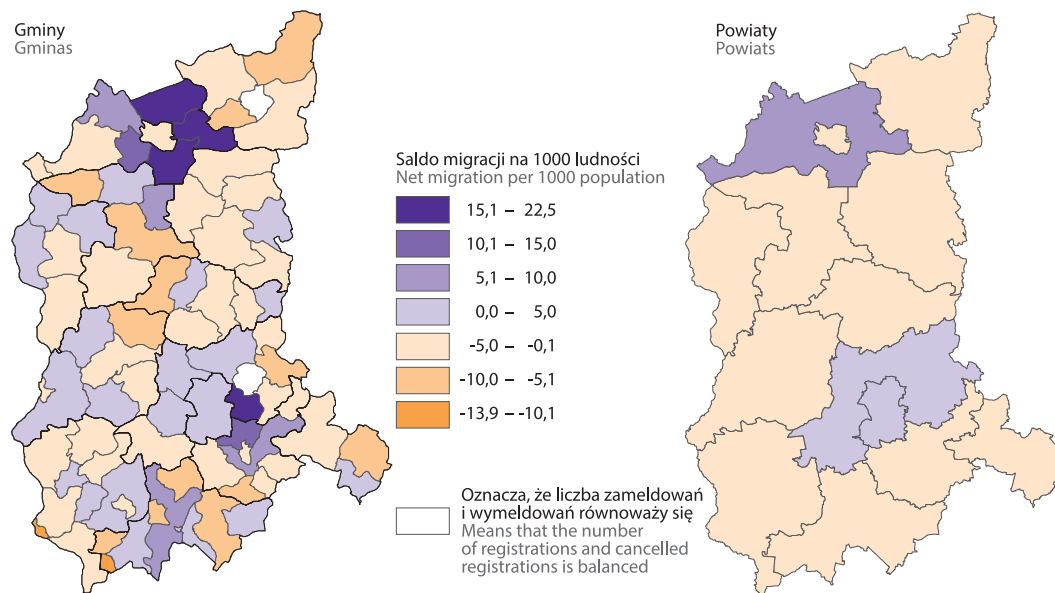
a Przy obliczaniu salda migracji uwzględniono: w przypadku migracji wewnętrznych – dane za 2015 r., w przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r.

a In calculating the net migration was taken into account: in case of the internal migration – data for 2015, in case of the international migration - data relate to 2014.

W 2021 r. ujemne saldo migracji ludności na pobyt stały odnotowano w 11 z 14 powiatów, a najwyższe w powiecie strzelecko-dreźnieckim i Gorzowie Wlkp. (po minus 4 osoby w przeliczeniu na 1000 ludności). Dodatkowo saldo migracji, podobnie jak przed rokiem, wystąpiło w powiecie gorzowskim (9,2), w Zielonej Górze (2,0) i powiecie zielonogórskim (0,9). W porównaniu z 2010 r. współczynnik salda migracji najbardziej zmniejszył się w Gorzowie Wlkp. (o 3,0 p. prom.), powiecie zielonogórskim (o 2,4 p. prom.), także strzelecko-dreźnieckim i wschowskim (po 1,7 p. prom.). Z kolei największy wzrost przewagi napływu ludności nad odpływem zanotowano w powiecie gorzowskim (o 2,8 p. prom.).

Wśród gmin, ujemne migracje zanotowano w 49 z 82 gmin województwa. Największy odpływ ludności w 2021 r. miał miejsce w gminie miejskiej Gozdnicza i Łęknica (po minus 14 osób na 1000 ludności), kolejno w gminie miejskiej Żagań (minus 9 osób), gminie wiejskiej Brzeźnica (minus 8 osób), a także w gminie miejsko-wiejskiej Dobiegniew (minus 7 osób). Są to gminy położone na terenie powiatu żagańskiego, żarskiego i strzelecko-dreźnieckiego. Z kolei w 31 gminach saldo migracji było dodatnie. Najwyższą jego wartość w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano, podobnie jak przed rokiem, w gminach wiejskich: Zabór (23 osoby na 1000 ludności), Santok (22 osoby), Kłodawa (21 osób) i Deszczno (19 osób). Gminy te należą do powiatu zielonogórskiego i gorzowskiego.

Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2021 r.
Map 21. Net migration of population for permanent residence in 2021

Edukacja Education

W roku szkolnym 2020/21 w województwie lubuskim funkcjonowało łącznie 496 placówek wychowania przedszkolnego. W ramach systemu oświaty wychowaniem przedszkolnym objęto 35,8 tys. dzieci. Ponad 97% dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego było w wieku 3-6 lat. Wśród wszystkich placówek wychowania przedszkolnego dominowały przedszkola, które stanowiły blisko 61,7% ogółu placówek wychowania przedszkolnego. Średnio na 1 przedszkole w województwie lubuskim. przypadało 100 dzieci.

Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2020/21 w województwie lubuskim funkcjonowało 496 placówek wychowania przedszkolnego. W porównaniu z rokiem szkolnym 2019/2020 liczba placówek nie uległa zmianie (porównując do 2010r. liczba placówek zwiększyła się o 16). Liczba ta obejmowała: 306 przedszkoli 3 zespoły wychowania przedszkolnego, 26 punktów przedszkolnych oraz 161 oddziałów przy szkołach podstawowych. Większość przedszkoli (75,2%) zlokalizowana była w miastach. Natomiast na wsi przeważały oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych (72,7%). Wychowaniem przedszkolnym objęto 35,8 tys. dzieci, tj. więcej o 21,1% niż w 2010 r. W miastach do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 27,8 tys. dzieci, o 0,1 tys. więcej niż rok wcześniej, na wsi 8,0 tys. dzieci (o 0,1 tys. więcej).

Na 1000 dzieci z tej grupy wiekowej w zajęciach placówek wychowania przedszkolnego uczestniczyło 886 dzieci w województwie i 901 w kraju. Liczba dzieci w wieku 6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku 4,3% (402). W województwie lubuskim działało 12 specjalnych placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało 149 dzieci.

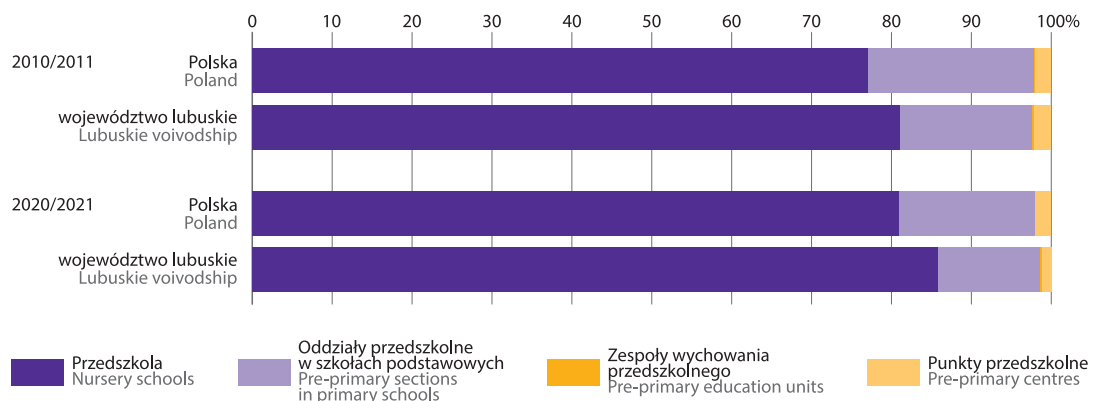
Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 11. Wychowanie przedszkolne^a
Table 11. Pre-primary education^a

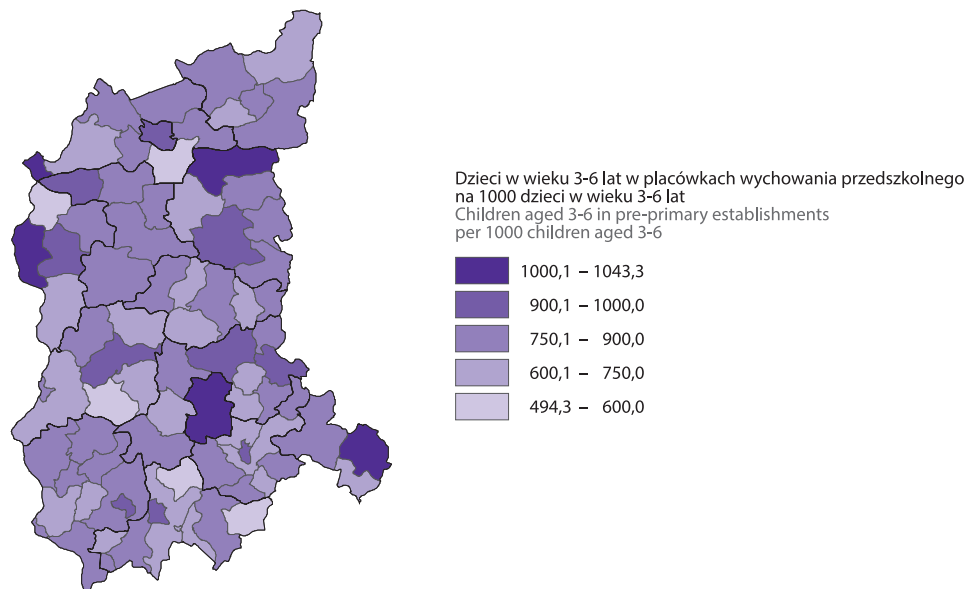
Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2019/20	2020/21
Placówki: Establishments:	480	476	496	496
miasta urban areas	225	247	279	280
wieś rural areas	255	229	217	216
w tym of which				
Przedszkola Nursery schools	232	278	307	306
w tym specjalne of which special	6	8	9	8
Dzieci: Children:	29548	29208	35655	35780
miasta urban areas	21825	22110	27690	27750
wieś rural areas	7723	7098	7965	8030
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	8657	1516 ^b	9337	9739
5 lat 5	8075	10539	9340	9020

a W latach szkolnych 2015/16-2020/21 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a In the 2015/16-2020/21 school years, including children staying in the units performing health care activities.

Wykres 21. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 21. Children attending pre-primary education establishments

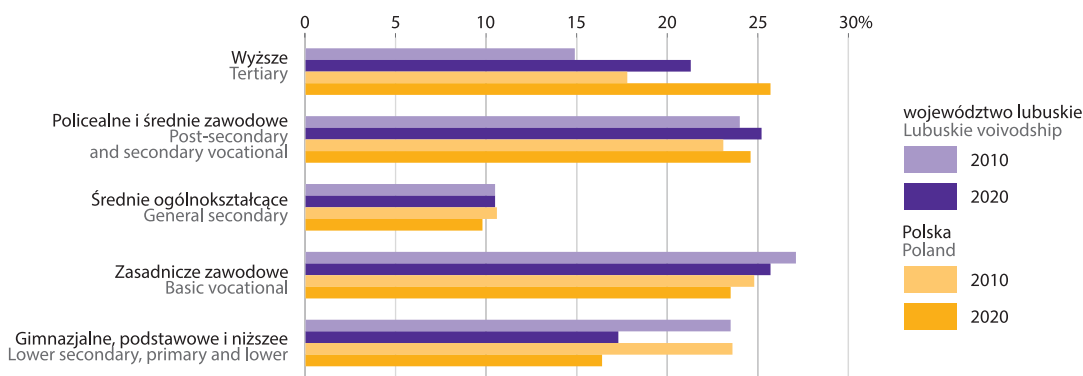
Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2020/21
Map 22. Pre-primary education in the 2020/21 school year

Edukacja

W województwie lubuskim w latach 2010–2020 zaobserwowano systematyczny wzrost (z 14,9% do 21,3%) udziału osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15 lat i więcej. Kobiety były lepiej wykształcone niż mężczyźni – w 2020 r. 24,6% kobiet legitymowało się dyplomem uczelni wobec 17,6% mężczyzn. Jednocześnie w województwie lubuskim w porównaniu z 2010 r. nastąpił spadek udziału osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (o 6,2 p. proc.), zasadniczym zawodowym (o 1,4 p. proc.).

Wykres 22. Ludność według poziomu wykształcenia
Chart 22. Population by education level

Edukacja w szkołach podstawowych

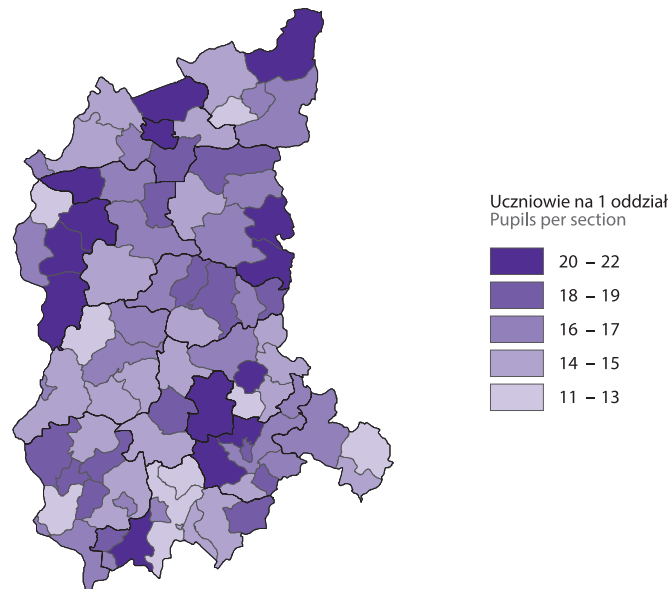
W roku szkolnym 2020/21 w województwie lubuskim funkcjonowało 357 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, w tym 183 szkoły na wsi. Działały także 3 szkoły podstawowe dla dorosłych. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym ubyły 2 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (na wsi), zwiększyła się natomiast liczba szkół dla dorosłych o 1 placówkę. Naukę w szkołach podstawowych dla dzieci i mł-

dzieży (łącznie ze specjalnymi) realizowało 82,4 tys. dzieci, w tym 9,7 tys. w klasach pierwszych. Liczba uczniów zwiększyła się o 0,9% w porównaniu z rokiem szkolnym 2019/20. Do szkół na wsi uczęszczało 26,3% ogółu uczniów szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży. W szkołach dla dorosłych kształceniem podstawowym objętych było niecałe 0,1 tys. osób. Na 1 szkołę podstawową dla dzieci i młodzieży przypadało średnio 231 uczniów, wyższy wskaźnik notowano w miastach, gdzie wyniósł on 349 uczniów na szkołę wobec 119 na wsi. Na 1 oddział w szkole podstawowej przypadało średnio 16 uczniów, przy czym na wsi – na 1 oddział przypadało 13 uczniów, a w miastach – 18 uczniów.

Szkoły publiczne stanowiły 87,7% wszystkich szkół podstawowych. Większość szkół była prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego. Ponad 9,0 tys. osób zakończyło naukę w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży, tj. o 6,1% mniej niż w roku poprzednim.

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2020/21

Map 23. Pupils in primary schools in the 2020/21 school year

Wykres 23. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych

Chart 23. Pupils and graduates of primary schools

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2020/21 odbył się nabór do klasy pierwszej branżowych szkół II stopnia.

W roku szkolnym 2020/21 na terenie województwa lubuskiego działały 182 szkoły ponadpodstawowe, w tym 13 szkół specjalnych. Sieć szkół w województwie tworzyły: 53 szkoły branżowe I stopnia, 56 techników, 54 licea ogólnokształcące, 19 szkół specjalnych przysposabiających do pracy oraz 3 szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe. W porównaniu z rokiem szkolnym 2019/20 zlikwidowano 2 technika, z kolei rozpoczęła działalność nowa szkoła branżowa II stopnia. Do tych szkół uczęszczało łącznie 38,6 tys. uczniów tj. o 0,4 tys. więcej niż przed rokiem. Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej uczniów skupiały technika 47,4% ogółu uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży, licea z udziałem 34,4% oraz szkoły branżowe 16,3%.

Naukę we wszystkich typach szkół ponadpodstawowych dla młodzieży zakończyło 7,2 tys. uczniów, tj. o 3,7% więcej niż przed rokiem. Najliczniejszą grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (3,1 tys., tj. 43,1%).

W ujęciu rocznym łączna liczba absolwentów szkół ponadpodstawowych zmniejszyła się nieznacznie, o 3,7%, przy czym w szkołach branżowych odnotowano spadek o 2,5%, a w technikach o 0,1%. Natomiast, zanotowano wzrost liczby absolwentów liceów ogólnokształcących łącznie o 17,1%, w tym w szkołach dla młodzieży o 10,6% i w szkołach dla dorosłych o 53,4%.

Tablica 12. Liczba osób, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny
Table 12. Number of persons who took or passed matriculation exam

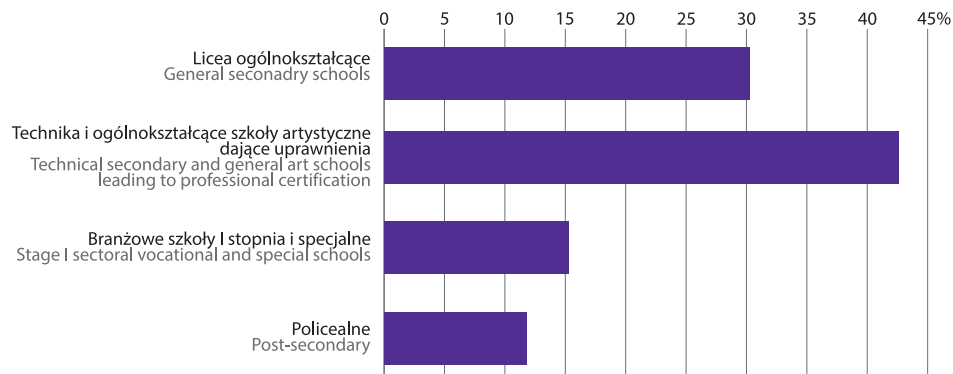
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Kobiety Females				
przystąpiło do egzaminu maturalnego took matriculation exam	5079	3532	3296	3469
zdało egzamin maturalny passed matriculation exam	4197	2642	2396	2497
Mężczyźni Males				
przystąpiło do egzaminu maturalnego took matriculation exam	3745	2811	2807	2780
zdało egzamin maturalny passed matriculation exam	3067	2166	2010	2015

W roku szkolnym 2021, ze względu na pandemię COVID-19, nie był przeprowadzany ustny egzamin maturalny z przedmiotów obowiązkowych oraz przedmiotów dodatkowych. Do egzaminów ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w części pisemnej egzaminu maturalnego w maju 2021 r. przystąpiło 6,2 tys. absolwentów szkół ponadpodstawowych, z czego 55,5% stanowiły kobiety. Zdawalność egzaminu maturalnego wyniosła 72,2% i kształtowała się na podobnym poziomie jak w ub. roku, natomiast w porównaniu z 2010 r. zdawalność egzaminów maturalnych zmniejszyła się o 9,8 p. proc.

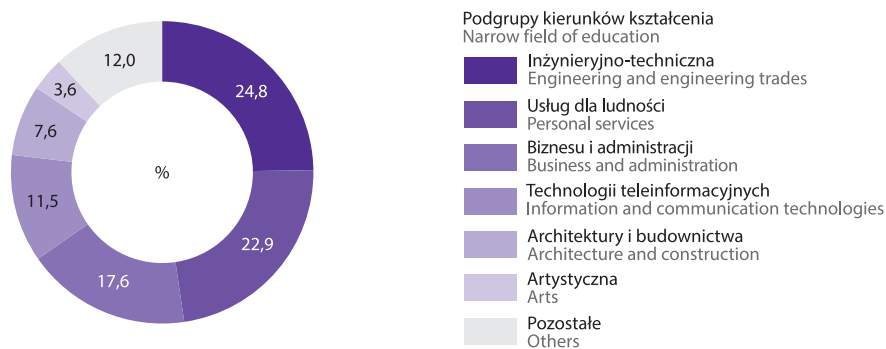
Szkoły policealne

W roku szkolnym 2020/21 w województwie funkcjonowało 30 szkół policealnych, w których naukę kontynuowało 5,2 tys. osób. W ciągu roku liczba szkół wzrosła z 29 do 30. Zwiększyła się także liczba uczniów (o 46,2%), w tym w klasach pierwszych prawie o połowę, oraz liczba absolwentów (o 29,4%). Podobnie jak rok wcześniej, wśród uczniów przeważały kobiety, które w roku szkolnym 2020/21 stanowiły 77,4% ogółu uczniów szkół policealnych. Współczynnik skolaryzacji netto w ujęciu rocznym zwiększył się o 0,4 pkt. proc. i wyniósł 3,4%. Większość szkół policealnych (80,0%) stanowiły szkoły zarządzane przez podmioty sektora prywatnego.

Wykres 24. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2020/21
Chart 24. Students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2020/21 school year

Wykres 25. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2019/20
Chart 25. Graduates of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2019/20 school year

Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2020/2021 w województwie lubuskim funkcjonowało 5 uczelni wyższych (dwie uczelnie publiczne i trzy niepubliczne), w których kształciło się 11,9 tys. studentów, tj. o 0,9% mniej w stosunku do poprzedniego roku akademickiego.

W roku akademickim 2020/21 na terenie województwa działały 2 filie uczelni mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem lubuskim, w których kształciło się łącznie 637 studentów. Kobiety stanowiły ponad połowę (54,6%) wszystkich osób studiujących.

Lubuscy studenci decydują się głównie na naukę w szkołach publicznych, około 96% wszystkich studiujących. Studenci najczęściej wybierali kierunki związane z biznesem, administracją i prawem – 21,5% ogółu studentów oraz techniką, przemysłem i budownictwem – 17,5%. Blisko 14% studiujących odnotowano w grupie nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja, a po ok. 10% w grupie kształcenie oraz nauki humanistyczne i sztuka.

W roku akademickim 2020/21 studia wyższe w województwie lubuskim ukończyło 2,9 tys. absolwentów (4,8% mniej niż w poprzednim roku akademickim). Studia pierwszego stopnia ukończyło 58,2% absolwentów, studia magisterskie jednolite – 6,7%, natomiast studia drugiego stopnia – 35,1%. Najliczniejszą grupę stanowili absolwenci z grupy Biznes, administracja i prawo – 23,4% ogólnej liczby absolwentów

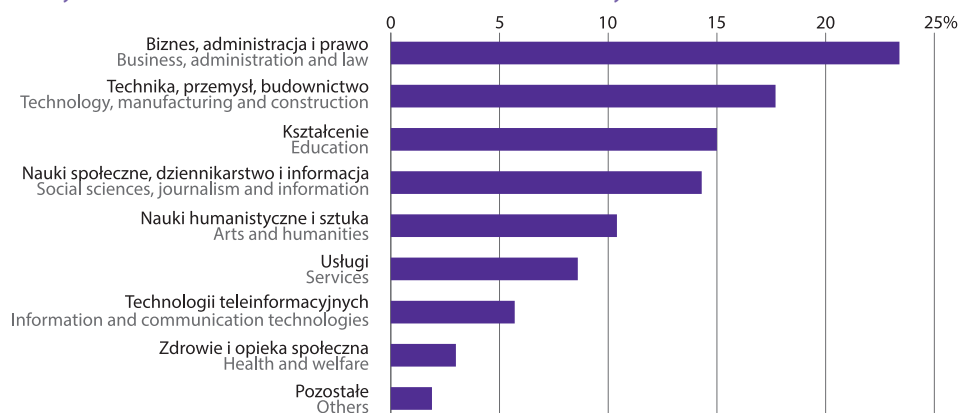
(dominowali tu absolwenci kierunków: zarządzanie, logistyka oraz administracja). Kolejną dużą grupę stanowili absolwenci z grupy Technika, przemysł, budownictwo – 17,7% ogólnej liczby absolwentów (najwięcej absolwentów ukończyło kierunki: budownictwo oraz mechanika i budowa maszyn), oraz absolwenci grupy kształcenie – 15% ogólnej liczby absolwentów (dominowali tu absolwenci kierunku pedagogika).

Kształcenie dorosłych

Szkoły dla dorosłych nastawione były głównie na kontynuację przerwanej cyklu kształcenia lub uzupełnieniu kształcenia. W roku szkolnym 2020/21 w województwie lubuskim funkcjonowało 25 szkół dla dorosłych: 22 licea ogólnokształcące oraz 3 szkoły podstawowe. Uczyło się w nich łącznie 2,9 tys. słuchaczy (o 13,1% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), najwięcej w liceach ogólnokształcących – 2,8 tys. W roku szkolnym 2019/20 r. szkoły dla dorosłych ukończyło łącznie 802 uczniów (o 17,9% więcej niż w roku 2018/19), w tym 49,4% stanowiły kobiety. Największą liczbę absolwentów stanowili uczniowie liceów ogólnokształcących – 96,6%.

Wykres 26. Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2019/20

Chart 26. Graduates by broad fields of education in the 2019/20 academic year

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale „Edukacja”

Ogółem wydatki publiczne na oświatę i wychowanie z budżetu jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. wyniosły 2,0 mld zł. Zdecydowaną większość środków – 1,5 mld zł – przeznaczono na funkcjonowanie placówek oświatowych i wychowawczych tj.: szkół podstawowych – 960,3 mln zł (65,3%), przedszkoli (łącznie z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych i innymi formami wychowania przedszkolnego) – 330,5 mln zł (22,4%), gimnazjów i klas dotychczasowego gimnazjum prowadzonych w szkołach innego typu – 0,6 mln zł (0,1%), klas dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych prowadzonych w branżowych szkołach I stopnia – 45,7 mln zł (3,1%), liceów ogólnokształcących – 133,8 mln zł (9,1%). W stosunku do 2019 r. wydatki na oświatę budżetów jednostek samorządu terytorialnego wzrosły o 5,1%, z tego wydatki budżetów: województwa – o 11,3%, powiatów – o 13,9%, miast na prawach powiatu – o 5,8%, a gmin – o 2,7%.

W dziale edukacyjna opieka wychowawcza wydatki ogółem w porównaniu z 2019 r. wzrosły o 1,8%, z tego wydatki budżetów województwa i powiatów wzrosły odpowiednio 14,6% i 5,5%, natomiast zmniejszyły się wydatki gmin (o 2,6%) oraz nieznacznie zmniejszył się budżet miast na prawach powiatów.

Zasoby pracy

Labour resources

W latach 2010-2021 nastąpiły pozytywne zmiany na rynku pracy. Odnotowano wzrost aktywności zawodowej ludności oraz wzrost wskaźnika zatrudnienia. Jednocześnie znacząco zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych i biernych zawodowo

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) wskazują, że w 4 kwartale 2021 r. współczynnik aktywności zawodowej w województwie lubuskim ukształtował się na poziomie 55,8%, podobnie jak w 4 kwartale 2010 r. Jednocześnie wskaźnik był o 0,7 p. proc. wyższy w porównaniu z 4 kwartałem 2020 r. W kraju współczynnik aktywności zawodowej kształtował się na poziomie wyższym do notowanego w województwie (z wyj. 2010 r.) – w 4 kwartale 2021 r. wyniósł 58,0%, tj. o 2,2 p. proc. więcej w relacji do średniej dla województwa.

Tablica 13. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15-89 lat w 4 kwartale według BAEL
Table 13. Economic activity of the population aged 15-89 in quarter 4 by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	486	442	432	434	17278
pracujący employed persons	441	413	423	429	16780
bezrobotni ^a unemployed persons ^a	46	28	.	.	497
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	384	368	352	343	12529
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	55,8	54,6	55,1	55,8	58,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	50,6	51,0	54,0	55,1	56,3
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	9,5	6,3	.	.	2,9

a Liczby po uogólnieniu wyników z próby wynoszą poniżej 10 tys., znak (".") oznacza, że konkretna wartość nie może być pokazana ze względu na wysoki losowy błąd próby.

a The numbers after generalisation of the sample results are below 10 thousand, a sign (".") means that a specific value cannot be shown due to a high random error of the sample.

W porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. wzrost współczynnika aktywności zawodowej odnotowano wśród mężczyzn – o 1,1 p. proc. do 64,3%, natomiast spadek wśród kobiet – o 0,9 p. proc. do 48,0%. Uwzględniając miejsce zamieszkania, wskaźnik zmniejszył się wśród mieszkańców miast – o 2,1 p. proc. do 55,6%, natomiast zwiększył się dla ludności zamieszkałej na wsi – o 4,4 p. proc. do 56,2%.

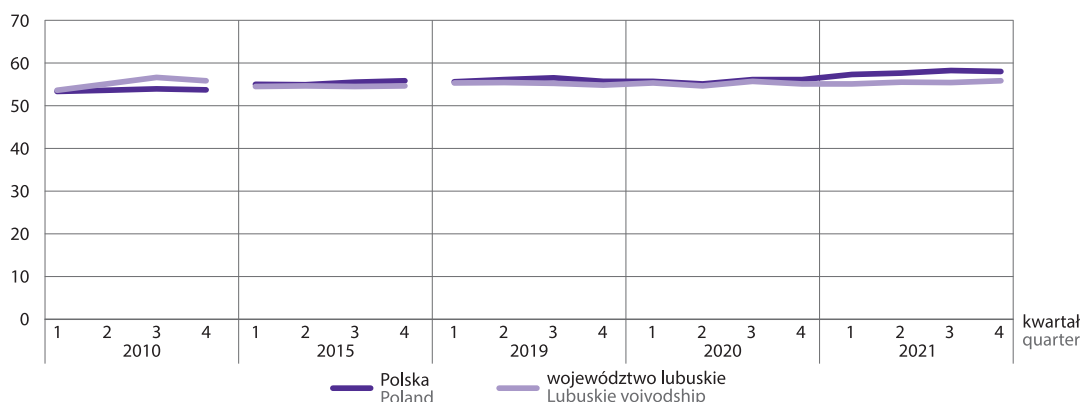
W odniesieniu do 4 kwartału 2020 r. wzrost wskaźnika zanotowano wśród kobiet – o 1,9 p. proc., a także bez względu na miejsce zamieszkania – na wsi o 1,5 p. proc. i w miastach o 0,3 p. proc.

Najwyższy współczynnik aktywności zawodowej był wśród osób w wieku 35-44 lata – 86,7%, następnie w wieku 45-54 lata – 85,4% oraz 25-34 lata – 85,0%. W najmłodszej grupie wieku (15-24 lata) udział aktywnych zawodowo wyniósł 28,1%, a w najstarszej (65-89 lat) – 6,2%. W porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. wzrost współczynnika aktywności zawodowej odnotowano wśród osób w grupie wieku 35-44 lata (o 1,3 p. proc.), 45-54 lata (o 7,1 p. proc.) i 55-64 lata (o 20,6%). W dwóch grupach wieku 15-24 lata i 25-34 lata wskaźnik ten się zmniejszył, odpowiednio o 6,5 p. proc. i 1,4 p. proc.

Uwzględniając poziom wykształcenia, najwyższy współczynnik aktywności zawodowej odnotowano wśród osób z wyższym wykształceniem – 82,4%. Wśród osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym aktywnych zawodowo było 60,0%, a z zasadniczym zawodowym – 54,5%. Najniższa aktywność zawodowa dotyczyła osób z niskim poziomem wykształcenia – w tej grupie 14,9% osób posiadało pracę lub jej poszukiwało. W porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. aktywność zawodowa wzrosła jedynie wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 1,2 p. proc.) i wyższym (o 0,8 p. proc.). Spadek zanotowano wśród osób z wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym o 8,1 p. proc., i zasadniczym zawodowym o 7,4 p. proc.

Uwzględniając stan cywilny, najwyższy współczynnik aktywności zawodowej w 4 kwartale 2021 r. zanotowano wśród osób rozwiedzionych (43 tys.) – 67,4% oraz wśród żonatych mężczyzn i zamężnych kobiet (457 tys. osób) – 61,1%. W grupie kawalerowie i panny (209 tys.) wskaźnik ten wyniósł 55,0%, a wśród wdów i wdowców (68 tys.) – 16,2%.

Wykres 27. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
Chart 27. Activity rate by quarters

W 4 kwartale 2021 r. wskaźnik zatrudnienia wyniósł 55,1%, co oznacza, że na każde 100 osób, które ukończyły 15-89 lat przypadało nieco ponad 55 pracujących. W porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. wskaźnik zwiększył się o 4,5 p. proc., a w odniesieniu do 4 kwartału 2020 r. o 1,1 p. proc.

W latach 2010-2021 wartość wskaźnika zatrudnienia w województwie lubuskim wyraźnie się zwiększyła, szczególnie wśród osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (45-54 lata i 55-64 lata). W całym kraju wskaźnik ten utrzymywał się na wyższym poziomie w odniesieniu do województwa – w 4 kwartale 2021 r. wyniósł 56,3%, tj. o 1,2 p. proc. więcej niż średnio w województwie.

Wskaźnik zatrudnienia wykazywał istotne zróżnicowanie w zależności od płci – zdecydowanie wyższy był wśród mężczyzn (63,5%) niż wśród kobiet (47,5%).

W porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. poziom zatrudnienia zwiększył się zarówno wśród mężczyzn (o 5,5 p. proc.), jak i wśród kobiet (o 3,7 p. proc.). Wzrost zatrudnienia odnotowano także bez względu na miejsce zamieszkania, przy czym większy był na wsi (o 7,6 p. proc. do 55,1%) niż w miastach (o 3,1 p. proc. do 55,2%).

W odniesieniu do 4 kwartału 2020 r. poziom zatrudnienia wzrósł najbardziej wśród kobiet (o 2,2 p. proc.) oraz wśród osób zamieszkałych na wsi (o 1,8 p. proc.).

Wśród osób w wieku produkcyjnym (20-64 lata) wskaźnik zatrudnienia wyniósł 75,0% i był o 11,7 p. proc. większy w porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. W relacji do 4 kwartału 2020 r. wzrost wyniósł 2,4 p. proc.

W 4 kwartale 2021 r. zatrudnionych było 360 tys. osób, tj. 83,9% ogółu pracujących (w tym 68,9% w sektorze prywatnym). Udział pracujących na własny rachunek wyniósł 12,4%, a pracodawców – 3,5%.

Zbiorowość zatrudnionych posiadających umowę na czas określony liczyła 44 tys. osób (12,2% ogółu zatrudnionych). Pracę na czas nieokreślony wykonywało 316 tys. osób (87,8% ogółu zatrudnionych).

Najliczniejszą zbiorowość wśród pracujących stanowiły osoby w grupie wieku 35-44 lata – 31,7%. Ponad 20% ogółu pracujących to osoby w wieku 45-54 lata (24,2%) oraz 25-34 lata (20,7%). Najmniej pracujących było w wieku 15-24 lata (5,6%). W porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. wzrósł udział pracujących w wieku 35-44 lata (o 8,8 p. proc.) i 55-89 lat (o 5,7 p. proc.), natomiast spadł w wieku 15-24 lata (o 2,3 p. proc.), 25-34 lata (o 10,8 p. proc.) i 45-54 lata (o 1,6 p. proc.).

Ponad 78% pracujących w badanym tygodniu przepracowało 40 godzin i więcej, przy czym w miastach odsetek ten był większy (79,4%) niż na wsi (75,0%). Udział kobiet pracujących w takim wymiarze godzin był mniejszy niż mężczyzn (odpowiednio: 74,3% i 80,7%).

W 4 kwartale 2021 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 343 tys., tj. 44,1% ogółu ludności w wieku 15-89 lat (podobnie jak w 4 kwartale 2010 r.). W porównaniu z 4 kwartałem 2020 r. udział biernych zawodowo był mniejszy o 0,8 p. proc. Liczba biernych zawodowo wyraźnie spadła w porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. (o 41 tys., tj. o 10,7%). Zmniejszyła się także w ujęciu rocznym (o 9 tys., tj. o 2,6%).

Wśród biernych zawodowo przeważały kobiety (210 tys., tj. 61,2% ogółu) oraz mieszkańcy miast (222 tys., tj. 64,7%). W porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. liczba biernych zawodowo zmniejszyła się bez względu na płeć i miejsce zamieszkania, przy czym bardziej wśród mężczyzn (o 21 tys., tj. o 13,5%) niż wśród kobiet (o 20 tys., tj. o 8,7%), oraz w miastach (o 28 tys., tj. o 11,2%).

W odniesieniu do 4 kwartału 2020 r. zmniejszyła się liczba kobiet biernych zawodowo (o 8 tys., tj. o 3,7%), a liczba mężczyzn biernych zawodowo utrzymała się na tym samym poziomie. Spadek liczby biernych zawodowo zanotowano tak w miastach (o 5 tys., tj. o 2,2%), jak i na wsi (o 4 tys., tj. o 3,2%).

W wieku produkcyjnym było 35,3% zbiorowości biernych zawodowo. Większość biernych zawodowo stanowiły osoby w wieku 55-89 lat (65,3%). Ich liczba wzrosła w porównaniu z 4 kwartałem 2010 r. o 2 tys., tj. o 0,9%.

Uwzględniając wykształcenie osób biernych zawodowo, najwięcej – 30,0% zbiorowości deklарowało co najwyżej gimnazjalne. Prawie co piąta osoba posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe (24,8%), a także policealne i średnie zawodowe (24,2%). Osoby z wyższym wykształceniem stanowiły 8,7%.

Głównym powodem niewykonywania i nieposzukiwania pracy dla ponad połowy (52,0%) biernych zawodowo w wieku 15-74 lata było pobieranie świadczenia emerytalnego. Kobiety stanowiły 63,4% tej grupy. Kolejne najczęstsze przyczyny niepodejmowania pracy to nauka oraz uzupełnianie kwalifikacji (20,1%), także choroba lub niesprawność (11,2%). Blisko 6,8% osób wskazało na powody osobiste lub rodzinne. Liczba osób zniechęconych bezskutecznością poszukiwania pracy spadła poniżej 10 tys. (stąd nie może być prezentowana ze względu na wysoki losowy błąd próby).

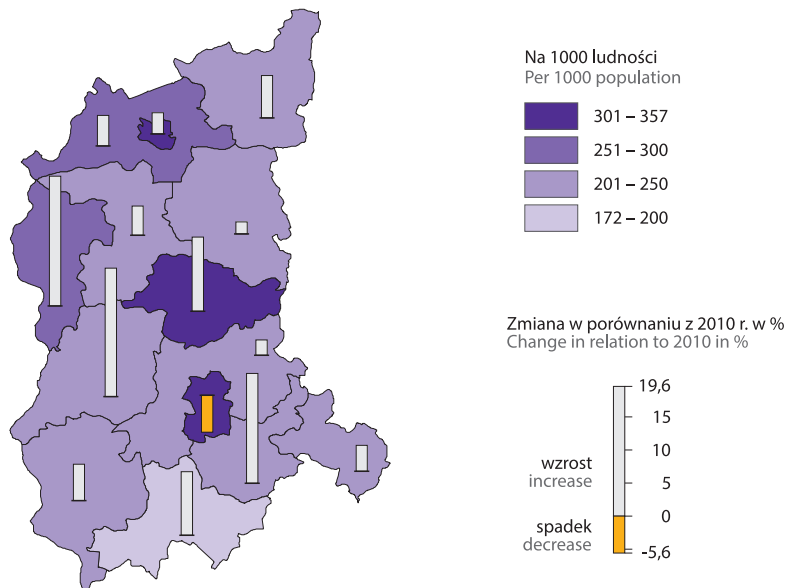
W końcu 2020 r. w województwie lubuskim w gospodarce narodowej zanotowano 352,5 tys. osób pracujących (bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego). W porównaniu z poprzednim rokiem ich liczba spadła o 2,2% (w 2019 r. zanotowano wzrost o 0,8%). W Polsce liczba pracujących spadła o 0,6% (wobec wzrostu o 1,1% w poprzednim roku). Pracujący w województwie lubuskim, stanowili 2,2% ogółu pracujących w kraju. W sektorze prywatnym zanotowano 279,3 tys. pracujących, tj. o 2,8% mniej niż przed rokiem. Sektor publiczny podobnie jak przed rokiem skupiał 73,3 tys. Tym samym udział liczby pracujących w sektorze prywatnym w ogóle pracujących w województwie spadł o 0,5 p. proc. do 79,2%.

Najwyższy spadek liczby pracujących, w porównaniu z 2019 r., zanotowano w przemyśle i budownictwie (łącznie o 3,3%), w grupie sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja (łącznie o 2,4%), a także w grupie sekcji tzw. pozostałych (łącznie o 1,3%).

Od lat najwięcej pracujących w województwie notuje się w przemyśle i budownictwie, w końcu 2020 r. ich łączny udział wyniósł 32,1% (tj. o 0,4 p. proc. mniej niż w poprzednim roku). Kolejną grupą sekcji w strukturze pracujących były tzw. pozostałe usługi (do których zaliczamy m.in. sekcje: edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) ich łączny udział wyniósł, tak jak w poprzednim roku 28,4%. Wysoki odsetek (26,5%) stanowili również pracujący w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazyno-

wej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji (o 0,1 p. proc. mniej niż w 2019 r.). W przedsiębiorstwach z sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo pracowało 10,5% ogółu pracujących (tj. o 0,2 p. proc. więcej niż w roku poprzednim).

Mapa 24. Pracujący w 2020 r.
Map 24. Employed persons in 2020

Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego; według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.
Excluding persons employed in budgetary entities operating in the scope of national defence and public safety; by actual workplace and kind of activity.

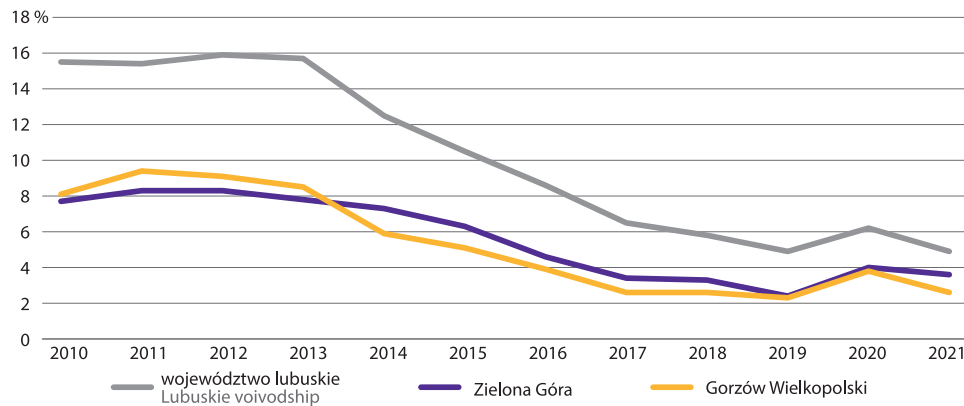
W końcu pierwszych czterech miesięcy 2021 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych była większa niż w analogicznym miesiącach 2020 r. (odpowiednio o 23,2%, 23,4%, 20,3% i 6,8%). W kolejnych miesiącach (w relacji do analogicznego miesiąca poprzedniego roku) notowano spadek liczby od 4,2% w maju do 16,9% we wrześniu i 23,3% w grudniu.

W końcu 2021 r. w powiatowych urzędach pracy było zarejestrowanych 18,2 tys. osób bezrobotnych. W porównaniu z końcem 2020 r. liczba ta była niższa o 5,5 tys. osób, tj. o 23,3% (w końcu 2020 r. notowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych o 28,0%).

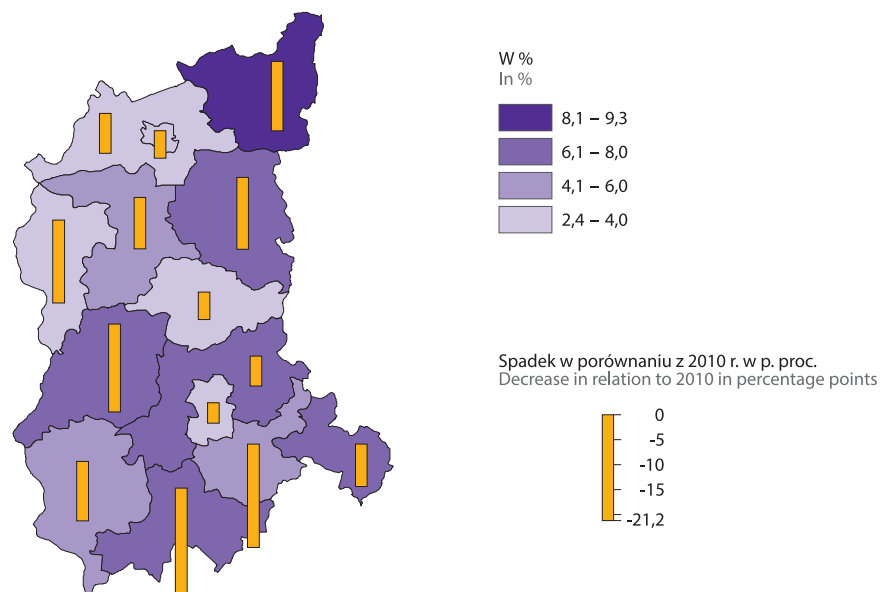
Ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych (57,0% ogółu) stanowili mieszkańcy miast, przy czym ich liczba, w porównaniu z końcem poprzedniego roku spadła o 24,3%. Liczba bezrobotnych mieszkańców wsi spadła o 21,9%, a ich udział w strukturze bezrobotnych wyniósł 43,0%.

W ciągu ostatnich lat obniżała się również stopa bezrobocia rejestrowanego. W końcu 2021 r. osiągnęła poziom 4,9%, tj. o 1,4 p. proc. mniej niż przed rokiem i o 10,6 p. proc. mniej niż w 2010 r. W końcu 2021 r. wskaźnik ten kształtował się na niższym poziomie niż przeciętnie w kraju (5,4%).

Wykres 28. Stopa bezrobocia rejestrowanego. Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 28. Registered unemployment rate. As of 31 December

Mapa 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 25. Registered unemployment rate in 2021. As of 31 December

Biorąc pod uwagę wiek bezrobotnych, w końcu 2021 r., największą grupę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata, ich udział w strukturze zarejestrowanych bezrobotnych zwiększył się w skali roku o 1,0 p. proc. do 26,4%. Kolejną grupą były osoby w wieku 25-34 lata – 24,9%, tj. o 2,1 p. proc. mniej. Dalsze 19,4% to osoby w wieku 45-54 lata (o 1,0 p. proc. więcej), a 19,0% - w wieku 55 lat i więcej (o 1,6 p. proc. więcej). Osoby najmłodsze, 18-24 lata, stanowiły 10,3% ogółu bezrobotnych (o 1,4 p. proc. mniej).

Podobnie jak w poprzednich latach w końcu grudnia 2021 r. najwięcej osób bezrobotnych legitymowało się wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Ich udział w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 29,5% i był o 1,5 p. proc. większy niż przed rokiem. Kolejne 27,6% bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 0,2 p. proc. mniej niż w końcu 2020 r.). Dalsze 21,0% bezrobotnych posiadało wykształcenie policealne i średnie zawodowe (o 0,6 p. proc. mniej). Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 11,2%, a ze średnim ogólnokształcącym 10,7% ogółu bezrobotnych (tj. po 0,4 p. proc. mniej w porównaniu z 2020 r.).

W województwie lubuskim w końcu 2021 r. absolwenci (tj. osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki) stanowili 2,6% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, tj. mniej o 0,5 p. proc. w relacji do roku poprzedniego. Liczba absolwentów zarejestrowanych jako bezrobotni wyniosła 0,5 tys. osób i w porównaniu z końcem poprzedniego roku liczba ta spadła o 36,1%.

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w końcu grudnia 2021 r. stanowili 81,1% ogółu zarejestrowanych. W porównaniu z poprzednim rokiem ich odsetek zwiększył się o 4,0 p. proc. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w ciągu roku spadła o 5,9%, a udział w strukturze bezrobotnych zwiększył się o 9,2 p. proc. Wśród ogółu zarejestrowanych osoby długotrwale bezrobotne nadal stanowiły grupę najbardziej liczną (49,3%). W strukturze bezrobotnych osoby w wieku powyżej 50 lat stanowiły 28,3% (o 2,0 p. proc. więcej niż przed rokiem). Odsetek osób w wieku do 30 lat wyniósł 22,2% (o 2,7 p. proc. mniej), w tym do 25 lat – 10,3% (o 1,4 p. proc. mniej). Osoby niepełnosprawne stanowiły 9,4% ogółu bezrobotnych (tj. o 1,6 p. proc. więcej w porównaniu z końcem 2020 r.).

W 2021 r. do urzędów pracy wpłynęło łącznie 49,5 tys. ofert pracy, tj. o 18,8% więcej niż w poprzednim roku. W końcu grudnia 2021 r. na 1 ofertę pracy przypadało 7 bezrobotnych (wobec 16 w grudniu 2020 r.).

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

W 2021 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie lubuskim wzrosło, a tempo wzrostu było szybsze niż w poprzednim roku. W 2021 r. wynagrodzenie ukształtowało się na poziomie odpowiadającym ponad 87% średniego wynagrodzenia w kraju.

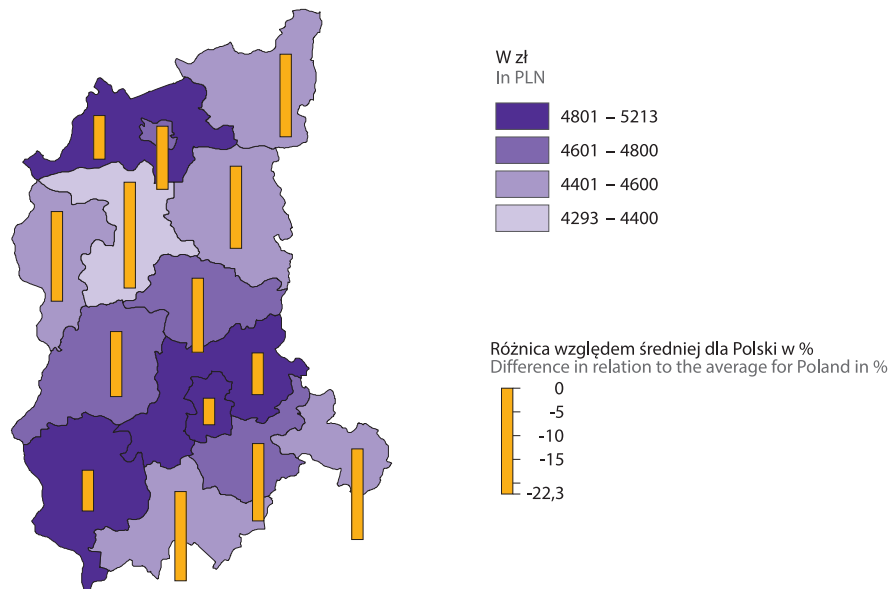
W ostatnich latach nastąpiła poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych. Osiągały one coraz wyższe dochody i ponosiły większe wydatki. W województwie zmniejszył się zasięg ubóstwa ekonomicznego. W 2020 r. ponad połowa gospodarstw domowych oceniła swoją sytuację materialną jako dobrą i raczej dobrą.

Tablica 14. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

Table 14. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	2830,76	3447,08	4624,90	5140,32
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland=100)	82,5	83,6	85,5	87,3

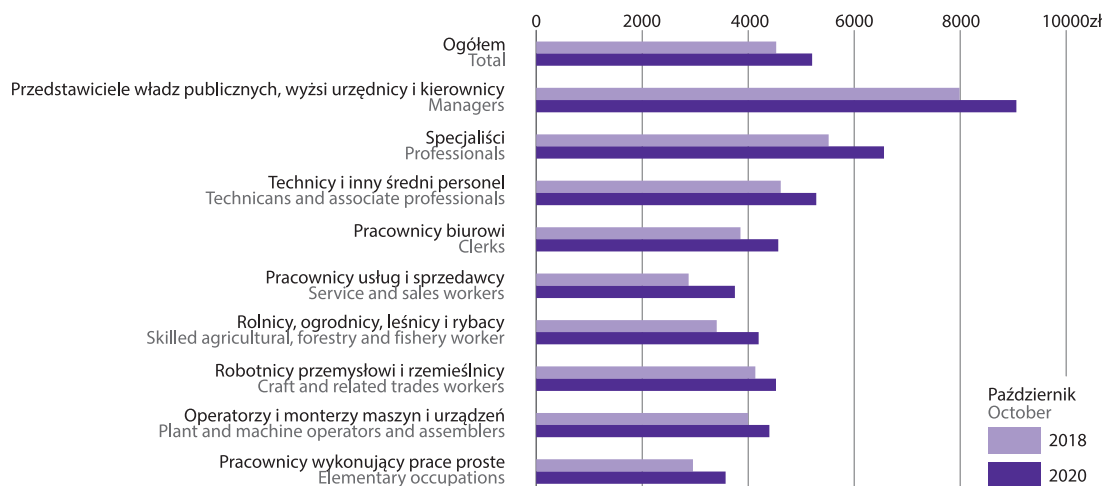
Mapa 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2020 r.
Map 26. Average monthly gross wages and salaries in 2020

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a Excluding entities employing less than 9 persons.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

Wykres 29. Wynagrodzenia brutto według zawodów
Chart 29. Gross wages and salaries by occupations

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Spośród 9 tzw. wielkich grup zawodów przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto wyższe od średniego w województwie notuje się w grupach: przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (w październiku 2020 r. – o 74,1%), specjaliści (o 26,1%) oraz technicy i inny personel średni (o 1,5%). W grupie przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy oraz technicy i inny personel średni odchylenie od przeciętnego wynagrodzenia ogółem zmniejszyło się w porównaniu z 2018 r. odpowiednio o 2,3 p. proc. i 0,4 p. proc. natomiast w grupie specjaliści zwiększyło się o 4,2 p. proc. W pozostałych grupach zawodów przeciętne wynagrodzenie było mniejsze od średniej, w tym w grupie pracownicy wykonujący prace proste – o 31,3%, pracownicy usług i sprzedawcy o 28,0%, oraz w grupie rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (o 19,3%). W grupie zawodów operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – o 15,4%, robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – o 13,1%, pracownicy biurowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto było o 12,3% mniejsze od średniego. Spośród grup zawodów, w których wynagrodzenie było mniejsze od średniej, pogorszenie relacji wynagrodzenia do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ogółem w porównaniu z 2018 r. zanotowano w grupie robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (o 4,4 p. proc.) oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (o 3,7 p. proc.). W pozostałych grupach relacja wynagrodzenia do średniej poprawiła się, najbardziej w grupie pracownicy usług i sprzedawcy (o 8,5 p. proc.).

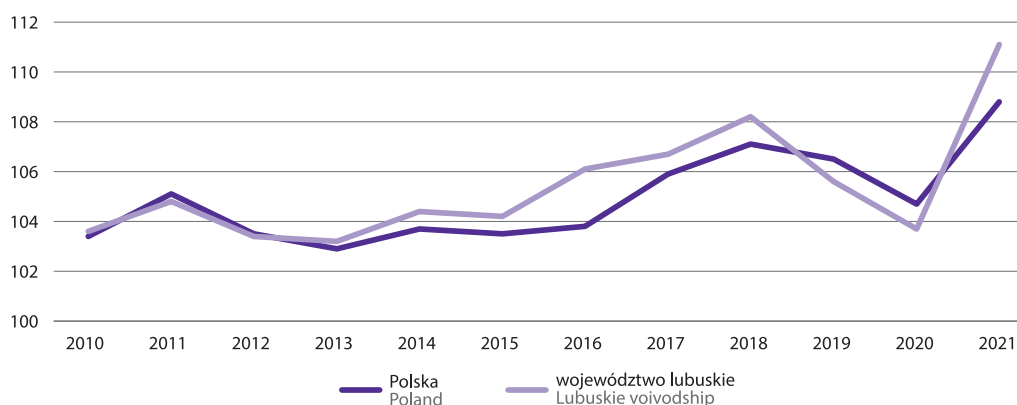
W 2021 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 5140,32 zł, co stanowiło 87,3% średniej krajowej. Najwyższe przeciętne wynagrodzenie zanotowano w przedsiębiorstwach prowadzących działalność w zakresie informacji i komunikacji (o 74,9% wyższe od przeciętnej w województwie). Powyżej średniej ukształtowało się także przeciętne wynagrodzenie w przetwórstwie przemysłowym (o 6,9%). Mniejsze wynagrodzenia od średniego w województwie zanotowano m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 30,4%), w zakwaterowaniu i gastronomii (o 26,9%), w transporcie i gospodarce magazynowej (o 18,2%), w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 7,4%) i w budownictwie (o 3,8%).

W porównaniu z poprzednimi latami wzrósł odsetek zatrudnionych w sekcjach, w których przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto było wyższe od średniej w województwie. W 2021 r. zatrudnieni w tych sekcjach stanowili łącznie 57,1% ogółu zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw, wobec 61,4% w 2020 r. i 62,6% w 2010 r.

Wykres 30. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw. Rok poprzedni=100

Chart 30.

Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector. Previous year=100

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło w porównaniu z poprzednim rokiem o 11,1% oraz o 81,6% w stosunku do 2010 r. W kraju wzrost średniego wynagrodzenia w analogicznym okresie wyniósł odpowiednio 8,8% i 71,7%.

Wśród sekcji o największym udziale w zatrudnieniu (zatrudniających łącznie 75,9% ogółu zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw) wzrost wynagrodzeń, w porównaniu z poprzednim rokiem, zanotowano w: przetwórstwie przemysłowym o 10,5%, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych o 12,0% i transporcie i gospodarce magazynowej o 16,0%.

W pozostałych sekcjach wzrost wynagrodzeń w skali roku zanotowano m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 15,2%), w budownictwie (o 13,1%), w administrowaniu i działalności wspierającej (o 11,4%).

W porównaniu z 2010 r. największy wzrost wynagrodzenia wystąpił w przedsiębiorstwach prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i gastronomią (o 107,7%). W znacznym stopniu wzrosły także wynagrodzenia w informacji i komunikacji (o 99,0%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 98,3%), przetwórstwie przemysłowym (o 87,1%) i budownictwie (o 77,7%).

W 2021 r. liczba emerytów i rencistów w województwie wyniosła 226,6 tys. i spadła o 0,4% w relacji do poprzedniego roku i o 1,1% w relacji do 2010 r. W stosunku do liczby ludności województwa (stan w dniu 31.12.2021 r.) grupa ta stanowiła 22,7% (wobec 22,5% w poprzednim roku). W kraju udział emerytów i rencistów wyniósł 24,4%.

W latach 2010 - 2014 obserwowany był spadek łącznej liczby emerytów i rencistów w województwie. Od 2017 r. w województwie notowano systematyczny wzrost liczebności tej grupy, natomiast w 2021 r. nastąpił spadek.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (ZUS) ukształtowała się na poziomie 2384,65 zł (wzrost o 64,8% w porównaniu z 2010 r.), w tym emerytura – 2466,05 zł (wzrost o 57,9%). Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych (KRUS) wyniosła 1542,66 zł (wzrost o 42,3%), w tym emerytura – 1597,10 zł (wzrost o 38,4%).

Tablica 15. Świadczenia społeczne
Table 15. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	229,1	214,8	227,6	226,6
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1447,41	1810,13	2224,21	2384,65
w tym emerytura of which retirement pay	1562,17	1916,33	2297,82	2466,05
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1084,18	1319,74	1504,97	1542,66
w tym emerytura of which retirement pay	1154,36	1394,78	1554,37	1597,10

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Tablica 16. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 16. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1153,06	1419,58	1794,12	1971,47	1919,21
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1108,70	1354,22	1755,78	1931,93	1874,24

W latach 2010-2020 nastąpiła poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych w województwie. Gospodarstwa z roku na rok osiągały coraz wyższe dochody i ponosiły większe wydatki (z wyjątkiem 2020 r. kiedy obserwowany był spadek wydatków). Wyraźnie wzrosła wielkość osobistych oszczędności Lubuszan.

W 2020 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 1971,47 zł (102,7% średniej krajowej) i był realnie wyższy o 70,6% od dochodu z 2010 r. oraz o 9,3% w odniesieniu do dochodu z 2019 r. Przeciętne miesięczne wydatki na osobę osiągnęły wielkość 1157,30 zł i były realnie wyższe o 18,8% od wydatków z 2010 r. oraz niższe o 5,9% od wydatków z 2019 r.

Dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 1931,93 zł (103,1% średniej krajowej) i był realnie wyższy o 73,9% w porównaniu z 2010 r. oraz o 9,5% w odniesieniu do 2019 r.

W województwie widocznie zmniejszył się zasięg ubóstwa ekonomicznego szacowanego w oparciu o dochody gospodarstw domowych. Wyniki badania EU-SILC z 2020 r. wskazują, że – biorąc pod uwagę sytuację dochodową gospodarstw domowych z 2019 r. – wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym (po uwzględnieniu transferów społecznych) osiągnął w województwie wartość 11,7%, tj. był o 3,1 p. proc. mniejszy niż średnio w kraju. Odsetek osób relatywnie ubogich był o 11,6 p. proc. mniejszy niż w 2010 r., natomiast o 0,1 p. proc. większy niż w 2019 r.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych

Odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

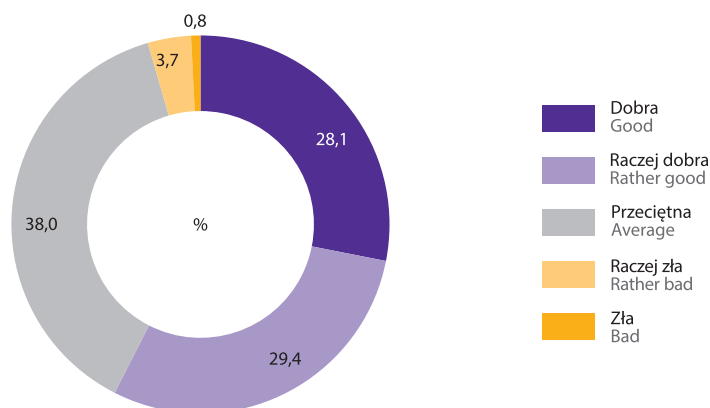
Transfery społeczne

Bieżące przelewy otrzymywane przez gospodarstwa domowe podczas okresu odniesienia dochodu, przeznaczone do zmniejszenia ciężarów finansowych związanych z wieloma nieprzewidywalnymi sytuacjami lub potrzebami, dokonywane w ramach wspólnie organizowanych systemów lub poza tymi systemami przez organy rządowe lub instytucje typu non-profit świadczące usługi na rzecz gospodarstw domowych (NPISH).

Współczynnik Giniego

Miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Wykres 31. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2020 r.
Chart 31. Subjective evaluation of material situation of household in 2020

Zróżnicowanie w dochodach na osobę w gospodarstwach domowych mierzone współczynnikiem Giniego, w latach 2019 i 2020 wyniosło odpowiednio 24,1% i 22,5%. Wartość współczynnika była niższa niż dla ogółu gospodarstw domowych w kraju (27,2% w 2020 r.).

W porównaniu z 2019 r. nastąpiła poprawa subiektywnej oceny sytuacji materialnej gospodarstw domowych. Ponad 28% respondentów oceniło sytuację materialną własnego gospodarstwa domowego jako „dobrą”, a ponad 29% jako „raczej dobrą”. Rok wcześniej było to odpowiednio ok. 26% i 27%. Dla 4,5% respondentów sytuacja materialna była „raczej zła” oraz „zła”, przed rokiem odsetek ocen negatywnych wyniósł 7,0%.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

W 2020 r. świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł miesięcznie otrzymało w województwie więcej dzieci niż rok wcześniej. W porównaniu z okresem 2010-2011 r. widocznie zmniejszyła się liczba osób pobierających świadczenia społeczne. Znacząco poprawiła się sytuacja w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3. Wzrosła liczba żłobków i klubów dziecięcych, jak również liczba miejsc oraz dzieci przebywających w tych placówkach. Rok 2020 był kolejnym rokiem spadku liczby korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

W 2020 r. kontynuowano realizowanie rozpoczętego w kwietniu 2016 r. rządowego programu „Rodzina 500 plus”, będącego wsparciem kierowanym przede wszystkim do rodzin z dziećmi. Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi w Programie „Rodzina 500 plus”, od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę.

Świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie w 2020 r. objęto przeciętnie 157,2 tys. dzieci do 18 lat, które przebywały w rodzinach naturalnych. W okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2019 r., gdy świadczenie zaczęło przysługiwać również na pierwsze dziecko, bez limitu dochodowego, świadczeniem objęto przeciętnie 148,0 tys. dzieci do 18 lat. Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 1009,5 mln zł (w 2019 r. – 753,7 mln zł.).

Karta Dużej Rodziny oferuje rodzinom wielodzietnym tj. przynajmniej z trójką dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej na terenie całego kraju. Po nowelizacji ustawy, od 1 stycznia 2019 r. prawo do Karty Dużej Rodziny przysługuje rodzicom i małżonkom rodziców, którzy mieli w przeszłości na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, bez względu na ich wiek. W 2020 r. w ujęciu rocznym liczba rodzin, które posiadały kartę wzrosła z 21,9 tys. do 25,8 tys. Najwięcej posiadaczy kart zamieszkiwało powiaty: żarski (9,6% ogółu wydanych kart), nowosolski (9,0%) i strzelecko-drezdenecki (8,9%).

Tablica 17. Świadczenie wychowawcze
Table 17. Childraising benefit

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Childraising benefit payments in thousand PLN	544241,4	753709,0	1009523,2
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received childraising benefit	86921	86989 ^a 148040	157238

a Dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.
a Data concern the period: in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

W 2020 r. świadczenia społeczne przyznano na podstawie decyzji 36,1 tys. osób. W porównaniu z 2010 r. rzeczywista liczba osób pobierających świadczenia zmniejszyła się prawie o połowę (o 49,4%), a w odniesieniu do 2019 r. o 6,5%. W następstwie zmniejszył się wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, z 698 do 358 osób w przeliczeniu na 10 tys. ludności.

W ramach pomocy społecznej organizowanej i świadczonej przez jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zlecone), a także realizowanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie (zadania własne oraz z zakresu administracji rządowej), na pomoc społeczną w 2020 r. w województwie wydano łącznie 114,8 mln zł (o 17,3 mln zł mniej niż w 2010 r. i o 1,0 mln zł mniej niż w 2019 r.).

Pomoc pieniężna wyniosła 86,0 mln zł (o 21,4 mln zł mniej niż w 2010 r. i o 0,3 mln zł mniej niż w 2019 r.), co stanowiło 75% wydatków na świadczenia pomocy społecznej. W tym na zasiłki stałe przeznaczono 40,8 mln zł (o 12,0 mln zł więcej niż w 2010 r. i o 2,4 mln zł więcej niż w 2019 r.), na zasiłki okresowe – 19,2 mln zł (o 5,0 mln zł mniej niż w 2010 r., a o 1,2 mln zł więcej niż w 2019 r.), na zasiłki celowe – 24,8 mln zł (o 4,2 mln zł mniej niż w 2010 r., a o 0,7 mln zł więcej niż w 2019 r.).

W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 28,7 mln zł (o 4,0 mln zł więcej niż w 2010 r., a o 0,7 mln zł mniej niż w 2019 r.), tj. 25,0% ogółu wydatków. Na zapewnienie posiłków przeznaczono 7,9 mln zł, tj. 27,5% wydatków na pomoc niepieniężną (o 7,2 mln zł mniej niż w 2010 r. i o 2,1 mln zł mniej niż w 2019 r.). Wyższą kwotę niż w 2010 r. i 2019 r. wydano na schronienie (1,5 mln zł – odpowiednio o 1,0 mln zł i o 0,4 mln zł więcej) i sprawienie pogrzebu (0,5 mln zł – odpowiednio o 0,2 mln zł i 0,04 mln zł więcej). Na usługi opiekuńcze wraz ze specjalistycznymi usługami opiekuńczymi wydano 18,8 mln zł (o 10,8 mln zł więcej niż w 2010 r. i o 1,0 mln zł więcej niż w 2019 r.).

Tablica 18. Świadczenia pomocy społecznej
Table 18. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (real number of person total)	71391	57934	38618	36123
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	132074,2	127800,0	115796,3	114759,1
pomoc pieniężna financial assistance	107382,8	101798,9	86361,8	86018,8
pomoc niepieniężna non-financial assistance	24691,4	26001,1	29434,6	28740,3
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	697,9	568,3	381,2	357,6

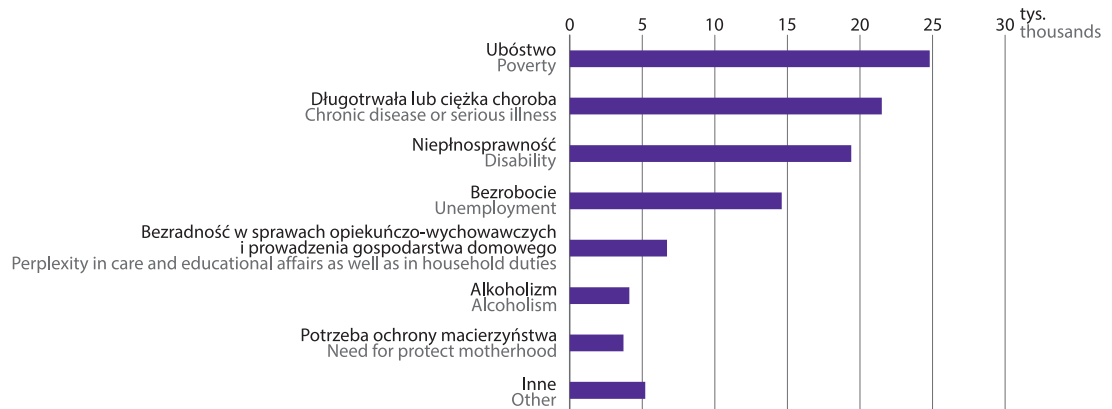
W 2020 r. najczęściej pomocy udzielano z powodu ubóstwa, które było przyczyną przyznania świadczenia dla 15,2 tys. rodzin (o 1,2 tys. mniej niż w 2019 r.), tj. 24,8% ogółu rodzin korzystających z pomocy środowiskowej. Dla prawie 22% rodzin przyczyną udzielenia pomocy była długotrwała lub ciężka choroba (13,2 tys. rodzin – o 1,0 tys. mniej), a dla 19,4% niepełnosprawność (11,9 tys. rodzin – o 1,4 tys. mniej). Ponad 14% rodzin otrzymało pomoc z powodu bezrobocia (9,0 tys. rodzin – o 0,4 tys. mniej). Innymi powodami udzielenia pomocy były: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (6,7% rodzin), alkoholizm (4,1%), potrzeba ochrony macierzyństwa (3,7%) czy bezdomność (1,9%).

Rok 2020 był kolejnym rokiem spadku liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz liczby gospodarstw domowych beneficjentów. Skala korzystania z pomocy społecznej w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się w osobach o ponad połowę (54,7%), a w gospodarstwach domowych o ponad 1/3 (38,1%). Tendencja spadkowa w tym zakresie utrzymuje się od 2014 r.

Środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana w 2020 r. na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 25,4 tys. gospodarstw domowych i objęła 47,7 tys. beneficjentów. Liczba beneficjen-

tów była o 4,4 tys. mniejsza niż w 2019 r. Zasięg korzystania z pomocy społecznej, czyli udział beneficjentów w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się w ujęciu rocznym z 5,1% do 4,7%.

Wykres 32. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2020 r.^a
Chart 32. Reasons of assigning help for family in 2020^a

a Na podstawie decyzji.
a Based on the decisions.

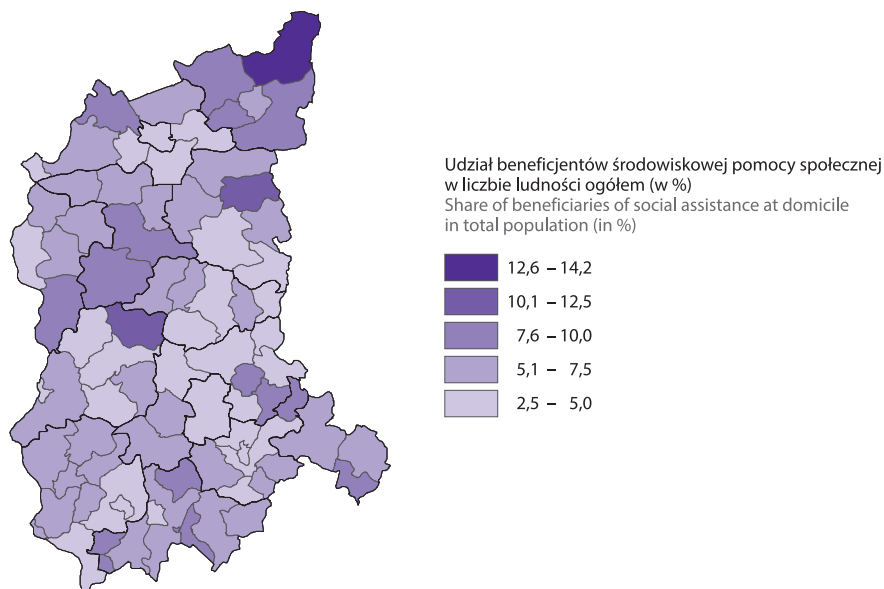
Występuje silne powiatowe zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2020 r. najczęściej z pomocy społecznej korzystała ludność w powiatach: strzelecko-drezdeneckim (9,3% ogólnej liczby mieszkańców), sulcińskim (8,4%), wschowskim (6,4%), słubickim (5,7%) i międzyrzeckim (5,5%). Z kolei najmniejszy odsetek beneficjentów odnotowano w miastach na prawach powiatu, w Zielonej Górze (2,5%) i Gorzowie Wlkp. (2,7%).

Wśród gmin województwa, największy – 14,2% udział korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w liczbie ludności) odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Dobiegniew, kolejno w gminie wiejskiej Przytoczna i Bytnica (po ok. 11%), także w gminie miejskiej Gozdnicza, gminie miejsko-wiejskiej Torzym oraz gminie wiejskiej Zwierzyn i Bojadła (po ok. 10%). Najmniejszy udział beneficjentów – oprócz miast na prawach powiatu – ok. 3% odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Babimost i Świebodzin, gminie miejskiej Żagań oraz w gminach wiejskich: Deszczno, Zabór, Skąpe i Nowa Sól.

Tablica 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 19. Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance according	40947	36455	26935	25356
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries from community social assistance	105291	83006	52082	47710
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	1029,0	814,2	514,1	472,3

Mapa 27. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 r.
Map 27. Scope of use of community social assistance in 2020

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych. **Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej** to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zmianami).

Licząc od 2011 r. sytuacja w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3 w województwie uległa znacznej poprawie. Liczba żłobków i klubów dziecięcych wzrosła ponad sześciokrotnie, a liczba miejsc i dzieci przebywających w tych placówkach – ponad trzykrotnie.

W końcu 2020 r. działało łącznie 115 placówek opiekuńczych dla dzieci do lat 3, w tym 88 żłobków i 25 klubów dziecięcych. Większość (73%) placówek należała do sektora prywatnego. W porównaniu z 2019 r. liczba żłobków wzrosła o 5, a liczba klubów dziecięcych – o 1.

Placówki opieki żłobkowej działały w każdym powiecie, a największa ich ilość była w miastach na prawach powiatu, w Zielonej Górze (23) i Gorzowie Wlkp. (20).

Liczba miejsc w placówkach opieki zwiększyła się w ciągu roku z 4,4 tys. do 4,7 tys., tj. o 8,4%. Ponad połowa (52,4%) tych miejsc znajdowała się w placówkach sektora publicznego.

W końcu 2020 r. łącznie w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych przebywało 4,2 tys. dzieci, a w ciągu roku opieką objętych było 6,5 tys. dzieci. Dwulatki stanowiły prawie połowę podopiecznych żłobków (49,1%), a dzieci które miały jeden rok – 37,7%. Odsetek dzieci w wieku poniżej 1 roku wyniósł 3,0%. W porównaniu z 2019 r. liczba dzieci przebywających (w ciągu roku) w placówkach opieki wzrosła o 8,1%.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. 2021 r. poz. 75 z późn. zmianami). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Tablica 20. Żłobki^a i kluby dziecięce. Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Nurseries^a and children's clubs. As of 31 December

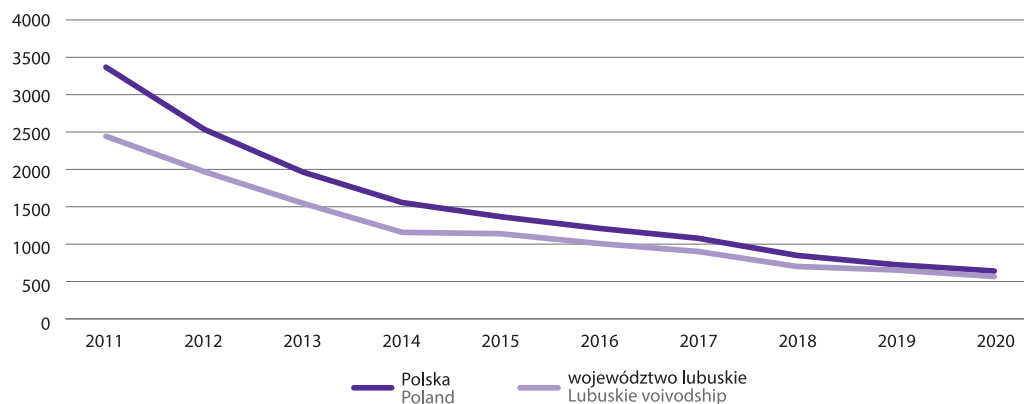
Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2019	2020
Żłobki Nurseries	13	47	83	88
w tym publiczne of which public	11	12	26	29
Oddziały żłobkowe Nursery wards	5	5	2	2
Kluby dziecięce Children's clubs	1	8	24	25
w tym publiczne of which public	-	3	7	9
Miejsca w tys.: Places in thousands:				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	1,3	2,4	3,9	4,2
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,0	0,2	0,5	0,5
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	2,1	3,4	5,4	5,8
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,0	0,2	0,6	0,7

^a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
^a Including nursery wards.

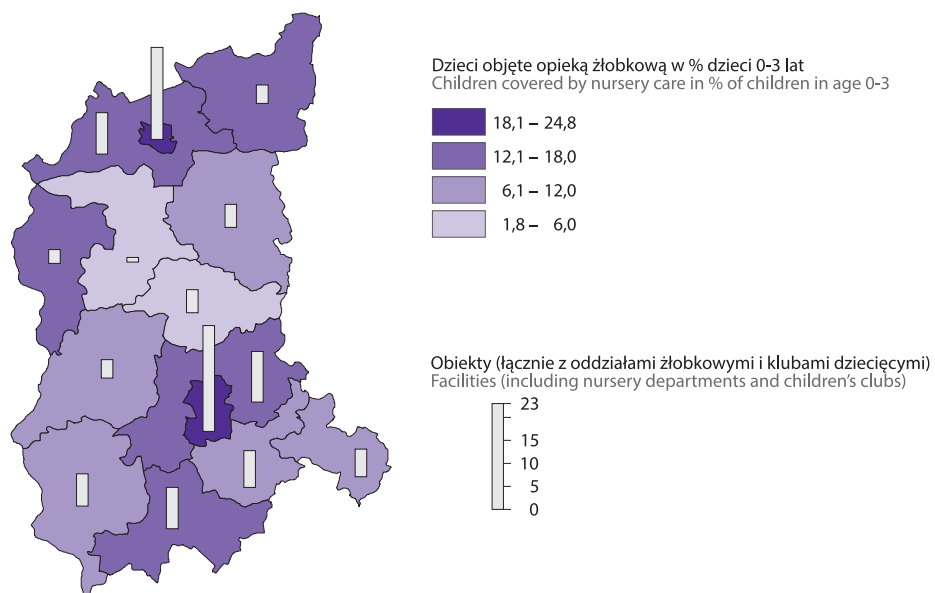
Na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w województwie przypadało 568 dzieci w wieku do lat 3, tj. o 72 mniej niż średnio w kraju. Wskaźnik ten był niższy zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem, jak i 2011 r. (odpowiednio o 85 i 1876 na każde 100 miejsc).

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach zwiększył się w ujęciu rocznym z 14,5% do 15,5%, przy czym w miastach (21,8%) był znacząco większy niż na wsi (3,9%). Dla porównania w 2011 r. wyniósł 3,8%. Najwyższy wskaźnik użłobkowania odnotowano w Zielonej Górze (26,8%) i Gorzowie Wlkp. (22,5%), następnie w powiecie żagańskim (17,2%), gorzowskim (15,4%) i strzelecko-drezdeneckim (15,0%), najniższy zaś w sułecińskim (1,8%), świebodzińskim (6,6%) i międzyrzeckim (7,9%).

Wykres 33. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych
 Chart 33. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs

Mapa 28. Żłobki i kluby dziecięce w 2020 r.
 Map 28. Nurseries and children's clubs in 2020

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące warunki mieszkaniowe ludności w kolejnych latach poprawiają się. W 2020 r. po raz kolejny wzrosła liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności. Zwiększyła się powierzchnia użytkowa mieszkań, a liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie zmniejszyła się.

Zasoby mieszkaniowe w województwie systematycznie zwiększają się, osiągając w końcu 2020 r. 385,9 tys. W porównaniu z poprzednim rokiem było to o 1,3% więcej, a w porównaniu z 2010 r. o 10,1%. W kraju wzrost liczby mieszkań w zasobach zwiększył się w omawianych okresach odpowiednio o 1,4% i 11,5%.

W porównaniu z 2019 r. największy wzrost liczby mieszkań zanotowano w Zielonej Górze (o 2,3%) i w powiecie zielonogórskim (o 2,0%). W powiecie gorzowskim i w Gorzowie Wlkp. przyrost mieszkań wyniósł po 1,5%, w powiecie ślubickim i świebodzińskim – 1,3%, a w nowosolskim 1,2%. W pozostałych powiatach wzrost liczby mieszkań w skali roku nie przekroczył 1,0%.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe. Stan w dniu 31 grudnia
Table 21. Dwelling stocks. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Mieszkania Dwellings	350580	365673	380990	385918
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	343	359	377	383
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	4	4	4	4
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	72,3	73,3	73,9	74,1
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,9	2,8	2,7	2,6

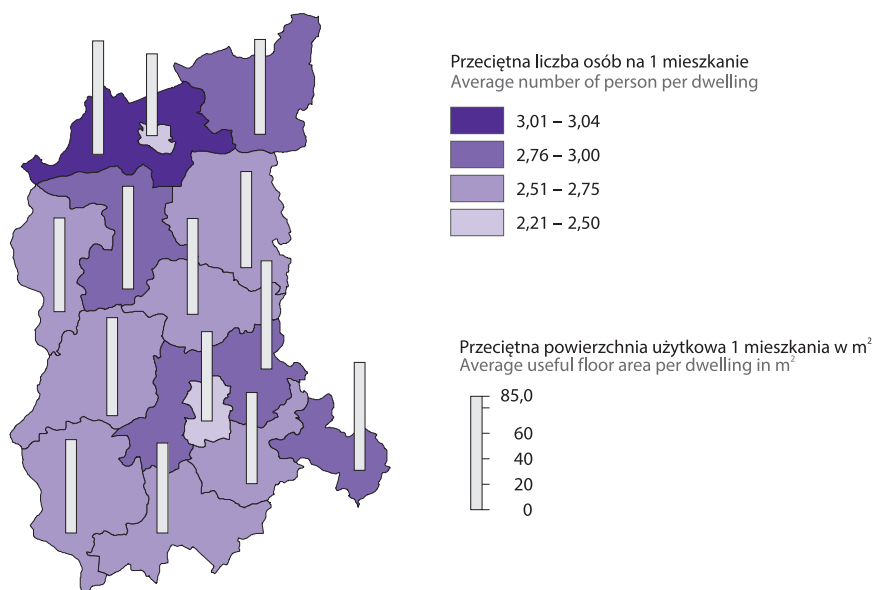
W końcu 2020 r. liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie wyniosła 383, tj. mniej niż przeciętnie w kraju (392). Najwyższe wartości tego wskaźnika zanotowano w miastach na prawach powiatu: 453 – w Zielonej Górze i 444 – w Gorzowie Wlkp. Wysoką liczbę mieszkań na 1000 ludności zanotowano również w powiatach: żagańskim (382), nowosolskim (369) i ślubickim (368). Najmniejsze wartości wskaźnika wystąpiły w powiecie gorzowskim (330) i wschowskim (336). W stosunku do poprzedniego roku liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności najbardziej wzrosła w Zielonej Górze (o 2,5%) i w Gorzowie Wlkp. (o 2,3%). Najmniejszy wzrost wystąpił w powiecie gorzowskim (o 0,9%), a także w powiecie wschowskim, ślubickim i krośnieńskim (po 1,2 %). W relacji do 2010 r. we wszystkich lubuskich powiatach liczba mieszkań na 1000 ludności wzrosła o niemal 9% i więcej. Najwyższy wzrost zanotowano w Gorzowie Wlkp. (o 13,2%), Zielonej Górze (o 12,9%), w powiecie ślubickim (o 11,8%), strzelecko-drezdeneckim (o 11,7%), nowosolskim (o 11,3%) i sulcińskim (o 11,0%). Najmniejszy przyrost w tym zakresie zanotowano w powiecie gorzowskim (o 9,1%) i żagańskim (o 9,5%).

W analizowanym okresie wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania z 72,3 m² w 2010 r. do 74,1 m² w 2020 r. Największą przeciętną powierzchnią użytkową miały mieszkania w zasobach powiatu gorzowskiego (89,1 m²) i zielonogórskiego (85,0 m²). Z kolei najmniejsze mieszkania były w Gorzowie Wlkp. (64,3 m²) i w Zielonej Górze (70,2 m²).

Jednocześnie zmniejszyła się średnia liczba osób przypadających na 1 mieszkanie. W 2020 r. wskaźnik ten wyniósł 2,6 wobec 2,9 w 2010 r.

W kolejnych latach systematycznie wzrasta odsetek mieszkań wyposażonych w podstawowe instalacje. W województwie w 2020 r. niemal wszystkie mieszkania w miastach (99,5%) wyposażone były w wodociąg (w kraju 99,1%). Odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę wyniósł 95,8%, tj. o 0,5 p. proc. więcej niż w 2010 r. (wobec 95,7% przeciętnie w kraju), natomiast centralne ogrzewanie posiadało 86,7% mieszkań, tj. o 2,2 p. proc. więcej (wobec 88,0% w kraju). Z kolei na obszarze wiejskim mieszkania wyposażone w wodociąg stanowiły 95,9% ogółu mieszkań na wsi, tj. o 0,5 p. proc. więcej w porównaniu z 2010 r., a mieszkania wyposażone w łazienkę – 88,2%, tj. o 0,9 p. proc. więcej. W obu przypadkach wskaźniki w województwie lubuskim były wyższe niż ich wartości średnie w kraju (odpowiednio 92,5% i 83,5%). Spośród mieszkań na wsi 71,7% było wyposażonych w centralne ogrzewanie, tj. o 1,9 p. proc. więcej niż w 2010 r. i nieco mniej niż średnio w kraju (72,7%).

Mapa 29. Warunki mieszkaniowe ludności w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia
Map 29. Housing conditions of population in 2020. As of 31 December

W 2020 r. długość wodociągowej sieci rozdzielczej w województwie lubuskim wyniosła 7,2 tys. km i zwiększyła się w ciągu roku o 1,0% oraz o 11,1% w relacji do 2010 r. (w kraju długość sieci wodociągowej zwiększyła się odpowiednio o 0,8% i o 14,8%).

W województwie lubuskim 66,2% długości sieci wodociągowej zlokalizowanej było na terenach wiejskich. W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci wodociągowej na terenach miejskich wzrosła o 1,3%, a na terenach wiejskich o 0,8%.

W 2020 r. gęstość sieci wodociągowej na 100 km² w województwie wyniosła 51,3 km (w Polsce 100,2 km), tj. wzrosła w skali roku o 1,0% (w kraju o 0,8%), natomiast w porównaniu z rokiem 2010 r. odpowiednio o 11,0% i 14,8%.

Tablica 22. Wodociągi. Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	6459,8	6962,5	7105,0	7176,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	122259	132082	140002	143159
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	30,7	30,1	31,3	32,1

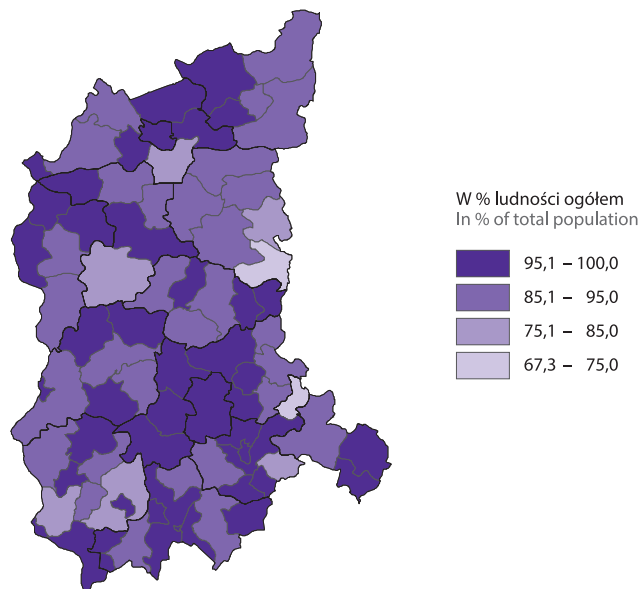
Gęstość sieci na terenie miast w relacji do poprzedniego roku wzrosła (o 1,2%) do poziomu 276,5 km na 100 km², a na terenach wiejskich, wzrosła (o 0,8%) i wyniosła 36,2 km na 100 km².

Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej w województwie lubuskim nieznacznie zmniejszyła się w skali roku o 0,3% i na koniec 2020 r. wyniosła 954,3 tys. osób. W kraju liczba korzystających z wodociągów spadła o 0,2%. W relacji do 2010 r. liczba osób mających dostęp do sieci wodociągowej wzrosła zarówno w województwie, jak i w Polsce (4,3% i o 4,8%).

W 2020 r. z sieci wodociągowej korzystało 94,8% ogółu mieszkańców województwa lubuskiego (przy średniej w skali kraju 92,2%). Odsetek ten zwiększył się w porównaniu z 2010 r. o 5,4 p. proc. W kraju zanotowano wzrost w tym zakresie o 4,8 p. proc. do 92,2%. W miastach dostęp do wodociągu miało 97,3% ogółu ludności w miastach (tj. o 1,6 p. proc. więcej niż w 2010 r.), przy przeciętnej wartości wskaźnika w kraju 96,7% (o 1,4 p. proc. więcej). Z kolei na wsi z wodociągu to 90,1% ogółu ludności na terenach wiejskich (wobec 85,6% w kraju). Omawiana wartość wskaźnika w województwie wzrosła w relacji do 2010 r. o 11,7 p. proc., wobec wzrostu w kraju o 10,5 p. proc.

W ostatnich latach zużycie wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie jest mniejsze od przeciętnego w kraju; w 2020 r. wyniosło 31,8 m³ (wobec 33,9 m³ w kraju).

Mapa 30. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2020 r.
Map 30. Population using water supply system in 2020

W 2020 r. w województwie lubuskim długość sieci kanalizacyjnej wyniosła 4,6 tys. km i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się 100,0 km, tj. o 2,2% (wobec wzrostu w kraju o 2,7%). W relacji do 2010 r. długość sieci w województwie zwiększyła się o 70,2%, natomiast w Polsce o 57,8%.

W omawianym okresie w województwie lubuskim 49,9% długości sieci kanalizacyjnej znajdowało się na obszarach wiejskich. W relacji do poprzedniego roku długość sieci kanalizacyjnej w miastach zwiększyła się o 2,5%, a na wsi o 1,9%. Natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrost długości sieci kanalizacyjnej w miastach wyniósł 46,8%, a na wsi 102,7%.

Wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej w 2020 r. wyniósł 33,0 km na 100 km² powierzchni i wzrósł w relacji do 2010 r. o 70,1%. W lubuskich miastach gęstość sieci kanalizacyjnej wyniosła 263,3 km na 100 km², tj. o 6,9% więcej niż w 2010 r. Natomiast na terenach wiejskich wartość wskaźnika osiągnęła poziom 17,6 km na 100 km², w relacji do 2010 r. wzrosła dwukrotnie (z poziomu 8,5 km na 100 km²).

Tablica 23. Kanalizacja. Stan w dniu 31 grudnia
Table 23. Sewage system. As of 31 December

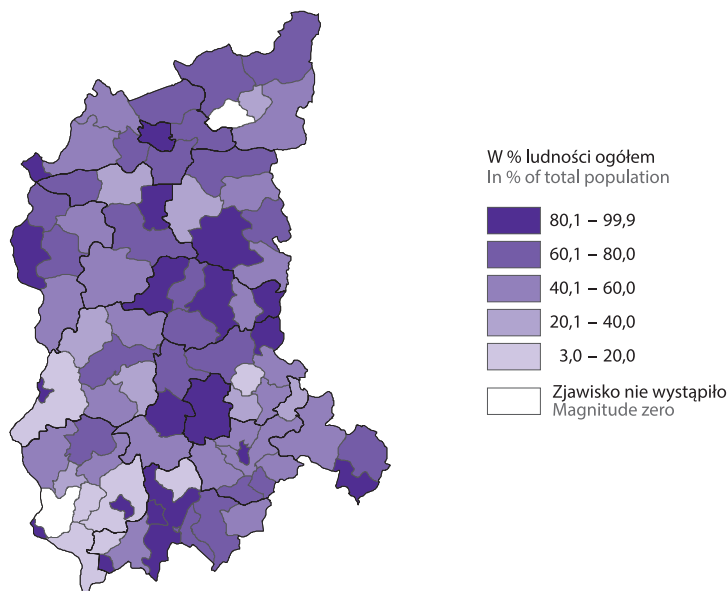
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	2709,0	4181,4	4511,5	4611,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	56681	74691	85950	88778
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	29,8	30,9	32,1	32,6
w tym oczyszczane of which treated	29,3	30,7	32,1	32,6

a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

W 2020 r. z sieci kanalizacyjnej w województwie lubuskim, podobnie jak przed rokiem, korzystało 752,1, tys. osoba w porównaniu z 2010 r. więcej o 16,1%. W Polsce liczba osób korzystających z kanalizacji zwiększyła się odpowiednio o 0,2% i o 14,5%.

W 2020 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 74,7% ogółu mieszkańców województwa lubuskiego (tj. o 0,4 p. proc. więcej niż w poprzednim roku), w tym w miastach 91,9% (o 0,2 p. proc. więcej). Na terenach wiejskich z sieci kanalizacyjnej korzystało 43,1% mieszkańców (o 0,9 p. proc. więcej). W relacji do 2010 r. odsetek ludności korzystającej z kanalizacji w województwie zwiększył się o 11,4 p. proc. (w miastach o 4,5 p. proc., natomiast na obszarach wiejskich o 21,7 p. proc.). W kraju z sieci kanalizacyjnej korzystało 71,5% ogółu ludności (wobec 71,2% w 2019 r. i 62,0% w 2010 r.). W miastach dostęp do kanalizacji miało 90,6% ogółu ludności (wobec 90,5% w 2019 r. i 86,1% w 2010 r.). Na terenach wiejskich udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej kształtował się na poziomie 43,1% (wobec odpowiednio 42,2% i 24,8%).

Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.
Map 31. Population using sewage system in 2020

Długość sieci gazowej w 2020 r. wniósła 4,5 tys. km, tj. więcej o 101 km (o 2,3%) niż poprzednim roku i o 920 km (o 25,7%) niż w 2010 r. W kraju długość sieci gazowej wzrosła odpowiednio o 2,7% i o 21,8%.

W 2020 r. w województwie lubuskim 50,7% długości sieci zlokalizowanej było w miastach. W skali roku długość sieci zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich wzrosła odpowiednio o 1,4% i 3,2%.

W 2020 r. gęstość sieci gazowej na 100 km² powierzchni województwa wyniosła 24,3 km (wobec 44,9 km średnio w kraju), tj. była wyższa w skali roku o 1,7% (o 1,2% w kraju). W miastach w województwie lubuskim gęstość sieci gazowej wzrosła o 1,3%, do 247,1 km na 100 km², natomiast na obszarach wiejskich wzrost wyniósł 2,2% do 9,4 km na 100 km².

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych. Stan w dniu 31 grudnia

Table 24.

Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	3573,8	4098,0	4391,9	4493,3
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs	49498	56423	71729	74893
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	191,4	192,9	202,1	221,0
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	.	1195,9	1343,1	1371,4
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	.	1173,0	1325,8	1357,6

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

W 2020 r. odsetek korzystających z sieci gazowej wyniósł 56,0% ogółu ludności w województwie (wobec 54,2% przeciętnie w kraju). Odsetek zwiększył się w porównaniu z poprzednim rokiem odpowiednio o 2,7 p. proc. i 1,3 p. proc. W relacji do 2010 r. wzrósł o 3,4 p. proc. w województwie i 1,7 p. proc. w kraju.

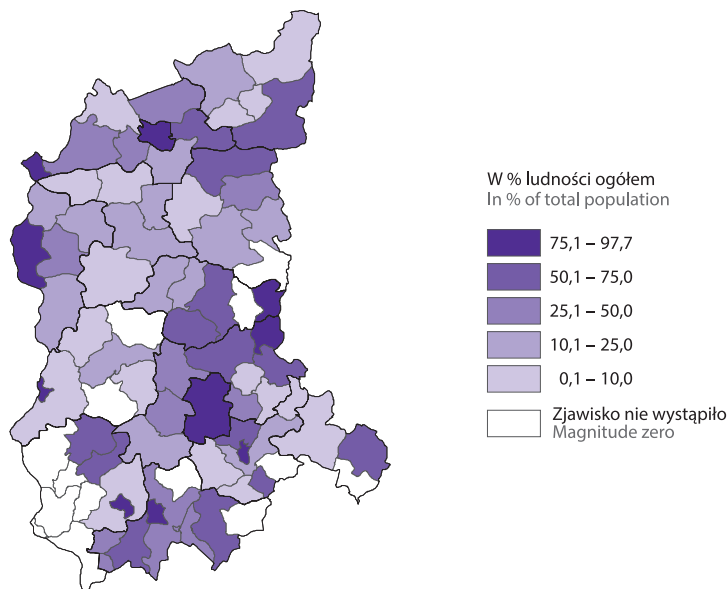
W miastach w województwie lubuskim z sieci gazowej korzystało 77,4% ogółu ludności tj. więcej o 2,4 p. proc. niż w roku poprzednim i o 1,4 p. proc. więcej niż w 2010 r. Na terenach wiejskich odsetek osób korzystających z sieci gazowej wzrósł w skali roku o 3,5 p. proc. oraz o 4,9 p. proc. w porównaniu z 2010 r. i na koniec 2020 r. wyniósł 16,7%.

W 2020 r. w Polsce w miastach z sieci gazowej korzystało 72,2% ludności ogółem (tj. o 0,8 p. proc. więcej niż w roku poprzednim i 0,7 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.), natomiast na obszarach wiejskich korzystający z sieci gazowej stanowili 27,4% ogółu ludności (więcej odpowiednio o 2,2 p. proc. i o 6,6 p. proc.).

W 2020 r. zużycie gazu z sieci w województwie lubuskim wyniosło 1371,4 GWh i było większe niż w poprzednim roku o 2,1% (w kraju zużycie gazu wzrosło w skali roku o 5,1%).

W omawianym okresie przeciętne zużycie gazu na 1 mieszkańca wzrosło (o 2,4%) w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniosło 1358 kWh. W miastach zanotowano wzrost o 0,8% (do 1812 kWh na 1 mieszkańca), a na terenach wiejskich – wzrost o 14,5% (do 519 kWh). W kraju przeciętne zużycie gazu na 1 mieszkańca wzrosło o 5,2%, przy czym w miastach wzrosło o 3,5%, a na obszarach wiejskich o 10,5%.

Mapa 32. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2020 r.
Map 32. Population using gas supply system in 2020

Ochrona zdrowia

Health care

W końcu 2020 r. w województwie lubuskim działały 564 przychodnie, to o 28 więcej niż w 2012 r. Liczba przychodni w okresie 2016-2020 r. była widocznie wyższa niż w okresie 2012-2015 r., niemniej jednak od 2018 r. maleje. W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. ubyło 9 przychodni. W przypadku praktyk lekarskich (łącznie ze stomatologicznymi) – liczba podmiotów systematycznie maleje począwszy od 2014 r. W badanym roku wyniosła 158, tj. o 90 mniej niż w 2012 r. i o 14 mniej niż w 2019 r.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W 2020 r. w podmiotach ambulatoryjnej opieki medycznej udzielono łącznie prawie 6,4 mln porad, tj. o 12,0% mniej niż w 2012 r. i o 15,0% mniej niż w 2019 r. W ramach udzielonych porad zmniejszyła się zarówno liczba porad lekarskich (o 8,0% mniej niż w 2012 r. i 13,5% mniej niż w 2019 r.), jak i stomatologicznych (o 43,6% mniej niż w 2012 r. i 30,9% mniej niż w 2019 r.). Przeciętna liczba porad ambulatoryjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca spadła do poziomu 6,3 (z 7,1 w 2012 r. i 7,4 w 2019 r.) i była niższa niż średnio w kraju (7,5). Spośród 5,9 mln porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej (nie

licząc porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych), najczęściej odnotowano w Zielonej Górze (8,8 porady w przeliczeniu na 1 mieszkańca) i Gorzowie Wlkp. (7,7), zaś najmniej w powiecie gorzowskim (3,2). Wśród gmin, wyróżniały się gmina miejska Żary (9,0) i Nowa Sól (8,9).

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej. Stan w dniu 31 grudnia
Table 25. Health care facilities. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2019	2020
Przychodnie Out-patient departments	536	551	573	564
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyistów ^a Medical and dental practices ^a	248	222	172	158
Porady udzielone ^{bcd} w tys: Consultations provided ^{bcd} in thousands:				
lekarskie medical	6447,9	6910,8	6855,5	5930,4
stomatologiczne dental	813,0	716,3	663,2	458,3
Szpital ogólny General hospital	25	26	24	26
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	4537	4402	3978	4172
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	44,34	43,24	39,32	41,42
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	61,9	66,4	70,6	59,4
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,3	5,1	5,7	5,9

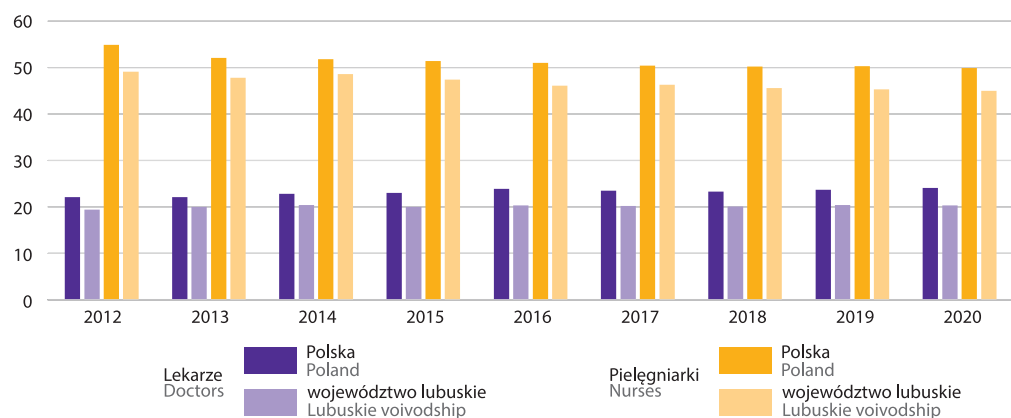
a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c w ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalized patients in admission rooms. d Including consultations provided to non-hospitalized patients in admission rooms.

W 2020 r. dostępność do lekarzy w województwie poprawiła się w porównaniu z 2012 r., natomiast nieznacznie pogorszyła się w odniesieniu do 2019 r. Liczba lekarzy wykonujących zawód w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 20,3, to o 0,9 więcej niż w 2012 r., natomiast o 0,1 mniej w odniesieniu do 2019 r. Dla porównania w kraju na 10 tys. mieszkańców przypadało nieco ponad 24 lekarzy.

W przypadku pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem utrzymuje się tendencja malejąca. W 2020 r. na każde 10 tys. mieszkańców województwa przypadało 45 pielęgniarek, tj. o 4,1 mniej niż w 2012 r. W całym kraju wskaźnik pielęgniarek był wyższy i wyniósł 49,9.

Wykres 34. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności. Stan w dniu 31 grudnia
Chart 34. Doctors and nurses per 10 thousand population. As of 31 December

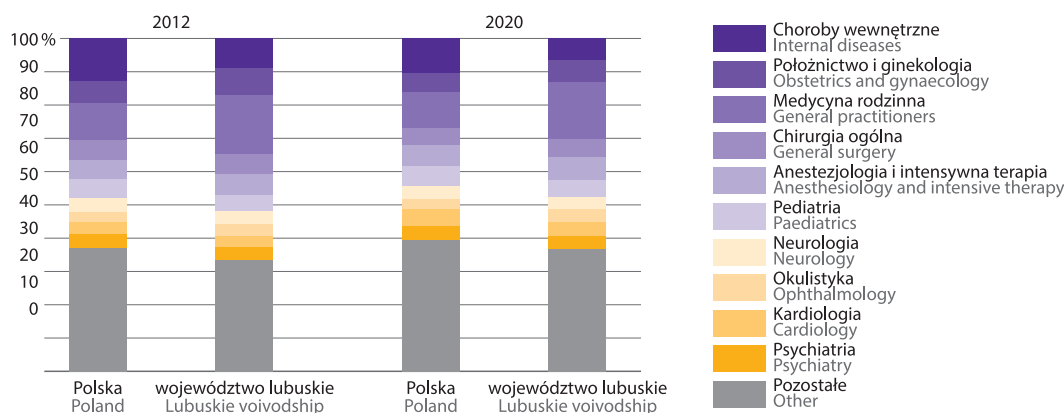

Jedyną grupą pracowników medycznych, których liczba sukcesywnie rośnie są fizjoterapeuci – licząc na 10 tys. mieszkańców ich liczba wzrosła z 5,1 w 2012 r. do 7,0 w 2020 r. Liczba diagnostów laboratoryjnych znacząco się nie zmieniła – było ich nieco ponad 2 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, zwiększył się natomiast wskaźnik dla farmaceutów – z 5,3 do 5,7.

W 2020 r. liczba lekarzy specjalistów (ze specjalizacją II stopnia i tytułem specjalisty) wyniosła ok. 1,5 tys. Stanowili oni 72,2% ogółu lekarzy pracujących w województwie (podobnie jak w 2012 r.). W odniesieniu do 2012 r. liczba ta zwiększyła się o 2,6%. Największy odsetek wśród lekarzy specjalistów stanowili lekarze medycyny rodzinnej – 17,1%. Udział specjalistów z innych dziedzin medycyny nie przekraczał 10% (anestezjologii – 6,9%, chorób wewnętrznych – 6,7%, położnictwa i ginekologii – 6,4%, chirurgii ogólnej – 5,5% i pediatrii – 5,2%). Natomiast udział lekarzy specjalistów stomatologii w ogólnej liczbie lekarzy dentystów wyniósł 12,1% i było to o 1,5 p. proc. mniej niż w 2012 r.

Wykres 35. Lekarze specjaliści. Stan w dniu 31 grudnia

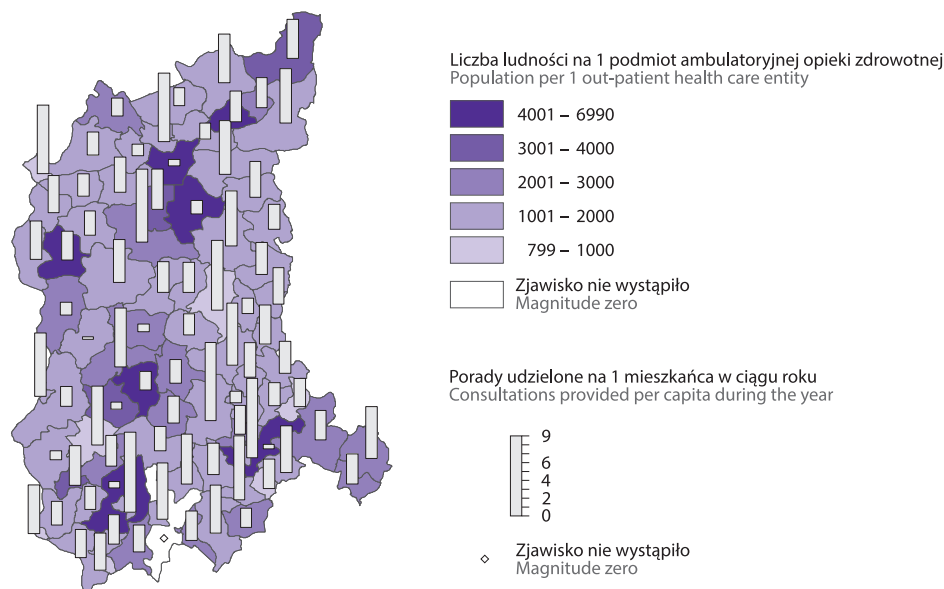
Chart 35. Doctors specialists. As of 31 December

W 2020 r. na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadało 1395 osób (o 90 osób więcej niż w 2012 r.). Wskaźnik ten znacznie wahał się w powiatach – od 1014 osób w Zielonej Górze do 2145 osób w powiecie wschowskim. Znaczące różnice jego wartości odnotowano także w gminach województwa lubuskiego. Najniższy charakteryzował gminę miejską Łęknica (799), najwyższy zaś gminę wiejską Nowa Sól (6992).

Mapa 33. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2020 r.

Map 33. Out-patient health care in 2020

W 2020 r. w województwie działało 26 szpitali ogólnych (o 1 więcej niż w 2012 r.), które dysponowały 4,2 tys. łóżek. W porównaniu z 2012 r. liczba dostępnych łóżek zmniejszyła się o 8,0%. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik łóżek (tzw. wskaźnik zaopatrzenia ludności w łóżka szpitalne) zmniejszył się z 44,3 do 41,4 i był niższy niż w kraju (43,8).

Na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie województwa na leczenie pacjentów z COVID-19 przeznaczonych było 1,1 tys. łóżek (tj. 27% łóżek ogółem w szpitalach ogólnych) z tego 43,4% (0,5 tys.) łóżek było zajętych przez pacjentów z COVID-19, a 56,6% łóżek było wolnych, przygotowanych na leczenie pacjentów z COVID-19.

W badanym roku w trybie stacjonarnym w szpitalach leczono 133,5 tys. osób, tj. o 27,3% mniej niż w 2012 r. oraz o 20,9% mniej niż w 2019 r. Liczba leczonych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 1322, to o 472 pacjentów mniej niż w 2012 r. i o 344 mniej niż w 2019 r. Odsetek dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat wśród leczonych stacjonarnie wyniósł 13,7%.

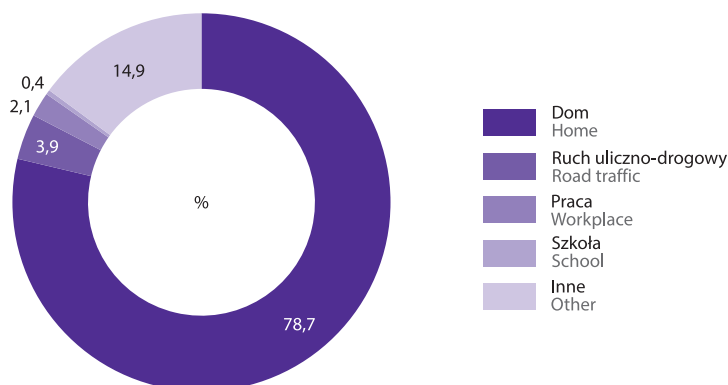
W 2020 r. na oddziałach szpitalnych przebywało ponad 144,9 tys. pacjentów, tj. o 25,5% mniej w porównaniu z 2012 r. i o 20,7% mniej w odniesieniu do 2019 r. Podobnie jak w latach poprzednich, najliczniejszą grupę, ponad 27% ogółu leczonych (39,6 tys. osób) stanowili pacjenci oddziałów chirurgicznych, w tym ponad połowa przypadków były to osoby korzystające z pomocy na oddziałach chirurgii ogólnej (21,5 tys. pacjentów). Kolejną liczną grupę stanowiły pacjentki oddziałów ginekologiczno-położniczych (13,9%, tj. 20,2 tys.) oraz hospitalizowani na oddziałach chorób wewnętrznych (13,1%, tj. 19,0 tys.). W dalszej kolejności pod względem liczebności byli pacjenci oddziałów kardiologicznych (7,5%, tj. 10,9 tys. osób), neonatologicznych (4,7%, tj. 6,8 tys.), pediatrycznych (4,4 %, tj. 6,3 tys.), neurologicznych (4,2%, tj. 6,1 tys.) i onkologicznych (3,8%, tj. 5,5 tys.).

Największy spadek liczby pacjentów (kierując się bezwzględną liczbą pacjentów) w porównaniu z 2012 r. odnotowano na oddziałach ginekologiczno-położniczych (o 8,4 tys., tj. o 29,3%), chirurgicznych (o 8,2 tys., tj. o 17,2%), chorób wewnętrznych (o 6,3 tys., tj. o 24,9%), pediatrycznych (o 4,2 tys., tj. o 39,7%) i chorób kardiologicznych (o 2,4 tys., tj. o 18,0%). Największy natomiast wzrost liczby osób leczonych odnotowano na oddziałach gruźlicy i chorób płuc (o 1,0 tys., tj. o 23,5%). Średni czas pobytu chorego na oddziale szpitalnym wyniósł 5,9 dnia i był dłuższy o 0,6 dnia w odniesieniu do 2012 r. oraz o 0,2 dnia w porównaniu z 2019 r.

Przeciętne wykorzystanie łóżek kształtowało się na poziomie 59,4%, co stanowiło 217 dni. Było to o 9 dni mniej niż w 2012 r. oraz o 41 dni mniej niż w 2019 r. Dla porównania w kraju wskaźnik wykorzystania łóżek wyniósł 55,0%.

W 2020 r. w ramach długoterminowej opieki medycznej w województwie funkcjonowały: 3 szpitale psychiatryczne, 1 ośrodek rehabilitacyjny dla narkomanów, 1 ośrodek leczenia odwykowego alkoholowego, 13 zakładów opiekuńczo-leczniczych, w tym 3 typu psychiatrycznego, 1 zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, 4 hospicja oraz 1 oddział opieki paliatywnej. We wszystkich tych zakładach łącznie było 2,2 tys. łóżek, w tym najwięcej w zakładach opiekuńczo-leczniczych (ok. 1,0 tys.) i szpitalach psychiatrycznych (0,8 tys.). W ciągu roku objęto opieką medyczną 9,4 tys. pacjentów, tj. o 11,0% osób mniej niż w 2012 r. i o 9,5% osób mniej niż w 2019 r.

Wykres 36. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2020 r.
Chart 36. Calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2020

W regionie działały 64 jednostki systemu ratownictwa medycznego. Wśród nich znajdowało się: 56 zespołów ratownictwa medycznego (ZRM), w tym 2 lotnicze zespoły ratownictwa medycznego (LZRM) oraz 8 szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR). W porównaniu z 2012 r. liczba ZRM wzrosła o 5 zespołów, a liczba LZRM – o 1 zespół.

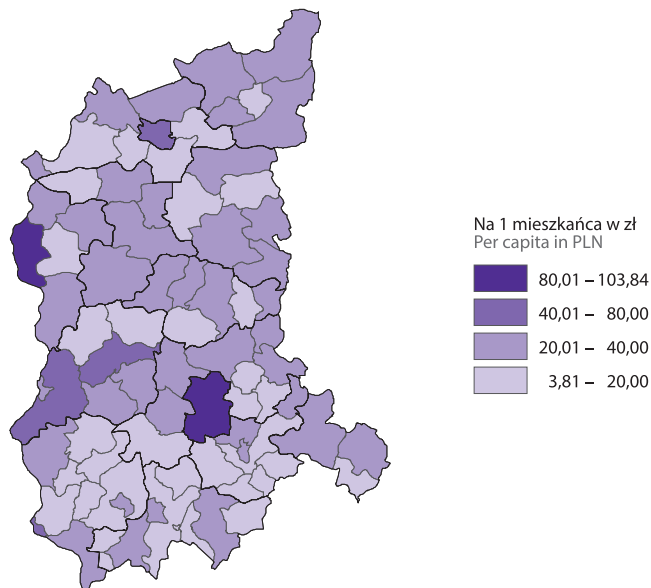
W 2020 r. działały 54 zespoły wyjazdowe: 43 podstawowe i 11 specjalistycznych (w 2012 r. odpowiednio 27 i 22). W porównaniu z 2012 r. nastąpił spadek udziału zespołów specjalistycznych w ogólnej liczbie ZRM (z 44,9% do 20,4%), natomiast wzrost udziału zespołów podstawowych (z 55,1% do 79,6%).

W przeliczeniu na 100 tys. ludności w 2020 r. było ponad 5 zespołów. Wielkość tego wskaźnika różniła się w powiatach i wyniosła od 2,6 w powiecie zielonogórskim do 8,6 w powiecie sulęcińskim.

W 2020 r. zespoły ratownictwa medycznego zrealizowały 72,8 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia, tj. o 5,1% mniej niż w 2012 r. i o 7,4% mniej niż w 2019 r. W przeliczeniu na 1000 ludności to były ponad 72 wyjazdy (wobec 75 w 2012 r. i 78 w 2019 r.). Najwięcej wyjazdów w przeliczeniu na 1000 ludności zrealizowały zespoły ratownicze w Gorzowie Wlkp. (108), kolejno w Zielonej Górze (97), powiecie krośnieńskim (82) i międzyrzeckim (79). Liczba osób, którym udzielono świadczenia zdrowotne wyniosła 72,9 tys. i była mniejsza o 5,4% w relacji do 2012 r. i o 7,4% w odniesieniu do 2019 r. Wśród świadczeniobiorców nieznacznie przeważali mężczyźni (51,1%). Osoby w starszym wieku (65 lat i więcej) stanowiły 47,4% ogólnej liczby świadczeniobiorców, natomiast osoby młodsze (dzieci i młodzież w wieku do 18 lat) – 4,6%.

Ponad 78% ogólnej liczby zrealizowanych wyjazdów to wyjazdy do domu pacjenta. Drugie co do liczebności były wyjazdy skupione w kategorii „inne” (14,9%), która obejmuje m.in. ulicę, sklep, kościół. Wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 3,9%, do pracy – 2,1% i szkoły – 0,4%.

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2020 r.
Map 34. Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2020

W 2020 r. lubuskie samorządy przeznaczyły ze swoich budżetów na ochronę zdrowia 197,6 mln zł (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa), co stanowiło 2,6% ogółu wydatków samorządów terytorialnych (wobec 1,7% w 2019 r.). W odniesieniu do 2012 r. wydatki te wzrosły o 161,7%, a w porównaniu z 2019 r. o 60,7%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca samorządy wydały na ochronę zdrowia przeciętnie 195,6 zł, tj. o prawie 122 zł więcej niż w 2012 r. i o ponad 74 zł więcej niż w 2019 r.

Najwyższe wydatki na ochronę zdrowia (licząc na 1 mieszkańca) w 2020 r. odnotowano w Zielonej Górze (85,61 zł), następnie w powiecie zielonogórskim (76,60 zł), strzelecko-drezdeneckim (60,11 zł), kro-

śnieńskim (58,62 zł) i międzyrzeckim (57,94 zł). Najniższe zaś były w powiecie świebodzińskim (15,77 zł) i słubickim (15,83 zł). Uwzględniając gminy województwa, najwięcej na zdrowie w 2020 r. wydała gmina miejsko-wiejska Słubice (103,84 zł), a najmniej gmina wiejska Lipinki Łużyckie (3,81 zł).

Kultura Culture

W 2020 r. w kinach odnotowano 422 tys. widzów (o 68,4% mniej w porównaniu z 2019 r.). Muzea zwiedziło 107,6 tys. osób (o 56,9% mniej niż w 2019 r.). W przedstawieniach/koncertach organizowanych przez teatry i instytucje muzyczne uczestniczyło 216,9 tys. widzów i słuchaczy (o 59,1% mniej w porównaniu z 2019 r.).

W 2020 r. w województwie lubuskim działały 244 biblioteki publiczne (łącznie z filiami) oraz 66 punktów bibliotecznych, w porównaniu z 2019 r. liczba bibliotek zmniejszyła się o 8, a w porównaniu do 2010 r. o 7. Na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 3249 osób, podczas gdy w kraju przypadało 4424 osób. Biblioteki publiczne dysponowały księgozbiorem składającym się z 3900,3 tys. woluminów (o 2,6% mniej niż w 2019 r. i o 1,8% więcej niż w 2010 r.). Odnotowano 108,6 tys. czytelników (o 20,9% mniej w porównaniu z 2019 r. i o 39,7% mniej niż w 2010 r.).

W 2020 r. na terenie województwa znajdowały się także 4 galerie i salony sztuki. W 2020 r. które łącznie zorganizowały 47 wystaw (o 20,3% mniej w porównaniu z 2019 r.). Z oferty tych instytucji skorzystało 12,1 tys. zwiedzających. W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba zwiedzających spadła o 43,1%.

W 2020 r., podobnie jak rok wcześniej, w województwie lubuskim działalność sceniczną prowadziły 2 teatry i 2 filharmonie. Na obszarze całego kraju teatry i instytucje muzyczne zorganizowały łącznie 2048 przedstawień i koncertów tj. 8,4% ogólnej liczby spektakli w kraju (w 2019 r. 5759 czyli 8,3%). We wszystkich imprezach uczestniczyło łącznie 216,9 tys. widzów (o 40,9% mniej niż w 2019 r.).

W 2020 r. w województwie działało 13 kin stałych, dysponujących 5,1 tys. miejsc na widowni, które stanowiły 1,8% ogółu takich miejsc w kraju. W ciągu roku w kinach stałych odbyło się 20,7 tys. seansów, czyli 1,9% wszystkich pokazów filmowych w kraju. W stosunku do 2019 r. liczba seansów kinowych zmniejszyła się o 50,7%, przy podobnym spadku w kraju. Seanse te obejrzało łącznie 422,0 tys. widzów (2,2% ogółu w Polsce), tj. o 31,6% mniej niż przed rokiem (podobny spadek w kraju).

W 2020 r. w lubuskich instytucjach kultury, takich jak: centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice funkcjonowało łącznie 72 instytucji, które zorganizowały 3,5tys. imprez (o 42,2% mniej w porównaniu z 2019 r.), w których wzięło udział 344,3 tys. uczestników (o 69,5% mniej, w odniesieniu do 2019 r.). W ramach działalności wyżej wymienionych instytucji działało 0,4 tys. grup artystycznych sku-

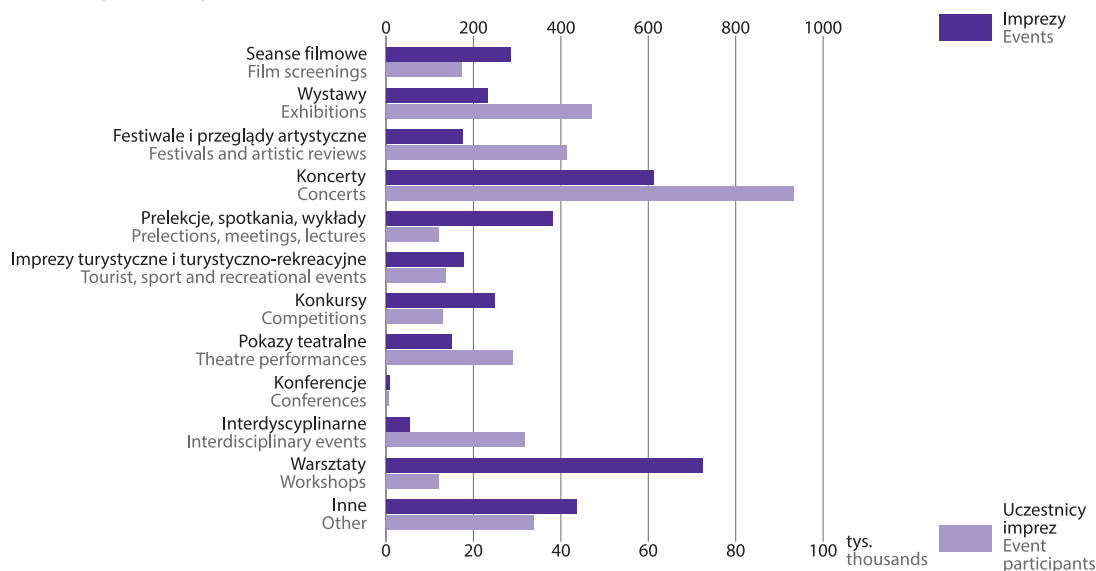
Tablica 26. Instytucje kultury. Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Culture institutions. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	360	341	331	310
Muzea Museums	15	17	20	17
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture and cultural centres establishments	57	59	61	61
Kluby i świetlice Clubs and community centres	22	19	23	11
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	2842	2986	3056	3249

piających 6,1 tys. członków. Spośród wszystkich grup najbardziej popularne były grupy taneczne (28,6% ogólnej liczby grup). Dzieci i młodzież szkolna stanowiły 65,7% wszystkich członków grup. W 2020 r. centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice przeprowadziły ogółem 0,5 tys. kursów, wśród których najpopularniejsze były kursy nauki tańca – 39,1%, języków obcych – 26,1%, komputerowe – 17,4%. Kursy ukończyło 1,1 tys. osób (o 25,7% więcej w porównaniu z 2019 r.).

Wykres 37. Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2020 r.

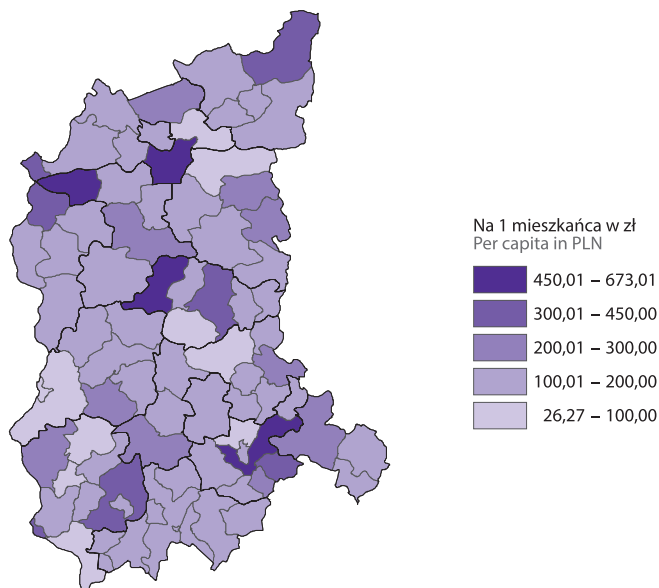
Chart 37. Events organized by culture institutions in 2020

W 2020 r. w województwie lubuskim wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych wyniosły 173,0 mln zł, co stanowiło niewielki odsetek w budżetach samorządowych (2,9% ogólnych wydatków). W porównaniu do roku poprzedniego kwota wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego zmniejszyła się o 11,2% (w kraju odnotowano spadek o 6,5%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 171,29 zł; w kraju średnio 187,01 zł. Spośród lubuskich gmin pod względem kwoty wydatków przypadających na 1 mieszkańca szczególnie wyróżniały się Słońsk (673,01 zł), Nowa Sól- wieś (644,93 zł) i gmina Łągów (617,95 zł).

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2020 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2020

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2021 r. w województwie lubuskim odnotowano wzrost liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, zarówno w stosunku do 2015 r., jak i do roku poprzedniego. Prawie 60% przestępstw miało miejsce w środkowej i południowej części województwa. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem był wyższy od wskaźnika z roku poprzedniego, a także od notowanego w 2015 r.

W 2021 r. odnotowano spadek liczby wypadków drogowych mających miejsce na lubuskich drogach. W 2021 r. liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych była niższa zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim jak i z 2015 r. Obniżyła się liczba osób rannych w wypadkach drogowych.

W 2021 r. w województwie lubuskim odnotowano 27234 przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, tj. więcej zarówno w porównaniu z 2015 r. o 1,1% jak i rokiem poprzednim o 11,0%.

Przestępstwa stwierdzone w województwie lubuskim stanowiły 3,3% przestępstw stwierdzonych ogółem w Polsce.

Wzrost liczby przestępstw ogółem, w porównaniu z 2020 r., wynikał m.in. ze wzrostu przestępstw o charakterze gospodarczym (o 54,6%), przestępstw przeciwko mieniu (o 25,8%) oraz przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (o 8,6%).

Obniżyła się liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece o 2,4% oraz przestępstw o charakterze kryminalnym o 0,5%.

W 2021 r. na 1 tys. mieszkańców województwa lubuskiego przypadało 27 przestępstw, a na 1 tys. mieszkańców Polski średnio – 22. Najwięcej przestępstw przypadało na 1 tys. mieszkańców Gorzowa Wlkp. – 48 oraz Zielonej Góry i powiatu żagańskiego – po 32.

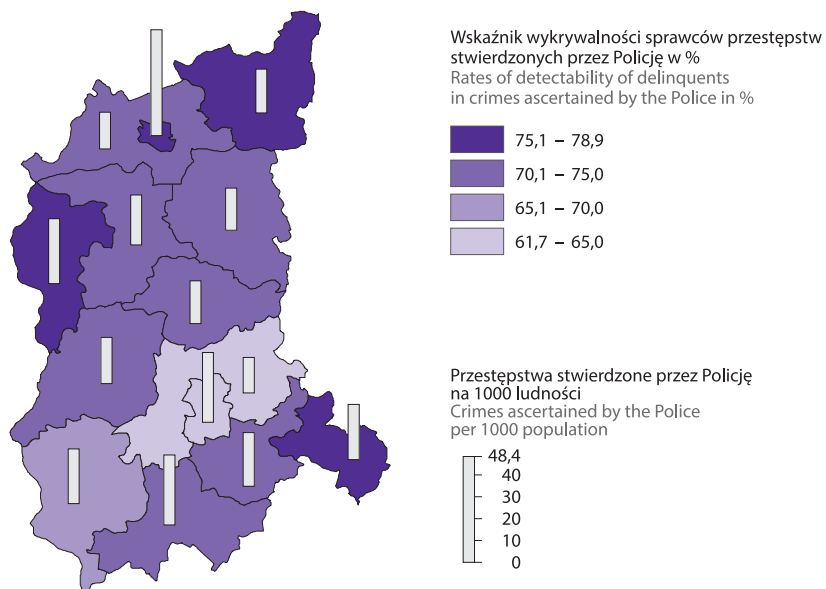
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem ukształtował się w 2021 r. na poziomie 72,2% (w Polsce 71,2%) i był wyższy zarówno od wskaźnika z 2015 r. (o 1,0 p. proc.), a także od notowanego w roku poprzednim (o 1,9 p. proc.).

Wskaźnik wykrywalności przestępstw o charakterze kryminalnym wzrósł o 7,7 p. proc. w stosunku do 2015 r. i wyniósł 65,9%, natomiast wykrywalność przestępstw gospodarczych obniżyła się o 14,6 p. proc. do poziomu 73,8%. Wykrywalność przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu wzrosła w niewielkim stopniu (o 0,6 p. proc.) i wyniosła 84,0%.

Wśród powiatów województwa lubuskiego najwyższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw notowano w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp. – 78,9%, w powiecie strzelecko-drezdeneckim – 77,1% oraz słubickim i wschowskim, wynosząc odpowiednio: 76,7% i 75,3%. Najniższy wskaźnik wykrywalności był w powiecie zielonogórskim (61,7%) i w mieście Zielona Góra (64,7%).

W 2021 r. największy wzrost omawianego wskaźnika, w odniesieniu do 2015 r., zaobserwowano w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp. – o 16,7 p. proc., a największy spadek w powiecie sulęcińskim – o 12,9 p. proc.

Mapa 36. Zagrożenie przestępczością w 2021 r.
Map 36. Crime risk in 2021

W 2021 r. liczba wypadków drogowych w województwie lubuskim wyniosła 540 i była o 11,0% niższa niż w roku poprzednim i o 5,5% niższa w porównaniu z 2015 r.

Na 100 tys. ludności przypadały 54 wypadki drogowe (w Polsce 60), tj. o 9 wypadków mniej niż w 2015 r. (w Polsce o 26 mniej).

W 2021 r. liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych wyniosła 71 osób i była niższa o 6,6% w stosunku do roku poprzedniego oraz o 22,8% niższa od notowanej w 2015 r.

Wskaźnik liczony liczbą ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności wyniósł 7 osób i był wyższy o 1 osobę od wskaźnika krajowego. W 100 wypadkach drogowych śmierć poniosło 13 osób, podczas gdy w Polsce zginęło 10 osób.

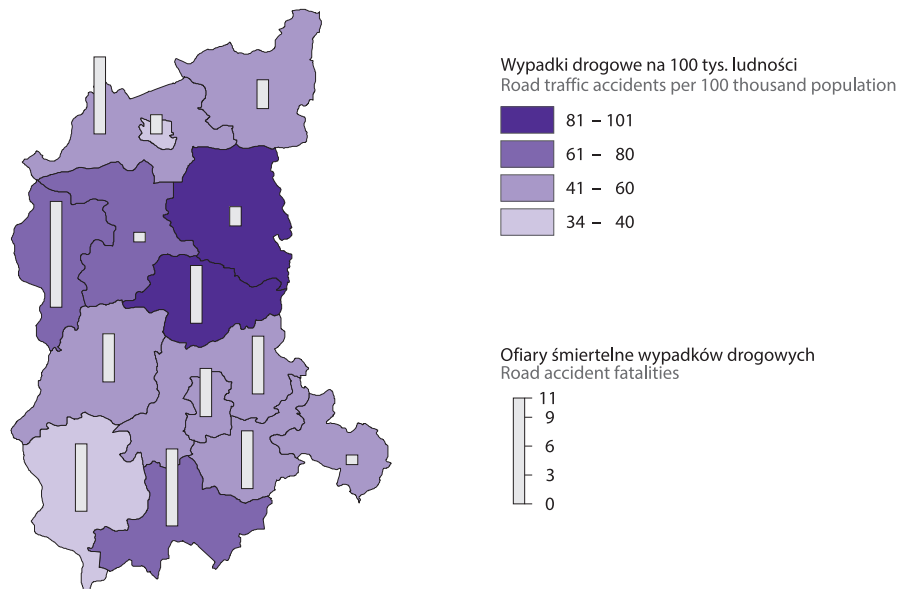
Liczba rannych w wypadkach drogowych obniżyła się zarówno w stosunku do 2015 r. (o 138 osób, tj. o 17,6%) jak i w odniesieniu do 2020 r. o 29 osób (o 4,3%), wynosząc 648 osób.

W 100 wypadkach drogowych obrażenia poniosło 120 osób (w Polsce 116 osób). Na 100 tys. ludności przypadało 65 osób rannych w wypadkach drogowych (w kraju o 4 osoby więcej).

Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki
Table 27. Road accidents and their results

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Wypadki Accidents	845	639	607	540
Ofiary śmiertelne Fatalities	108	92	76	71
Ranni Injured	1113	786	677	648

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2021 r.
Map 37. Road safety in 2021

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

W 2021 r. zanotowano poprawę podstawowych wskaźników charakteryzujących społeczeństwo informacyjne, m.in. dostęp gospodarstw domowych do Internetu. Rozwój społeczeństwa informacyjnego w województwie lubuskim przebiega jednak wolniej niż średnio w kraju – prezentowane wskaźniki nadal były mniejsze w stosunku do ich wartości średnich w kraju.

W 2021 r. gospodarstwa domowe w województwie lubuskim posiadające dostęp do Internetu stanowiły 90,9% ogółu gospodarstw domowych w województwie (wobec 92,4% w kraju). Ich odsetek był wyższy niż w poprzednim roku o 5,0 p. proc. Udział osób korzystających z Internetu wyniósł 84,9% i zwiększył się w skali roku o 1,6 p. proc. Korzystający regularnie z Internetu (co najmniej raz w tygodniu) stanowili 76,0% badanej populacji, przy czym codziennie lub prawie codziennie – 68,3%. W 2020 r. odsetek ten wyniósł odpowiednio 76,2% i 70,9%. Osoby w wieku 16-74 lata, które nigdy nie korzystały z Internetu stanowiły w województwie 15,1% badanych (w kraju 11,1%), wobec 16,7% w 2020 r.

Podczas użytkowania Internetu w sprawach prywatnych najczęściej wykonywanymi czynnościami było korzystanie z poczty elektronicznej (wskazywało na ten cel 62,3% osób w wieku 16-74 lata), czytanie online wiadomości, gazet lub czasopism (54,4%), a także wyszukiwanie informacji o towarach lub usługach oraz korzystanie z komunikatorów (po 54,3%).

W 2021 r. w województwie 43,4% populacji w wieku 16-74 lata dokonywało zakupów przez Internet (w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających badanie), w 2020 r. odsetek ten wyniósł 43,3%. W kraju udział ten ukształtował się na poziomie 48,3%, wobec 46,6% w poprzednim roku. Najpopularniejszymi towarami kupowanymi przez Internet w 2021 r. były odzież, obuwie i dodatki (produkty te nabyło 36,4% robiących zakupy przez Internet) oraz kosmetyki, produkty do pielęgnacji zdrowia i urody (17,9%). Dużym zainteresowaniem kupujących cieszyły się również: komputery, tablety, telefony i akcesoria (10,3%), a także sprzęt sportowy (9,3%).

Tablica 28. Gospodarstwa domowe^a posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby^b korzystające z Internetu

Table 28.

Households^a with access to the Internet at home and Internet users^b

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	74,7	82,1	85,9	90,9
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the internet	78,5	87,3	83,3	84,9
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	71,2	79,4	76,2	76,0

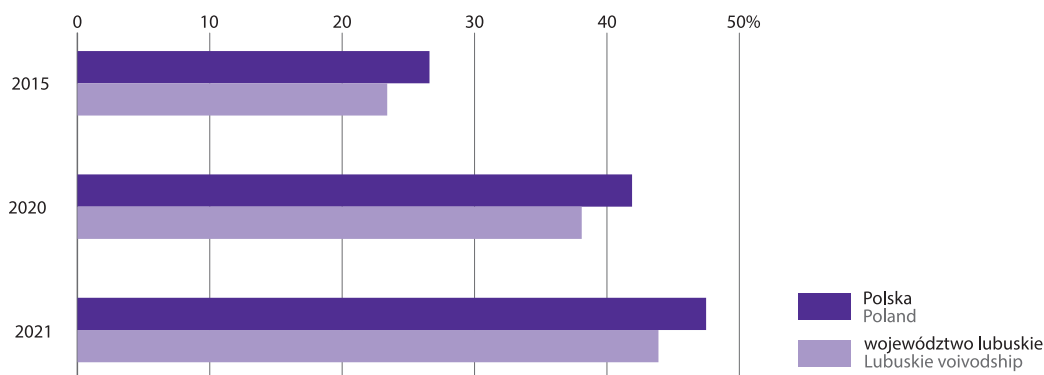
a Dane dotyczą gospodarstw domowych z co najmniej 1 osobą w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with at least one person aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Rozpatrując częstotliwość dokonywania zakupów przez Internet, w omawianym okresie, najwięcej osób z możliwości tej skorzystało 3–5 razy (40,3% ogółu zamawiających), a także 6-10 razy (21,7%). Częściej niż 10 razy kupowało przez Internet 18,0% zamawiających.

Wykres 38. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 38.

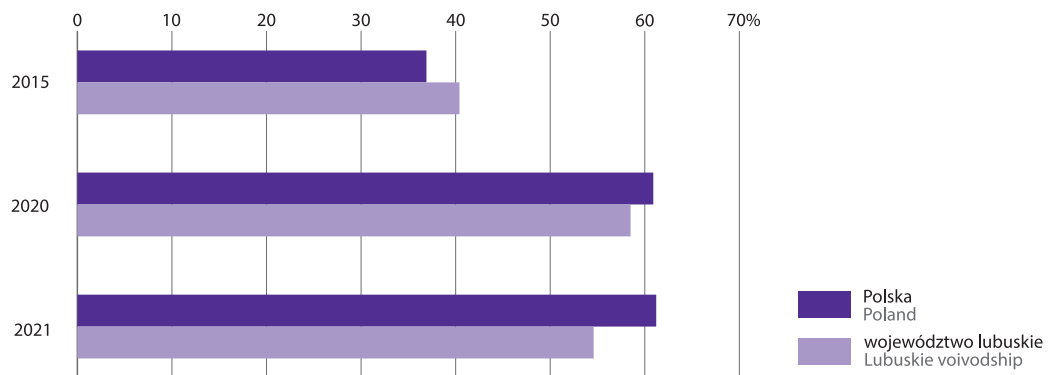
Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W 2021 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły 43,9% populacji osób w wieku 16-74 lata, tj. mniej niż średnio w kraju (47,5%). W porównaniu z poprzednim rokiem odsetek ten wzrósł o 5,8 p. proc. W relacji do poprzedniego roku zwiększył się m.in. odsetek osób, które korzystały z wysyłania wypełnionych formularzy (o 7,1 p. proc. do 36,8%), a także z wyszukiwania informacji na stronach administracji publicznej (o 1,4 p. proc. do 25,3%) Jednocześnie zmniejszył się (o 3,7 p. proc.) odsetek osób niekorzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu do 38,5%.

Wykres 39. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy
 Chart 39. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
 a Persons aged 16–74.

Aktywność społeczna

Social activity

Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON wyraźnie się zwiększyła. Wzrosła również liczba aktywnych rejestrowych organizacji non profit, najbardziej fundacji i organizacji pożytku publicznego. Liczba członków tych organizacji od lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Zaangażowanie mieszkańców regionu w działalność społeczną nieznacznie wzrosło, było jednak niższe niż obserwowane w całym kraju.

Kapitał społeczny jest jednym z podstawowych czynników mających wpływ na budowę konkurencyjności regionu. Do powstania tego zasobu niezbędne są wzajemne zaufanie ludzi i ich zaangażowanie społeczne.

W województwie lubuskim w końcu 2021 r. w rejestrze REGON wpisanych było ponad 0,6 tys. fundacji i prawie 3,6 tys. stowarzyszeń i organizacji społecznych, co stanowiło łącznie ok. 3% sektora podmiotów gospodarki narodowej. Licząc od 2010 r. liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w województwie sukcesywnie rosła, w 2021 r. była większa o ponad 1,3 tys. (o 48,8%) w porównaniu z 2010 r. Uwzględniając liczbę mieszkańców w regionie oznaczało to 42 organizacje przypadające na 10 tys. mieszkańców, w porównaniu z 28 w 2010 r. Średnia liczba organizacji na 10 tys. mieszkańców w całym kraju wyniosła 41.

W 2018 r. w województwie aktywną działalność prowadziło 2,4 tys. organizacji i stowarzyszeń sektora non-profit, tj. o 0,4 tys. więcej w porównaniu z 2010 r., ale o 0,2 tys. mniej w odniesieniu do 2016 r. Ponad 87% wszystkich aktywnych organizacji miało formę prawną stowarzyszenia lub innej organizacji społecznej. Wśród tych podmiotów liczną grupę stanowiły stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (25%) oraz ochotnicze straże pożarne (12,5%). Kolejną dość liczna zbiorowość to koła łowieckie (4,2%). Osobną formę prawną stanowiły fundacje, których odsetek wyniósł ponad 12% badanej zbiorowości.

Pomiędzy 2010 r. i 2018 r. największy, bo trzykrotny wzrost liczby rejestrowych organizacji non-profit dotyczył fundacji – z 0,1 tys. do 0,3 tys. Równocześnie podwoiła się liczba organizacji pożytku publicznego – z 0,2 tys. do 0,4 tys.

Liczba osób należących do tych organizacji wyniosła 0,2 mln i nie zmieniła się w porównaniu z 2010 r. Osoby fizyczne stanowiły 97,5% ogółu. W 2018 r. w województwie 23,5% osób w wieku 16 lat i więcej uczestniczyło w działalności różnego rodzaju organizacji, w porównaniu z 23,4% w 2010 r. W kraju wskaźnik uczestnictwa w organizacjach wyniósł 28%.

Wskaźniki kapitału stowarzyszeniowego odnoszą się do dobrowolnego uczestnictwa (aktywności, zaangażowania) w mniej lub bardziej sformalizowanych organizacjach (świeckich organizacjach pozarządowych oraz wspólnotach, organizacjach lub grupach religijnych, a także związkach zawodowych i innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych). Wskaźnik ten obliczono jako udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaangażowanie w co najmniej jednym rodzaju stowarzyszenia.

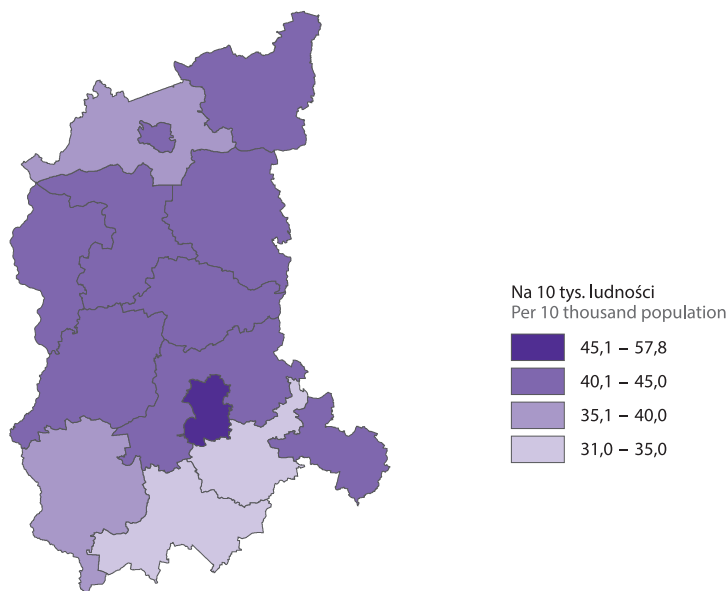
Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON. Stan w dniu 31 grudnia
Table 29. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem Total	2815	3680	4087	4190
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	27,5	36,1	40,6	41,9

W 2021 r. liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców wśród powiatów była zróżnicowana i mieściła się w przedziale od 31 do 58. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano, podobnie jak przed rokiem, w mieście na prawach powiatu Zielona Góra (58), najniższą zaś powiecie żagańskim (31).

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia
Map 38. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2021

As of 31 December

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto województwie lubuskim 2020 r. (według wstępnego szacunku) był wyższy niż rok wcześniej, jednak tempo jego wzrostu było wolniejsze niż w ostatnich ośmiu latach. 2020 r. PKB na 1 mieszkańca stanowił 81,4% średniej krajowej, relacja ta była nieco wyższa niż poprzednim roku, jednak mniejsza niż latach poprzednich. Od wielu lat strukturze wartości dodanej brutto najwyższy udział jego tworzeniu ma przemysł, 2019 r. wyniósł niemal 33%.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnego szacunku w 2020 r. PKB w województwie lubuskim wyniósł 49897 mln zł i wzrósł o 1,6% (w cenach bieżących) w relacji do poprzedniego roku. W kraju wzrost PKB w analogicznym okresie wyniósł 1,5%.

Udział województwa lubuskiego w tworzeniu PKB w kraju, tak jak w poprzednim roku wyniósł 2,1%. W latach 2011-2018 udział województwa w krajowym PKB stanowił po 2,2%.

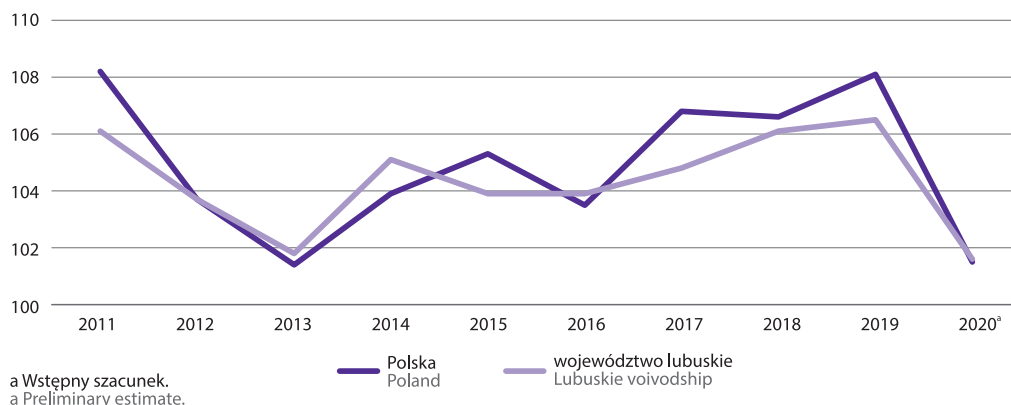
W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB w województwie wyniósł 49394 zł, tj. o 1,8% więcej niż w poprzednim roku oraz o 54,9% więcej w porównaniu z 2010 r. Wzrost omawianego wskaźnika w kraju wyniósł odpowiednio 1,5% i 61,5%. W rezultacie relacja PKB na 1 mieszkańca w województwie lubuskim do średniej wartości tego wskaźnika w kraju w 2020 r. była nieco wyższa niż w poprzednim roku i wyniosła 81,4% (tj. o 0,2 p. proc. więcej). W 2010 r. wielkość tego wskaźnika stanowiła 84,9% wartości w kraju.

W 2020 r. województwo lubuskie zajmowało 10. lokatę wśród województw pod względem PKB na 1 mieszkańca, tuż za województwem kujawsko-pomorskim (w którym PKB na 1 mieszkańca stanowił 81,5% średniej krajowej) i przed województwem opolskim (78,7%). Poziom PKB na 1 mieszkańca przekraczający przeciętną wartość wskaźnika w kraju zanotowano jedynie w trzech województwach: mazowieckim, dolnośląskim i wielkopolskim. Najniższy poziom produktu krajowego brutto (nieprzekraczający 70% przeciętnej wartości w kraju) zanotowano w województwach lubelskim i podkarpackim.

PKB na 1 mieszkańca w województwie lubuskim był o 19,6% wyższy od notowanego w województwie lubelskim (w którym wartość omawianego wskaźnika była najmniejsza). Jednocześnie stanowił 50,3% najwyższego poziomu tego miernika, zanotowanego w województwie mazowieckim.

W 2020 r. PKB na 1 mieszkańca w województwie lubuskim, wyrażony we wspólnej umownej walucie – standardzie siły nabywczej (PPS), stanowił 62% średniej Unii Europejskiej (UE27=100). Oznacza to poprawę omawianej relacji w porównaniu z latami poprzednimi. W 2019 r. PKB według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w PPS w województwie stanowił 59% średniej UE, natomiast w 2010 r. 54%.

Wykres 40. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące). Rok poprzedni=100
Chart 40. Indices of gross domestic product (current prices). Previous year=100

Od wielu lat udział podregionów w tworzeniu PKB w województwie lubuskim jest wyraźnie zróżnicowany. W 2019 r. wartość PKB wytworzonego w podregionie zielonogórkim była o 66,2% wyższa niż w podregionie gorzowskim, a jego udział w PKB w województwie wyniósł 62,4%. W porównaniu z 2010 r. udział ten zwiększył się o 1,2 p. proc. Udział PKB wygenerowanego w podregionie zielonogórkim wyniósł 1,3% w kraju i był o 0,1 p. proc. mniejszy niż 2010 r. Natomiast w podregionie gorzowskim udział w PKB kraju stanowił 0,8 p. proc. i był o 0,1 p. proc. wyższy.

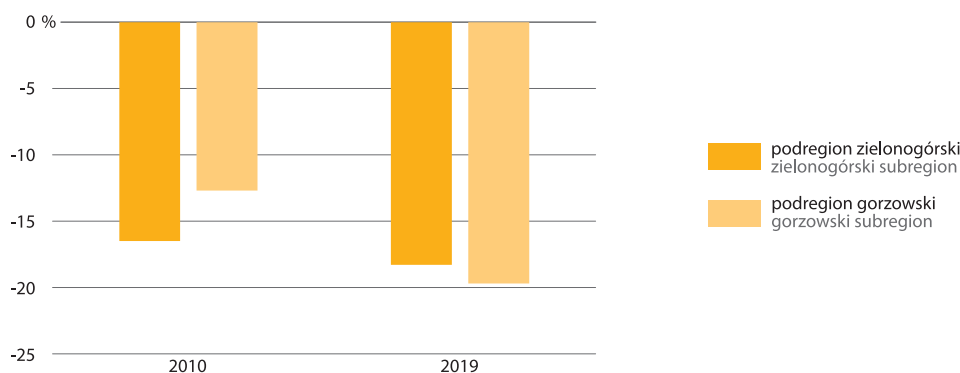
Wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w podregionie zielonogórkim wyniosła 48817 zł i była o 0,7% wyższa od średniej w województwie. W porównaniu z 2010 r. oznacza to wzrost w relacji PKB na 1 mieszkańca w podregionie zielonogórkim do wartości średniej w województwie o 2,4 p. proc. Z kolei w podregionie gorzowskim PKB na 1 mieszkańca ukształtował się na poziomie 47981 zł, tj. o 1,1% niższym od średniej w województwie. W porównaniu z 2010 r. relacja prezentowanego wskaźnika do średniej wojewódzkiej pogorszyła się o 3,9 p. proc.

W 2019 r. PKB na 1 mieszkańca w podregionie gorzowskim stanowiło 80,3% przeciętnej wartości w kraju i było mniejsze w porównaniu z 2010 r. o 7,0 p. proc., natomiast w podregionie zielonogórkim stanowiło 81,7% wartości w kraju, tj. o 1,8 p. proc. mniej niż w 2010 r.

Podregiony w województwie lubuskim charakteryzują się najmniejszym zróżnicowaniem wśród województw ze względu na wysokość PKB na 1 mieszkańca. Obrazuje to wskaźnik dyspersji, będący miarą zróżnicowania PKB na 1 mieszkańca, który w 2019 r. wyniósł 0,8%, wobec 2,1% w 2010 r. Kształtowanie się tego wskaźnika świadczy o zmniejszeniu zróżnicowania pomiędzy regionami ze względu na wielkość PKB na 1 mieszkańca.

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wykres 41. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju
 Chart 41. Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value

W 2019 r. z ogółu wartości dodanej brutto w wysokości 43194 mln zł, 32,9% wypracowały podmioty prowadzące działalność w zakresie przemysłu. Jedynie ich udział w wojewódzkiej wartości dodanej brutto wzrósł o 3,0 p. proc. w porównaniu z 2010 r. Udział przedsiębiorstw z grupy sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja, wyniósł łącznie 26,6% i nie zmienił się w omawianym okresie. Spośród sekcji z tej grupy o 1,4 p. proc. większy niż w 2010 r. udział w generowaniu wartości dodanej brutto miały podmioty prowadzące działalność związaną transportem i gospodarką magazynową, na poziomie 7,4%. Zmniejszył się (o 1,4 p. proc. do 16,4%) udział podmiotów zajmujących się handlem; naprawą pojazdów samochodowych.

Przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie pozostałych usług wypracowały łącznie 23,5% wartości dodanej brutto w województwie, ich udział nie zmienił się w relacji do 2010 r. W grupie tej znajdują się m.in. podmioty z sekcji: administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, które w 2019 r. wygenerowały 6,9% wojewódzkiej wartości dodanej brutto, tj. o 0,6 p. proc. mniej niż w 2010 r., edukacja – 4,5% (tj. o 0,3 p. proc. mniej), opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 4,5% (tj. o 0,2 p. proc. więcej) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 3,5% (tj. o 0,1 p. proc. mniej).

Jednocześnie w generowaniu wartości dodanej brutto zmniejszył się (o 1,3 p. proc. w relacji do 2010 r.) udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa i wyniósł 3,0%. Mniejszy był również udział przedsiębiorstw z grupy sekcji: działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości – o 1,0 p. proc. do 7,2%, a także budownictwa o 0,8 p. proc. do 6,8%.

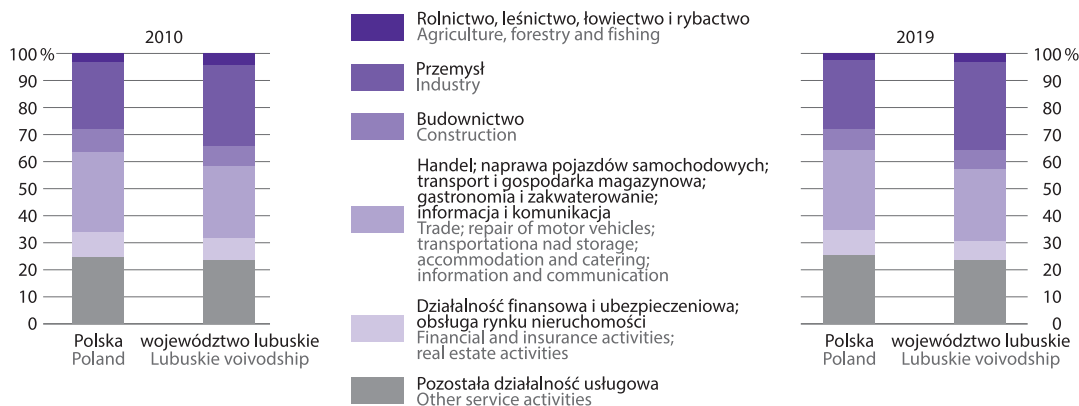
W 2019 r. w województwie lubuskim wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego wyniosła 123322 zł, tj. wzrosła w porównaniu z 2010 r. o 39,9%. W kraju wydajność pracy wzrosła w analogicznym okresie o 43,2% do 131986 zł na 1 pracującego. Relacja wartości dodanej brutto na 1 pracującego w województwie lubuskim do średniej krajowej pogorszyła się w porównaniu z 2010 r. W 2019 r. wydajność pracy w województwie stanowiła 93,4% średniej wielkości tego wskaźnika w kraju, wobec 95,8% w 2010 r.

W porównaniu z 2010 r. w obu podregionach województwa lubuskiego zanotowano wzrost udziału przemysłu w wytwarzaniu wartości dodanej brutto. Zmniejszył się łączny udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsługi rynku nieruchomości, a także udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w generowaniu wartości dodanej brutto.

W 2019 r. przedsiębiorstwa przemysłowe w podregionie gorzowskim i w podregionie zielonogórskim wytworzyły odpowiednio 31,5% i 33,7% wartości dodanej brutto. Było to odpowiednio o 2,9 p. proc. i o 3,0 p. proc. więcej niż w 2010 r.

Zmniejszył się udział jednostek z grupy sekcji: działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości w tworzeniu wartości dodanej brutto: w podregionie gorzowskim do 7,5% (tj. o 0,9 p. proc.), a w podregionie zielonogórskim do 7,1% (tj. o 1,0 p. proc.). W obu podregionach w strukturze wartości

Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 42. Gross value added by kind of activity (current prices)

do dodanej brutto zanotowano także spadek udziału podmiotów z sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo odpowiednio po o 1,3 p. proc. (do 3,3%) w podregionie gorzowskim do 3,3% i do 2,7% w podregionie zielonogórskim.

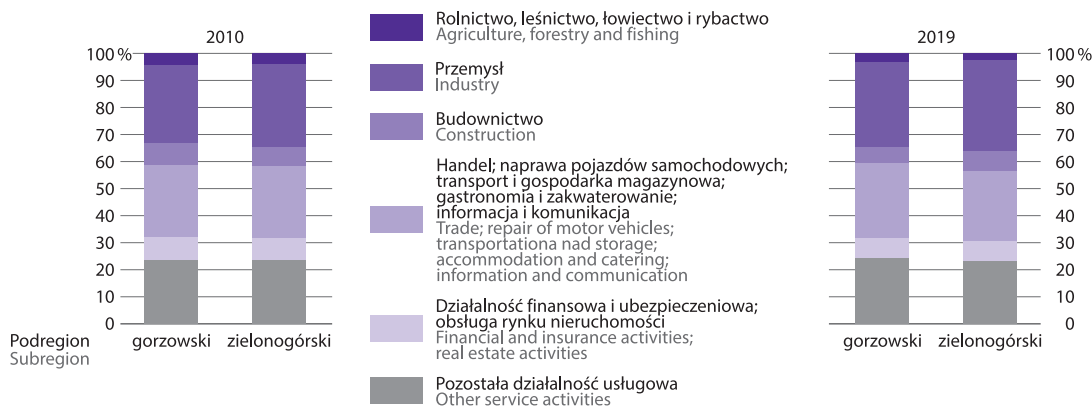
W podregionie gorzowskim zanotowano wzrost udziału w wartości dodanej brutto przedsiębiorstw usługowych z grupy sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja o 0,9 p. proc. do 27,5%, natomiast w podregionie zielonogórskim spadek o 0,4 p. proc. (do 26,1%).

Podmioty z grupy sekcji tzw. pozostałe usługi wytworzyły łącznie 24,2% wartości dodanej brutto w podregionie gorzowskim (tj. o 0,6 p. proc. więcej niż w 2010 r.), a w podregionie zielonogórskim 23,1% (o 0,4 p. proc. mniej). Udział budownictwa stanowił 6,0% w podregionie gorzowskim (tj. o 2,2 p. proc. mniej), natomiast w podregionie zielonogórskim, tak jak w 2010 r. wyniósł 7,2%.

W 2019 r. wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego w podregionie gorzowskim wyniosła 117569 zł. W podregionie zielonogórskim wartość dodana brutto na 1 pracującego wyniosła 127062 zł, tj. o 8,1% więcej niż w podregionie gorzowskim. W obu podregionach wydajność pracy wzrosła w stosunku do 2010 r., przy czym w podregionie zielonogórskim zanotowany wzrost był wyższy niż w podregionie gorzowskim (odpowiednio o 41,8% i 36,9%).

Relacja wydajności pracy do średniej krajowej w obu lubuskich podregionach pogorszyła się w relacji do 2010 r. W podregionie gorzowskim wartość dodana brutto na 1 pracującego stanowiła 89,1% średniej krajowej, a w podregionie zielonogórskim – 96,3%. Było to odpowiednio o 4,2 p. proc. i 1,1 p. proc. mniej niż w 2010 r.

Wykres 43. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 43. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

Sytuacja społeczno-gospodarcza w 2021 r. kształtowała się nadal pod wpływem obostrzeń wdrażanych od marca 2020 r. w celu przeciwdziałania pandemii Covid-19, które z różnym nasileniem oddziaływały na działalność we wszystkich obszarach gospodarki. Trudna sytuacja znalazła również odzwierciedlenie w ocenach przedsiębiorstw koniunktury w województwie lubuskim.

W grudniu 2021 r. przedsiębiorcy z większości prezentowanych rodzajów działalności oceniali koniunkturę negatywnie. Najbardziej pesymistyczne opinie, w dalszym ciągu, przedstawiały podmioty należące do sekcji zakwaterowanie i gastronomia. Optymistyczne opinie formułowały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, transportu i gospodarki magazynowej oraz informacji i komunikacji.

W kwietniu 2022 r. w większości badanych obszarów gospodarki przedsiębiorcy oceniali koniunkturę lepiej niż przed rokiem. Największa poprawa ocen nastąpiła w zakwaterowaniu i gastronomii. Pomimo sygnalizowanej poprawy, w większości obszarów, wskaźniki oceny były nadal negatywne.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, kłęski żywiołowe).

W kwietniu 2022 r. do badania dołączono dodatkowy moduł pytań, który miał na celu zdiagnozowanie wpływu wojny w Ukrainie na koniunkturę gospodarczą. Wśród przedsiębiorców, którzy udzieli odpowiedzi na pytania dodatkowe najczęściej pojawiały się zdania, że trwająca wojna stanowiła w kwietniu 2022 r. nieznaczne zagrożenie dla ich firm. Taką opinię wyrażało m.in. 74,5% podmiotów prowadzących działalność w usługach oraz 73,0% prowadzących działalność w przetwórstwie przemysłowym. Najwięcej (64,3%) odpowiedzi wskazujących na poważne konsekwencje na działalność gospodarczą udzieliły firmy działające w handlu hurtowym. Skutki wojny zagrażające stabilności firmy przewidywało 20,3% podmiotów związanych z budownictwem oraz 1,8% z handlem detalicznym.

Przedstawiciele wszystkich badanych przedsiębiorstw, oceniając negatywny wpływ wojny w Ukrainie na działalność firmy, najczęściej byli zdania, że powoduje ona wzrost kosztów. Przedsiębiorcy wskazywali również na problem zakłóceń w łańcuchu dostaw. Spadek sprzedaży (przychodów) w największym stopniu dotyczył podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym, problemy z bieżącym finansowaniem – przedsiębiorstw budowlanych, a zerwanie umów ze wschodnimi kontrahentami – firm zajmujących się handlem hurtowym.

W kwietniu 2022 r. w większości rodzajów działalności wskaźniki ogólnego klimatu koniunktury wskazywały na poprawę w ocenie przedsiębiorstw koniunktury w województwie lubuskim w porównaniu z analogicznym miesiącem roku poprzedniego. Mimo sygnalizowanej poprawy, w większości obszarów, wskaźniki oceny były negatywne. Najbardziej pesymistyczne oceny formułowali przedsiębiorcy z zakwaterowania i gastronomii, gdzie ogólny wskaźnik koniunktury wyniósł minus 21,1 (wobec minus 56,4 w analogicznym okresie poprzedniego roku). Pesymistyczne oceny przedstawiali także przedsiębiorcy w handlu hurtowym (wskaźnik ogólnego klimatu ukształtował się na poziomie minus 16,6, wobec minus 24,1 przed rokiem), w transporcie i gospodarce magazynowej (minus 14,7, wobec minus 2,1), oraz w budownictwie (minus 12,8, wobec minus 14,5). Pozytywne oceny przedstawiali przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie informacji i komunikacji (plus 7,4, wobec plus 6,6), przetwórstwa przemysłowego (plus 3,5, wobec plus 6,2) oraz handlu detalicznego (plus 1,3, wobec minus 3,4).

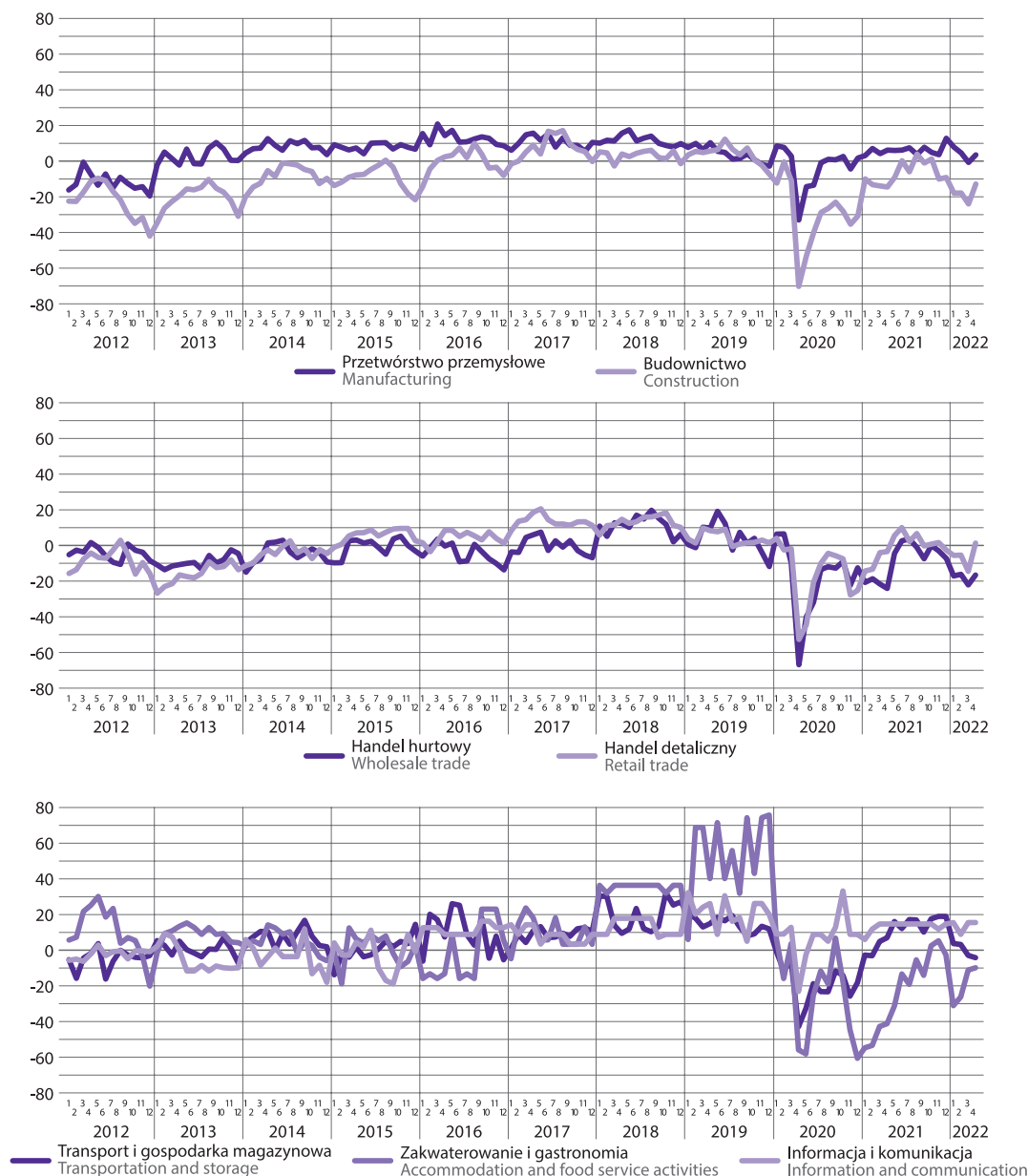
W kwietniu 2022 r. w większości badanych przedsiębiorstw spośród barier ograniczających działalność gospodarczą najczęściej wskazywano niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej. Ten rodzaj bariery miał

najwyższe znaczenie w prowadzeniu działalności w porównaniu z pozostałymi ograniczeniami. Jednocześnie przedsiębiorcy we wszystkich rodzajach działalności wśród największych barier prowadzenia działalności wskazywali również na niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne oraz na koszty zatrudnienia.

W sekcji przetwórstwo przemysłowe odsetek przedsiębiorstw wskazujących na niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej jako ograniczenie działalności gospodarczej wyniósł 74,2% (wobec 53,9% w kwietniu ub. roku). W tej grupie przedsiębiorstw 50,9% uważało, że niedobór wykwalifikowanych pracowników jest istotną barierą w działalności, a ich odsetek zmniejszył się w porównaniu z kwietniem ub. roku (kiedy wyniósł 42,6%). Na barierę wynikającą z niejasnych, niespójnych i niestabilnych przepisów prawnych wskazywało 47,7% przedsiębiorstw tej grupy (wobec 39,2% przed rokiem).

Wykres 44. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności

Chart 44. General business climate indicator by kind of activity

Największe trudności dla jednostek zajmujących się budownictwem zgłaszających bariery w prowadzeniu działalności stanowiły koszty materiałów (70,3% w kwietniu br., wobec 32,3% przed rokiem). Była to jednocześnie bariera, której znaczenie w skali roku wzrosło najbardziej. Niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej to bariera wskazana przez 66,7% przedsiębiorstw (wobec 55,3% w kwietniu poprzedniego roku), a koszty zatrudnienia przez 62,7% (wobec 53,6% przed rokiem).

W działalności związanej z handlem hurtowym niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej jako barierę działalności gospodarczej wskazało 83,9% podmiotów (wobec 55,9% w kwietniu ub. roku). Była to jednocześnie bariera, której znaczenie w skali roku wzrosło najbardziej. Wzrosło również znaczenie ograniczenia związanego z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi (z 39,5% przed rokiem do 60,0% w kwietniu br.) Odsetek przedsiębiorstw wskazujących koszty zatrudnienia jako barierę działalności gospodarczej był mniejszy niż notowany przed rokiem (43,7%, wobec 51,5%).

W handlu detalicznym spośród barier ograniczających działalność gospodarczą niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej wskazało 60,0% przedsiębiorstw (wobec 63,5% przed rokiem), koszty zatrudnienia 56,2% (wobec 52,4%), a niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne 50,6% przedsiębiorstw (wobec 48,0% w kwietniu ub. roku).

Przedsiębiorcy z sekcji transport i gospodarka magazynowa niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej jako barierę prowadzonej działalności wskazywali w 73,1% (wobec 68,6% przed rokiem), a koszty zatrudnienia w 71,3% (wobec 56,5%). W przypadku transportu i gospodarki magazynowej w największym stopniu w skali roku wzrosło jednak znaczenie ograniczenia wynikającego z wysokiego obciążenia na rzecz budżetu (z 43,0% do 58,9%).

Firmy z sekcji zakwaterowanie i gastronomia zgłaszały jako najczęstszą barierę w prowadzeniu działalności koszty zatrudnienia – 42,3% (przed rokiem 56,5%). Wysokie obciążenia na rzecz budżetu, niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne oraz niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej wskazało po 42,2% przedsiębiorców (w kwietniu ub. roku było to po 32,2% w przypadku wysokich obciążeń budżetowych i niejasnych przepisów prawnych i 72,6% w przypadku niepewności sytuacji gospodarczej).

Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery i działające w sekcji informacja i komunikacja związane były z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi oraz kosztami zatrudnienia – po 74,3% (wobec odpowiednio 20,5% i 27,1% w kwietniu 2021 r.). Niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne to jednocześnie bariera, której znaczenie w skali roku wzrosło najbardziej.

Tablica 30. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 30. General business climate indicator by kind of activity

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury General business climate indicator	Styczeń January 2011	Styczeń January 2016	Styczeń January 2021	Styczeń January 2022	Kwiecień April 2022	Kwiecień April 2022 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	0,5	15,5	3,1	7,9	3,5	-11,5
Budownictwo Construction	-24,1	-14,4	-10,0	-18,0	-12,8	-15,4
Handel hurtowy Wholesale trade	-3,7	-6,0	-20,7	-17,1	-16,6	0,9
Handel detaliczny Retail trade	-12,2	5,8	-14,3	-5,6	1,3	-7,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	0,1	-16,9	-13,0	-5,8	-14,7	-5,8
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and food service activities	-14,4	-27,9	-71,5	-45,0	-21,1	-4,0
Informacja i komunikacja Information and communication	9,7	4,2	-3,3	7,4	7,4	14,1

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W 2021 r. w województwie lubuskim wzrosła liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, a także liczba podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności w stosunku do 2020 r. W relacji do poprzedniego roku wyższa była liczba zarówno nowo zarejestrowanych podmiotów, jak i wyrejestrowanych (o odpowiednio 7,3% oraz 7,8%).

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Według stanu na koniec grudnia 2021 r. w rejestrze REGON w województwie lubuskim było zarejestrowanych 124,7 tys. podmiotów gospodarki narodowej, tj. więcej niż w 2020 r. o 3,2%. W relacji do 2010 r. liczba podmiotów w rejestrze wzrosła o 17,5%. W Polsce w 2021 r. było zarejestrowanych o 3,7% więcej podmiotów niż przed rokiem oraz o 23,7% więcej w porównaniu z 2010 r. Podmioty województwa lubuskiego w rejestrze REGON w 2021 r. stanowiły 2,6% wszystkich jednostek w kraju.

Najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w miastach na prawach powiatu: w Zielonej Górze (23,6 tys.) i Gorzowie Wlkp. (18,4 tys.) – łącznie 33,7% podmiotów w województwie. Ponadto znaczna liczba podmiotów gospodarczych charakteryzowała powiaty: żarski (10,4 tys.) i gorzowski (9,2 tys.). Najmniej podmiotów zlokalizowanych było w powiatach: sulęcińskim (3,3 tys.) i wschowskim (4,1 tys.).

O poziomie przedsiębiorczości świadczy m.in. wskaźnik określający liczbę podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2021 r. w województwie lubuskim w przeliczeniu na 1000 ludności przypadło 125 podmiotów, tj. o 4,0% więcej niż w poprzednim roku oraz 20,4% więcej niż w 2010 r. W kraju wskaźnik ukształtował się na poziomie 127 podmiotów na 1000 ludności.

Wśród powiatów województwa, najwięcej podmiotów na 1000 ludności odnotowano w Zielonej Górze (168) oraz w Gorzowie Wlkp. (154). Ze względu na wysoką wartość tego wskaźnika wyróżniają się również powiaty: słubicki (137) oraz gorzowski (127). Najmniej podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano natomiast w powiecie sulęcińskim (95) i nowosolskim (101).

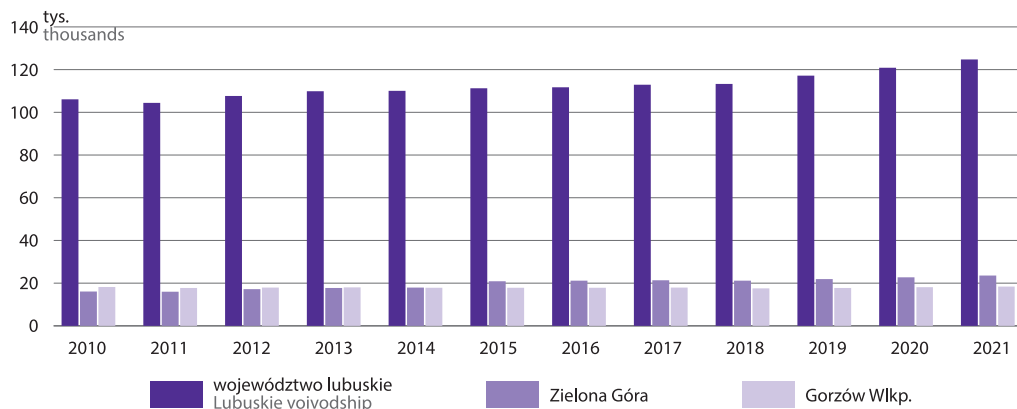
W przekroju według gmin wysokie wartości omawianego wskaźnika odnotowano w: Słubicach (185), Łęknicy (171) i Kłodawie (165). Z kolei gminy: Szlichtyngowa i Niegosławice znalazły się grupie gmin o najniższej wartości wskaźnika (odpowiednio: 63 i 64 podmioty na 1000 ludności).

Największy wzrost liczby podmiotów na 1000 ludności w porównaniu z poprzednim rokiem zaobserwowano w powiatach: nowosolskim i gorzowskim (odpowiednio o 29,5% i 29,3%) oraz zielonogórskim, wschowskim (po 28,1%). Wśród gmin o najwyższym przyroście podmiotów na 1000 ludności były gminy: Drezdenko (o 13,4%), Maszewo (o 9,6%), Kolsko (o 9,2%) i Dąbie (o 8,5%). W żadnym z powiatów województwa lubuskiego nie odnotowano ubytku podmiotów na 1000 ludności, natomiast w przekroju gmin ubytek odnotowano jedynie w gminie Trzebień (o 0,4%).

Tablica 31. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON. Stan w dniu 31 grudnia
Table 31. Entities of national economy in the REGON register. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	106111	111272	120839	124731	2,6
sektor publiczny public sector	4577	4731	4549	4590	4,1
sektor prywatny private sector	101534	105731	114798	118362	2,6
z liczby ogółem: of total number:					
Spółki Partnerships and companies	13460	16409	16380	17157	1,9
Fundacje Foundations	172	378	565	617	1,9
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organizations	2643	3302	3522	3573	2,9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	78325	77599	86251	88910	2,6

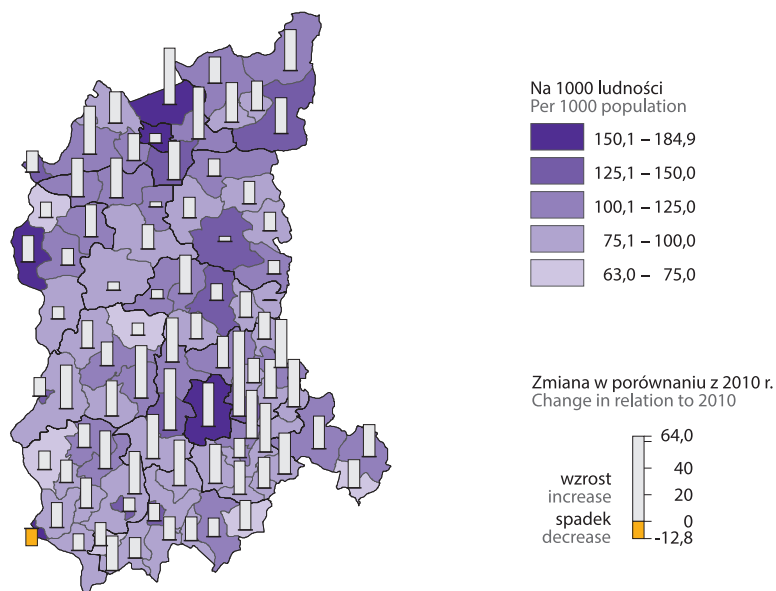
Wykres 45. Podmioty gospodarki narodowej. Stan w dniu 31 grudnia
Chart 45. Entities of the national economy. As of 31 December

W 2021 r. liczba podmiotów nowo zarejestrowanych zwiększyła się w skali roku o 7,3% i wyniosła 9,5 tys. W tej grupie 7,7 tys. stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ich liczba wzrosła w skali roku o 5,2%. Wśród nowo zarejestrowanych podmiotów było 1,2 tys. spółek (tj. o 23,4% więcej niż w 2020 r.). Liczba nowo zarejestrowanych spółek handlowych wyniosła 1,0 tys., tj. o 26,4% więcej niż przed rokiem.

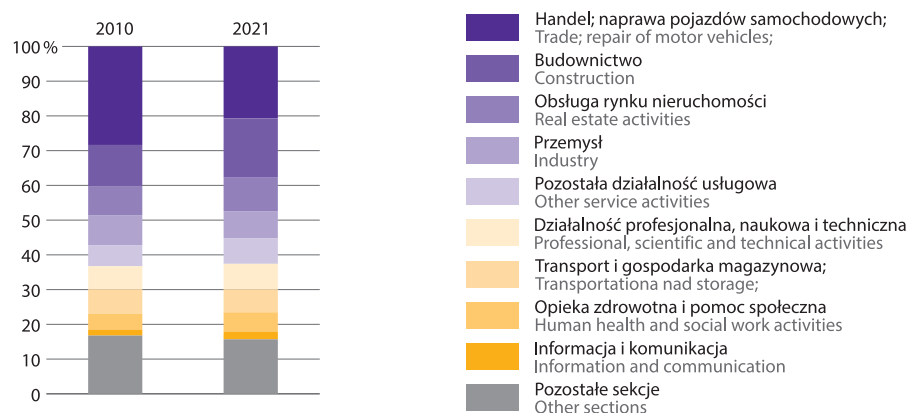
Z rejestru REGON wykreślono 5,3 tys. podmiotów, tj. o 7,8% więcej niż w roku poprzednim (przed rokiem zanotowano spadek wyrejestrowanych podmiotów o 20,2%). Wyższa niż w poprzednim roku była liczba wyrejestrowanych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – o 9,4% i wyniosła 4,8 tys. Liczba wyrejestrowanych spółek była taka sama jak w poprzednim roku (0,4 tys.).

Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia
Map 39. Entities of the national economy in 2021. As of 31 December

W końcu 2021 r. w województwie lubuskim w strukturze podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON najwięcej, 20,7%, było w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych. Kolejne 16,9% prowadziło działalność w budownictwie, a 9,8% zajmowało się obsługą rynku nieruchomości. Jednostki prowadzące działalność w zakresie przemysłu stanowiły 7,8% ogółu podmiotów, w tym przetwórstwa przemysłowego – 7,1%. Znaczący udział w strukturze miały również podmioty z sekcji: pozostała działalność usługowa – 7,5% oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 7,3%.

Wykres 46. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia
Chart 46. Entities of the national economy by selected PKD sections in 2021. As of 31 December

Biorąc pod uwagę formę prawną, w końcu 2021 r. najliczniejszą grupę podmiotów (88,9 tys., tj. 71,3% ogółu podmiotów), stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ich udział w strukturze podmiotów gospodarczych w województwie, zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. o 2,5 p. proc. Kolejne 8,8% stanowiły spółki handlowe (tj. o 1,8 p. proc. więcej niż w 2010 r.), a 4,9% - spółki cywilne (tj. o 0,7 p. proc. mniej). Udział stowarzyszeń i organizacji społecznych ukształtował się, tak jak w poprzednim roku na poziomie 2,9%, natomiast fundacji – 0,5% (tj. większym niż w 2010 r. odpowiednio o 0,4 p. proc. oraz 0,3 p. proc.).

Spośród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najwięcej zajmowało się handlem; naprawą pojazdów samochodowych (23,4%) i budownictwem (21,3%). Znaczny był odsetek osób fizycznych prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (8,6%), a także w zakresie transportu i gospodarki magazynowej (7,8%) oraz przemysłu (7,7%).

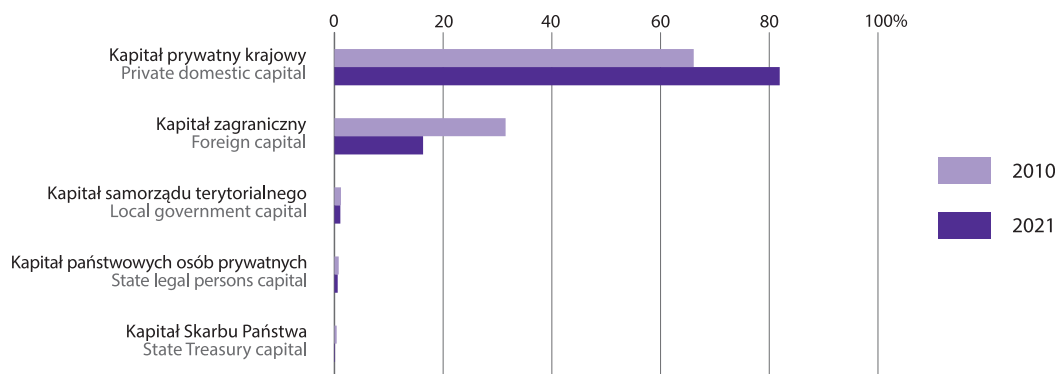
W porównaniu z 2010 r. największy przyrost w strukturze osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zanotowano w sekcjach: budownictwo (o 7,0 p. proc. do 21,3%) i opieka zdrowotna i pomoc społeczna (1,3 p. proc. do 6,9%), a także administrowanie i działalność wspierająca (o 1,0 p. proc. do 3,4%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 0,9 p. proc. do 8,6%). Spadek udziału w strukturze osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zanotowano m.in. w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 8,9 p. proc. do 23,4%), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 1,2 p. proc. do 2,8%), transportu i gospodarki magazynowej (o 0,8 p. proc. do 7,8%) oraz przemysłu (o 0,2 p. proc. do 7,7%).

W województwie lubuskim w grupie spółek handlowych, według rodzaju kapitału, największy udział (74,5%) miały spółki kapitału prywatnego krajowego (w porównaniu z 2010 r. odsetek ten zmniejszył się o 1,7 p. proc.). Odsetek spółek z udziałem kapitału zagranicznego ukształtował się na poziomie 14,8% (o 21,5 p. proc. mniejszym w stosunku do 2010 r.).

W 2020 r. w strukturze spółek handlowych według sekcji, najwięcej podmiotów (21,6%) zarejestrowanych było w handlu; naprawie pojazdów samochodowych. Spółki handlowe prowadzące działalność w zakresie przemysłu stanowiły 18,4%, w tym przetwórstwa przemysłowego – 14,0%. Spółki handlowe z sekcji budownictwo stanowiły 13,0% ogółu spółek handlowych, transport i gospodarka magazynowa – 8,9%, a działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 8,6%.

W porównaniu ze stanem w 2010 r. udział spółek zajmujących się handlem; naprawą pojazdów samochodowych zmniejszył się o 8,8 p. proc., a prowadzących działalność w przemyśle o 6,8 p. proc. (w tym z zakresu przetwórstwa przemysłowego o 7,9 p. proc.). Większy niż w 2010 r. był udział spółek z sekcji transport i gospodarka magazynowa (o 3,6 p. proc.), administrowanie i działalność wspierająca (o 2,9 p. proc.), działalność naukowa, profesjonalna i techniczna (o 2,6 p. proc.) oraz budownictwo (o 1,2 p. proc.).

Wykres 47. Spółki handlowe według rodzaju kapitału. Stan w dniu 31 grudnia
Chart 47. Commercial companies by type of capital. As of 31 December

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development and innovation activity

W 2020 r. zanotowano spadek nakładów na działalność badawczą i rozwojową w porównaniu z poprzednim rokiem. W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady były nadal o około 75% niższe od średnich nakładów na działalność B+R na 1 mieszkańca w kraju. Mniejsza od średniej krajowej była także liczba pracujących w działalności B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo. Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych, jednak wielkość nakładów przeznaczonych na innowacje zmniejszyła się zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych, jak i usługowych.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W 2020 r. nakłady wewnętrzne na działalność B+R w województwie lubuskim wyniosły 212,3 mln zł, tj. stanowiły 0,7% nakładów na działalność B+R w kraju. W stosunku do 2019 r. nakłady te zmniejszyły się o 9,7%, natomiast w kraju notowano wzrost nakładów na działalność B+R w ujęciu rocznym o 7,0%. W odniesieniu do 2010 r. w województwie obserwowano prawie 5-krotny wzrost nakładów, a w Polsce ponad 3-krotny.

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)
Table 32. Intramural expenditures^a on research and development by source of funds (current prices)

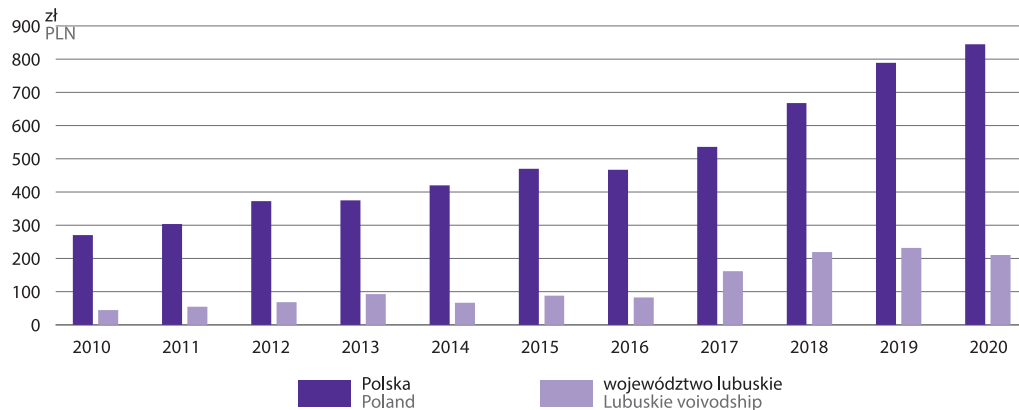
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w mln zł		in million PLN	
Ogółem Total	45,5	89,4	235,0	212,3
w tym sektor finansujący: of which funding sector:				
Rządowy Government	30,7	24,3	69,3	60,8
Przedsiębiorstw Business enterprise	11,3	36,0	140,7	118,9
Szkolnictwa wyższego Higher education	1,6	6,9	.	.
Reszta świata Rest of the world	.	22,1	18,6	.

a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets.

W 2020 r. przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady na działalność B+R wyniosły 210 zł, wobec 232 zł w 2019 r. Wskaźnik ten był najniższy wśród województw. Przeciętna wartość nakładów na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w kraju wyniosła 845 zł.

Wykres 48. Nakłady wewnętrzne^a na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca
Chart 48. Intramural expenditures^a on research and development per 1 capita

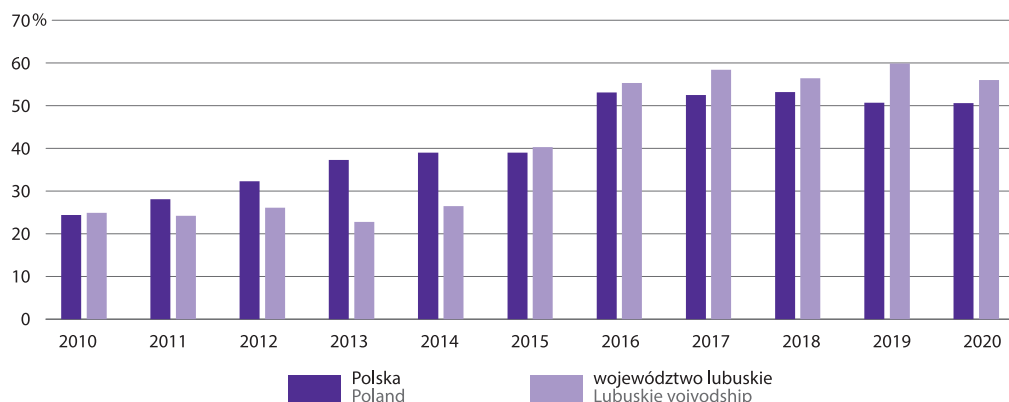
^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

W 2020 r. udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R wyniósł 56,0% i był wyższy niż średnio w kraju (50,6%). Wyższy niż w województwie lubuskim udział finansowania działalności B+R przez sektor przedsiębiorstw zanotowano w województwach: pomorskim (62,4%), podkarpackim (60,4%) oraz małopolskim (57,5%).

W porównaniu z poprzednim rokiem środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw na finansowanie działalności B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R zmniejszyły się o 3,9 p. proc. w porównaniu do poprzedniego roku (w kraju o 0,1 p. proc. mniej). W 2010 r. odsetek środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw w województwie wyniósł 24,9%, natomiast w kraju 24,4%.

Wykres 49. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R
Chart 49. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (ECP) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden ECP oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Tablica 33. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)
 Table 33. Intramural expenditures^a on R&D by origin of funds (current prices)

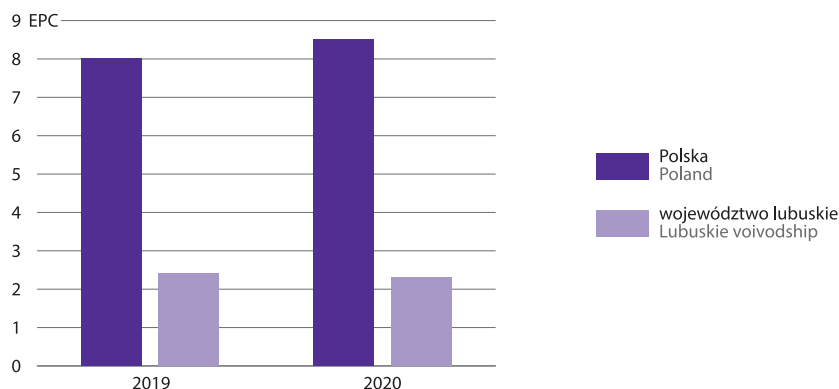
Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2020 (Polska=100) (Poland=100)
	w mln zł		in million PLN	
Ogółem Total	222,7	235,0	212,3	0,7
nakłady finansowane ze środków: expenditures financed by:				
Wewnętrznych Internal funds	139,1	140,2	120,9	0,7
Zewnętrznych External funds	83,6	94,8	91,4	0,6
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	.	68,9	60,5	0,5

a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets.

W województwie lubuskim pracujący w działalności B+R w 2020 r. w liczbie 976,4 ECP stanowili 0,7% ogółu pracujących w działalności B+R w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo liczba ta wyniosła 2,3 ECP i była ponad 3-krotnie mniejsza niż średnio w kraju (8,5). Wysoka wartość tego wskaźnika charakteryzowała województwa: mazowieckie (17,1), małopolskie (13,4) i dolnośląskie (10,4). Lubuskie zajmowało ostatnią lokatę, za województwem świętokrzyskim (2,4).

Wykres 50. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
 Chart 50. Internal R&D personnel^a per 1000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) — przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) — annual averages.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

W 2020 r. w strukturze personelu wewnętrznego B+R (w osobach) według funkcji niezmiennie przeważali badacze – ich udział wyniósł 70,6%. Osoby pełniące tę funkcję w Polsce stanowiły 69,9% personelu wewnętrznego. Udział techników i pracowników równorzędnych wyniósł 15,2%, natomiast pozostałego personelu pomocniczego 14,2%. W kraju w personelu wewnętrznym technicy i pracownicy równorzędni

stanowili 18,1%, natomiast pozostały personel pomocniczy - 12,0%. W porównaniu z 2019 r. w województwie lubuskim zmniejszył się odsetek badaczy o 2,0 p. proc. oraz techników i pracowników równorzędnych o 6,1 p. proc., natomiast wzrósł odsetek pozostałego personelu pomocniczego o 6,1 p. proc.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2020 r. średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w województwie lubuskim stanowił 19,5% ogółu badanych przedsiębiorstw. Było to o 8,3 p. proc. więcej niż w 2019 r. W kraju odsetek ten wyniósł 31,2% i był o 15,8 p. proc. większy niż w poprzednim roku. Spośród wszystkich województw, w lubuskim odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych był najmniejszy. W 2010 r. średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych wyniósł 13,4%, natomiast w kraju – 14,9%.

W 2020 r. w grupie przedsiębiorstw przemysłowych 24,6% jednostek wprowadziło nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe. Wysoki odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w działach: produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 57,1%, produkcja maszyn i urządzeń – 56,8% oraz produkcja urządzeń elektrycznych – 54,5%.

Przedsiębiorstwa innowacyjne stanowiły 14,4% wszystkich badanych przedsiębiorstw usługowych, w tym w działach: reklama, badanie rynku i opinii publicznej – 100,0%, finansowa działalność usługowa – 63,2%, badania naukowe i prace rozwojowe oraz działalność usługowa w zakresie informacji – 33,3%.

Tablica 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008-2010	2013-2015	2017-2019	2018-2020	2018-2020 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	15,9	15,4	16,0	24,6	31,5
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	11,2	10,5	11,1	15,7	18,4
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	11,6	11,2	13,0	19,1	26,3
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process innovations	10,9	7,8	4,3	14,4	30,8
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	6,3	3,3	3,4	3,9	12,1
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	9,4	6,4	3,1	13,9	27,6

^a W latach 2008-2010 i 2013-2015 dane dotyczą innowacji procesowych.

^a In the years 2008-2010 and 2013-2015 the data relate to process innovations.

W 2020 r. nakłady przedsiębiorstw przemysłowych na innowacje wyniosły 262,8 mln zł i były o 41,1% mniejsze od zrealizowanych w 2019 r. Przedsiębiorstwa z sektora usług przeznaczyły na innowacje w 2020 r. 60,3 mln zł, tj. mniej niż w 2019 r.

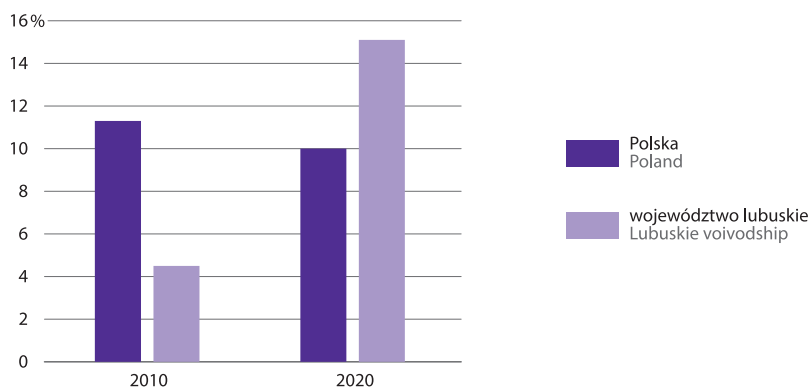
W przedsiębiorstwach przemysłowych udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem wyniósł 15,1% i był większy niż średnio w kraju (10,0%). Udział ten zwiększył się w porównaniu z poprzednim rokiem o 3,0 p. proc.

W przedsiębiorstwach z sektora usług przychody netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych wyniosły 0,2% (wobec 4,6% w kraju). W porównaniu z 2019 r. odsetek ten zmniejszył się o 0,4 p. proc.

Wykres 51. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 51.

Revenues of industrial enterprises from sales of new or significantly improved products as the share of total revenues from sales

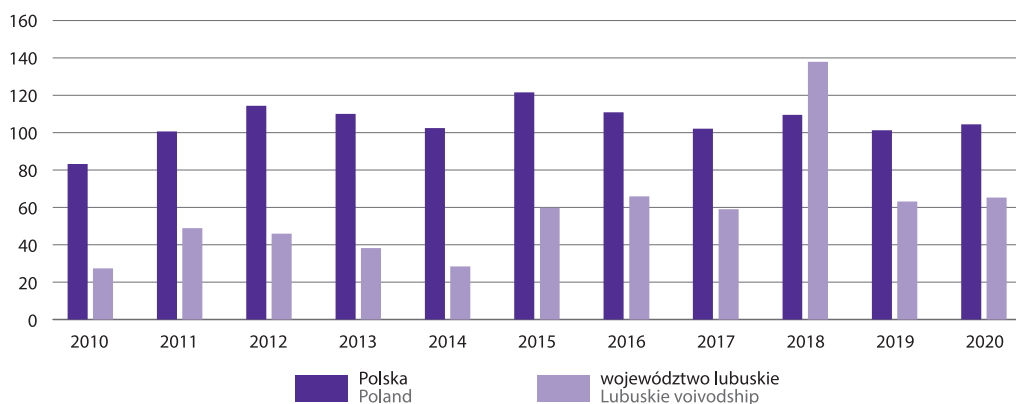
W Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. dokonano 4008 zgłoszeń wynalazków, w tym 66 w województwie lubuskim. Zarówno w województwie, jak i w kraju zanotowano wzrost zgłoszeń wynalazków o 3,1% w stosunku do roku poprzedniego, natomiast w porównaniu z 2010 r. odpowiednio – o 135,7% w województwie oraz o 25,1% w kraju.

W Urzędzie Patentowym RP w 2020 r. odnotowano 793 zgłoszenia wzorów użytkowych dokonanych przez podmioty krajowe (o 7,3% mniej niż w poprzednim roku). Liczba analogicznych zgłoszeń dokonanych przez podmioty w województwie wyniosła 8 (wzrost o 2 zgłoszenia w porównaniu z 2019 r.). W stosunku do 2010 r. w kraju zgłoszono o 9,8% wzorów użytkowych mniej, natomiast w województwie lubuskim o 33,3% więcej.

Wykres 52. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców

Chart 52.

Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

W 2020 r. przyznano w Urzędzie Patentowym RP 2260 patentów na wynalazki, z czego 17 w województwie lubuskim. W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił spadek liczby przyznanych patentów na wynalazki o 23,3% w kraju oraz o 37,0% w województwie lubuskim. W relacji do 2010 r. w kraju zwiększyła się liczba udzielonych patentów o 63,2%, natomiast w województwie lubuskim o 142,9%.

Wskaźnik liczby zgłoszeń wynalazków złożonych przez podmioty w województwie lubuskim w Urzędzie Patentowym RP na 1 milion mieszkańców w 2020 r. wyniósł 65,3. Analogiczny wskaźnik wyznaczony dla liczby zgłoszeń w kraju wyniósł 104,5.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące województwo ze względu na wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach były nieco niższe od średnich w kraju. Przedsiębiorstwa w województwie lubuskim były nieco bardziej niż przeciętnie w kraju zaawansowane m.in. w zakresie wykorzystywania Internetu rzeczy.

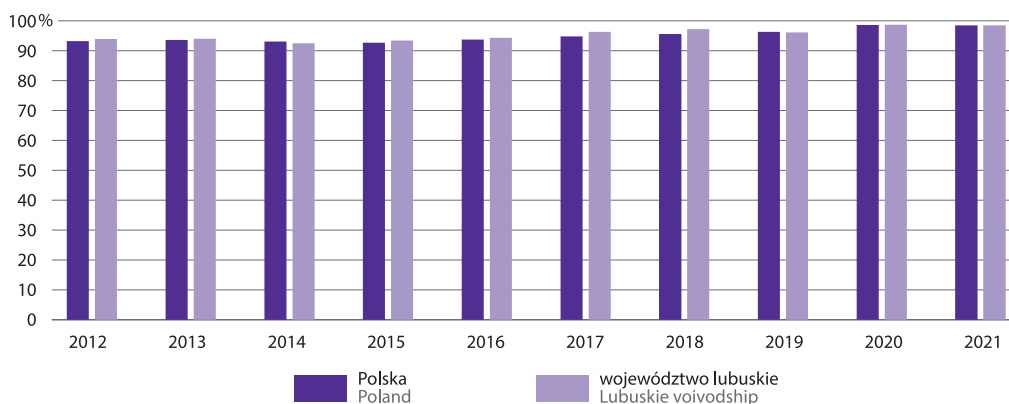
Co czwarte przedsiębiorstwo deklarowało, że wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych był spowodowany sytuacją pandemiczną.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

W 2021 r. z ogółu przedsiębiorstw objętych badaniem 98,5% posiadało dostęp do Internetu (podobnie jak w kraju). W 2020 r. odsetek przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu wyniósł 98,7% (wobec 98,6% średnio w kraju).

W 2021 r. z płatnych usług chmury obliczeniowej korzystało 24,1% przedsiębiorstw (o 1,5 p. proc. więcej niż w 2020 r.). W kraju firmy kupujące usługi w chmurze obliczeniowej stanowiły 28,7%. Spośród usług oferowanych w chmurze największą popularnością cieszyły się usługi poczty elektronicznej (e-mail) oraz oprogramowanie biurowe (np. arkusz kalkulacyjny, edytor tekstu), z których korzystało odpowiednio 18,1% (o 0,1 p. proc. mniej niż przed rokiem) oraz 14,2% (o 0,7 p. proc. więcej) przedsiębiorstw.

Wykres 53. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a
Chart 53. Enterprises with Internet access^a

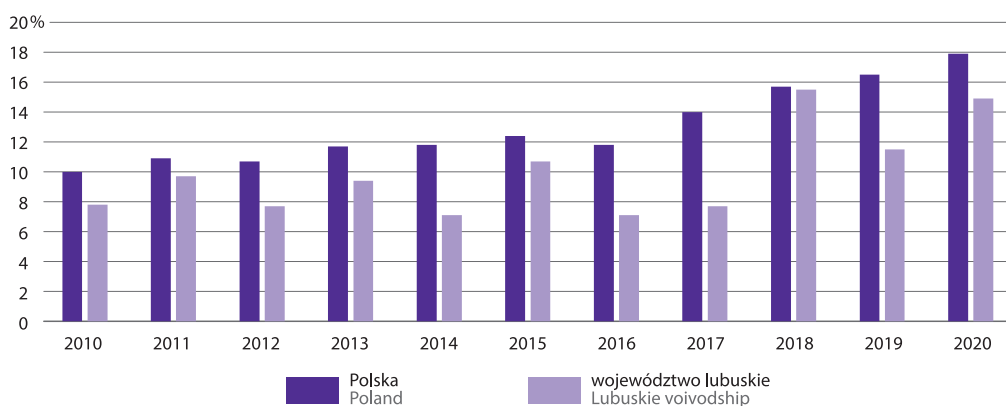
^a Dostęp do Internetu o prędkości 30-100 Mbit/s.

^a Access to the Internet with a speed of 30-100 Mbit/s.

W 2020 r. odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe wyniósł 14,9% (wobec 17,9% średnio w kraju) i był wyższy niż w roku poprzednim (kiedy wyniósł 11,5%). Przedsiębiorstwa prowadzące e-sprzedaż poprzez własną stronę internetową lub aplikację mobilną stanowiły 9,7% przedsiębiorstw objętych badaniem, a poprzez internetowe platformy handlowe, serwisy aukcyjne i powiązane z nimi aplikacje mobilne – 7,7%.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze. Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 54. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 54. Enterprises receiving orders via computer networks

Otwarte dane publiczne wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

Przedsiębiorstwa wykorzystujące otwarte dane publiczne w 2020 r. stanowiły 14,5% przedsiębiorstw objętych badaniem (w kraju 17,3%), w tym z kategorii gospodarka i finanse – 12,2%, transport – 6,4%, środowisko – 4,0%.

W 2021 r. 19,3% przedsiębiorstw wykorzystywało w swojej działalności „inteligentne” urządzenia lub systemy połączone ze sobą za pośrednictwem Internetu (w kraju odsetek ten wyniósł 18,7%). W porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano wzrost przedsiębiorstw korzystających z technologii Internetu rzeczy o 4,0 p. proc. Najczęściej przedsiębiorcy wykorzystywali „inteligentne” systemy w logistyce (cel ten wskazało 11,2% ogółu) oraz zabezpieczaniu pomieszczeń (10,9%).

Określenie **Internet rzeczy (IoT)** odnosi się do urządzeń lub systemów, nazywanych potocznie „inteligentnymi”, połączonych ze sobą za pośrednictwem Internetu. Zbierają one dane i wymieniają je między sobą; mogą być kontrolowane lub monitorowane przez Internet. Przykładami takich urządzeń (systemów) są:

- inteligentne liczniki, inteligentne oświetlenie, inteligentne termostaty stosowane w celu optymalizacji zużycia energii,
- w przedsiębiorstwie – etykiety RFID umieszczane wewnątrz produktu umożliwiające jego śledzenie, czujniki śledzące ruch i stan techniczny pojazdów.

Wykorzystywanie mediów społecznościowych odnosi się do korzystania przez przedsiębiorstwo z aplikacji opartych o technologie internetowe lub platformy komunikacyjne do łączenia, tworzenia i wymiany treści online z klientami, dostawcami i partnerami lub wewnątrz przedsiębiorstwa.

W 2021 r. 43,7% przedsiębiorstw w lubuskim korzystało przynajmniej z jednego z mediów społecznościowych (w kraju 45,6%). Najpopularniejszym narzędziem były serwisy społecznościowe (korzystało z nich 42,6% badanych przedsiębiorstw). W stosunku do 2019 r. odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących media społecznościowe wzrósł o 6,8 p. proc., w tym wykorzystujących serwisy społecznościowe o 7,1 p. proc.

- ERP (ang. Enterprise Resource Planning) – rodzaj oprogramowania wspomagającego wymianę informacji między różnymi działami przedsiębiorstwa (np. działem produkcji, księgowością, działem sprzedaży).
- CRM (ang. Customer Relationship Management) – rodzaj oprogramowania służącego do zarządzania informacjami o klientach. Oprogramowanie umożliwia m.in. przechowywanie danych kontaktowych klientów, tworzenie historii kontaktów z klientem, przygotowanie indywidualnych ofert sprzedażowych.

W 2021 r. w województwie lubuskim prawie jedna trzecia przedsiębiorstw korzystała z oprogramowania klasy ERP lub CRM. Z oprogramowania ERP korzystało 30,8% przedsiębiorstw, natomiast programy typu CRM wykorzystywane były przez 25,8% przedsiębiorców. W kraju z technologii ERP korzystało 31,9% przedsiębiorstw, natomiast CRM – 31,7%. W 2019 r. jednostki korzystające z oprogramowania wspomagającego wymianę informacji stanowiły 29,4% badanych, natomiast posługujące się oprogramowaniem wspomagającym zarządzanie relacjami z klientem – 31,3%.

W 2020 r. ponad jedna czwarta przedsiębiorstw deklarowała wzrost poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w swojej działalności w porównaniu z rokiem poprzednim. Spośród przedsiębiorstw deklarujących wzrost poziomu wykorzystania technologii ICT, najczęściej wskazywano na zwiększenie liczby spotkań online przy zastosowaniu komunikatorów internetowych (19,9%). Podmioty, które deklarowały wzrost odsetka pracowników ze zdalnym dostępem do systemów i aplikacji przedsiębiorstwa innych niż poczta elektroniczna wyniósł 13,9%, a 12,7% - wzrost odsetka pracowników posiadających zdalny dostęp do poczty elektronicznej firmy.

Przedsiębiorstwa, które odnotowały wzrost poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz deklarowały, że wzrost ten nastąpił w wyniku sytuacji epidemicznej wyniósł 25,0%. Pandemia w największym stopniu przyczyniła się do zwiększenia liczby służbowych spotkań za pośrednictwem Internetu (19,4%) oraz do wzrostu odsetka pracowników posiadających zdalny dostęp do aplikacji lub systemów przedsiębiorstwa oraz poczty e-mail (odpowiednio 12,7% i 10,6%).

Sytuacja związana z pandemią utrudniła przedsiębiorstwom sprzedaż usług i produktów w formie stacjonarnej. Rozwiązaniem tego problemu stała się sprzedaż elektroniczna. Odsetek przedsiębiorstw, w których w 2020 r. rozpoczęto sprzedaż elektroniczną lub skala takiej sprzedaży zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku wyniósł 4,4%.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2021 r. w jednostkach objętych badaniem przychody i koszty z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych były wyższe niż rok wcześniej. Odnotowano wzrost m.in. wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyników finansowych brutto i netto. Poprawie uległy podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe oraz wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności. Zwiększył się udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności, jak również udział ich zysku netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności.

W 2021 r. w województwie lubuskim objęto badaniem 0,4 tys. przedsiębiorstw niefinansowych, o liczbie pracujących przekraczającej 49 osób. Było to o 0,7% mniej niż przed rokiem. Przychody z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw były wyższe od uzyskanych w poprzednim roku o 25,1% i wyniosły 57259,5 mln zł. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtowały się na poziomie 55798,8 mln zł, tj. wzrosły o 26,1% w stosunku poprzedniego roku.

Wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wystąpił w 10 sekcjach, przy czym największy w przedsiębiorstwach zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią (o 35,9%). Wzrost przychodów zanotowały również przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (o 28,3%), handlu; naprawy pojazdów samochodowych (o 26,2%) oraz administrowania i działalności wspierającej (o 25,4%). Jednostki zajmujące się działalnością profesjonalną, naukową i techniczną odnotowały spadek przychodów ze sprzedaży (o 12,8%).

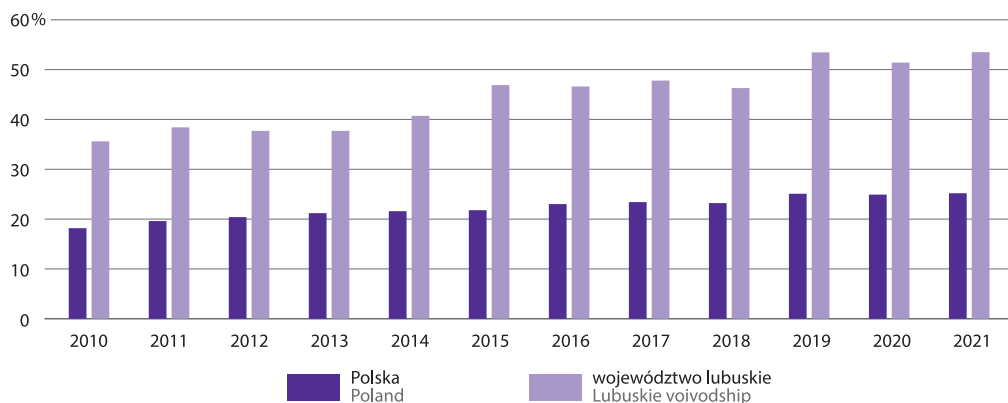
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w 2021 r. wyniosły 29831,1 mln zł, tj. o 31,3% więcej niż w poprzednim roku. Udział tych przychodów w przychodach ogółem zwiększył się w skali roku o 2,4 p. proc. do 52,1%. W strukturze przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport dominowały przychody ze sprzedaży produktów (93,4%).

Wykres 55. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 55.

Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności wyniosły 53656,5 mln zł, tj. o 24,9% więcej niż w 2020 r. Koszty ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów były wyższe o 25,7% w stosunku do roku poprzedniego i wyniosły 52649,4 mln zł. W strukturze tych kosztów 84,5% stanowiły koszty własne sprzedanych produktów. Były one wyższe niż w poprzednim roku o 26,5%. Pozostałe koszty stanowiła wartość sprzedanych towarów i materiałów, która zwiększyła się w skali roku o 21,6%. W porównaniu z 2020 r. koszty finansowe zmniejszyły się o 27,2% i osiągnęły wartość 404,8 mln zł, natomiast pozostałe koszty operacyjne wzrosły o 20,4% do 602,2 mln zł.

W przedsiębiorstwach objętych badaniem blisko 70% kosztów ogółem poniosły przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe (69,7% wobec 68,7% w 2020 r.). Pozostała część kosztów przypadała głównie na przedsiębiorstwa z sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych oraz transport i gospodarka magazynowa (odpowiednio 16,1% i 6,1% wobec 16,2% i 6,4% w poprzednim roku).

Wyniki finansowe:

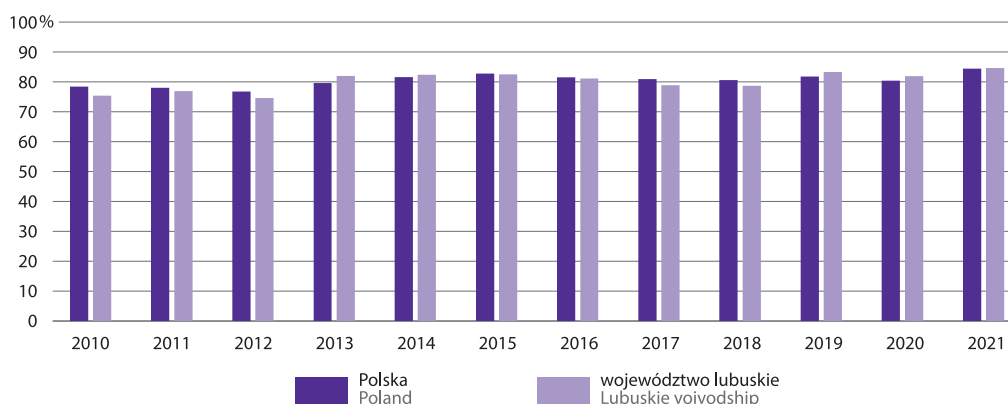
- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązki we obciążeniu.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw objętych badaniem poprawiły się w stosunku do notowanych w poprzednim roku. Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów był o 34,2% wyższy od uzyskanego przed rokiem i wyniósł 3149,4 mln zł. Poprawił się również wynik na operacjach finansowych – wyniósł minus 57,6 mln zł (wobec minus 293,4 mln w poprzednim roku), przy pogorszeniu wyniku na pozostałej działalności operacyjnej, który był równy 511,2 mln zł (wobec 770,8 mln zł). Wynik finansowy brutto zwiększył się o 27,6% do 3603,0 mln zł. Obciążenia wyniku finansowego brutto wyniosły 567,8 mln zł, tj. ukształtowały się na poziomie o 51,3% wyższym niż przed rokiem. Wynik finansowy netto wyniósł 3035,3 mln zł i był wyższy o 23,9% niż w 2020 r.

W skali roku największy, ponad 11-krotny, wzrost wyniku finansowego netto zanotowały jednostki zajmujące się zakwaterowaniem i gastronomią. Wyższy wynik finansowy netto w stosunku do poprzedniego roku odnotowały również m.in. przedsiębiorstwa z sekcji działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 163,5%), transport i gospodarka magazynowa (o 115,1%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 60,8%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 57,0%). Niższy niż przed rokiem wynik finansowy netto zanotowano m.in. budownictwie (o 94,1%).

Wykres 56. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych
Chart 56.

Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W 2021 r. odnotowano niewielką poprawę wskaźników ekonomiczno-finansowych w skali roku. Wskaźnik poziomu kosztów zmniejszył się do 93,7%, wobec 93,8% w poprzednim roku. Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtował się na poziomie 5,6%, tj. o 0,3 p. proc. wyższym niż w 2020 r., a wskaźnik rentowności obrotu brutto zwiększył się o 0,1 p. proc. do 6,3%. Zmniejszył się natomiast wskaźnik rentowności obrotu netto o 0,1 p. proc. do 5,3%. W skali roku spadła wartość wskaźnika płynności finansowej I stopnia (o 11,2 p. proc.; do 31,2%) oraz II stopnia (o 15,6 p. proc. do 91,9%).

Do najbardziej opłacalnych rodzajów działalności w 2021 r. można zaliczyć działalność profesjonalną, naukową i techniczną (wskaźnik rentowności obrotu netto - 22,5%) oraz zakwaterowanie i gastronomię (17,5%). W ujęciu rocznym wzrost wskaźnika rentowności obrotu netto odnotowano w 7 sekcjach, w tym największy w zakwaterowaniu i gastronomii (o 15,4 p. proc.).

W 2021 r. podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe ukształtowały się na poziomie niższym niż średnio w kraju.

Tablica 35. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 35. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020		2021	2021 Polska Poland
			w %	in %		
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	96,3	94,9	93,8		93,7	93,3
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	3,3	5,1	5,3		5,6	5,8
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	3,7	5,1	6,2		6,3	6,7
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,5	4,5	5,4		5,3	5,6
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	23,7	33,9	42,4		31,2	44,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	93,7	102,4	107,5		91,9	107,6

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw w 2021 r. wyniosła 20093,7 mln zł i była o 28,5% wyższa niż w roku poprzednim. Wyższa niż przed rokiem była wartość zapasów (o 55,7%), krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (o 25,6%) oraz należności krótkoterminowych (o 24,7%). W ciągu roku spadła wartość inwestycji krótkoterminowych (o 1,3%).

W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział zapasów (o 7,0 p. proc. do 40,3%). Jednocześnie w ogólnej wartości aktywów obrotowych zmniejszył się udział inwestycji krótkoterminowych (o 5,8 p. proc. do 19,5%), należności krótkoterminowych (o 1,1 p. proc. do 37,8%) oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (o 0,1 p. proc. do 2,4%).

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

W strukturze zapasów zwiększył się udział materiałów (z 41,7% do 43,5%) oraz produktów gotowych (z 22,3% do 23,0%). Zmniejszył się natomiast udział towarów (z 24,6% do 22,3%), przy niezmiennym odsetku półproduktów i produktów w toku (8,4%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu 2021 r. wyniosły 17213,9 mln zł i były o 22,9% wyższe od notowanych w poprzednim roku. Zobowiązania długoterminowe osiągnęły wartość 4699,1 mln zł, tj. o 1,0% wyższą niż przed rokiem, natomiast zobowiązania krótkoterminowe w kwocie 12514,8 mln zł wzrosły o 33,8%.

Relacja zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu wyniosła 116,4%, wobec 99,9% przed rokiem.

W 2021 r. wskaźnik cyklu należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług - liczba dni upływających od momentu powstania należności do momentu jej uregulowania przez kontrahenta wyniósł ok. 40 dni, tj. skrócił się o 1 dzień w porównaniu z 2020 r. Wydłużył się cykl rotacji zobowiązań, tj. okres, który upływa od momentu powstania zobowiązania do momentu jego uregulowania przez przedsiębiorstwo o 4 dni i wyniósł 47 dni. Pogorszył się również wskaźnik cyklu zapasów, określający przeciętny okres, który upływa od momentu zakupu materiałów i surowców do produkcji do momentu sprzedaży wytworzonych z nich wyrobów gotowych (lub od zakupu do sprzedaży towarów). Wskaźnik ten ukształtował się na poziomie prawie 53 dni (tj. wydłużył się o 10 dni w porównaniu do 2020 r.). W rezultacie okres realizacji należności był krótszy od okresu spłaty zobowiązań. Suma cyklu należności i cyklu zapasów, tj. cykl operacyjny, przewyższała wartość wskaźnika cyklu zobowiązań. Oznacza to, że przedsiębiorstwa dłużej czekały na odzyskanie zaangażowanych aktywów pieniężnych niż wynosił okres spłaty ich długów.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

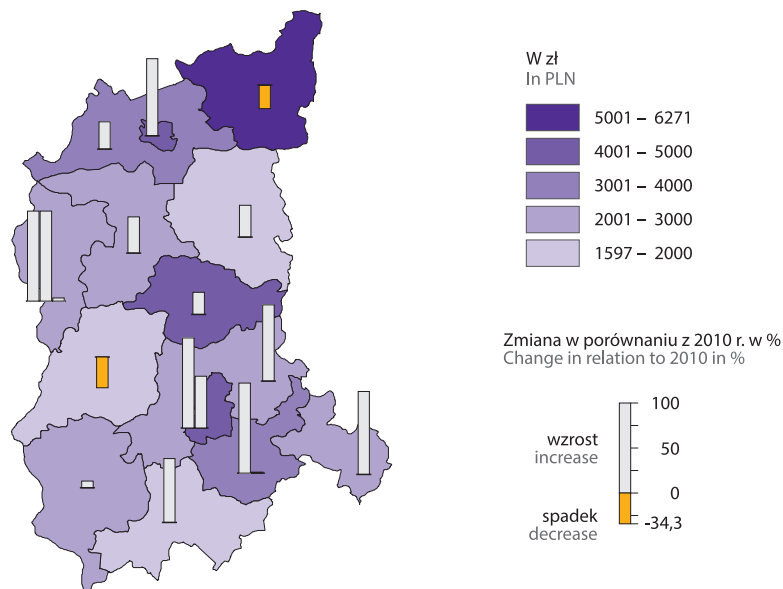
W 2021 r. nakłady inwestycyjne lubuskich przedsiębiorstw o liczbie pracujących 49 i więcej osób zwiększyły się w stosunku do poprzedniego roku. Wzrost zanotowano zarówno w nakładach przeznaczonych na zakupy, jak i na budynki i budowlę. Zwiększyła się zarówno liczba inwestycji nowo rozpoczętych, jak i ich łączna wartość kosztorysowa.

W 2020 r. nakłady inwestycyjne w województwie lubuskim, w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób, wyniosły 3481,9 mln zł, tj. zmniejszyły się o 9,9% w skali roku, w Polsce natomiast o 7,8%. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w województwie lubuskim spadły w skali roku o 9,7% do 3,4 tys. zł, tj. były niższe niż przeciętnie w kraju o 28,3%.

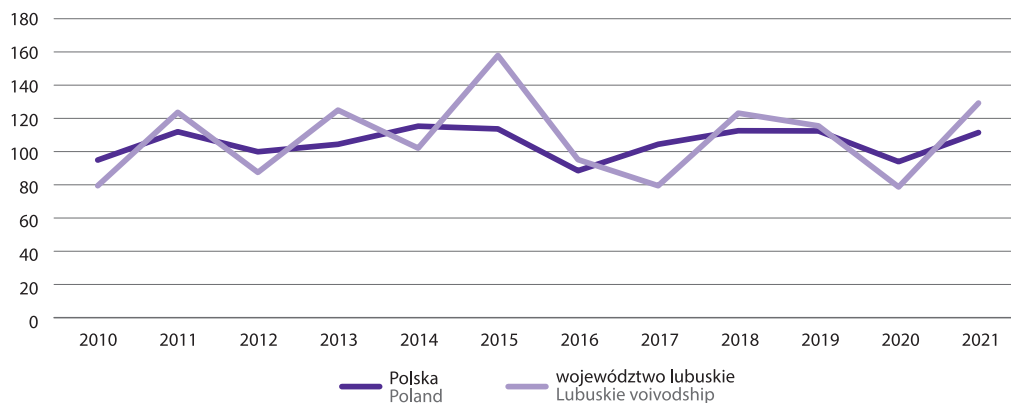
W 2021 r. nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych o liczbie pracujących powyżej 49, mających siedzibę na terenie województwa lubuskiego, wyniosły 2128,1 mln zł, tj. o 29,2% (w cenach bieżących) więcej niż w poprzednim roku. W kraju nakłady inwestycyjne zwiększyły się w porównaniu z 2020 r. o 11,5%.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Mapa 40. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2020 r.
Map 40. Investment outlays per capita in 2020

Wykres 57. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące). Rok poprzedni=100
Chart 57. Indices of investment outlays (current prices). Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Z ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych najwięcej (1497,9 mln zł) przeznaczono na zakupy inwestycyjne, tj. maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (1214,1 mln zł) oraz środki transportu (283,8 mln zł); nakłady na budynki i budowle wyniosły 626,1 mln zł. W stosunku do roku poprzedniego nakłady na budynki i budowle zwiększyły się o 17,2%, natomiast na zakupy inwestycyjne o 34,6%, w tym nakłady na środki transportu wzrosły o 73,3%, a na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia o 27,9%.

W 2021 r., podobnie jak w poprzednich latach, najczęściej inwestowały przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe (62,4% ogółu nakładów inwestycyjnych, tj. o 6,1 p. proc. mniej niż w 2020 r.), w tym m.in. jednostki zajmujące się produkcją: wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (14,9% ogółu nakładów w przetwórstwie przemysłowym), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (14,6%) oraz papieru i wyrobów z papieru (11,8%). Stosunkowo wysokie nakłady inwestycyjne zanotowano w jednostkach zajmujących się transportem i gospodarką magazynową (12,7%, tj. o 4,8 p. proc. więcej w skali roku), dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami; rekultywacją (6,4%, tj. o 1,4 p. proc. więcej) oraz handlem; naprawą pojazdów samochodowych (5,8%, tj. o 0,4 p. proc. więcej).

Wśród sekcji o znaczącym udziale w ogóle nakładów inwestycyjnych zrealizowanych w województwie, największy wzrost nakładów w stosunku do ub. roku zanotowano w transporcie i gospodarce magazynowej (o 107,0%). Wyższe nakłady niż przed rokiem zanotowano także w sekcjach m.in.: dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 63,1%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 37,9%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 17,6%).

W 2021 r. rozpoczęto 645 nowych inwestycji, tj. o 3,7% więcej niż w poprzednim roku. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 1024,9 mln zł i była o 42,3% większa niż przed rokiem. Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadło 50,9% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (przed rokiem 23,5%). W Polsce liczba inwestycji rozpoczętych wzrosła w skali roku o 17,3%, przy spadku ich łącznej wartości kosztorysowej o 10,5%.

Inwestycje w województwie lubuskim stanowiły, podobnie jak rok wcześniej, 0,2% inwestycji w Polsce, a ich wartość kosztorysowa stanowiła 1,8% łącznej wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych w kraju (wobec 1,1% przed rokiem).

Większość (85,0%) nowo rozpoczętych inwestycji w województwie prowadziły przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja. W przetwórstwie przemysłowym liczba nowych inwestycji zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 17,4%, natomiast w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji odnotowano spadek liczby rozpoczętych inwestycji o 27,5%. Wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych w przetwórstwie przemysłowym zwiększyła się o 20,3%, a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji spadła o 49,2%.

Tablica 36. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)^a
Table 36. Investment outlays (current prices)^a

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	893,4	1947,1	1647,7	2128,1
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	1,0	1,4	1,1	1,3
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
Budynki i budowle Buildings and structures	37,4	36,4	32,4	29,4
Zakupy Purchases				
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	53,1	55,0	57,6	57,1
środków transportu transport equipment	8,7	8,4	9,9	13,3

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.
^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W województwie lubuskim zbiory wybranych ziemiopłodów rolnych w 2021 r. były wyższe w odniesieniu do poprzedniego roku. Plony zwiększyły się w przypadku buraków cukrowych oraz zbóż ogółem.

Pogłowie trzody chlewnej, owiec i bydła zmalało, natomiast wzrosło pogłowie drobiu, w tym najbardziej znacząco indyków.

Skup większości roślinnych produktów rolnych kształtował się na niższym poziomie niż w poprzednim roku, natomiast skup produktów zwierzęcych, za wyjątkiem żywca wołowego, zwiększył się.

Według wstępnych danych w produkcji globalnej i towarowej zanotowano wartość wyższą w odniesieniu do poprzedniego roku, natomiast wartość produkcji końcowej była niższa niż rok wcześniej.

W 2021 r. zbiory zbóż ogółem (tj. zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, kukurydzy na ziarno, gryki, prosa i innych zbożowych) wyniosły 1002,0 tys. ton. W odniesieniu do poprzedniego roku zbiory zwiększyły się o 119,7 tys. ton, tj. o 11,8%, przy wzroście areалу upraw zbóż ogółem o 9,9% oraz wzroście plonów o 1,6%. Udział województwa lubuskiego w ogólnokrajowych zbiorach zbóż wyniósł 2,9% i wzrósł o 0,4 p. proc. w odniesieniu do notowanego przed rokiem.

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosły 809,3 tys. ton, tj. o 89,9 tys. ton (o 11,1%) więcej niż przed rokiem. Wzrost areálu upraw w odniesieniu do poprzedniego roku oszacowano na 13,3%, natomiast plony zmalały o 1,9%. Zbiory pszenicy, większe niż przed rokiem o 12,3 tys. ton (o 4,8%), wyniosły 246,4 tys. ton. Areál upraw pszenicy zwiększył się o 9,0%, natomiast plony spadły o 3,8%. W omawianym roku zebrano 123,4 tys. ton żyta. Zbiory były o 6,6 tys. ton (o 4,6%) większe od notowanych przed rokiem, przy wzroście areálu upraw o 7,8% i spadku plonów o 3,1%. Udział województwa lubuskiego w ogólnokrajowych zbiorach pszenicy i żyta wyniósł odpowiednio 2,0% i 4,9% (przy udziale 1,8% i 3,9% przed rokiem).

Plony rzepaku i rzepiku w omawianym roku zmalały o 6,0% w odniesieniu do poprzedniego roku, jednak wzrost areálu upraw o 20,9% spowodował również wzrost zbiorów o 13,4% (do 88,1 tys. ton, z 77,9 tys. ton przed rokiem). Udział województwa w krajowej produkcji rzepaku i rzepiku wyniósł 2,8% (przed rokiem 2,5%).

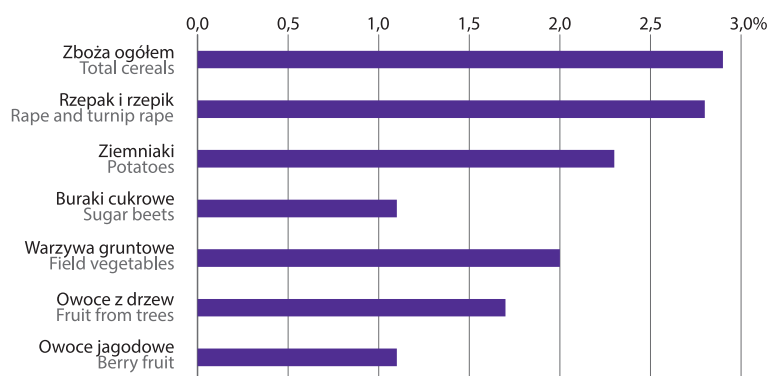
Powierzchnia upraw ziemniaków w omawianym roku wzrosła o 129,7%, co spowodowało wzrost zbiorów o 95,3%, przy spadku plonowania o 15,0%. Zbiory były o 80,1 tys. ton wyższe niż przed rokiem i wyniosły 162,1 tys. ton. Udział województwa w krajowej produkcji ziemniaków wyniósł 2,3%.

Produkcja buraków cukrowych, przy zmniejszonej (o 1,1%) powierzchni uprawy, jednak przy wyższym niż przed rokiem plonowaniu (o 39,0%), wyniosła 166,7 tys. ton i była o 45,5 tys. ton (o 37,5%) większa w relacji do poprzedniego roku. Zbiory buraków cukrowych w województwie stanowią niewielki udział w krajowej produkcji – 1,1%.

Tablica 37. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
Table 37. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
	z 1 ha w dt		per 1 ha in dt		
Zboża ogółem Cereals in total	36,4	36,4	43,7	43,6	46,5
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	35,8	37,4	42,0	41,0	42,6
w tym: of which:					
pszenica wheat	45,5	43,8	47,3	45,5	50,7
żyto rye	27,2	29,9	35,7	34,6	33,1
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	23,1	29,6	28,5	26,8	32,1
Ziemniaki Potatoes	202	191	296	252	300
Buraki cukrowe Sugar beets	535	582	490	681	610

Wykres 58. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnicych w 2021 r.
Chart 58. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2021

Według danych z czerwca 2021 r., pogłowie bydła w województwie lubuskim liczyło 85,7 tys. szt., co stanowiło 1,3% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W porównaniu z 2020 r. liczebność stada bydła zmniejszyła się o 0,9% (w Polsce wzrosła o 0,9%). Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie 19,3 szt., podczas gdy w kraju wynosiła 42,8 szt.

W 2021 r. w ogólnym pogłowie bydła 37,6% stanowiły krowy (wobec 37,3% w kraju). W strukturze krów odsetek krów „mamek” ras mięsnych wyniósł 61,6% i był znacznie wyższy niż w kraju (11,5%). Pozostałe 38,4% stada krów stanowiły krowy mleczne (w kraju 88,5%). Od kilkunastu lat w województwie widoczny jest systematyczny spadek pogłowia krów mlecznych na rzecz ras mięsnych. W 2010 r. krowy mleczne stanowiły 70,3% stada krów.

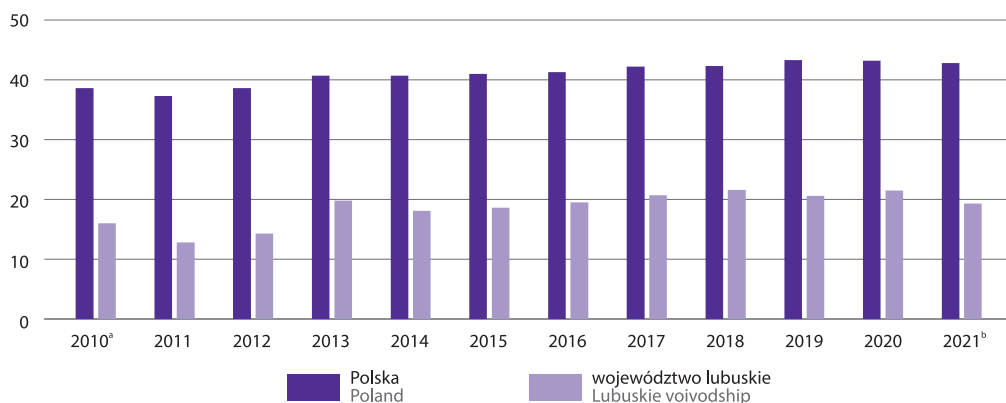
W 2021 r. pogłowie trzody chlewnej ukształtowało się na poziomie 76,0 tys. szt. (w tym 6,0 tys. szt., tj. 8,0% stanowiły lochy). Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 0,7%. W relacji do 2020 r. wielkość stada trzody chlewnej zmniejszyła się o 34,5% (w kraju zanotowano spadek o 3,5%).

Obsadę trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych notowano na poziomie 17,1 szt., natomiast w kraju wyniosła 73,8 szt.

W 2021 r. stado owiec liczyło 7,3 tys. szt., co stanowiło 2,5% pogłowia krajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem stan stada zmniejszył się o 1,8% (w Polsce zanotowano wzrost o 0,5%). Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych w województwie kształtowała się na poziomie 1,6 szt., podczas gdy w kraju wyniosła 1,9 szt.

W 2021 r. liczebność drobiu w regionie ukształtowała się na poziomie 6139,0 tys. szt. i stanowiła 3,2% ogólnego pogłowia w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim jego liczebność zwiększyła się o 2,0%, w kraju natomiast zanotowano spadek o 11,5%. Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie 1383 szt., podczas gdy w kraju wyniosła 1272 szt.

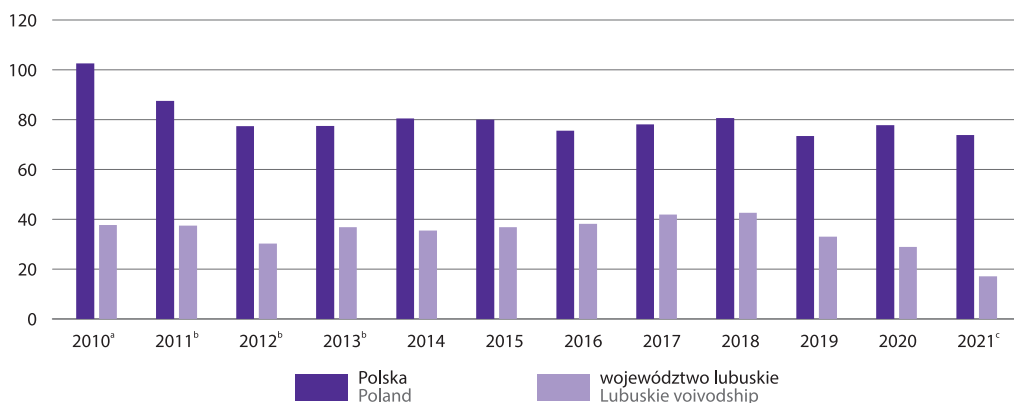
Wykres 59. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych. Stan w dniu 1 czerwca
Chart 59. Cattle density per 100 ha of agricultural land. As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych na podstawie ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b The data on agricultural land based on the final results of the 2020 Census of Agriculture was used as the basis for the conversion for the farm animal stocks on 1 June 2021.

Wykres 60. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych. Stan w dniu 1 czerwca
Chart 60. Pigs density per 100 ha of agricultural land. As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca. c Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych na podstawie ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b As of the end of July. c The data on agricultural land based on the final results of the 2020 Census of Agriculture was used as the basis for the conversion for the farm animal stocks on 1 June 2021.

Województwo lubuskie znajduje się w gronie czołowych producentów indyków. Liczebność indyków w 2021 r. kształtowała się na poziomie 2690,7 tys. szt. (2. lokata w kraju) i stanowiła 43,8% ogólnego pogłowia drobiu w województwie, a także 17,5% ogólnego pogłowia indyków w Polsce. Stan stada w odniesieniu do poprzedniego roku zwiększył się o 39,3%, w Polsce natomiast zanotowano spadek o 9,4%. Obsadę indyków na 100 ha użytków rolnych notowano na poziomie 606 szt., natomiast w kraju - 103 szt.

W 2021 r. skupiono 344,4 tys. ton zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 3,9% skupu ogólnokrajowego (przed rokiem udział skupu zbóż w województwie lubuskim w skupie krajowym wyniósł 3,6%). Skup zbóż podstawowych zmniejszył się w odniesieniu do 2020 r. o 9,3%. W skali kraju skup zbóż podstawowych ukształtował się na poziomie o 16,2% niższym niż przed rokiem. W 2021 r. skupiono 122,0 tys. ton pszenicy, tj. o 18,0% mniej niż w poprzednim roku. Skup żyta w omawianym okresie wyniósł 86,7 tys. ton i zmniejszył się w skali roku o 0,7%.

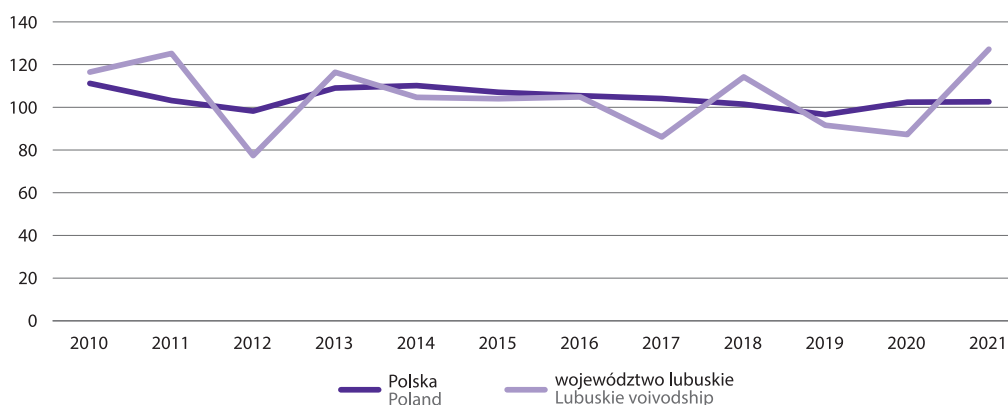
Skup ziemniaków w 2021 r., wynoszący 39,7 tys. ton, był większy o 35,6% od notowanego w poprzednim roku. Skup ziemniaków w województwie lubuskim stanowił 1,9% skupu ogólnokrajowego (przed rokiem udział ten wyniósł 1,5%). W kraju podaż ziemniaków ukształtowała się na poziomie wyższym o 7,4% w odniesieniu do 2020 r.

W omawianym roku skupiono 162,3 tys. ton żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. o 27,2% więcej niż w poprzednim roku. Udział skupu żywca rzeźnego w wadze żywej w województwie w skupie w kraju wyniósł 2,5% wobec 2,0% w 2020 r.

W 2021 r. podaż żywca wieprzowego ukształtowała się na poziomie 14,8 tys. ton i była wyższa w relacji do 2020 r., o 1,1%. Tendencja spadkowa podaży żywca wieprzowego widoczna jest od kilku lat, pomimo niewielkiego wzrostu w 2021 r. Skup żywca wołowego wyniósł 4,6 tys. ton, tj. o 1,0% mniej niż przed rokiem. W 2021 r. skupiono 142,9 tys. ton żywca drobiowego, tj. o 31,9% więcej w odniesieniu do poprzedniego roku. Udział województwa lubuskiego w ogólnokrajowym skupie żywca wieprzowego i wołowego wyniósł po 0,6%, natomiast drobiowego 4,0%.

W 2021 r. podaż mleka krowiego wyniosła 107,3 mln litrów (co stanowiło 0,9% ogółu mleka skupionego w kraju), tj. więcej niż w 2020 r. o 8,1%. W skali kraju zanotowano wzrost skupu mleka w stosunku do poprzedniego roku o 0,4%.

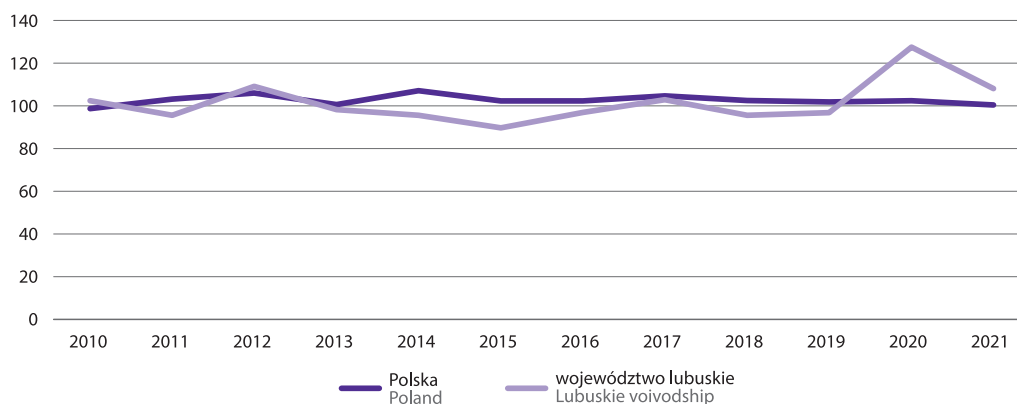
Wykres 61. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej). Rok poprzedni=100
Chart 61. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight). Previous year=100

W 2021 r. średnia cena skupu pszenicy w województwie lubuskim wyniosła 97,86 zł za dt (w kraju – 96,76 zł) i była o 33,0% wyższa niż przed rokiem.

W 2021 r. cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 77,47 zł za dt (w kraju – 75,36 zł) i była o 25,3% wyższa niż w 2020 r.

Wykres 62. Dynamika skupu mleka. Rok poprzedni=100
 Chart 62. Indices of procurement of cows' milk. Previous year=100

W 2021 r. za ziemniaki jadalne w skupie płacono 58,31 zł za dt (w kraju – 60,61 zł), tj. o 6,4% mniej niż przed rokiem.

W omawianym roku przeciętna cena skupu żywca wołowego wyniosła 7,77 zł za kg (w kraju – 7,63 zł), tj. zwiększyła się w relacji do cen uzyskanych w poprzednim roku o 25,0%.

W 2021 r. cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 4,62 zł za kg (w kraju – 4,79 zł) i była niższa niż w 2020 r. o 18,3%.

Cena skupu drobiu rzeźnego w 2021 r. ukształtowała się na poziomie 4,95 zł/kg (w kraju – 4,18 zł) i była wyższa w relacji do poprzedniego roku o 20,5%.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 1,62 zł (w kraju – średnio 1,57 zł), tj. o 13,9% więcej niż przed rokiem.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Ze względu na brak notowań **cen na targowiskach** od stycznia do czerwca 2021 r. nie ma możliwości podania cen targowiskowych produktów rolnych.

W 2020 r. zanotowano wzrost produkcji globalnej w porównaniu z rokiem poprzednim o 5,1%, o czym zdecydowała wyższa niż przed rokiem produkcja roślinna (o 17,2%). Produkcja zwierzęca natomiast zmalała w odniesieniu do poprzedniego roku o 9,9%. W analizowanym roku udział województwa lubuskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 1,7%, z tego w przypadku produkcji roślinnej ukształtował się na poziomie 2,0%, a zwierzęcej 1,4%.

W 2020 r. z towarowej produkcji rolniczej 52,1% stanowiła produkcja roślinna, a 47,9% produkcja zwierzęca. Wartość produkcji towarowej była wyższa niż przed rokiem o 1,5%, przy wzroście produkcji roślinnej o 11,9%, natomiast spadku produkcji zwierzęcej o 7,8%. Udział województwa lubuskiego w krajowej produkcji towarowej w analizowanym roku wyniósł 1,7%.

Z końcowej produkcji rolniczej 54,4% stanowiła produkcja roślinna, natomiast na produkcję zwierzęcą przypadało 45,6%. Wartość produkcji końcowej była niższa o 1,9% w porównaniu z 2019 r. W przypadku produkcji zwierzęcej zanotowano spadek o 10,0%, natomiast w produkcji roślinnej zanotowano wzrost o 6,0%. W analizowanym roku udział województwa lubuskiego w ogólnokrajowej końcowej produkcji rolniczej wyniósł 1,7%.

Przemysł Industry

W 2021 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie lubuskim była wyższa niż w roku poprzednim, wobec spadku notowanego w 2020 r. Jednocześnie w relacji do 2020 r. zanotowano wzrost wydajności pracy mierzonej wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, przy spadku przeciętnego zatrudnienia i wzroście przeciętnego wynagrodzenia brutto w przemyśle.

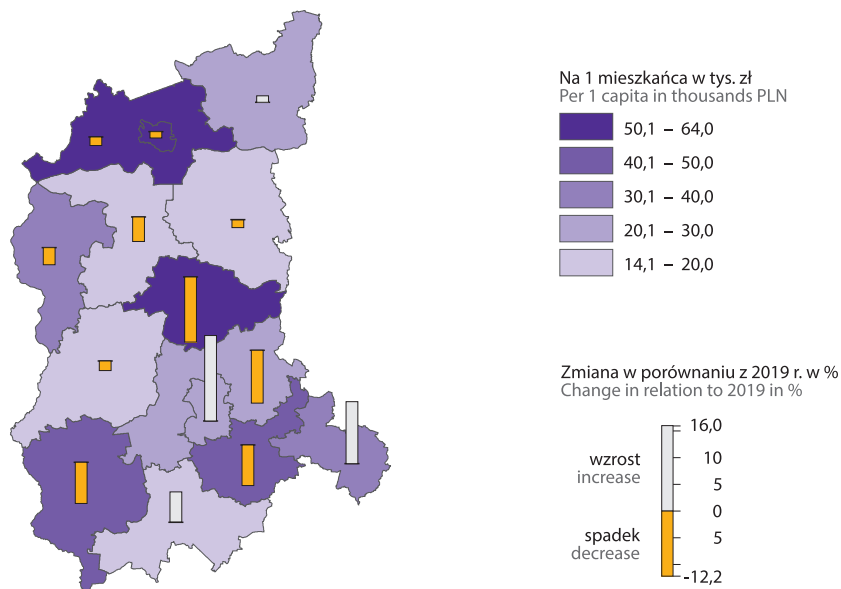
W 2020 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie lubuskim, w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób, wyniosła 35904,5 mln zł (w cenach bieżących). Jej wartość, licząc w cenach stałych, była o 5,9% mniejsza w relacji do poprzedniego roku. Udział produkcji województwa wyniósł 2,5% ogólnej wartości w kraju. Pod względem wielkości produkcji sprzedanej przemysłu (licząc w cenach bieżących) województwo lubuskie znalazło się na 12 lokacie, przed województwami podlaskim, warmińsko-mazurskim, opolskim i świętokrzyskim.

Wśród lubuskich powiatów najwyższy udział w tworzeniu produkcji sprzedanej przemysłu województwa miał Gorzów Wlkp. (22,0% ogółu w województwie). Relatywnie wysoki udział miały powiaty: gorzowski (11,9%), nowosolski (11,4%), żarski (11,0%) oraz Zielona Góra (9,2%). Najmniejszy udział zanotowano w powiecie sulęcińskim (1,6% w województwie) i międzyrzeckim (2,3%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie wartość produkcji sprzedanej przemysłu w 2020 r. wyniosła 35,5 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 2,5% mniejsza od uzyskanej w poprzednim roku. W kraju zanotowano spadek o 2,3%. Wielkość omawianego wskaźnika w województwie była mniejsza o 5,7% od przeciętnej wartości w kraju. Wśród województw lubuskie znalazło się na 6. lokacie, przy najwyższym wskaźniku w województwie mazowieckim (144,7% przeciętnej wartości w kraju) i najniższym w województwie lubelskim (na poziomie 48,2%).

Wśród lubuskich powiatów produkcję sprzedaną przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca powyżej przeciętnej w województwie zanotowano w 5 powiatach, przy czym najwyższą w Gorzowie Wlkp. (o 80,1% więcej) i powiecie gorzowskim (o 67,1% więcej). Mniejszą niż przeciętną w województwie wielkość omawianego wskaźnika zanotowano w 9 powiatach, w tym najmniejszą w powiecie międzyrzeckim (o 60,3% mniej od przeciętnej w województwie) i w powiecie żagańskim (o 56,0% mniej).

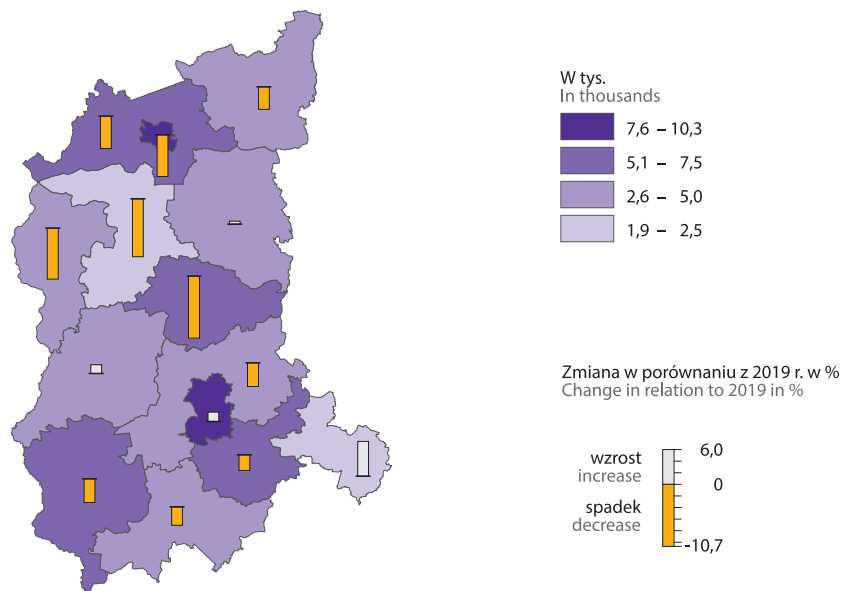
Mapa 41. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2020 r.
Map 41. Sold production of industry (current prices) in 2020

W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle województwa (w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) wyniosło 68,6 tys., tj. o 4,3% mniej niż w poprzednim roku. Największy udział w strukturze przeciętnego zatrudnienia zanotowano w Gorzowie Wlkp. (15,1% w województwie), w Zielonej Górze (12,7%) oraz w powiatach żarskim i nowosolskim (odpowiednio 10,1% i 9,4%). Najmniejszy udział w strukturze zatrudnienia w przemyśle miały powiaty sulęciński i wschowski (odpowiednio 2,7% i 3,3%). Mniejsze przeciętne zatrudnienie niż w poprzednim roku wystąpiło w 10 powiatach, w tym najgłębszy spadek zanotowano w powiatach świebodzińskim (o 10,9%) i sulęcińskim (o 10,1%). Wzrost zanotowano m.in. w powiecie wschowskim (o 6,0%), w Zielonej Górze (1,7%) i powiecie krośnieńskim (o 1,5%).

Mapa 42. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2020 r.

Map 42. Average employment in industry in 2020

Wydajność pracy w przemyśle w 2020 r. w przeliczeniu na 1 zatrudnionego wyniosła w województwie lubuskim 523,1 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 1,6% wyższa niż w poprzednim roku. Wśród powiatów województwa najwyższą wartość omawianego wskaźnika zanotowano w Gorzowie Wlkp. (o 46,1% więcej od przeciętnej w województwie) oraz w powiatach gorzowskim (o 30,6% więcej) i nowosolskim (o 20,7% więcej). Najniższą wydajność odnotowano w powiatach międzyrzeckim (o 44,7% mniej od przeciętnej w województwie) i sulęcińskim (o 41,2% mniej).

W porównaniu z poprzednim rokiem wzrost wydajności zanotowano w 8 powiatach, przy czym najwyższy w Zielonej Górze (o 14,4% więcej) i powiecie żagańskim (o 8,2%). Spadek w tym zakresie w skali roku zanotowano m.in. w powiatach zielonogórskim (o 5,9%) i nowosolskim (o 5,4%).

W 2021 r. produkcja sprzedana przemysłu w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła (w cenach bieżących) 46889,1 mln zł. W cenach stałych była o 8,0% wyższa niż w poprzednim roku, kiedy notowano spadek o 4,3%. Jednocześnie pozostała na poziomie o 29,6% wyższym niż w 2015 r. W 2021 r. w kolejnych miesiącach, licząc narastająco (od początku roku) produkcja sprzedana przemysłu była wyższa niż w analogicznych okresach poprzedniego roku. Na taką sytuację miał m.in. wpływ pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, zapoczątkowany w marcu 2020 r., od kiedy produkcja sprzedana przemysłu notowała spadki w relacji rok do roku. Największy wzrost w 2021 r. zanotowano w okresie styczeń-maj, kiedy produkcja sprzedana przemysłu była większa o 14,7% niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Wyjątkiem był okres styczeń-luty, kiedy wielkość omawianego wskaźnika w skali roku była niższa o 5,1%. W kraju produkcja sprzedana przemysłu w 2021 r. wzrosła w porównaniu z 2020 r. o 14,9%, a w stosunku do 2015 r. wzrosła o 37,7%.

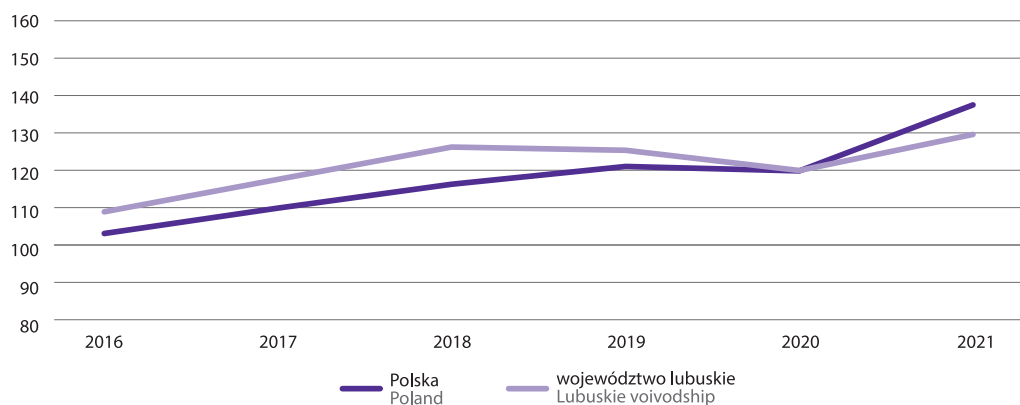
Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tablica 38. Przemysł
Table 38. Industry

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)				
w mln zł in million PLN	24336,0	29717,4	38709,2	46889,1
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,6	2,5	2,6	2,5
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	95,3	96,5	95,5	95,8
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	64,9	68,7	71,5	71,3

Wykres 63. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe). 2015=100
Chart 63. Indices of sold production of industry (constant prices). 2015=100

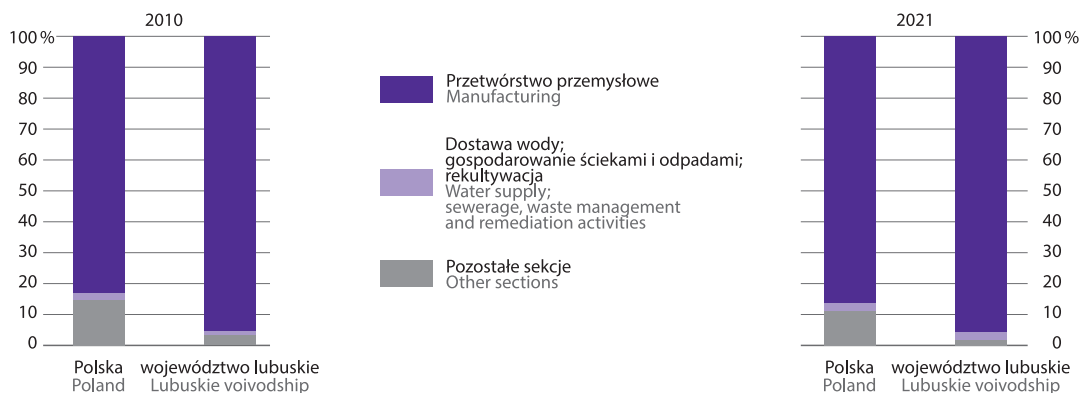
W przetwórstwie przemysłowym, tj. sekcji o największym udziale w produkcji sprzedanej przemysłu ogółem (95,8%), sprzedaż wyniosła 44942,7 mln zł i zwiększyła się w relacji do 2020 r. o 8,1%. Produkcja sprzedana w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji stanowiła 2,4% produkcji sprzedanej przemysłu ogółem. W wartościach bezwzględnych było to 1122,5 mln zł, tj. o 9,9% więcej niż w roku poprzednim.

W 2021 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie stanowiła 2,5% ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce. Udział ten pozostał na poziomie notowanym w 2015 r.

Wzrost sprzedaży zaobserwowano w 20 (spośród 30) działach przemysłu. Wyższa niż przed rokiem była sprzedaż w przedsiębiorstwach zajmujących się m.in. produkcją: metali (o 37,9%), urządzeń elektrycznych (o 19,3%), z metali (o 18,4%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 18,1%) oraz wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 16,1%). Spadek produkcji sprzedanej odnotowano natomiast m.in. w jednostkach zajmujących się produkcją skór i wyrobów skórzanych (o 60,8%), produkujących napoje (o 18,6%).

Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku towarzyszył niewielki spadek przeciętnego zatrudnienia w przemyśle o 0,3%. W kraju zanotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle w ujęciu rocznym o 0,4%.

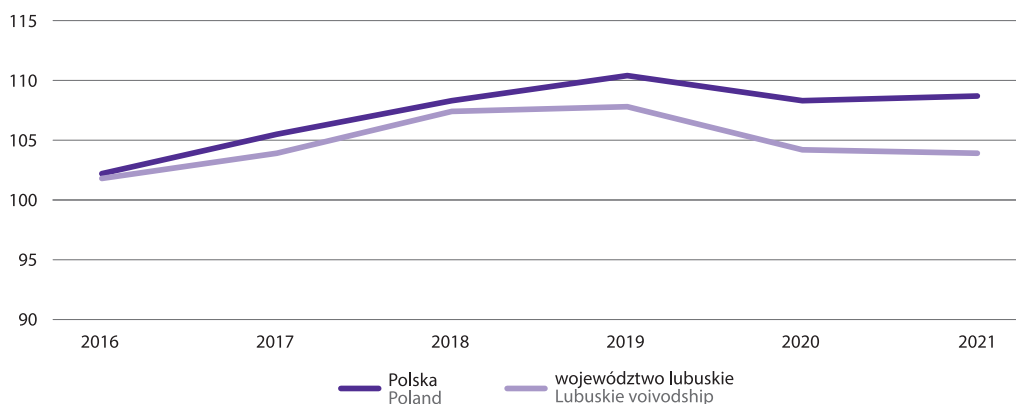
Wykres 64. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 64. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

W 2021 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie lubuskim wyniosło 71,3 tys. osób, w tym 66,8 tys. w przetwórstwie przemysłowym. Udział przemysłu w przeciętnym zatrudnieniu ogółem wyniósł 55,4% i był większy niż przed rokiem o 0,6 p. proc.

W 2021 r. wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego (w cenach bieżących) wyniosła 657,6 tys. zł, w przetwórstwie przemysłowym wydajność pracy osiągnęła poziom 673,0 tys. zł. Licząc w cenach stałych, zwiększyła się w porównaniu z poprzednim rokiem zarówno w przemyśle jak i przetwórstwie przemysłowym (odpowiednio o 8,3% i o 8,5%). W kraju wartość produkcji sprzedanej w przemyśle w przeliczeniu na 1 zatrudnionego wzrosła w ujęciu rocznym o 14,4% (przed rokiem wzrost wyniósł 0,9%).

Wykres 65. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle. 2015=100
Chart 65. Indices of average employment in industry. 2015=100

Wykres 66. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD
Chart 66. Average paid employment in industry by PKD sections

Budownictwo Construction

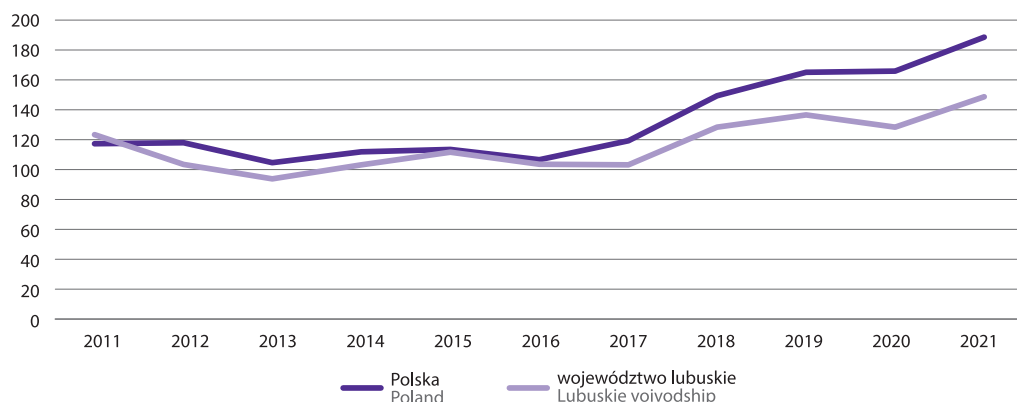
W województwie lubuskim produkcja sprzedana budownictwa przedsiębiorstw budowlanych w 2021 r. wyniosła 2912,0 mln zł (w cenach bieżących) i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 15,8% (w 2020 r. zanotowano spadek o 5,9%). W kraju produkcja sprzedana budownictwa wzrosła w skali roku o 13,7%, wobec wzrostu w 2020 r. o 0,4%. Udział produkcji sprzedanej budownictwa w produkcji krajowej w województwie lubuskim był najmniejszy wśród województw (wyniósł 1,0%).

Dane o produkcji sprzedanej budownictwa dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 39. Budownictwo
Table 39. Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	1958,4	2186,5	2514,4	2912,0
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	1,2	1,2	0,9	1,0
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	59,3	54,0	46,5	44,7
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	7,5	6,3	7,4	7,5

Wykres 67. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące). 2010=100
 Chart 67. Indices of sold production of construction (current prices). 2010=100

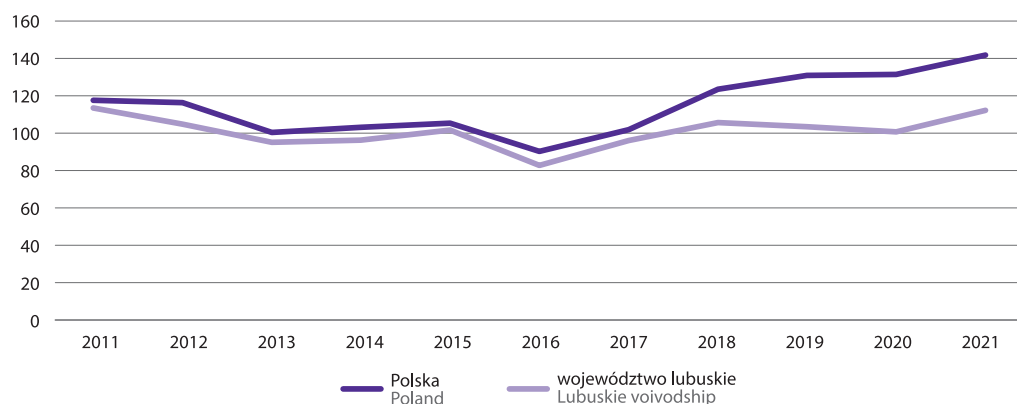

Dane o sprzedaży produkcji budowlano-montażowej dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zlecniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Produkcja budowlano-montażowa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 1301,7 mln zł, tj. stanowiła 44,7% produkcji sprzedanej budownictwa ogółem w województwie lubuskim. W porównaniu z poprzednim rokiem produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się o 11,4% (po spadku w 2020 r. o 2,7%). W kraju zanotowano wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku o 7,9% (wobec wzrostu przed rokiem o 0,4%).

Województwo lubuskie było w grupie 13 województw, w których wartość produkcji budowlano-montażowej wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrost na poziomie 11,4% pozwolił na ulokowanie województwa na 5. lokacie. Najwyższy wzrost produkcji budowlano-montażowej zanotowano w województwie kujawsko-pomorskim (o 21,9%). Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej w województwie lubuskim (podobnie jak w poprzednich latach) była najmniejsza w kraju.

Wykres 68. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące). 2010=100
 Chart 68. Indices of construction and assembly production (current prices). 2010=100

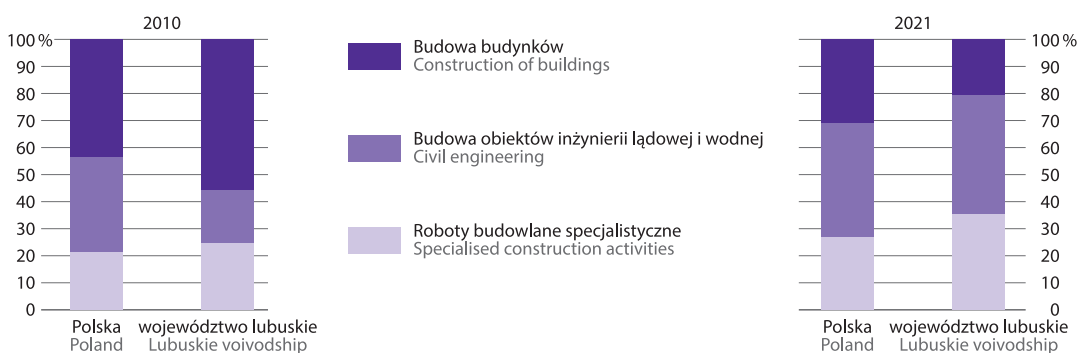

W 2021 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej zaobserwowano w jednostkach zajmujących się specjalistycznymi robotami budowlanymi (o 42,6%) oraz budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 3,6%). Spadek produkcji w skali roku odnotowano w przedsiębiorstwach zajmujących się w przeważającej części swojej działalności budową budynków (o 8,3%).

W strukturze produkcji budowlano-montażowej 44,2% stanowiła produkcja zrealizowana przez podmioty zajmujące się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Odsetek ten wzrósł zarówno w stosunku do notowanego w poprzednim roku (o 3,4 p. proc.), jak i w relacji do 2010 r., kiedy wynosił 19,6%.

W 2021 r. na drugim miejscu w strukturze produkcji budowlano-montażowej, znalazła się produkcja sprzedana przedsiębiorstw, których podstawowym rodzajem działalności były roboty budowlane specjalistyczne. W omawianym okresie produkcja ta stanowiła 35,3% ogółu produkcji budowlano-montażowej w województwie (wobec 27,6% w poprzednim roku i 24,6% w 2010 r.). Z kolei przedsiębiorstwa zajmujące się budową budynków zrealizowały produkcję odpowiadającą 20,5% ogółu produkcji budowlano-montażowej (wobec 24,9% w poprzednim roku i 55,8% w 2010 r.).

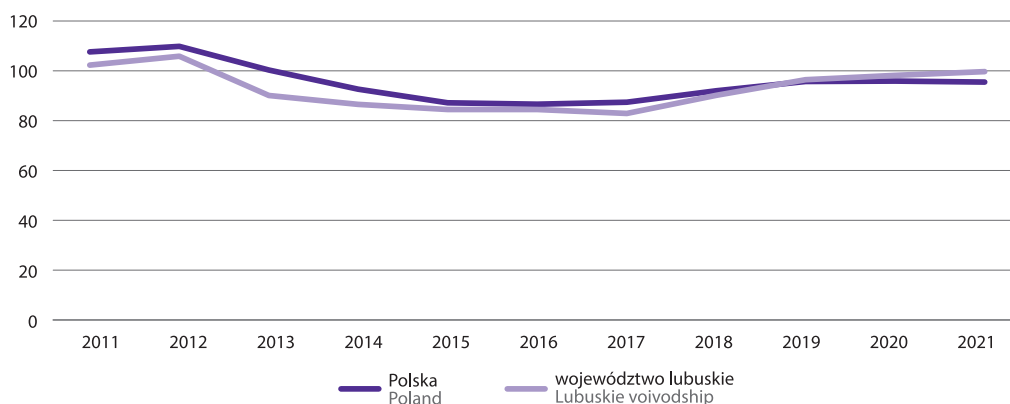
Wykres 69. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Chart 69. Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

W 2021 r. przy wzroście produkcji sprzedanej budownictwa w skali roku, przeciętne zatrudnienie w tej sekcji zwiększyło się o 1,5% do 7,5 tys. osób (wobec wzrostu o 1,8% w 2020 r.). W Polsce przeciętne zatrudnienie w budownictwie było o 0,4% mniejsze niż w poprzednim roku (kiedy zanotowano wzrost o 0,2%).

W 2021 r. wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością przychodu ze sprzedaży na 1 zatrudnionego (w cenach bieżących), wyniosła 389,9 tys. zł i zwiększyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 14,1% (w 2020 r. odnotowano spadek w skali roku o 7,6%).

Wykres 70. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie. 2010=100
Chart 70. Indices of average employment in construction. 2010=100

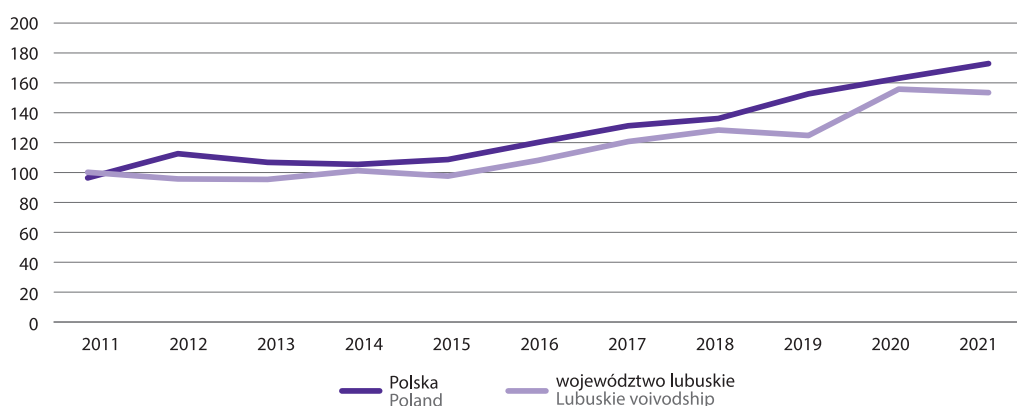
Budownictwo mieszkaniowe

Residential construction

W województwie lubuskim w 2021 r. oddano do użytkowania mniej mieszkań niż w roku poprzednim. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była większa niż w 2020 r. Zwiększyła się liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, jednak spadła liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym.

W województwie lubuskim oddano do użytkowania 5082 mieszkania, tj. o 1,5% mniej niż w 2020 r. i o 53,4% więcej w porównaniu z 2010 r. W skali kraju liczba mieszkań oddanych do użytkowania zwiększyła się, odpowiednio o 6,4% i 72,9%.

Wykres 71. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania. 2010=100
Chart 71. Indices of the number of dwellings completed. 2010=100

Tablica 40. Budownictwo mieszkaniowe
Table 40. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,2	3,2	5,1	5,1	6,2
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	100,3	95,4	86,0	88,7	92,8
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1000 population	3,7	4,2	8,0	7,6	8,9
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings whose construction started per 1000 population	4,1	3,9	5,2	6,1	7,3

Od kilku lat w województwie ponad połowę nowych mieszkań oddaje się do użytkowania w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem. W 2021 r. było to 2737 mieszkań (to o 5,1% mniej niż w 2020 r.). Kolejne 2271 mieszkań oddali do użytkowania inwestorzy indywidualni (tj. o 9,0% więcej niż w poprzednim roku). W zasobach mieszkaniowych przybyło również 71 mieszkań spółdzielczych i 2 komunalne. Oddano do użytkowania 1 mieszkanie zakładowe.

Spośród powiatów i miast na prawach powiatu najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w Zielonej Górze (1293) oraz w Gorzowie Wlkp. (901), a także w powiecie zielonogórskim (492) i nowosolskim (492). Najmniej mieszkań oddano w powiecie wschowskim (109) i sulęcińskim (117).

Wykres 72. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 72. Dwellings completed by construction form

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w 2021 r. wyniosła 88,7 m² i była większa o 2,7 m² w porównaniu z poprzednim rokiem (w kraju zanotowano wzrost o 4,1 m² do 92,8 m²). W odniesieniu do 2010 r. powierzchnia użytkowa 1 mieszkania zmniejszyła się o 11,6 m² (w kraju – o 13,3 m²).

W 2021 r. zarówno w województwie lubuskim, jak i w kraju niemal $\frac{3}{4}$ mieszkań oddanych do użytkowania zlokalizowanych było na terenach miejskich. W województwie było to 3480 mieszkań o przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania 75,6 m² (o 5,3% więcej niż przed rokiem). Przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania na terenach miejskich w kraju wyniosła 73,3 m² (to o 3,8% więcej niż w poprzednim roku). W województwie lubuskim mieszkanie oddane do użytkowania w miastach składało się przeciętnie z 3,5 izby (wobec 3,2 przeciętnie w kraju). Wartość tego wskaźnika była o 2,9% wyższa niż przed rokiem (w kraju pozostała na tym samym poziomie).

Na terenach wiejskich oddano do użytkowania 1602 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 117,1 m² (o 1,5% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego). W kraju przeciętna powierzchnia mieszkania zwiększyła się o 0,7% w skali roku do 127,5 m². W województwie lubuskim jak i w kraju przeciętna liczba izb w mieszkaniu zlokalizowanym na wsi pozostała na tym samym poziomie i wyniosła 5,0, a w Polsce 5,1.

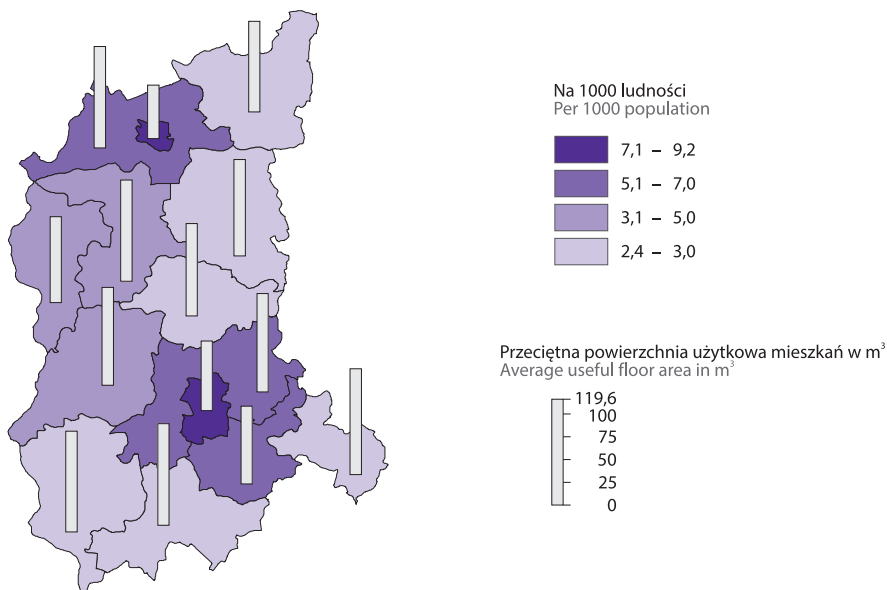
W przekroju powiatów województwa lubuskiego, największą przeciętną powierzchnią użytkową mieszkań oddanych do użytkowania zanotowano w powiecie wschowskim (116,2 m²), a najmniejszą w Gorzowie Wlkp. (58,7 m²).

Podobnie jak w latach poprzednich, wszystkie mieszkania oddane do użytkowania wyposażone były w wodociąg i kanalizację. W 2021 r. 87,0% mieszkań posiadało podłączenie do wodociągu z sieci (to o 3,2 p. proc. mniej niż rok wcześniej), a 76,6% do kanalizacji z sieci (mniej o 4,3 p. proc.). Gaz z sieci posiadało 47,4% mieszkań oddanych do użytkowania (tj. 5,2 p. proc. mniej niż przed rokiem). Z ogółu oddanych mieszkań 64,5% posiadało indywidualne ogrzewanie centralne (odsetek ten zmniejszył się o 1,4 p. proc. w ciągu roku), a 35,5% - centralne ogrzewanie z sieci (o 1,4 p. proc. więcej niż w 2020 r.).

Istotnym miernikiem natężenia budownictwa mieszkaniowego jest wskaźnik oddanych do użytkowania mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności, który w 2021 r. podobnie jak przed rokiem w województwie wyniósł 5,1. W kraju wartość tego wskaźnika osiągnęła wysokość 6,2 (wobec 5,8 w poprzednim roku).

W regionie w 2021 r. najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności oddano w Zielonej Górze (9,2). Relatywnie wysokie wartości wskaźnika odnotowano również w Gorzowie Wlkp. (7,4), w powiecie zielonogórskim (6,5) i nowosolskim (5,8). Najmniej mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności oddano w powiecie żagańskim (2,4) i żarskim (2,6).

Mapa 43. Mieszkania oddane do użytkowania w 2021 r.
Map 43. Dwellings completed in 2021

W województwie lubuskim, w 2021 r., wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym dla 7628 mieszkań, tj. o 5,2% mniej niż przed rokiem. W odniesieniu do 2010 r. liczba ta wzrosła o 103,6%. W kraju liczba pozwoleń na budowę wzrosła odpowiednio o 23,5% i 95,0% i w 2021 r. wyniosła 341,0 tys.

Najwięcej pozwoleń (lub zgłoszeń z projektem budowlanym) wydano na realizację mieszkań w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (56,5% ogółu pozwoleń) oraz w budownictwie indywidualnym (41,9%).

W układzie przestrzennym największy wzrost liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia zanotowano w powiecie międzyrzeckim (z 157 do 282), wschowskim (z 150 do 216), a także zielonogórskim (z 538 do 773). Wzrost wystąpił także w powiecie krośnieńskim (z 187 do 226). Spadek liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia (lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym) zanotowano w 7 powiatach, przy czym największy w sulęcińskim (z 296 mieszkań przed rokiem do 186).

W 2021 r., rozpoczęto budowę 6107 mieszkań, tj. o 17,0% więcej niż w 2020 r. i o 47,1% więcej w porównaniu z 2010 r. W skali kraju liczba mieszkań rozpoczętych wzrosła odpowiednio o 23,9% i 75,5%. Spośród mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2021 r. najwięcej dotyczyło budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (55,1% ogółu mieszkań) oraz budownictwa indywidualnego (44,7%). Nie rozpoczęto natomiast budowy mieszkań spółdzielczych, społecznych czynszowych oraz zakładowych.

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2021 r. sprzedaż detaliczna w województwie lubuskim była wyższa od zrealizowanej w 2020 r. W stosunku do poprzedniego roku wzrosła również sprzedaż hurtowa zrealizowana w przedsiębiorstwach handlowych, w tym w jednostkach hurtowych.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

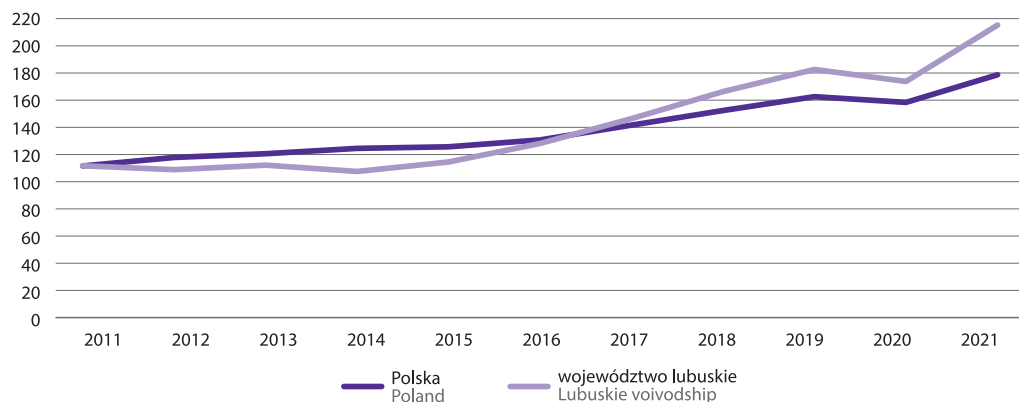
Sprzedaż detaliczna zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe w 2021 r. była o 23,9% wyższa od notowanej przed rokiem (po spadku w 2020 r. o 4,8%). W kraju sprzedaż detaliczna wzrosła w relacji do poprzedniego roku o 12,9% (wobec spadku o 2,6% w 2020 r.).

Spośród znaczących w strukturze sprzedaży grup, wysoki wzrost notowano w jednostkach zajmujących się sprzedażą tekstyliów, odzieży, obuwia (o 65,6%) oraz w podmiotach prowadzących sprzedaż prasy, książek, pozostałą sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach (o 34,3%). Wzrost sprzedaży zanotowano również w podmiotach prowadzących sprzedaż mebli, rtv, agd (o 22,2%), pozostałą sprzedaż (o 12,5%), a także sprzedaż paliw stałych, ciekłych i gazowych (o 11,4%).

Spadek sprzedaży w skali roku zanotowano w dziale farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny (o 51,4%), w podmiotach handlujących pojazdami samochodowymi, motocyklami i częściami (o 6,7%), a także żywnością, napojami i wyrobami tytoniowymi (3,7%) oraz w dziale pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 0,5%).

W strukturze sprzedaży detalicznej największy udział miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż tekstyliów, odzieży, obuwia (36,0% tj. o 9,0 p. proc. więcej w skali roku), paliw stałych, ciekłych i gazowych (18,3%, tj. o 2,1 p. proc. mniej) oraz żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (16,7%, tj. o 4,8 p. proc. mniej). Sprzedaż realizowana przez jednostki z grupy pozostałych stanowiła 7,9% ogółu (tj. 0,8 p. proc. mniej), a przedsiębiorstwa zajmujące się dystrybucją pojazdów samochodowych, motocykli, części sprzedaży detalicznej – 6,8% (tj. o 2,3 p. proc. mniej). W dziale jednostek prowadzących sprzedaż mebli, RTV i AGD sprzedaż detaliczna wyniosła 4,6% (tj. o 1,0 p. proc. mniej), a w działach prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach 4,6% (tj. o 0,4 p. proc. więcej), farmaceutyki, kosmetyki i sprzęt ortopedyczny 0,5% (tj. o 0,7 p. proc. mniej w skali roku).

Wykres 73. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące). 2010=100
Chart 73. Indices of retail sales of goods (current prices). 2010=100

Tablica 41. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
 Table 41. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
	rok poprzemi = 100 previous year=100				
Ogółem Total	116,1	106,5	95,2	123,9	112,9
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	103,7	109,4	87,5	93,3	113,0
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	143,0	114,6	66,4	111,4	122,6
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	113,0	104,4	103,4	96,3	104,7
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowa- nych sklepach Other retail sale in non-specialized stores	98,0	103,7	71,7	99,5	.
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	71,2	113,7	45,9	48,6	110,3
Tekstylnia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	91,7	153,5	144,2	165,6	132,0
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	140,6	55,2	140,0	122,2	109,2
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowa- nych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	98,7	100,3	123,0	134,3	110,8
Pozostałe Others	116,5	93,1	77,2	112,5	112,4

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Groups of enterprises were created on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The recorded changes of retail sales index may result, among others, from change both in the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

Sprzedaż hurtowa w 2021 r. w jednostkach handlowych była o 27,3%, wyższa niż rok wcześniej, kiedy notowano spadek o 9,9%. W przedsiębiorstwach hurtowych sprzedaż ukształtowała się na poziomie o 25,4% wyższym niż przed rokiem (wobec spadku w 2020 r. o 12,6%). W kraju zanotowano wzrost sprzedaży hurtowej w przedsiębiorstwach handlowych o 22,5% i w jednostkach hurtowych o 21,8%, wobec odpowiednio o spadku 0,9% i wzrostu o 0,3% w roku poprzednim.

Transport

Transport

W 2020 r. w województwie lubuskim wskaźnik długości dróg publicznych na 100 km² zwiększył się w porównaniu z notowanym w 2010 r., jednak był mniejszy niż przeciętnie w kraju. Nie zmieniła się w omawianym okresie długość dróg ekspresowych i autostrad. Zwiększył się ruch samolotów, natomiast ruch pasażerów w portach lotniczych województwa w ostatnim roku spadł.

W końcu 2020 r. sieć dróg publicznych w województwie lubuskim wyniosła 16,4 tys. km, to o 24,1% więcej niż w 2010 r. Na 100 km² powierzchni przypadało 117,2 km dróg (wobec 137,6 km na 100 km² w kraju).

Z ogółu dróg publicznych w województwie, najwięcej – 9,8 tys. km, tj. 59,5% stanowiły drogi gminne. Długość dróg powiatowych wyniosła 4,1 tys. km, tj. 25,3% ogółu dróg publicznych. Drogi wojewódzkie stanowiły 1,6 tys. km, a krajowe 0,9 tys. km, tj. odpowiednio 9,7% i 5,5% ogółu dróg publicznych w województwie.

Ponad połowę dróg publicznych (59,0%) stanowiły drogi o nawierzchni twardej, w tym 53,0% - drogi o nawierzchni ulepszonej. Drogami o nawierzchni twardej były wszystkie drogi krajowe i wojewódzkie. Z ogółu długości dróg powiatowych 83,8% miało nawierzchnię twardą. Najmniejszy odsetek dróg o nawierzchni twardej notuje się w przypadku dróg gminnych – 38,0%.

Wskaźnik gęstości dróg publicznych o nawierzchni twardej w 2020 r. wyniósł 69,2 km na 100 km² i wzrósł o 4,8 km w stosunku do roku poprzedniego i o 10,8 km w odniesieniu do 2010 r. W przypadku dróg powiatowych na 100 km², podobnie jak w 2019 r. przypadało 24,8 km dróg (wobec 25,0 km w 2010 r.), a gminnych – 26,5 km (wobec 21,7 km w 2019 r. i 16,2 km w 2010 r.). Wartości tych wskaźników były mniejsze od przeciętnych w kraju, które wyniosły 36,8 km na 100 km² dla dróg powiatowych i 47,9 km dla dróg gminnych. Gęstość dróg wojewódzkich i krajowych nie zmieniła się w odniesieniu do 2019 r. i wyniosła odpowiednio 11,4 km i 6,5 km na 100 km². W porównaniu z 2010 r. w obu przypadkach wartość wskaźnika wzrosła, odpowiednio o 0,1 km i 0,7 km na 100 km². Oba wskaźniki w województwie były nieznacznie wyższe od przeciętnych w kraju (odpowiednio 9,3 i 6,2 km na 100 km²).

Drogi powiatowe i gminne o nawierzchni gruntowej stanowiły łącznie 48,3% ogólnej długości tych dróg w województwie, tj. o 2,2 p. proc. mniej niż w 2019 r. jednak o 1,6 p. proc. więcej niż w 2010 r. W kraju udział dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg wyniósł 30,6% i zmniejszył się zarówno w stosunku do 2019 r. jak i do 2010 r. (odpowiednio o 0,7 p. proc. i 6,2 p. proc.).

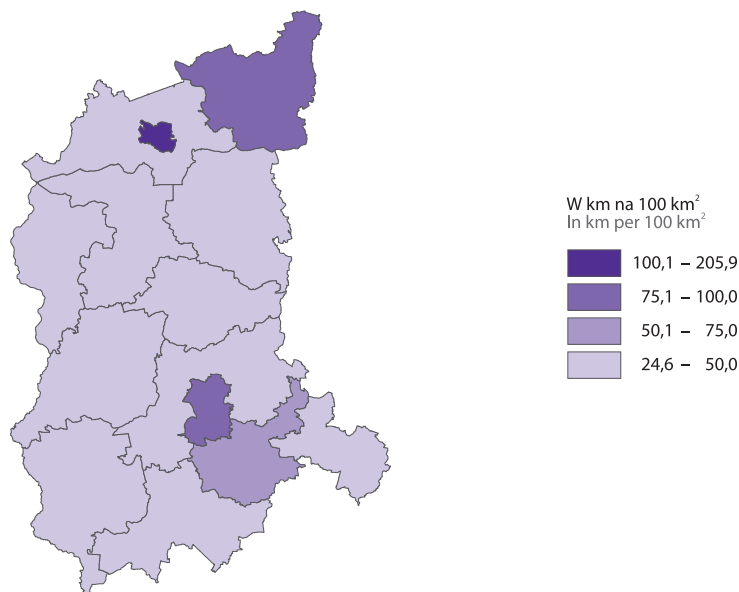
W przeliczeniu na 1000 km² w województwie lubuskim podobnie jak w 2019 r. dostępne było 18,4 km dróg ekspresowych i autostrad. W porównaniu z 2010 r. wskaźnik ten zwiększył się o 14,2 km, w związku z powstaniem w 2011 r. autostrady o długości ponad 89 km i niemal 3-krotnym wzrostem długości dróg ekspresowych (z 59,4 km w 2010 r. do 168,7 km z 2020 r.). W rezultacie od 2011 r. gęstość dróg ekspresowych i autostrad w województwie utrzymuje się na wyższym poziomie niż średnia w kraju.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 470) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Wykres 74. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni. Stan w dniu 31 grudnia
Chart 74. Structure of hard surface public roads. As of 31 December

Mapa 44. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia
Map 44. Improved hard surface communal and district roads in 2020. As of 31 December

Tablica 42. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni. Stan w dniu 31 grudnia
Table 42. Public roads by type of surface. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem w km Total in km	13218,2	14975,7	15646,9	16399,5
o nawierzchni twardej hard surface	8166,4	8608,1	9003,5	9681,5
ulepszonej improved	7269,5	7608,0	8011,3	8688,7
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	5042,9	6358,7	6642,1	6716,7

Źródło : dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
 Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Tablica 43. Drogi publiczne o twardej nawierzchni. Stan w dniu 31 grudnia
 Table 43. Hard surface public roads. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem w km Total in km	8166,4	8608,1	9003,5	9681,5
na 100 km ² per 100 km ²	58,4	61,5	64,4	69,2
o nawierzchni ulepszonej with improved surface	7269,5	7608,0	8011,3	8688,7
ekspresowe expressways	59,4	142,4	168,7	168,7
autostrady motorways	-	89,2	89,2	89,2

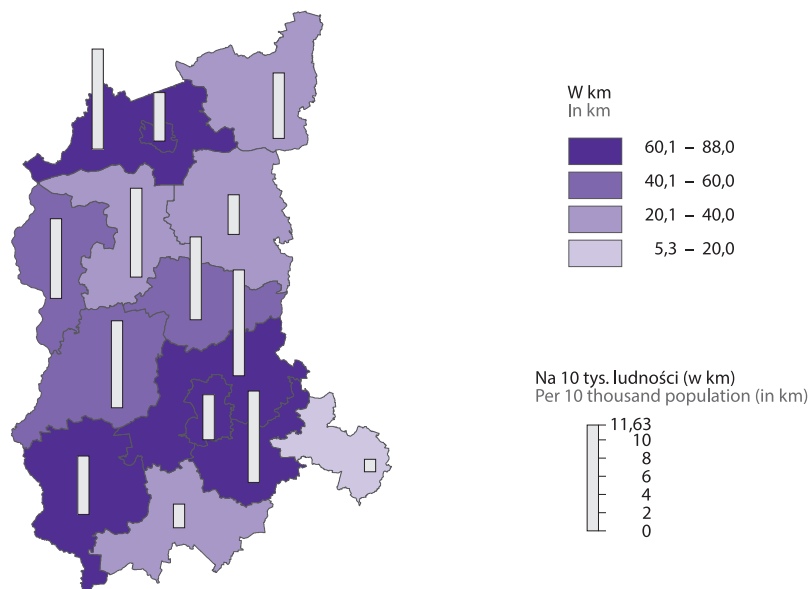
Źródło : dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
 Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W 2020 r. w województwie lubuskim długość ścieżek rowerowych wyniosła 713,6 km tj. o 10,9% więcej niż w 2019 r. i o 36,2% więcej niż w 2015 r. Spośród powiatów województwa lubuskiego najczęściej ścieżek notowano w powiecie zielonogórskim (88,0 km), nowosolskim (86,1 km) oraz gorzowskim (79,5 km). W porównaniu z 2019 r. wzrost zanotowano w większości powiatów. Najwyższy w powiecie świebodzińskim (o 33,5%), w Gorzowie Wlkp. (o 29,2%), a także w powiecie zielonogórskim i krośnieńskim (po 21,2%). W porównaniu z 2015 r. największy wzrost długości ścieżek rowerowych zanotowano w powiecie nowosolskim (o 98,8%) oraz zielonogórskim (o 83,7%). Najniższy w powiecie sulcińskim (o 0,9%).

W 2020 r. w województwie lubuskim wskaźnik długości ścieżek rowerowych na 100 km² wyniósł 5,1 km tj. wzrósł w skali roku o 10,9% oraz w porównaniu z 2015 r. o 36,0%. Spośród powiatów wzrost wskaźnika nastąpił w powiecie świebodzińskim (o 33,3% w porównaniu do 2019 r. i o 53,0% w porównaniu do 2015 r.) oraz w Gorzowie Wlkp. (o 29,2% w 2019 r. i o 52,4% w 2015r.). W porównaniu z 2019 r. spadek omawianego wskaźnika nastąpił w powiecie nowosolskim (o 3,8%), natomiast w porównaniu z 2015 r. wzrósł o 98,8%.

Długość ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie lubuskim wyniosła 7,1 km, w kraju 4,5 km. Wartość tego wskaźnika wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 11,5%, a w stosunku do 2015 r. o 37,7%.

Mapa 45. Ścieżki rowerowe w 2020 r.
 Map 45. Bike lanes in 2020

Regularna komunikacja autobusowa w 2020 r. prowadzona była na 602 liniach krajowych o łącznej długości 19,7 tys. km. Zarówno liczba linii autobusowych jak i ich długość zmniejszyła się w odniesieniu do 2019 r. (odpowiednio o 23 linii i o 2,0 tys. km) i w stosunku do 2010 r. (o 300 linii i 15,4 tys. km).

Wykres 75. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia
Chart 75. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2020. As of 31 December

W 2020 r. w województwie lubuskim długość linii komunikacji miejskiej wyniosła 1,8 tys. km, tj. o 36,6% więcej niż w 2010 r. Tabor komunikacji miejskiej zarówno w 2020 r. jak i 2010 r. stanowiły w zdecydowanej większości autobusy (0,2 tys.), w których było łącznie 20,3 tys. miejsc. W omawianym roku przewieziono 32,3 mln pasażerów (to o 28,9% mniej niż w 2010 r). Wskaźnik przewozów pasażerskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła ok. 32 i jest on prawie 2-krotnie mniejszy niż przeciętnie w kraju.

W końcu 2020 r. długość linii kolejowych eksploatowanych w województwie wyniosła 0,9 tys. km, co stanowiło 4,8% ogółu linii kolejowych w kraju. W 2020 r. długość linii kolejowych eksploatowanych nie zmieniła się w relacji do poprzedniego roku. Gęstość linii kolejowych w województwie była nieco wyższa niż przeciętnie w kraju i wyniosła 6,6 km na 100 km² (6,2 przeciętnie w Polsce).

Ruch samolotów w porcie lotniczym województwa lubuskiego w 2020 r. był o 15,2% większy niż w 2019 r. (w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 36,7%). Liczba startów i lądowań w ruchu krajowym wzrosła zarówno w odniesieniu do roku poprzedniego (o 23,6%), jak i 2010 r. (o 111,3%). W ruchu międzynarodowym natomiast liczba ta spadła w porównaniu z rokiem poprzednim o 42,1% i w odniesieniu do 2010 r. o 77,9%. Udział samolotów polskich w krajowym ruchu lotniczym w końcu 2020 r. wyniósł 99,2%, tj. zwiększył się w porównaniu z poprzednim rokiem o 1,1 p. proc. W porównaniu ze stanem w 2010 r. wartość wskaźnika zmniejszyła się o 3,1 p. proc. W komunikacji międzynarodowej liczba startów i lądowań polskich samolotów w omawianym roku zwiększyła się w porównaniu z 2019 r. o 56,3%, i zmniejszyła w porównaniu z 2010 r. o 88,9%.

Tablica 44. Komunikacja miejska^a. Stan w dniu 31 grudnia
Table 44. Urban transport^a. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	1334,0	1119,2	1870,1	1822,1
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	1299,0	1094,2	1870,1	1813,3
linii tramwajowych tram lines	35,0	25,0	-	8,8
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	177	170	231	226
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	144	151	216	211
tramwaje trams	34	35	22	22
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	-	-	14	14
Liczba miejsc w autobusach w tys. Number of seats in buses in thousands	18,4	17,1	20,8	20,3
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych w tys. of which adjusted to carrying the disabled persons in thousands	15,6	16,2	20,2	19,6
Liczba miejsc w tramwajach w tys. Number of seats in trams in thousands	4,8	5,0	3,6	3,6
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych w tys. of which adjusted to carrying the disabled persons in thousands	-	-	2,4	2,4
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	45,4	43,1	43,5	32,3
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	44,4	42,3	42,9	32,0

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

W 2020 r. w województwie lubuskim transportem lotniczym przewieziono 19,3 tys. pasażerów, tj. o 42,4% mniej niż przed rokiem.

W regionie w porównaniu z poprzednim rokiem, w 2020 r. zanotowano spadek przewozów pasażerów w komunikacji krajowej (o 31,0%). Jednocześnie nie zanotowano przewozów w komunikacji międzynarodowej, co było spowodowane wpływem pandemii Covid-19.

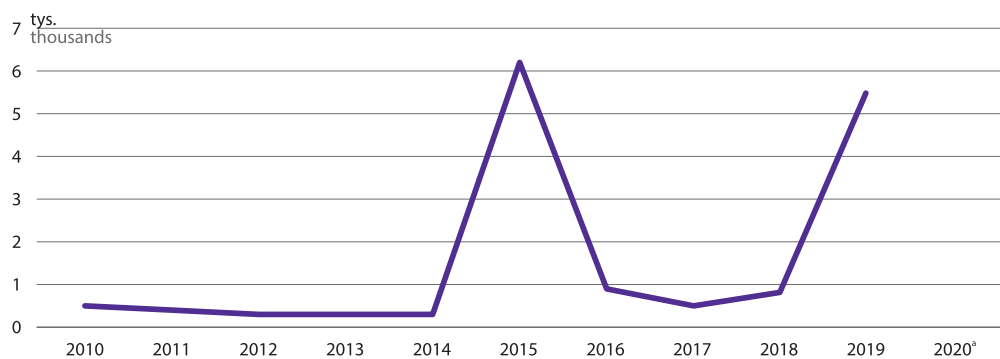
Dane o ruchu pasażerów w portach lotniczych obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

Tablica 45. Ruch pasażerów w portach lotniczych
Table 45. Passenger traffic at airports

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	1782	5281	13261	9363
zagranicznych foreign	233	4630	2804	-
Pasażerowie odprawieni z portów ^a : Passenger departures to airports ^a :				
krajowych domestic	1959	5636	14654	9903
zagranicznych foreign	233	1559	2730	-

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

Wykres 76. Ruch międzynarodowy pasażerów w porcie/portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy)
Chart 76. International passenger traffic at airport/airports (arrivals and departures)

a Zjawisko nie wystąpiło.
a Magnitude zero.

Energia Energy

W 2020 r. w województwie lubuskim produkcja energii elektrycznej była mniejsza niż w poprzednim roku. Zwiększył się udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych w ogólnej produkcji energii elektrycznej. Przy wzroście liczby gospodarstw domowych, będących odbiorcami energii elektrycznej, zwiększyło się zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 gospodarstwo w stosunku do 2019 r.

W omawianym okresie w województwie lubuskim łączna moc elektryczna zainstalowana w elektrowniach wyniosła 926,8 MW, tj. o 9,0% więcej niż w poprzednim roku i o 91,4% więcej w porównaniu z 2010 r. Moc osiągalna elektrowni wzrosła o 9,4% w ciągu roku i o 91,5% w odniesieniu do 2010 r., co oznacza, że na koniec 2020 r. wyniosła 892,7 MW. W kraju, w ciągu roku, zwiększyła się zarówno moc zainstalowana o 9,2% jak i osiągalna o 7,4% i wyniosła odpowiednio 51792,7 MW i 49732,6 MW. W porównaniu ze stanem w 2010 r. wzrost ten wyniósł odpowiednio 43,6% i 37,9%.

W 2020 r. w elektrowniach województwa lubuskiego wyprodukowano 3388 GWh energii elektrycznej tj. 2,1% energii wyprodukowanej w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim produkcja energii zwiększyła się w województwie (o 0,3%), wobec spadku zanotowanego w kraju (o 3,6%). W 2020 r. w województwie wyprodukowano o 48,3% więcej energii elektrycznej niż w 2010 r., natomiast w Polsce wzrost wyniósł 0,2%.

W 2020 r. wyprodukowano ponad 762 GWh energii z odnawialnych nośników (wobec 28227 GWh w kraju). Było to 22,5% ogólnej produkcji energii elektrycznej w województwie, tj. o 0,9 p. proc. więcej niż przed rokiem i o 13,9 p. proc. więcej niż w 2010 r. W kraju udział ten był mniejszy niż w województwie lubuskim i wyniósł 17,9%, tj. o 2,4 p. proc. więcej niż w 2019 r. i o 11,0 p. proc. więcej w stosunku do 2010 r.

Wykres 77. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 77. Structure of electricity consumption by economy sectors

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

W końcu 2020 r. w województwie lubuskim było 410 tys. gospodarstw domowych, będących odbiorcami energii elektrycznej, tj. o 0,4% więcej niż w 2019 r. i o 14,1% więcej w porównaniu z 2010 r. Przeciętne zużycie energii elektrycznej przypadającej na 1 gospodarstwo domowe w województwie zwiększyło się o 0,7% w stosunku do 2019 r., a zmniejszyło się o 6,0% w odniesieniu do 2010 r. W kraju liczba gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej wzrosła w omawianych okresach (odpowiednio o 1,4% i 11,4%), a przeciętne zużycie energii w gospodarstwach domowych zwiększyło się w odniesieniu do 2019 r. (o 1,6%), i zmniejszyło się zarówno odniesieniu do 2010 r. (o 5,0%).

W 2020 r. zarówno w województwie lubuskim, jak i w kraju blisko $\frac{3}{4}$ odbiorców energii elektrycznej zlokalizowanych było na terenach miejskich; w województwie było to ponad 284 tys. odbiorców. Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na jednego mieszkańca miasta wyniosło 762 kWh, to o 0,5% więcej niż w 2019 r. (wobec zużycia w kraju, na poziomie 804 kWh).

Na terenach wiejskich województwa lubuskiego było ponad 125 tys. gospodarstw, będących odbiorcami energii elektrycznej. W odniesieniu do 2019 r. liczba ta zwiększyła się zarówno w województwie jak i w kraju, odpowiednio o 1,1% i o 1,6%. Zużycie energii elektrycznej w województwie w przeliczeniu na 1 mieszkańca na terenach wiejskich wyniosło 859 kWh (wobec 849 kWh w kraju).

Tablica 46. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
 Table 46. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	359,2	353,9	408,0	410,0
miasta urban areas	241,5	242,7	284,5	284,3
wieś rural areas	117,7	111,3	123,0	125,5
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	749,9	695,4	794,7	804,0
miasta urban areas	468,0	430,0	498,7	499,1
wieś rural areas	281,9	265,3	296,0	304,9
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	2087,8	1964,8	1948,0	1962,1
miasta urban areas	1938,0	1772,2	1753,1	1755,9
wieś rural areas	2395,0	2385,0	2396,9	2429,4

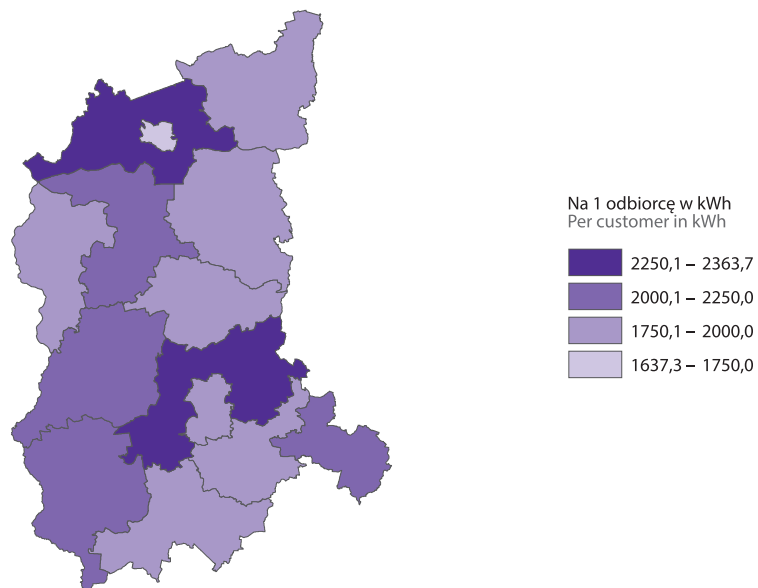
^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

^a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of Ministry of Energy.

Mapa 46. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2020 r.
 Map 46. Consumption of electricity in households in 2020

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2020 r. dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST) w województwie lubuskim na 1 mieszkańca stanowiły 96,4% średnich dochodów JST na 1 mieszkańca w kraju. W strukturze dochodów JST ogółem, w porównaniu z 2010 r. wzrósł udział dochodów własnych i dotacji, a zmniejszył się udział subwencji ogólnej.

W 2020 r. łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST) w województwie lubuskim wyniosły 7739,5 mln zł, tj. więcej o 9,0% w porównaniu z 2019 r. i o 82,9% w relacji do zrealizowanych w 2010 r.

Z ogółu dochodów JST w województwie 54,5% stanowiły dochody gmin, a 25,0% to dochody miast na prawach powiatu. Udział dochodów gmin i miast na prawach powiatu w dochodach JST ogółem wzrósł, w porównaniu z 2010 r., odpowiednio o 2,8 p. proc. i 4,1 p. proc. Zmniejszył się, w omawianym okresie, udział dochodów województwa (o 3,2 p. proc. do 8,0%) i dochodów powiatów (o 3,6 p. proc. do 12,6%). W porównaniu z 2019 r. zmiany w strukturze dochodów JST nie przekraczały 2 p. proc.: wzrósł udział dochodów, budżetu województwa (o 1,1 p. proc.), powiatów (o 0,4 p. proc.) i gmin (o 0,2 p. proc.), przy spadku udziału dochodów miast na prawach powiatu (o 1,6 p. proc.)

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody budżetów JST w województwie lubuskim w 2020 r. wyniosły 7662 zł, wobec 7950 zł na 1 mieszkańca w kraju. W relacji do poprzedniego roku dochody na 1 mieszkańca wzrosły o 9,3%, a w porównaniu z 2010 r. - o 85,2%. Najwyższe dochody na 1 mieszkańca charakteryzowały miasta na prawach powiatu – jednak były o 4,6% niższe od średniej dla JST ogółem w województwie. W pozostałych jednostkach dochody na 1 mieszkańca były niższe od średniej: w budżetach gmin – o 26,2% niższe, w budżetach powiatów – o 83,0%, a w budżecie województwa – o 92,0%.

Głównym źródłem dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne. W 2020 r. dochody te stanowiły 44,4% ogółu dochodów budżetów JST, tj. o 1,1 p. proc. mniej niż w 2019 r. i o 3,0 p. proc. więcej w porównaniu z 2010 r. Dochody z tytułu dotacji stanowiły 33,6% ogółu dochodów, tj. o 1,0 p. proc. więcej niż w 2019 r. i o 5,6 p. proc. więcej w stosunku do 2010 r. Zwiększył się odsetek dochodów w formie subwencji ogólnej, który wyniósł 22,0%, tj. o 0,1 p. proc. więcej niż w poprzednim roku, natomiast zmniejszył się on w porównaniu do 2010 r. o 8,5 p. proc.

W 2020 r. dochody własne wyniosły 3433,7 mln zł i były wyższe niż w poprzednim roku o 6,3% oraz w stosunku do 2010 r. o 95,9%. Spośród kategorii wyróżnionych w ramach dochodów własnych, wyższe niż przed rokiem były m.in. dochody z grupy tzw. pozostałe dochody (o 26,9%), które stanowiły 12,0% ogółu dochodów budżetów JST. Wzrosły także dochody z tytułu udziału w podatku od nieruchomości (o 5,2%) i dochodowym od osób prawnych (o 30,5%), a ich udziały w ogóle budżetów JST stanowiły odpowiednio 9,2% i 2,6%. Mniejsze niż przed rokiem były dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (o 5,3%) oraz dochody z majątku (o 10,5%), ich udział wyniósł odpowiednio 15,7% i 2,4% ogółu dochodów JST.

Tablica 47. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	4136	4846	7009	7662	44,4
Gminy ^a Gminas ^a	2804	3442	5149	5656	46,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3638	4381	7141	7312	47,0
Powiaty Powiats	878	919	1161	1303	40,4
Województwo Voivodship	465	480	483	610	31,2

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Największy udział dochodów własnych w dochodach ogółem notuje się w budżetach miast na prawach powiatu (w 2020 r. – 47,0%). Były to głównie dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz dochodów tzw. pozostałych, które w 2020 r. stanowiły odpowiednio 20,8% i 10,7% ogółu dochodów budżetów miast na prawach powiatu. Relatywnie wysoki był również udział w podatku od nieruchomości (9,1%).

W budżetach gmin dochody własne stanowiły średnio 46,0% ogółu dochodów, przy czym ich największy udział zanotowano w dochodach gmin miejskich (51,7%). W dochodach budżetów gmin miejsko-wiejskich odsetek dochodów własnych wyniósł 45,1%, a wiejskich 44,0%. W ramach dochodów własnych gmin, największy udział w dochodach ogółem miały wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (14,5%) oraz z tytułu podatku od nieruchomości (12,7%). Znaczące w strukturze dochodów budżetów gmin pozostały tzw. pozostałe dochody (11,5% ogółu dochodów gmin) oraz dochody z majątku (3,2%).

W ogóle dochodów budżetów powiatów dochody własne stanowiły 40,4%, w tym 16,9% - dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych.

W budżecie województwa odsetek dochodów własnych w 2020 r. wyniósł 31,2%, w tym 20,9% – z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych, a 6,3% - z tytułu udziału w podatku dochodowych od osób fizycznych.

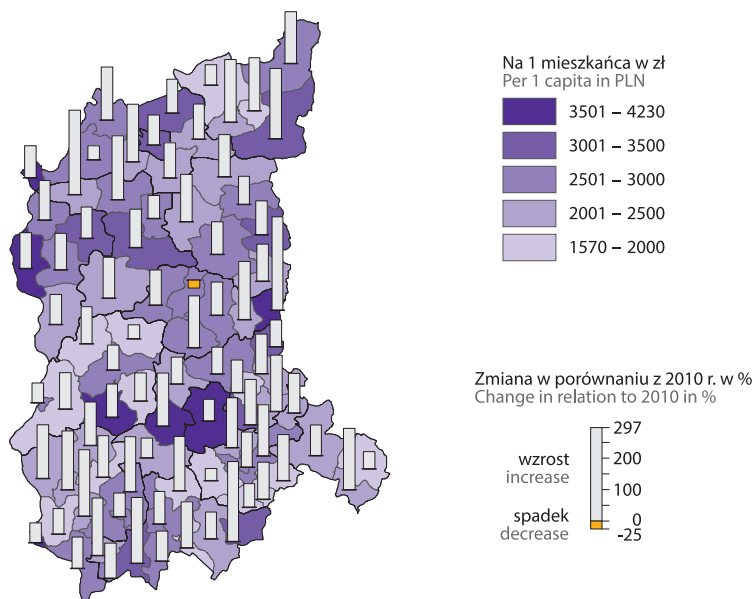
Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

W 2020 r. dochody własne JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie lubuskim wyniosły 3399 zł (wobec 3816 zł na 1 mieszkańca średnio w kraju) i były o 6,6% wyższe w porównaniu z poprzednim rokiem. W stosunku do 2010 r. wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca wyniósł 98,4%.

Najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca zanotowano w miastach na prawach powiatu, które w 2020 r. wyniosły 3436 zł, tj. o 0,9% mniej niż przed rokiem. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca wyniosły średnio 2601 zł, w tym dochody gmin miejskich – 2862 zł, miejsko-wiejskich – 2536 zł, a wiejskich – 2551 zł. Dochody własne gmin były wyższe niż przed rokiem średnio o 7,4%, przy czym najwyższy wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca zanotowano w gminach wiejskich (o 11,8%). W gminach miejsko-wiejskich – 8,3%, a w wiejskich wzrost wyniósł 0,5%. Dochody własne powiatów wyniosły 526 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca, tj. o 15,2% więcej niż w poprzednim roku, a województwa – 190 zł, tj. o 21,5% więcej.

Mapa 47. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r.

Map 47. Own revenue of budgets of gminas per capita in 2020

W 2020 r. dotacje ogółem w budżetach JST w województwie lubuskim wyniosły 2601,8 mln zł i wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem o 12,3%, a w stosunku do 2010 r. o 119,3%. Udział dotacji w ogóle dochodów JST zwiększył się do 33,6%, tj. o 1,0 p. proc. w skali roku i o 5,6 p. proc. w relacji do 2010 r.

Większość dochodów w formie dotacji stanowiły dotacje celowe (26,1% ogółu dochodów JST), w tym dotacje z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej (22,5%) oraz na zadania własne (2,5%). Dalsze 7,5% dochodów JST zapewniły łącznie tzw. dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625, które obejmują dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich.

W 2020 r. ponad 17% ogólnej kwoty dotacji stanowiły dotacje inwestycyjne. Ich łączna wartość wyniosła 465,7 mln zł, tj. 6,0% ogółu dochodów JST (wobec 7,3% w 2019 r. i 9,4% w 2010 r.). Dotacje inwestycyjne spadły w porównaniu z 2019 r. o 10,2%. W największym stopniu dotacje inwestycyjne spadły w budżetach powiatów o 46,6%, a w budżetach miast na prawach powiatu o 34,5%. W budżetach gmin dotacje inwestycyjne wzrosły w stosunku do 2019 r. o 1,5%, a w budżecie województwa o 33,8%.

Udział dotacji inwestycyjnych w finansowaniu wydatków inwestycyjnych JST w województwie wyniósł 38,8% (wobec 40,6% w poprzednim roku), przy czym największy był w przypadku budżetu województwa – 55,8% i miast na prawach powiatu – 46,9%. W mniejszym stopniu wydatki inwestycyjne były finansowane środkami z dotacji w budżetach powiatów (w 31,5%) i w budżetach gmin (w 28,5%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dotacje w JST w województwie lubuskim wyniosły średnio 2576 zł, przy czym największe były w miastach na prawach powiatu (2321 zł na 1 mieszkańca), a najmniejsze w budżecie województwa (261 zł na 1 mieszkańca).

W 2020 r. dochody w budżetach JST z tytułu subwencji ogólnej wyniosły łącznie 1704,0 mln zł, tj. o 9,7% więcej niż w poprzednim roku i o 31,9% więcej niż w 2010 r. Udział subwencji ogólnej w ogóle dochodów JST wyniósł 22,0% (wobec 21,9% przed rokiem i 30,5% w 2010 r.). Środki z tytułu subwencji ogólnej składają się głównie z jej części oświatowej, przyznawanej m.in. na utrzymanie szkół publicznych oraz na dokształcanie i odprawy nauczycieli. W 2020 r. było to 1225,6 mln zł, tj. 15,8% ogółu dochodów budżetów JST wobec 16,3% w 2019 r. i 21,5% w 2010 r.

Subwencja ogólna w największym stopniu wspiera budżety powiatów. W 2020 r. do budżetów powiatów w formie subwencji wpłynęło łącznie 351,0 mln zł, stanowiąc 36,1% ogółu dochodów powiatów. W dochodach budżetu województwa jej udział wyniósł 25,9%, miast na prawach powiatu 21,3%, a w budżetach gmin 18,5%. W porównaniu z 2019 r. we wszystkich budżetach JST zanotowano wzrost dochodów w ramach subwencji ogólnej, przy czym najwyższy w budżecie województwa (o 53,8%), a najmniejszy w budżetach gmin (o 2,3%).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W 2020 r. wydatki jednostek samorządu terytorialnego (JST) w województwie lubuskim na 1 mieszkańca stanowiły 95,4% średnich wydatków JST na 1 mieszkańca w kraju. W 2020 r. udział wydatków majątkowych w strukturze wydatków JST był mniejszy niż w 2019 r. Wydatki inwestycyjne JST na 1 mieszkańca były mniejsze niż średnio w kraju.

W 2020 r. wydatki JST wyniosły 7519,9 mln zł, tj. o 6,3% więcej niż w 2019 r. (wobec wzrostu o 6,3% w poprzednim roku). Wyższe były wydatki bieżące (o 9,1%), przy spadku wydatków majątkowych (o 6,4%). W porównaniu z 2010 r. wydatki ogółem wzrosły o 55,6%, na co wpłynął głównie wzrost wydatków bieżących (o 79,8%), przy spadku wydatków majątkowych o 8,5%.

Z ogółu wydatków JST najczęściej przypadają na wydatki budżetów gmin (54,0%). Dalsze 25,8% to wydatki miast na prawach powiatu, 11,9% powiatów, a 8,3% województwa.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki JST wyniosły 7444 zł (wobec 7802 zł średnio w kraju) i były wyższe w porównaniu z poprzednim rokiem (o 6,6%) i w stosunku do 2010 r. (o 57,5%). Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca zanotowano w miastach na prawach powiatu – w 2019 r. jednak były one niższe o 1,5% od średnich wydatków JST na 1 mieszkańca w województwie. Znacznie mniejsze były wydatki na 1 mieszkańca w przypadku gmin (o 26,8% mniejsze od średnich wydatków JST na 1 mieszkańca), a także w przypadku budżetów powiatów (o 83,8% mniejsze) oraz w przypadku budżetu województwa (o 91,7% mniejsze).

Tablica 48. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
 Table 48. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	4725	4762	6984	7444	16,0
Gminy ^a Gminas ^a	3244	3344	5081	5446	14,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4276	4238	7206	7331	14,1
Powiaty Powiats	963	950	1124	1203	9,7
Województwo Voivodship	502	482	518	616	41,5

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
 a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W strukturze wydatków JST 83,9% stanowiły wydatki bieżące, tj. o 2,2 p. proc. więcej niż w poprzednim roku i o 11,3 p. proc. więcej w porównaniu z 2010 r. Pozostałe 16,1% stanowiły wydatki majątkowe, a 16,0% – wydatki inwestycyjne.

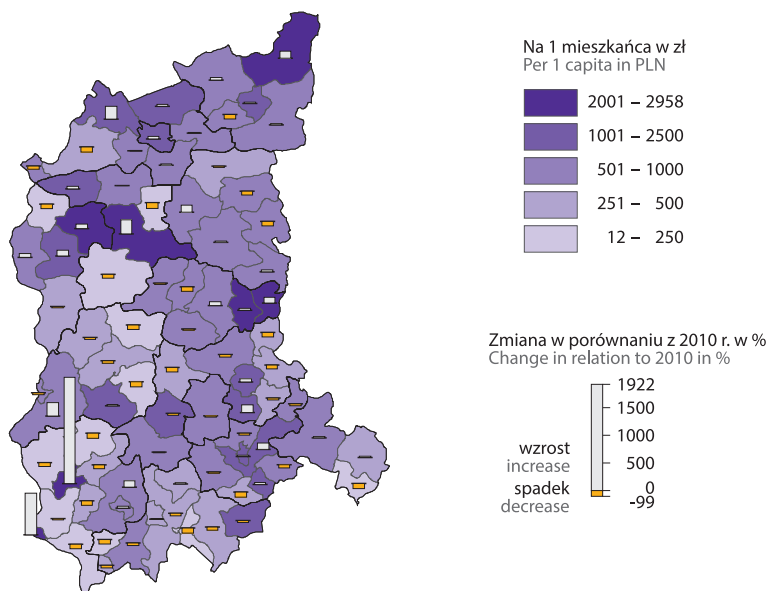
Wydatki bieżące JST wyniosły łącznie 6305,9 mln zł. Były to m.in. wydatki na wynagrodzenia i pochodne wynagrodzeń (29,0% ogółu wydatków JST), wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych (22,0%), zakup materiałów i usług (15,7%), dotacje (8,2%) oraz obsługę długu publicznego (0,5%). Niemal 19% ogółu wydatków stanowią tzw. pozostałe wydatki. Największy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w 2020 r. zanotowano w budżetach powiatów, odsetek ten wyniósł 89,9%. W budżetach miast na prawach powiatu wydatki bieżące stanowiły 85,6% ogółu wydatków, w budżetach gmin 85,5%, a w budżecie województwa 58,5%.

Wydatki majątkowe JST wyniosły łącznie 1214,1 mln zł. Większość wydatków majątkowych (1200,2 mln zł) stanowiły wydatki inwestycyjne, które zmniejszyły się w relacji do poprzedniego roku o 6,0%. Wzrost wydatków inwestycyjnych w porównaniu z 2019 r. zanotowano w budżecie województwa (o 29,3%). Mniejsze wydatki inwestycyjne (o 25,4%) były w budżetach powiatów oraz w budżetach miast na prawach powiatów (o 25,3%). W budżetach gmin zanotowano także spadek (o 2,2%), przy czym w gminach miejskich wyniósł on 6,4%, w wiejskich – 6,2%, a w miejsko-wiejskich zanotowano wzrost o 1,9%.

Zwiększył się udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w budżecie województwa, i wyniósł 41,5% (o 3,4 p. proc. więcej niż w 2019 r.). Mniejszy udział wydatków inwestycyjnych, w relacji do poprzedniego roku, zanotowano w budżetach miast na prawach powiatów (o 5,1 p. proc. do 14,1%), powiatów (o 4,2 p. proc. do 9,7%) oraz budżetach gmin (o 1,3 p. proc. do 14,3%).

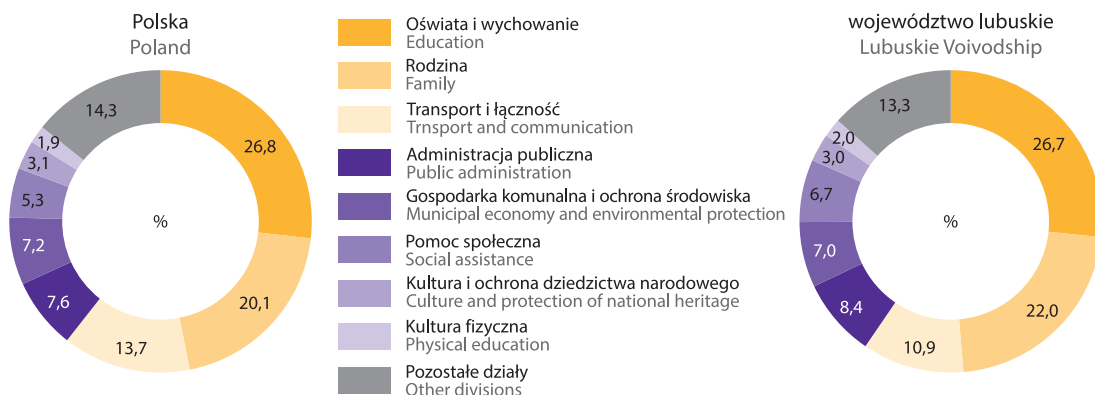
Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca wyniosły 1188 zł (wobec 1216 zł średnio w kraju) i były o 5,7% mniejsze od uzyskanych w 2019 r. W relacji do 2010 r. zanotowano spadek o 8,4%. Najniższe wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca zanotowano w województwie, o 78,5% niższe od średnich wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca w województwie. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca stanowiły 65,6% średniej w województwie. Z kolei wydatki inwestycyjne budżetów powiatu i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca stanowiły odpowiednio 87,1% i 9,8% średniej w województwie.

Mapa 48. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r.
 Map 48. Investment expenditures of budgets of gminas per capita in 2020

Z ogółu wydatków JST, najczęściej zrealizowano w dziale oświata i wychowanie – 2005,9 mln zł (tj. 26,7% ogółu wydatków JST wobec 26,8% średnio w kraju). Wydatki w dziale rodzina w wysokości 1650,7 mln zł stanowiły dalsze 22,0% ogółu wydatków JST, a w dziale transport – 823,4 mln zł – 10,9% (w kraju odpowiednio 20,1% i 13,7%). Udziały wydatków w pozostałych działach klasyfikacji budżetowej nie przekraczały 10% ogółu wydatków JST. Były to m.in. wydatki w dziale administracja publiczna (8,4% ogółu wydatków JST), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,0%), pomoc społeczna (6,7%), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (3,0%) oraz kultura fizyczna (2,0%).

Wykres 78. Wydatki budżetowe według działów w 2020 r.
 Chart 78. Budget expenditure by divisions in 2020

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2020 r. zanotowano nadwyżkę budżetów JST ogółem. W porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła liczba JST, które zamknęły rok budżetowy nadwyżką.

Wzrosło zadłużenie JST w województwie lubuskim wynikające ze wzrostu zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek. W rezultacie zobowiązania stanowiły 27,1 dochodów JST, tj. o 2,4 p. proc. mniej niż średnio w kraju.

W 2020 r. zanotowano nadwyżkę budżetów JST ogółem w wysokości 219,6 mln zł, przy planowanym deficycie w wysokości 524,5 mln zł. Relacja wyniku do dochodów wyniosła 2,8%. Przed rokiem wynik budżetów JST ukształtował się na poziomie 25,5 mln zł, a relacja wyniku do ogółu dochodów JST wyniosła 0,4%.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wynik budżetów JST ogółem wyniósł 219 zł. Nadwyżkę budżetową zanotowano w budżetach gmin (wynik finansowy wyniósł 210 zł na 1 mieszkańca) oraz w budżetach powiatów (100 zł na 1 mieszkańca). Deficyt budżetowy zanotowano w przypadku miast na prawach powiatu (minus 19 zł na 1 mieszkańca), a także w budżecie województwa (minus 7 zł).

Tablica 49. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 49. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w mln zł		in million PLN	
Ogółem Total	-603,0	85,8	25,5	219,6
Gminy ^a Gminas ^a	-343,2	73,7	50,9	156,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-155,4	37,8	-17,2	-5,0
Powiaty Powiats	-66,5	-23,7	27,7	74,2
Województwo Voivodship	-38,0	-2,0	-36,0	-6,6

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Łączny wynik budżetów gmin województwa lubuskiego wyniósł 156,9 mln zł (wobec 50,9 mln zł w poprzednim roku). Spośród 80 lubuskich gmin, w 60 gminach odnotowano nadwyżkę budżetową w łącznej wysokości 220,3 mln zł (przed rokiem nadwyżka budżetowa w 49 gminach wyniosła 135,1 mln zł). W pozostałych 20 gminach rok budżetowy zamknięto deficytem o łącznej wysokości 63,4 mln zł (w poprzednim roku deficyt zanotowano w 31 gminach na kwotę 84,2 mln zł). Relacja wyniku ogółem do dochodów gmin ogółem wyniosła 3,7%, wobec minus 1,3% przed rokiem.

W 19 gminach nadwyżka budżetowa była wyższa niż 10%. W gminie o największej nadwyżce (Iłowa) wynik budżetowy stanowił 23,6% jej dochodów. Wysoką wartość tego wskaźnika zanotowano także w gminach: Lubniewice (23,3%), Gozdnica (20,4%) i Kargowa (17,1%).

W 3 gminach w województwie deficyt budżetowy stanowił co najmniej 10% dochodów. W gminie o największym deficycie (Tuplice) ujemny wynik budżetowy stanowił 30,1% jej dochodów budżetowych. Niską wartość prezentowanego wskaźnika zanotowano także w gminach: Osno Lubuskie (minus 17,5%) i Sulęcín (minus 13,7%).

W miastach na prawach powiatu zanotowano deficyt budżetowy w wysokości minus 5,0 mln zł (wobec deficytu w poprzednim roku na poziomie 17,2 mln zł), a relacja wyniku do dochodów wyniosła minus 0,3% wobec minus 0,9% przed rokiem.

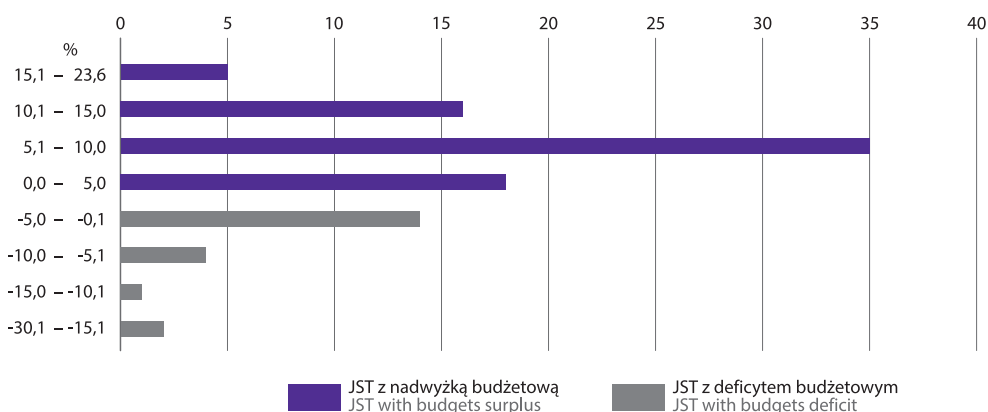
Łączny wynik budżetów powiatów wyniósł 74,2 mln zł (wobec 27,7 mln zł w 2019 r.), a relacja wyniku do dochodów powiatów wyniosła 7,6% (wobec 3,2% w poprzednim roku). Spośród 12 powiatów lubuskich w 11 zanotowano nadwyżkę budżetową w kwocie 76,0 mln zł. Deficyt w wysokości 1,8 mln zł zanotowano w powiecie nowosolskim. Relacja wyniku do dochodów ukształtowała się na poziomie od 19,3% w powiecie gorzowskim i 14,3% w powiecie wschowskim do minus 1,8% w powiecie nowosolskim.

W budżecie województwa zanotowano deficyt w kwocie minus 6,6 mln zł (wobec minus 36,0 mln zł przed rokiem). Relacja wyniku do dochodów województwa wyniosła minus 1,1% (wobec minus 7,4% w poprzednim roku).

Wykres 79. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2020 r.

Chart 79.

Number of local government units by relation of budget result to total revenue in 2020

W 2020 r. zadłużenie JST w województwie lubuskim wyniosło 2098,4 mln zł i wzrosło w porównaniu z poprzednim rokiem o 5,0%. W największym stopniu wzrosły zobowiązania budżetu miast na prawach powiatu (o 13,0%). Wzrost zadłużenia odnotowano w budżecie województwa (o 8,0%). Zadłużenie w przypadku budżetów gmin wzrosło 3,0%, natomiast w budżetach powiatów spadło o 3,0%.

Relacja zobowiązań do dochodów JST wyniosła 27,1% wobec 29,5% średnio w kraju i 28,0% w poprzednim roku. Spadek tego wskaźnika zanotowano w budżecie województwa (o 6,2 p. proc. do 37,5%), w powiatach (o 4,2 p. proc. do 27,3%) i w gminach (o 1,5 p. proc. do 22,6%). W budżecie miast na prawach powiatu zobowiązania w relacji do dochodów wzrosły o 3,0 p. proc. (do 33,5%).

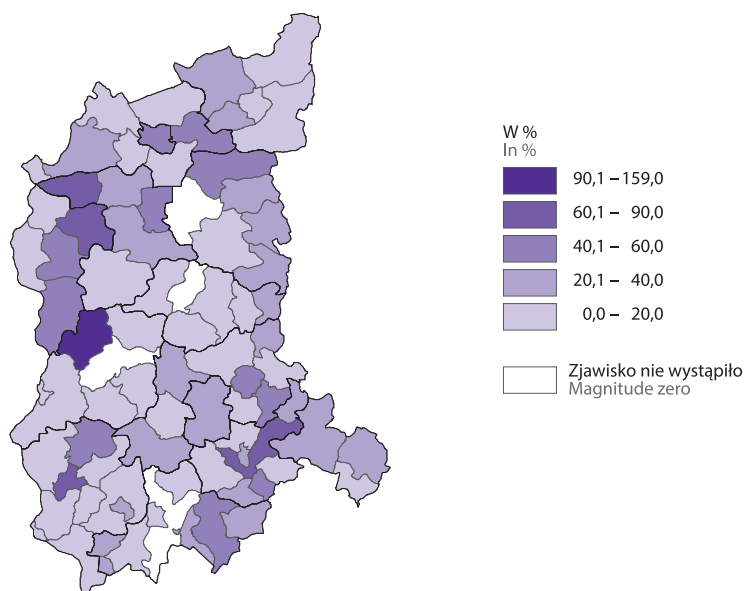
W strukturze zobowiązań 99,1% stanowiło zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek (o 0,1 p. proc. więcej niż w 2019 r.). Dług w tej kategorii wyniósł 2080,5 mln zł i zwiększył się w porównaniu z poprzednim rokiem o 5,6%. Zmniejszyły się zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, wyniosły 14,9 mln zł i były o 20,7% mniejsze niż w poprzednim roku. Ich udział w strukturze zobowiązań JST wyniósł 0,7%. Zobowiązania wymagalne, które wyniosły 3,0 mln zł, zwiększyły się ponad 2-krotnie w relacji do poprzedniego roku.

Tablica 50. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Table 50. Debt of local government units in 2020. As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2010=100
Ogółem Total	2098,4	2077	27,1	105,0
Gminy ^a Gminas ^a	953,4	1279	22,6	103,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	648,5	2451	33,5	113,0
Powiaty Powiats	265,5	356	27,3	97,0
Województwo Voivodship	231,0	229	37,5	108,0

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
 a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Mapa 49. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 49. Debt of gminas in % of revenue in 2020. As of 31 December

7.4. Projekty dofinansowane ze środków unijnych

7.4. Projects co-financed by the European funds

W 2021 r. wartość całkowita umów o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa lubuskiego wzrosła o 6,7% w porównaniu z poprzednim rokiem. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość ta była o 12,7% mniejsza niż średnio w kraju.

Do końca grudnia 2021 r. wartość całkowita umów/decyzji o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa wyniosła 12669,9 mln zł i była o 6,7% większa niż w końcu 2020 r. W Polsce wzrost w tym zakresie wyniósł 7,6%.

Podana wartość całkowita umów/decyzji o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 nie zawiera:

- funduszy z formalnie zakończonych poprzednich ram finansowych 2007-2013, lecz jeszcze w później w niewielkim stopniu wykorzystywanych;
- środków pozauijnych z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego czy funduszy norweskich;
- projektów unijnych na lata 2014-2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i FS (czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju), np. Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Ponadto tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora MŚP, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Z ogólnej sumy środków na realizację projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 najwięcej stanowią środki przekazane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubuskiego (43,0%) i w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (41,0%). Znacznie mniejszy był odsetek środków przekazanych w ramach pozostałych programów operacyjnych: Inteligentny Rozwój – 11,2%, Wiedza, Edukacja i Rozwój – 2,9%, a Polska Cyfrowa – 1,8%.

W relacji do 2020 r. w największym stopniu wzrosła wartość umów na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (o 42,4%). Wysoki wzrost środków (o 16,0%) zanotowano w realizacji Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój. Więcej środków niż przed rokiem zrealizowano także w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubuskiego (o 5,4%) oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (o 0,8%). Spadek zanotowano w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (o 0,2%).

Z ogółu wartości całkowitej umów/decyzji o dofinansowanie projektów 61,2% stanowiło dofinansowanie ze środków UE (w kraju 60,8%). W największym stopniu dofinansowane ze środków wspólnotowych były projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój (87,0%) oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubuskiego (68,6%). Dofinansowanie ze środków UE przekraczające 50% całkowitej wartości projektów zanotowano w przypadku projektów z Programów Operacyjnych: Infrastruktura i Środowisko oraz Polska Cyfrowa (odpowiednio 56,0% i 56,5%).

Wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa na 1 mieszkańca wyniosła 12680 zł, tj. stanowiła 87,3% średniej wartości takich projektów na 1 mieszkańca w kraju. W większości wymienionych programów operacyjnych środki przeznaczone na realizację projektów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie lubuskim były mniejsze niż średnio w kraju. W przypadku Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko stanowiły 90,1% średniej krajowej, a w przypadku Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 69,7%. Wyjątkiem jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego, w przypadku którego wartość całkowita projektów w przeliczeniu na 1 mieszkańca była o 4,3% większa od średniej wartości projektów w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych w kraju.

Tablica 51. Wartość całkowita projektów, w tym wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2021 r.^a
 Table 51. The total project value including the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in voivodship to end the 2021^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowa- ne ze środków UE Of which co-financ- ing from the EU resources	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	12669,9	7758,5	2,3	12680
programy operacyjne: operational program- mes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Envi- ronment	5192,9	2906,9	2,4	5196
Inteligentny Rozwój Smart Growth	1412,8	646,3	1,8	1414
Polska Cyfrowa Digital Poland	228,3	129,1	1,5	228
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	373,0	324,7	1,5	373
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	5450,0	3741,0	2,7	5454

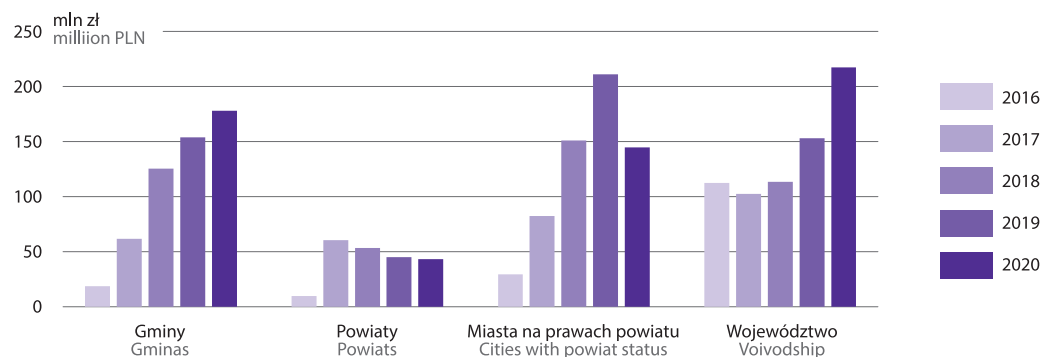
a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

Source: data of the Ministry of Development Funds and Regional Policy.

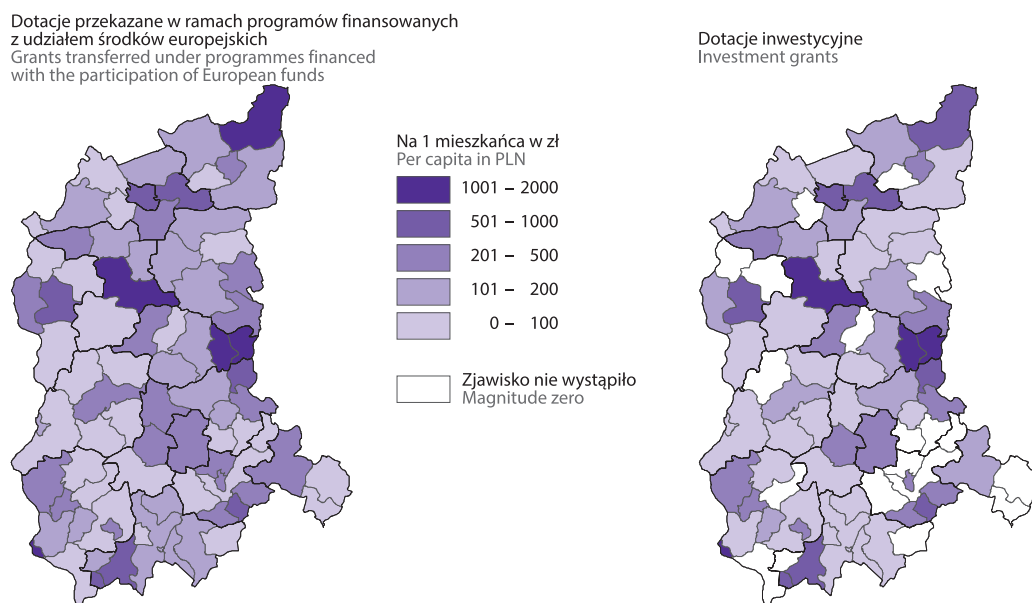
Wykres 80. Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy na realizację projektów europejskich według form jednostek samorządu terytorialnego
 Chart 80. Total value of subsidies received by local governments for the implementation of European projects according to the form of local government units

W strukturze całkowitych dotacji otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich w 2020 r. najwięcej środków otrzymał samorząd województwa 37,2% ogółu środków, a ich udział był o ok 10 p. proc. wyższy niż w poprzednich dwóch latach. Kolejne 30,5% ogółu dotacji przypadało na projekty realizowane przez gminy, ich udział był najwyższy w ostatnich 5 latach. Miasta na prawach powiatu otrzymały 24,8% ogółu dotacji, a ich udział w strukturze był mniejszy o 12,7 p. proc. niż 2019 r. i o 9,3 p. proc. od otrzymanych w 2018 r. Najmniej dotacji na realizację projektów europejskich otrzymały powiaty. W 2020 r. ich udział wyniósł 7,4% i był najmniejszy w ostatnich czterech latach.

Dotacje na projekty europejskie (dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625) na 1 mieszkańca wyniosły 577 zł, w tym inwestycyjne 394 zł. Największe dotacje na projekty europejskie na 1 mieszkańca zanotowano w miastach na prawach powiatu (547 zł). Znacznie mniejsze były w gminach (239 zł), w budżecie województwa (215 zł) i w budżetach powiatów (58 zł). W stosunku do poprzedniego roku dotacje na projekty europejskie na 1 mieszkańca zwiększyły się średnio o 3,9%, w tym w budżecie województwa (o 42,4%) i w budżecie gmin (16,1%). Spadek notowano w budżetach miast na prawach powiatu (o 31,4%) i powiatu (o 3,6%). Dotacje inwestycyjne na projekty europejskie na 1 mieszkańca spadły o 10,7% w relacji do poprzedniego roku. Spadek odnotowano w budżetach powiatu (o 76,1%) i miast na prawach powiatu (o 37,4%). Wzrost zanotowano w budżecie województwa (o 29,1%) i gmin (o 7,4%).

Mapa 50. Dotacje^a na projekty europejskie uzyskane przez gminy na 1 mieszkańca w 2020 r.
Map 50. Subsidies^a for European projects obtained by gminas per capita in 2020

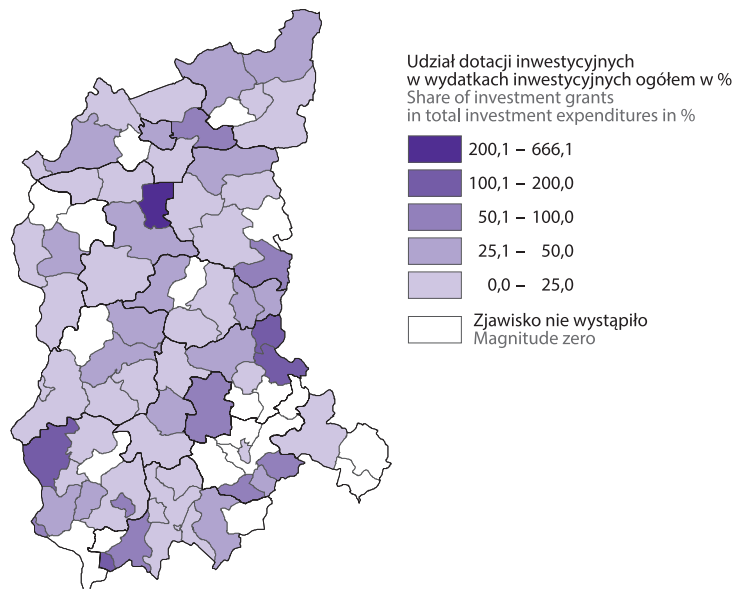

a Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych. Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymane w ramach części gminnej i powiatowej.
a Data relate to grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 of the classification of budgetary revenue and expenditure. Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Mapa 51. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w gminach i miastach na prawach powiatu w 2020 r.

Map 51.

Share of the European investment grants in total investment expenditure of gminas and cities with powiat status in 2020

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie lubuskim

Selected data on lubuskie voivodship

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	232667,0	225575,9	206418,6	218627,2	364378,3	429797,7
2	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	136145,5	146131,8	87299,5	88966,3	120992,1	100191,3
3	Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w m ³	29,1	29,8	32,7	30,2	30,0	30,3
4	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	6,6	7,8	10,5	12,5	21,4	18,8
5	Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	1023215	1023158	1023317	1021470	1020307	1018075
6	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,42	0,76	0,74	-0,30	0,16	-0,72
7	Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,69	10,19	10,13	9,53	9,52	9,24
8	Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	-0,5	-0,8	-0,6	-1,3	-1,3	-1,5 ^a
9	Wskaźnik starości demograficznej w %	11,7	12,1	12,7	13,4	14,1	14,8
10	Dzieci w wieku 3-6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	693	714	713	745	806	.
11	Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w % (4 kwartał)	50,6	51,0
12	Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w % (4 kwartał)	55,8	54,6
13	Stopa bezrobocia według BAEL w %	9,5	6,3
14	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	70	88	65	42	28	15
15	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b w zł	2830,76	2967,62	3068,34	3166,97	3306,62	3447,08
16	Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	229,1	223,4	219,3	217,0	214,6	214,8
17	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1447,41	1515,86	1604,08	1690,11	1749,68	1810,13
18	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1153,06	1189,89	1231,16	1238,06	1285,37	1419,58
19	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	10,3	9,4	9,2	9,5	8,8	8,1
20	Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	.	38	51	63	77	79
21	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	342,6	345,7	348,5	351,9	355,4	359,2
22	Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	30,0	30,0	28,7	28,9	29,1	29,5

a Przy obliczaniu salda migracji uwzględniono: w przypadku migracji wewnętrznych – dane za 2015 r., w przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r.
 a In calculating the net migration was taken into account: in case of the internal migration – data for 2015, in case of the international migration - data relate to 2014.

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
188200,9	156899,2	222706,8	269933,2	280114,9	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN	1
19690,7	50152,9	44395,1	45622,3	29672,7	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN	2
31,6	32,5	31,6	31,7	32,3	.	Municipal wastewater discharged per capita in m ³	3
21,5	22,4	23,3	26,3	32,5	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %	4
1017376	1016832	1014548	1011592	1007145	999205	Population (as of 31 December)	5
-0,22	0,01	-1,49	-2,01	-3,95	-5,89	Natural increase per 1000 population	6
9,57	10,13	9,32	8,92	8,55	7,90	Live births per 1000 population	7
-0,8	-0,9	-1,0	-1,1	-0,7	-1,0	Net migration for permanent residence per 1000 population	8
15,5	16,2	16,9	17,6	18,2	18,8	Old age ratio in %	9
796	843	877	895	886	.	Children aged 3-6 in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6	10
.	.	53,5	53,7	54,0	55,1	Employment rate by LFS in % (4th quarter)	11
.	.	55,2	54,8	55,1	55,8	Activity rate by LFS in % (4th quarter)	12
.	.	3,0	2,1	.	.	Unemployment rate by LFS in %	13
11	9	9	11	16	7	Unemployed persons per a job offer	14
3657,36	3900,90	4221,48	4457,86	4624,90	5140,32	Average monthly gross wages and salaries in enterprise ^b sector in PLN	15
215,7	216,9	224,5	226,4	227,6	226,6	Annual average number of retirees and pensioners in thousand	16
1845,46	1905,03	1998,41	2098,93	2224,21	2384,65	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	17
1498,52	1591,21	1664,89	1794,12	1 971,47	.	Average monthly per capita available income in households in PLN	18
7,3	6,5	5,8	5,1	4,7	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %	19
93	101	127	145	155	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	20
362,8	366,7	371,6	376,6	383,2	.	Dwelling stocks per 1000 population	21
29,1	28,6	30,8	30,9	31,8	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita w m ³	22

b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	5,7	5,7	6,3	6,6	6,7	6,8
2	Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	1487	1332	1305	1315	1293	1317
3	Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	96,3	96,1	95,5	94,9	94,9	94,9
4	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	3,5	3,2	3,9	4,5	4,5	4,5
5	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	893,4	1104,1	966,5	1207,8	1233,2	1947,0
6	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	79,5	123,6	87,5	125,0	102,1	157,9
7	Nakłady ^b wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	44,4	54,8	68,4	92,6	66,7	87,7
8	Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	116,1	111,7	97,5	103,0	95,7	106,5
9	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	41,2	41,4	41,7	42,8	43,6	43,7
10	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	8,6	8,0	11,4	12,3	11,6	14,4
11	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %						
12	Ogółem	41,4	44,3	45,3	45,4	47,0	49,5
13	Gminy ^d	44,9	49,6	50,4	51,9	52,8	53,8
14	Miasta na prawach powiatu	51,6	53,5	53,0	55,2	54,5	57,7
15	Powiaty	27,5	27,3	30,5	30,8	32,2	34,5
16	Województwo	26,4	30,6	24,4	19,6	24,3	28,7
17	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %						
18	Ogółem	27,1	19,5	12,7	13,6	17,9	14,8
19	Gminy ^d	27,0	19,5	12,8	13,0	16,9	14,3
20	Miasta na prawach powiatu	25,2	14,1	8,7	8,7	11,6	7,7
21	Powiaty	18,2	14,9	5,6	7,6	12,1	9,7
22	Województwo	44,5	36,6	31,3	31,4	42,8	40,8
23	Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł						
24	Ogółem	396,1	312,8	222,4	291,1	351,5	317,6
25	Gminy ^d	168,3	106,7	83,1	97,9	111,4	99,2
26	Miasta na prawach powiatu	56,0	36,0	25,5	21,8	41,7	27,3
27	Powiaty	52,8	53,0	19,4	23,6	42,1	39,1
28	Województwo	119,0	117,1	94,4	147,7	156,3	152,0
29	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł						
30	Ogółem	-603,0	-165,5	36,5	121,2	5,3	85,8
31	Gminy ^d	-343,2	-114,0	35,8	71,8	-12,3	73,7
32	Miasta na prawach powiatu	-155,4	-32,7	-2,1	12,2	7,3	37,8
33	Powiaty	-66,5	-15,1	10,0	16,2	-1,2	-23,7
34	Województwo	-38,0	-3,8	-7,3	21,0	11,6	-2,0

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane dotyczą podmiotów a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. b Excluding depreciation of fixed assets. c Data concern economic

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
6,9	6,8	6,9	6,8	5,9	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita	1
1281	1292	1321	1358	1395	.	Population per out-patient health care unit	2
94,7	95,3	95,8	95,2	93,8	93,7	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %	3
4,5	4,0	3,7	4,1	5,4	5,3	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %	4
1852,3	1471,1	1811,6	2093,3	1647,7	2128,1	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)	5
95,1	79,4	123,1	115,5	78,7	129,2	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)	6
82,4	161,6	219,3	231,9	210,2	.	Intramural expenditures ^b on research and development per capita in PLN (current prices)	7
111,9	114,4	113,6	109,8	95,2	123,9	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)	8
44,4	45,4	46,2	46,5	51,3	.	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area	9
21,3	21,0	19,9	21,6	22,5	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %	10
						Share of own revenue in total revenue of local government units in %	11
45,8	45,7	46,1	45,7	44,4	.	Total	12
47,0	46,5	46,8	47,0	46,0	.	Gminas ^d	13
53,3	52,9	51,7	48,6	47,0	.	Cities with powiat status	14
35,5	34,7	36,4	39,3	40,4	.	Powiats	15
31,7	34,5	36,9	32,5	31,2	.	Voivodship	16
						Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %	17
11,3	15,3	20,9	18,0	16,0	.	Total	18
9,9	13,9	18,8	15,6	14,3	.	Gminas ^d	19
11,8	14,3	25,9	19,2	14,1	.	Cities with powiat status	20
8,8	11,8	12,8	13,9	9,7	.	Powiats	21
24,2	33,0	32,4	38,1	41,5	.	Voivodship	22
						Total investment grants ^e for local government units in milion PLN	23
182,7	288,0	421,1	518,4	465,7	.	Total	24
52,5	91,3	155,3	163,2	165,7	.	Gminas ^d	25
41,5	74,9	140,7	196,1	128,4	.	Cities with powiat status	26
30,4	44,1	52,7	51,3	27,4	.	Powiats	27
58,3	77,7	72,3	107,7	144,2	.	Voivodship	28
						Result of budgets of local government units in milion PLN	29
232,0	28,7	-278,5	25,5	219,6	.	Total	30
103,8	11,7	-122,7	50,9	156,9	.	Gminas ^d	31
61,5	49,6	-133,7	-17,2	-5,0	.	Cities with powiat status	32
22,4	3,9	2,4	27,2	74,2	.	Powiats	33
44,3	-36,5	-24,6	-36,0	-6,6	.	Voivodship	34

gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych. entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types of investment grants.

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Gorzowie Wielkopolskim

Selected data on Gorzów Wielkopolski

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok):						
2	gazowych	462855	450467	459246	452595	451810	439668
3	pyłowych	49	38	41	36	40	19
4	Opdady wytworzone ^a (w tys. t)	66,2	48,1	51,8	52,9	58,6	56,4
5	Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	321	357	326	285	260	286
6	Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	124575	124554	124609	124344	124145	123762
7	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,4	1,1	0,7	-0,6	0,1	-0,6
8	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,3	-1,3	-1,0	-1,3	-1,5	-1,6 ^b
9	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	505	523	543	569	593	622
10	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych (w %)	.	.	8,0	9,2	12,1	12,6
11	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw (stan w dniu 31 grudnia)	22158	21888	21883	22081	23438	22648
12	Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %, stan w dniu 31 grudnia)	8,1	9,4	9,1	8,5	5,9	5,1
13	Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	29,3	32,9	37,2	41,8	41,8	33,2
14	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	34	107	38	28	23	15
15	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w zł	2821,39	2880,76	2958,97	3101,53	3206,58	3295,41
16	Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,55	2,52	2,49	2,47	2,44	2,4
17	Dzieci w wieku 3-6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	852	861	828	852	907	.
18	Liczba osób na 1 przychodnię (stan w dniu 31 grudnia)	2042	1557	1538	1594	1571	1509
19	Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca ^d	8,0	8,8	8,6	9,1	9,5	9,5
20	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2020 r. w %	5,7	5,4	5,0	5,3	4,9	4,6
21	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	.	76	80	80	128	132
22	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	146	143	144	145	144	144
23	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	108	103	103	103	100	99
24	Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	12	12	13	14	15	16
25	Nakłady inwestycyjne ^e na 1 mieszkańca (ceny bieżące, tys. zł)	2,6	3,2	3,0	5,0	4,1	4,8
26	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,2	5,0	4,7	4,1	4,3	4,5
27	Dochody własne gmin na 1 mieszkańca (w zł)	1669	1708	1785	2091	2195	2371
28	Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca (w zł)	1066	690	160	159	220	283

a W ciągu roku. Z wyłączenie odpadów komunalnych. b Przy obliczaniu salda migracji uwzględniono: w przypadku migracji wewnętrznych – dane za 2015 r., d W 2010 r. i 2011 r. bez porad udzielonych w jednostkach Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. e Dane dotyczą a During the year. Excluding municipal waste. b In calculating the net migration was taken into account: in case of the internal migration – data for 2015, data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration. e Data concern economic entities employing more than 9 persons;

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
						Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity (tonnes/year):	1
511141	470245	484967	471384	444356	.	gases	2
31	40	28	28	19	.	particulates	3
62,1	54,7	48,1	50,3	32,4	.	Waste generated ^a (in thousand tonnes)	4
281	325	299	286	269	.	Mixed municipal waste collected per capita (in kg)	5
123995	124295	123921	123609	122589	120087	Population (as of 31 December)	6
0,0	0,1	-1,8	-2,9	-4,6	-7,9	Natural increase per 1000 population	7
1,1	-0,4	-0,5	-2,0	-3,0	-4,3	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	8
649	675	700	722	740	744	Non-working age population per 1000 persons of working age(as of 31 December)	9
12,3	15,3	15,9	16,3	20,5	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club (in %)	10
22948	22592	22579	23260	22226	21335	Employed persons in enterprise sector (as of 31 December)	11
3,9	2,7	2,6	2,4	4,0	2,6	Registered unemployment rate (in %, as of 31 December)	12
35,0	32,7	26,6	22,2	25,4	36,9	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2021 (as of 31 December) in %	13
5	5	4	5	14	3	Unemployed persons per a job offer (as of 31 December)	14
3499,91	3740,20	4042,84	4229,21	4404,24	4911,89	Average monthly gross wages and salaries in enterprise ^c sector (in PLN)	15
2,38	2,37	2,33	2,31	2,25	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks	16
887	952	969	980	966	.	Children aged 3-6 in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6	17
1494	1429	1475	1507	1495	.	Population per 1 out-patients departments (as of 31 December)	18
9,6	9,4	9,4	8,9	7,7	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita ^d	19
4,3	3,6	3,1	2,9	2,7	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2020 in %	20
129	169	181	198	239	.	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 (as of 31 December)	21
144	144	142	144	148	154	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)	22
98	97	99	101	103	107	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)	23
17	18	14	15	16	17	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)	24
5,8	5,0	5,7	5,4	4,9	.	Investment outlays ^e per capita (current prices, in thousand PLN)	25
4,1	4,1	5,8	3,1	6,5	7,4	Dwellings completed per 1000 population	26
2609	2654	2852	3041	3263	.	Own revenues of gminas per capita (in PLN)	27
654	578	1189	1413	1509	.	Property expenditures of gminas per capita (in PLN)	28

w przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

in case of the international migration - data relate to 2014. c Data concern economic entities employing more than 9 persons. d In 2010 and 2011 excluding according to investment location.

Wybrane dane o Zielonej Górze

Selected data on Zielona Gora

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok):						
2	gazowych	558326	604913	587958	558952	559360	527705
3	pyłowych	101	60	46	30	24	29
4	Opdady wytworzone ^a (w tys. t)	190,5	189,1	162,1	131,7	17,9	21,3
5	Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	356	354	349	354	307	298
6	Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	118950	119197	119023	118405	118920	138711
7	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,4	0,9	-0,1	0,4	0,3	0,1
8	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	1,2	1,2	-0,3	0,7	4,4	3,6 ^b
9	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	517	533	554	586	612	620
10	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych (w %)	.	.	11,3	15,6	18,8	19,0
11	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw (stan w dniu 31 grudnia)	23131	23665	22708	21830	20434	21363
12	Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %, stan w dniu 31 grudnia)	7,7	8,3	8,3	7,8	7,3	6,3
13	Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	35,6	42	40,8	44,4	48,9	49,7
14	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	17	35	18	15	12	5
15	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w zł	2892,75	2947,25	3018,19	2998,53	3210,46	3382,39
16	Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,49	2,47	2,44	2,40	2,37	2,41
17	Dzieci w wieku 3-6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	904	847	906	943	986	.
18	Liczba osób na 1 przychodnię (stan w dniu 31 grudnia)	1525	1370	1337	1346	1307	1445
19	Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca ^d	11,0	11,6	11,2	11,5	11,8	10,1
20	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2020 r. w %	4,4	3,6	3,8	4,3	4,2	4,2
21	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	.	108	127	171	250	243
22	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	135	134	145	150	151	151
23	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	98	96	99	101	99	100
24	Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	16	17	18	20	23	23
25	Nakłady inwestycyjne ^e na 1 mieszkańca (ceny bieżące, tys. zł)	1,9	2,7	2,7	2,4	2,2	3,5
26	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	5,6	4,7	3,8	5,9	7,1	5,3
27	Dochody własne gmin na 1 mieszkańca (w zł)	2098	2260	2284	2375	2489	2668
28	Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca (w zł)	1118	397	513	543	802	522

a W ciągu roku. Z wyłączenie odpadów komunalnych. b Przy obliczaniu salda migracji uwzględniono: w przypadku migracji wewnętrznych – dane za 2015 r., a During the year. Excluding municipal waste. b In calculating the net migration was taken into account: in case of the internal migration – data for 2015, data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration. e Data concern economic entities employing more than 9 persons;

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
						Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity (tonnes/year):	1
546101	568074	596301	603784	604560	.	gases	2
27	32	36	36	34	.	particulates	3
28,8	71,6	32,2	35,7	30,8	.	Waste generated ^a (in thousand tonnes)	4
310	309	312	306	303	.	Mixed municipal waste collected per capita (in kg)	5
139330	139819	140297	141222	140892	140403	Population (as of 31 December)	6
0,5	0,7	0,2	-0,6	-3,3	-3,9	Natural increase per 1000 population	7
3,3	3,9	4,3	6,2	2,5	2,0	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	8
644	670	692	714	730	744	Non-working age population per 1000 persons of working age(as of 31 December)	9
22,1	20,5	25,1	24,8	24,8	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club (in %)	10
21875	23824	25523	25641	25592	26214	Employed persons in enterprise sector (as of 31 December)	11
4,6	3,4	3,3	2,3	4,0	3,6	Registered unemployment rate (in %, as of 31 December)	12
46,4	40,7	39,4	36,9	34,5	49,7	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2021 (as of 31 December) in %	13
3	5	6	4	14	6	Unemployed persons per a job offer (as of 31 December)	14
3608,35	3804,95	4121,05	4430,56	4667,12	5199,48	Average monthly gross wages and salaries in enterprise ^c sector (in PLN)	15
2,37	2,32	2,29	2,26	2,21	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks	16
920	958	991	1029	1042	.	Children aged 3-6 in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6	17
1314	1332	1264	1308	1281	.	Population per 1 out-patients departments (as of 31 December)	18
10,3	10,0	10,2	10,0	8,8	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita ^d	19
3,4	2,9	3,1	2,5	2,5	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2020 in %	20
266	262	283	265	290	.	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 (as of 31 December)	21
152	153	151	155	161	168	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)	22
99	99	102	105	109	113	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)	23
25	26	22	23	24	27	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)	24
4,3	3,0	4,6	5,9	4,9	.	Investment outlays ^e per capita (current prices, in thousand PLN)	25
8,2	10,6	8,7	7,5	10,1	9,2	Dwellings completed per 1000 population	26
2860	3359	3668	3843	3588	.	Own revenues of gminas per capita (in PLN)	27
511	995	2310	1412	654	.	Property expenditures of gminas per capita (in PLN)	28

w przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
in case of the international migration - data relate to 2014. c Data concern economic entities employing more than 9 persons. d In 2010 and 2011 excluding according to investment location.

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie	Zielona Góra	Gorzów Wlkp.	Specification
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2020 r. w tonach/rok:			Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2020 in tonnes/year:
gazowych	604560	444356	gases
pyłowych	34	19	particulates
Odpady wytworzone ^a w 2020 r. w tys. t	30,8	32,4	Waste generated ^a in 2020 in thousand tonnes
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2020 r. w kg	303	269	Mixed municipal waste collected per capita in 2020 in kg
Ludność ^b w 2021 r.	140403	120087	Population ^b in 2021
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r.	-3,9	-7,9	Natural increase per 1,000 population in 2021
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r.	2	-4,3	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2021
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym ^b w 2021 r.	744	744	Non-working age population per 1,000 persons of working age ^b in 2021
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2020/21	1042	966	Children aged 3–6 in pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6 in 2020/21 school year
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b w 2021 r. w %	3,6	2,6	Registered unemployment rate ^b in 2021 in %
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ^b w 2021 r. w %	49,7	36,9	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons ^b in 2021 in %
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ^b w 2021 r.	6	3	Registered unemployed persons per job offer ^b in 2021
Liczba osób na 1 przychodnię ^b w 2020 r.	1281	1495	Population per 1 out-patients departments ^b in 2020
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2020 r.	8,8	7,7	Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2020
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2020 r. w %	2,5	2,7	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2020 in %
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^c i klubach dziecięcych w 2020 r. w %	24,8	20,5	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^c and children's club in 2020 in %
Miejsca w żłobkach ^c i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 ^b w 2020 r.	290	239	Places in nurseries ^c and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 ^b in 2020
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych ^b w 2020 r.	2,21	2,25	Population per dwelling in dwelling stocks ^b in 2020
Podmioty gospodarki narodowej ^b na 1000 ludności w 2021 r.	154	168	Entities of the national economy ^b per 1,000 population in 2021
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą ^b na 1000 ludności w 2021 r.	107	113	Natural persons conducting economic activity ^b per 1,000 population in 2021
Spółki handlowe ^b na 1000 ludności w 2021 r.	17	27	Commercial companies ^b per 1,000 population in 2021
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^d na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł			Investment outlays in enterprises (current prices) ^d per capita in 2020 in PLN
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r.	9,2	7,4	Dwellings completed per 1,000 population in 2021
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł	3588	3263	Own revenue of the city budget per capita in 2020 in PLN
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł	654	1509	Property expenditure of the city budget per capita in 2020 in PLN

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Stan w dniu 31 grudnia. c Łącznie z oddziałami żłobkowymi i żłobkami przyzakładowymi. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

a Excluding municipal waste. b As of 31 December. c Including nursery wards and workplace nurseries. d Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.